

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris:
CZU: 657.1:005.53:368(478)(043)

DOLGHI VLADIMIR

**RECONFIGURAREA CONTABILITĂȚII MANAGERIALE ÎN
SOCIETĂȚILE DE ASIGURĂRI ÎN CONTEXTUL MODERNIZĂRII
SISTEMULUI DECIZIONAL INTERN**

522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Teză de doctor în științe economice

Conducător științific:

**COJOCARU Maria,
doctor în științe economice,
conferențiar universitar**

Autor:

CHIȘINĂU, 2024

© DOLGHI Vladimir, 2024

CUPRINS:

ADNOTARE	6
LISTA TABELELOR	9
LISTA FIGURILOR	10
LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	12
1. REPERE TEORETICO-CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA CONTABILITATEA MANAGERIALĂ ȘI EVOLUȚIA ACESTEIA CA COMPONENTĂ A MANAGEMENTULUI SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI	21
1.1. Conceptul contabilității manageriale și funcțiile acesteia în formarea sistemului modern de gestiune a entității	21
1.2. Aspecte teoretice privind sistemul informațional al contabilității manageriale și utilitatea acestuia pentru elaborarea și fundamentarea deciziilor	36
1.3. Implicații ale noilor modele de afaceri asupra proceselor decizionale și reconfigurării contabilității manageriale în societățile de asigurări	45
1.4. Concluzii la Capitolul 1	56
2. ABORDĂRI METODOLOGICE ȘI APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA MANAGERIALĂ ÎN CONTEXTUL MODERNIZĂRII SISTEMULUI DECIZIONAL INTERN AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI	60
2.1. Efectele adoptării IFRS asupra politicilor contabile de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business ale societății de asigurări.....	60
2.2. Contabilizarea operațiilor economice ale asigurătorului în cadrul proceselor de business legate de negocierea și încheierea contractelor de asigurare, instrumentarea dosarelor de daune și de alte procese conform politicilor IFRS	73
2.3. Probleme actuale în organizarea contabilității manageriale și ale asigurării cu informații a procesului decizional în cadrul societății de asigurări	84
2.4. Concluzii la Capitolul 2	91
3. REMODELAREA CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII MANAGERIALE ÎN FUNCTIE DE MODERNIZAREA SISTEMULUI DECIZIONAL AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI DIN REPUBLICA MOLDOVA	94
3.1. Configurări contabile în funcție de arhitectura sistemului decizional din cadrul societății de asigurări moderne.....	94
3.2. Remodelarea raportării manageriale în contextul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări.....	107
3.3. Concluzii la Capitolul 3.....	115
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	118

BIBLIOGRAFIE	123
ANEXE.....	142
Anexa 1. Etapele dezvoltării contabilității manageriale în practica mondială	143
Anexa 2. Model de structură organizațională a societății de asigurări	144
Anexa 3. Model de Regulament cu privire la politica de contabilitate a societății de asigurări conform cerințelor IFRS	145
Anexa 4. Model al Planului de conturi de lucru al societății de asigurări	165
Anexa 5. Rezultatul financiar detaliat pe produse de asigurare	185
<i>Modele de rapoarte interne manageriale pentru procesul de business: „Negocierea și încheierea contractelor de asigurare”</i>	
Anexa 6. Model de borderou aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare facultativa a autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și pasagerilor (CASCO) pentru perioada _____	187
Anexa 7. Model de borderou aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare facultativă a bunurilor de incendiu și alte pericole pentru perioada _____.....	188
Anexa 8. Model de borderou aferent vânzărilor pentru tipul de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule (RCA), cu achitare integrală a primelor în perioada _____	189
Anexa 9. Model de raport generalizator pentru asigurarea _____ (tipului de asigurare) în perioada _____	190
Anexa 10. Registrul contractelor pentru asigurările generale, asigurarea directă, CMR, Conform prevederilor pct.67 al cu Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare.....	191
<i>Modele de rapoarte interne manageriale pentru procesul de business: „Regularizarea daunelor”:</i>	
Anexa 11. Model de deviz (calcul) a costului reparației bunului asigurat cu privire la stabilirea cuantumului despăgubirii/indemnizației de asigurare (RCA, CASCO, BUNURI).....	192
Anexa 12. Model de deviz (calculul) a evaluării prejudiciului cauzat persoanelor asigurate în rezultatul survenirii cazului de asigurare (în cazul asigurărilor de sănătate)	193
Anexa 13. Model de listă a dosarelor de daune examinate de comisia de regularizare a cazurilor de asigurare pentru perioada de la ___ până la ___	194
Anexa 14. Model de ordin cu privire la achitarea despăgubirii de asigurare păgubitului	195

Anexa 15. Model de informație cu privire la plățile despăgubirilor de asigurare și altor plăți curente și fluxurilor de numerar disponibile la data de _____	196
<i>Rapoarte interne manageriale pentru procesul de business: „Investirea rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice”:</i>	
Anexa 16. Model - Investiții în valori mobiliare	197
Anexa 17. Model - Investiții în depozite în instituții financiare licențiate	198
Anexa 18. Model - Disponibilități în conturi curente în instituții financiare	199
Anexa 19. Model - Investiții în portofoliul imobiliar	200
Anexa 20. Model - Investiții în titluri de participare	201
Anexa 21. Model - Creanțele asiguraților admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim	202
<i>Informații privind valorificarea rezultatelor cercetării</i>	
Anexa 22. Act de implementare la Compania „Intact Asigurări Generale” S. A.	203
Anexa 23. Act de implementare la Compania de Asigurări „General Asigurări” S. A.	204
Anexa 24. Act de implementare la Compania de Asigurări „TRANSELIT” S.A.....	205
Anexa 25. Act de implementare la Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” S.A.....	206
Anexa 26. Adeverință privind înscrierea obiectelor dreptului de autor și ale drepturilor conexe: „Contabilitatea societăților de asigurări. Politici contabile conform IFRS”.....	207
Anexa 27. Certificat nr. F1679/14 de formator USM a cursului „Principii generale contabile internaționale în practica societăților de asigurări conform IFRS, 900 de ore.....	209
Anexa 28. Certificat nr.0261 din 26.09.2023 de formator în cadrul programului privind instruirea profesională continuă a profesioniștilor din domeniul asigurărilor cu tematica: „Aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară. IFRS 17 „Contracte de asigurare”...	210
Anexa 29. Certificat de participare nr.01/2747 din 21.09.2023. Proiectul EduCoP, Programul STAREP. Participare în calitate de coautor la elaborarea „Strategiei de dezvoltare a contabilității și auditului în Republica Moldova”	211
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	214
CV AUTORULUI	215

ADNOTARE

la teza de doctor în științe economice

Autor: DOLGHI Vladimir; **Tema:** „Reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări în contextul modernizării sistemului decizional intern”

Specialitatea: 522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Structura tezei: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie (255 de titluri), 29 anexe, 141 de pagini text de bază, 7 de tabele și 9 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: contabilitate managerială; societăți de asigurări; politici contabile; configurări contabile; raportare financiară; Standarde Internaționale de Raportare Financiară; sistem informațional, procese de afaceri; procese decizionale; sistem intern de gestiune a societății de asigurări; arhitectura procesului decizional; modelul de business în asigurări.

Domeniul de studiu: contabilitate.

Scopul cercetării constă în examinarea complexă a aspectelor teoretice și aplicative de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business specifice activității societății de asigurări, în vederea identificării problemelor existente și fundamentării direcțiilor prioritare de reconfigurare a contabilității și raportării manageriale în contextul implementării modelelor moderne de afaceri în industria de asigurări din țară și modernizării sistemului decizional intern conform tendințelor internaționale de dezvoltare și practicilor țărilor cu economii dezvoltate.

Obiectivele cercetării: revizuirea definiției de contabilitate managerială în contextul dezvoltării modelelor moderne de business; analiza sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru factorii interni de decizii și părțile interesate; delimitarea proceselor de business în sectorul de asigurări și abordarea efectelor IFRS asupra politicilor de organizare a contabilității în cadrul acestora; investigarea cadrului de raportare și identificarea soluțiilor aferente asigurării cu informații a procesului decizional intern al societății de asigurări în contextul modernizării acestuia; relevarea aspectelor metodologice și a problemelor actuale de îmbunătățire a calității contabilității manageriale în societățile de asigurări; argumentarea tehnicilor de configurare a contabilității manageriale în funcție de modernizarea sistemului decizional intern în sectorul de asigurări; dezvăluirea particularităților de implementare a remodelării contabilității și raportării manageriale în contextul modernizării sistemului decizional al societății de asigurări.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în identificarea direcțiilor prioritare de dezvoltare și reconfigurare a contabilității manageriale în societățile de asigurări din Republica Moldova în contextul implementării modelelor moderne de afaceri în industria asigurărilor din țară și modernizării sistemului decizional intern conform tendințelor internaționale de dezvoltare și practicilor țărilor cu economii dezvoltate. Soluționarea problemei propuse în cercetarea realizată a demonstrat avantajele recomandărilor formulate ce țin de implementarea unor noi configurări contabile și de raportare managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern, unor abordări inovaționale cu privire la asigurarea stabilității financiare a asiguratorului, contribuția acestora la eficientizarea activității societății de asigurări, vizibilității acesteia pe piață, dezvoltarea portofoliului de clienți, consolidarea relației cu comunitatea și sporirea de capital.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă derivă din aplicabilitatea teoretică și practică a contabilității pe procesele de business specifice activității societății de asigurări la nivel local. Semnificația teoretică rezidă în capacitatea de a oferi o înțelegere a proceselor de business în sectorul de asigurări și de organizare a contabilității în cadrul acestora.

Implementarea rezultatelor științifice proiectate în teză au fost materializate prin aplicarea modelului de ținere a contabilității separat pe procese de business specifice activității societății de asigurări în urma organizării de către USM a cursului „Principii generale contabile internaționale în practica societăților de asigurări conform IFRS” și implementării acestuia în toate entitățile din ramura de asigurări din țară. 4 acte de implementare sunt anexate la teză. A fost elaborat manualul „Contabilitatea societăților de asigurări. Politici contabile conform IFRS”, care se utilizează la predarea cursului „Contabilitatea societăților de asigurări” la specialitatea „Contabilitate” din cadrul USM și în alte instituții de învățământ din țară. Rezultatele cercetării au fost publicate în 17 de lucrări în reviste științifice, conferințe naționale și internaționale. Totodată, rezultatele implementate pot fi utilizate și de către organismele naționale și internaționale de reglementare.

ANNOTATION

in the doctoral thesis in economic sciences

Author: Vladimir DOLGHI; Theme: "Reconfiguration of managerial accounting in insurance companies in the context of the modernization of the internal decision-making system"

Specialty: 522.02 ACCOUNTING; AUDIT; ECONOMIC ANALYSIS

Structure of the thesis: annotation, introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography (255 titles), 29 appendices, 141 pages of basic text, 7 tables and 9 figures. The obtained results are published in 17 scientific papers.

Keywords: managerial accounting; insurance companies; accounting policies; accounting settings; financial reporting; International Financial Reporting Standards; information system, business processes; decision-making processes; internal management system of the insurance company; the architecture of the decision-making process; the insurance business model;

Field of study: accounting.

The purpose of the research consists in the complex examination of the theoretical and applied aspects of the organization of accounting within the business processes specific to the activity of the insurance company, in order to identify the existing problems and to substantiate the priority directions for the reconfiguration of accounting and managerial reporting in the context of the implementation of modern business models in the insurance industry in the country and the modernization of the internal decision-making system according to international development trends and the practices of countries with developed economies.

Research objectives: revision of the definition of managerial accounting in the context of the development of modern business models; analysis of the management accounting information system as a producer of information for internal decision makers and stakeholders; the delimitation of business processes in the insurance sector and the approach to IFRS effects on accounting organization policies within them; the investigation of the reporting framework and the identification of solutions related to the information assurance of the internal decision-making process of the insurance company in the context of its modernization; revealing the methodological aspects and current problems of improving the quality of managerial accounting in insurance companies; arguing the techniques for configuring managerial accounting according to the modernization of the internal decision-making system in the insurance sector; revealing the particularities of implementing the remodeling of accounting and managerial reporting in the context of the modernization of the decision-making system of the insurance company.

Important scientific problem solved lies in the identification of the priority directions for the development and reconfiguration of managerial accounting in the insurance companies of the Republic of Moldova in the context of the implementation of modern business models in the insurance industry in the country and the modernization of the internal decision-making system according to international development trends and the practices of countries with economies developed. The solution to the problem given in the conducted research demonstrated the advantages of the recommendations formulated regarding the implementation of new accounting and managerial reporting configurations in the context of the modernization of the internal decision-making system, innovative approaches regarding ensuring the financial stability of the insurer, their contribution to the efficiency of the insurance company's activity, its visibility on the market, the development of the client portfolio, the strengthening of the relationship with the community and the increase of capital.

Theoretical significance and applied value derives from the theoretical and practical applicability of accounting on business processes specific to the activity of the insurance company at the local level. The theoretical significance resides in the ability to provide an understanding of business processes in the insurance sector and the organization of accounting within them.

Implementation of projected scientific results projected in the thesis, materialized through the implementation of the model of keeping accounting separately on business processes specific to the activity of the insurance company following the organization by USM of the course "General international accounting principles in the practice of insurance companies according to IFRS" and implementation in all entities in the insurance branch in the country. Some implementing documents are attached to the thesis. The manual "Accounting of insurance companies" was developed. Accounting policies according to IFRS", which is used in the teaching of the course "Accounting of insurance companies" in the specialty "Accounting" within the USM and in other educational institutions in the country. The research results were published in 17 papers in scientific journals, national and international conferences. At the same time, the implemented results can also be used by national and international regulatory bodies.

АННОТАЦИЯ

на докторской диссертации по экономическим наукам

Автор: Владимир ДОЛГИЙ,

Тема: «Реконфигурация управленческого учета в страховых обществах в контексте модернизации внутренней системы принятия решений»

Специальность: 522.02 БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ; АУДИТ; ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Структура диссертации: аннотация, введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография (255 наименований), 29 приложений, 141 страниц основного текста, 7 таблиц и 9 рисунков. Полученные результаты опубликованы в 17 научных статьях.

Ключевые слова: управленческий учет; страховые компании; учетная политика; конфигурации учета; финансовая отчетность; Международные стандарты финансовой отчетности; информационная система, бизнес-процессы; процессы принятия решений; внутренняя система управления страховой компании; архитектура процесса принятия решений; бизнес-модель в страховании.

Область исследования: бухгалтерский учет.

Цель исследования заключается в комплексном рассмотрении теоретических и прикладных аспектов организации бухгалтерского учета в рамках бизнес-процессов, характерных для деятельности страховых обществ, с целью выявления существующих проблем и обоснования приоритетных направлений реконфигурации управленческого учета и отчетности в условиях внедрения современных бизнес-моделей в страховой отрасли страны и модернизации внутренней системы принятия решений в соответствии с международными тенденциями развития и практикой стран с развитой экономикой.

Задачи исследования: пересмотр определения управленческого учета в контексте развития современных бизнес-моделей; анализ информационной системы управленческого учета как источника информации для внутренних факторов, принимающих решения, и заинтересованных сторон; разграничение бизнес-процессов в страховой сфере и изучении влияния МСФО на учетную политику в этих обществах; исследование структуры отчетности и определение решений, связанных с информационным обеспечением внутреннего процесса принятия решений страховых обществ в условиях ее модернизации; раскрытие методологических аспектов и актуальных проблем повышения качества управленческого учета в страховых обществах; обоснование методики конфигурации управленческого учета в соответствии с модернизацией внутренней системы принятия решений в страховой отрасли; выявление особенностей введения реконфигурированной бухгалтерской и управленческой отчетности в условиях модернизации системы принятия решений страхового общества.

Решение важной научной проблемы заключается в определении приоритетных направлений развития и реконфигурации управленческого учета в страховых обществах Республики Молдова в контексте внедрения современных бизнес-моделей в страховой отрасли страны и модернизации внутренней системы принятия решений в соответствии с тенденциями международного развития и практикой стран с развитой экономикой. Решенной в проведенном научном исследовании проблемы продемонстрировало преимущества сформулированных рекомендаций по внедрению новых конфигураций бухгалтерского учета и управленческой отчетности в условиях модернизации внутренней системы принятия решений, инновационных подходов по обеспечению финансовой устойчивости страховщика и их влиянии на эффективность деятельности страховых обществ, их имиджа на рынке, развитие клиентского портфеля, укрепление связей с сообществом и увеличение капитала.

Теоретическая значимость и прикладная ценность вытекают из теоретической и практической применимости учета внутри бизнес-процессов, характерных для деятельности страховых обществ. Теоретическая значимость заключается в способности обеспечить понимание бизнес-процессов в страховом секторе и организации бухгалтерского учета внутри этих процессов.

Реализация прогнозируемых результатов в научной диссертации научных получены путем применения модели раздельного учета по бизнес-процессам, специфичным для деятельности страховых обществ. Также организован Государственным Университетом Молдовы курс по применению МСФО в практике страховых обществ «Общие международные принципы бухгалтерского учета в практике страховых компаний по МСФО» и внедрены во всех субъектах страховой отрасли страны. К диссертации прилагаются 4 акта о введении результатов в практике страховых обществ. Разработано и опубликовано учебник «Бухгалтерский учет в страховых обществах», который используется при преподавании курса «Учет страховых компаний» по специальности «Бухгалтерский учет» в ГУМ и в других учебных заведениях страны. Результаты исследования были опубликованы в 17 статьях в научных журналах, были представлены на национальных и международных конференциях. В то же время полученные результаты могут быть использованы регулирующими органами на национальном и международном уровне.

LISTA TABELELOR:

		Pagina
Tabelul 2.1	Dispoziții de reglementare a contabilității	61
Tabelul 2.2	Sarcinile de bază a contabilității în scopul asigurării cu informații a procesului decizional	69
Tabelul 2.3	Sarcinile fundamentale ale serviciului de contabilitate în cadrul societății de asigurări	70
Tabelul 2.4	Grupe de conturi de gradul 1 și 2 elaborate pentru organizarea contabilității societății de asigurări în cadrul procesului de business „negocierea și încheierea contractelor de asigurare” (utilizate în studiul de caz)	74
Tabelul 2.5	Etapele procesului de instrumentare a dosarului de daune în cadrul societății de asigurări	79
Tabelul 2.6	Grupe de conturi de gradele 1 și 2 elaborate pentru organizarea contabilității societății de asigurări în cadrul procesului de business „regularizarea daunelor”	81
Tabelul 3.1	Informația cu privire la veniturile și cheltuielile înregistrate de către Compania de asigurări „xxxxx” pe produse de asigurare	101

LISTA FIGURILOR:

		Pagina
Figura 1.1.	Cadrul conceptual și funcțiile contabilității manageriale	29
Figura 1.2.	Contabilitatea managerială în sistemul de management al întreprinderii	35
Figura 1.3.	Piramida informațională	39
Figura 1.4.	Ciclul de viață al sistemului Informațional	40
Figura 1.5.	Contabilitatea ca sistem informațional în procesul decizional	42
Figura 1.6	Sistemul informațional al contabilității manageriale în procesul de fundamentare și luare a deciziilor	44
Figura 1.7	Modelul procesului de business în asigurări: „Negocierea și încheierea contractelor de asigurare”	49
Figura 1.8	Modelul procesului de business în asigurări: „Regularizarea daunelor”	50
Figura 1.9	Modelul procesului de business în asigurări: „Investirea rezervelor proprii și celor atrase, și a rezervelor tehnice”	51

ABREVIERI

ANACEC	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
AMIER	Asociația Managerilor și a Inginerilor Economisti din Romania
AAA	American Accounting Association
BNM	Banca Națională a Moldovei
BSI	Institutul Britanic de Standarde
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CAC	Costul de achiziție al clienților
CASCO	Asigurarea facultativă a autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și pasagerilor de accidente
CIMA	Chartered Institute of Management Accountants
COR	Rata combinată
CMR	Asigurarea facultativă a răspunderii civile a transportatorului și expeditorului
CSM	Contractual service margin
ERP	Enterprise Resource Planning
FMAC	Comitetul pentru Contabilitate Financiară și de Gestiune
FR	Federația Rusă
GAAP	Principiile contabile general acceptate
JMAR	Journal of Management Accounting Research
IASB	Consiliul pentru Standardele Internaționale de Contabilitate
IFAC	Federația Internațională a Contabililor
IFRS	Standarde Internaționale de Raportare Financiară
IAS	International Accounting Standards
IMA	Institute of Management Accountants
KPI	Indicatori-cheie de performanță
LTV	Valoarea de viață
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OMF	Ordinul Ministerului Finanțelor
RCA	Asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto
RM	Republica Moldova
RPI	Informațiile de performanță relativă
SUA	Statele Unite ale Americii
SNC	Standarde Naționale de Contabilitate
UE	Uniunea Europeană
USM	Universitatea de Stat din Moldova

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța practică a problemei abordate. În societatea modernă, serviciile de asigurări joacă un rol din ce în ce mai important în dezvoltarea economiei la nivel național și global. Asigurarea este un mijloc de protejare a intereselor cetățenilor și activităților de antreprenariat, dar, totodată, prezintă și un mecanism important de redistribuire a fondurilor în economie. Oferind compensații pentru pierderile neprevăzute, societățile de asigurări contribuie la consolidarea și stabilizarea societății, stimulează entitățile de pe piața națională să acționeze mai activ, să se dezvolte mai rapid și să se integreze în economia mondială.

Asigurarea este un instrument de protecție împotriva pierderilor financiare imprevizibile (funcția de bază) și există într-o formă sau alta de sute de ani, care în perioada contemporană s-au dezvoltat și s-au schimbat, s-a majorat considerabil gradul de pătrundere a asigurărilor în toate sferele vieții umane. Evoluția asigurării este diversă: de la daune aduse vieții, sănătății sau proprietății unei anumite persoane, până la daunele suferite de întreprinderi mari de nivel internațional și corporații, ridicându-se la sume de milioane de euro. Funcțiile asigurărilor sunt determinate de rolul lor în viața cotidiană și de zonele pe care poate să le influențeze. La nivel macro și microeconomic, asigurările îndeplinesc funcții importante, printre care este și distribuția. În cadrul acesteia, asigurările acumulează și distribuie bani în cadrul societății. Asigurarea poate reduce costurile de producție, poate reduce întreruperile producției prin compensarea promptă a pierderilor și asigurării accelerate de preluare a activității după întrerupere; poate servi și ca sursă de investiții în economie. Aceasta este benefică pentru economia statului în ansamblu, precum și pentru activitățile individuale de antreprenariat, dar și pentru persoanele fizice.

O importanță majoră are semnificația socială a asigurării. Asigurarea de sănătate obligatorie sau facultativă, prin care cetățenilor li se acordă sprijinul medical, asigurarea cu pensie sau asigurarea în caz de accidente, care permit cetățenilor să beneficieze de prestații în caz de invaliditate sau deces contribuie la bunăstarea socială a populației. Funcția socială constă în sprijinul material oferit în vremuri dificile, pentru a rezolva anumite probleme asociate cu sănătatea sau cu invaliditatea.

La rândul său, oferind protecție altor entități și preluând riscurile acestora, societatea de asigurări își desfășoară activitățile financiare și economice în condițiile incertitudinii mediului de afaceri extern și intern. Pe de o parte, societatea de asigurări este o entitate economică ce își desfășoară activități antreprenoriale în condiții de risc, iar pe de altă parte, obiectul activității acesteia sunt riscurile de asigurare asumate prin contractele de asigurare încheiate cu clienții, adică riscurile altor entități economice. Acest lucru evocă faptul că societățile de asigurări, spre

deosebire de entitățile din alte sectoare ale economiei, sunt mai mult supuse incertitudinii mediului de afaceri, iar activitățile lor sunt asociate cu caracterul contingent al principalelor rezultate și a indicatorilor de performanță.

În acest context, problematica suportului contabil prin asigurarea cu informații calitative procesele de business a asigurătorului este actuală și vital necesară, deoarece afectează continuitatea activității acestuia. Abordarea contabilității manageriale, evoluția acesteia în industria de asigurări și remodelarea ei în contextul schimbării modelelor de business în sectorul menționat sunt puțin dezvoltate, iar la nivel național, practic, nu se întâlnesc studii empirice care să contribuie la soluționarea problematicii date. Conturând această arie de studiu, cercetarea doctorală intervine cu noi viziuni asupra dezvoltării aspectelor conceptuale, metodologice și aplicative ale contabilității manageriale în contextul modernizării sistemului decizional din cadrul societăților de asigurări locale.

În condițiile economiei competitive, societatea este din ce în ce mai preocupată de a implementa și utiliza practica unor noi instrumente care stimulează eficiența managementului la toate nivelele organizaționale ale entității atât ca structură independentă, cât și la nivel de economie în ansamblu. În condițiile date, orice entitate are nevoie de informații veridice, care să caracterizeze raționalitatea utilizării resurselor de producție, oportunitatea investițiilor și performanța activității acesteia pentru a fi prezentată părților interesate. Deoarece informația financiar-contabilă furnizată managementului entității este insuficientă și incompletă, odată cu trecerea la metodele moderne de gestiune în condițiile economiei competitive s-au schimbat fundamental cerințele față de informațiile utilizate în scopul deciziilor manageriale. În țările cu economii dezvoltate și în literatura de specialitate la nivel internațional, aceste funcții se propun a fi realizate cu ajutorul contabilității manageriale.

În aceste condiții, una dintre măsurile eficiente în momentul actual este dezvoltarea principiilor contabilității manageriale la nivel național în conformitate cu specificul entității și al ramurii în care aceasta activează în scopul de a forma o bază adecvată de informații necesare luării deciziilor. Pentru aceasta, autorul tezei propune fundamentarea științifică a esenței și conținutului contabilității manageriale. În același timp, în urma analizei studiilor teoretice ale savanților autohtoni și din alte țări, a practicii funcționării contabilității manageriale concomitent cu dezvoltarea sistemelor și tehnologiilor de producție, perfecționarea permanentă a teoriei și practicii managementului, inclusiv în industria de asigurări, s-a constatat actualitatea implementării sistemelor eficiente ale contabilității manageriale și perfecționarea celor existente în vederea optimizării activității entității economice și îmbunătățirii stabilității financiare a acesteia.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemelor cercetării. Problematika contabilității manageriale și situația actuală a modernizării sistemului decizional intern au fost abordate în lucrările de cercetare ale unor oameni de știință străini și autohtoni, precum din Republica Moldova: V. Țurcanu, G. Ulian; V. Bucur; A. Nedeșița; L. Grigoroii, S. Mihaila, M. Cojocaru, L. Lazari; I. Golocialova; A. Bîrcă, L. Bugaian; L. Grabarovschi; E. Bajarean; G. Lușmanschi, G. Badicu; V. Panuș și alții; din România: V. Grosu; N. Tabără; S. Briciu; S. Oprea; R. M. Lascu și M.A. Pușcaș; din Federația Rusă, N. I. Chupakhina; Ya. V. Sokolov; V.T.Chaya; A.D. Sheremet; S.M. Shapiguzov; O. E. Nikolaeva, T. V. Shishkova; S. A. Nikolaeva; T. P. Karpova; V. E. Kerimov; S.N. Polenova; din SUA: Charles T. Horngren și J. Forster; Economistul englez K. Drury, din Franța: R. Aubert, ș.a.

Autorii nominalizați au aprofundat diferite studii în domeniul contabilității manageriale și sistemului decizional, au examinat problematica și au constatat-o ca un domeniu important în dezvoltarea unei entități moderne, care activează în condițiile economiei concurențiale necesitând o permanentă investigație și modernizare a sistemului decizional intern, fapt ce impune examinarea complexă a aspectelor teoretice și aplicative de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business, specifice activității societății de asigurări.

În contextul dat, analiza situației actuale a organizării contabilității și asigurării sistemului decizional intern cu informații veridice și în timp real, în special în sectorul de asigurări al Republicii Moldova, a determinat tema de cercetare a problemelor din sectorul vizat cu privire la organizarea contabilității pe procese de business specifice activității de asigurări, problemelor adoptării IFRS și efectelor acestora asupra politicilor contabile ale entității din sectorul de asigurări, inclusiv cele legate de necesitatea asigurării managerilor de la toate nivelurile de conducere a asigurătorului cu informații pentru luarea deciziilor. La elaborarea prezentei cercetări, autorul a luat în calcul opiniile rezultate din cercetările realizate de autorii autohtoni și străini, actele legislative și normative din domeniu la nivel național și internațional.

Obiectul cercetării îl constituie fluxurile informaționale aferente practicilor actuale de organizare a contabilității manageriale în societățile de asigurări din țară; modelele de procese de business practicate de antreprenorii citați; sistemul informațional al contabilității manageriale existent în acest sector al economiei naționale și utilitatea acestuia pentru elaborarea și fundamentarea deciziilor manageriale în cadrul societății de asigurări din Republica Moldova și pentru evaluarea performanței acesteia de către părțile interesate; totodată, autorul a analizat fluxurile informaționale de la entitățile: „GENERAL ASIGURĂRI” S.A., „INTACT ASIGURĂRI GENERALE” S.A., „MOLDCARGO” S.A., „TRANSELIT” S.A. și alte societăți de asigurări și intermediari în asigurări, participanți profesioniști ai pieței de asigurări din țară.

Scopul cercetării reprezintă examinarea complexă a aspectelor teoretice și aplicative de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business, specifice activității societății de asigurări, în vederea identificării problemelor existente și fundamentării direcțiilor prioritare de reconfigurare a contabilității și raportării manageriale în contextul implementării modelelor moderne de afaceri în industria de asigurări din țară și modernizării sistemului decizional intern conform tendințelor internaționale de dezvoltare și practicilor țărilor cu economii dezvoltate.

Pentru realizarea scopului propus au fost stabilite următoarele **obiective**:

- ✓ cercetarea premiselor apariției, etapelor și tendințelor evoluției contabilității manageriale, dezvoltării sistemului informațional al acesteia;
- ✓ revizuirea definiției de contabilitate managerială în contextul dezvoltării modelelor moderne de business;
- ✓ analiza sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru factorii interni de decizii și părțile interesate;
- ✓ delimitarea proceselor de business în sectorul de asigurări și abordarea efectelor IFRS asupra politicilor de organizare a contabilității în cadrul acestora;
- ✓ relevarea aspectelor metodologice și problemelor actuale de îmbunătățire a calității contabilității manageriale în societățile de asigurări;
- ✓ investigarea cadrului de raportare și identificarea soluțiilor aferente asigurării cu informații a procesului decizional intern al societății de asigurări în contextul modernizării acestuia;
- ✓ conturarea particularităților de implementare a remodelării contabilității și raportării manageriale în condițiile modernizării sistemului decizional al societății de asigurări.

Prezentarea metodologiei de cercetare. Cercetările efectuate sunt bazate pe metoda dialectică cu elementele sale fundamentale: analiza, sinteza, inducția, deducția, precum și pe metodele caracteristice disciplinelor economice: observarea, compararea, selectarea și gruparea. Cercetările se fundamentează pe rezultatele investigațiilor efectuate de către savanții și cercetătorii autohtonii și străini, de asemenea, au fost examinate actele normative internaționale și ale RM din domeniul cercetat. Totodată, au fost identificate și cercetate bunele practici internaționale în domeniul implementării IFRS, îndeosebi specifice organizării contabilității operațiilor de asigurări, care pot să contribuie la dezvoltarea contabilității și a sistemului decizional intern al societăților de asigurări din Republica Moldova.

Au fost studiate tipurile și conținutul informației non-financiare raportate la nivel local de către entitățile de interes public din sectorul non-bancar, prezentate pe site-ul oficial al acestora.

Metoda comparativă aplicată a servit un bun suport în identificarea diferențelor dintre reglementările și practicile de raportare la nivel național, în comparație cu cele europene și la nivel global. În scopul unei bune înțelegeri a rolului raportării în procesul decizional și influenței acesteia asupra evaluării performanței entității, am colectat și am analizat informații din surse teoretice, metodologice, informații ale Biroului Național de Statistică, baze de date științifice, inclusiv de natură empirică. În procesul abstractizării științifice, a fost evaluat impactul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară asupra îmbunătățirii calității informațiilor furnizate părților interesate.

Analiza unui șir de lucrări științifice, metodologice, practice, a legislației, actelor normative la nivel național și internațional, a permis autorului studiului să formuleze opinii referitoare la problematica abordată.

Ipoteza de cercetare: dezvoltarea contabilității manageriale în industria de asigurări din Republica Moldova în contextul implementării în sectorul dat al economiei naționale a unor modele moderne de afaceri care impun remodelarea acesteia și noii configurații de raportare financiară și non-financiară internă, contribuind la îmbunătățirea proceselor manageriale la toate nivelele organizaționale ale societății de asigurări, eficientizării activității acesteia și evaluării performanței de părțile interesate.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în: aprofundarea definiției de contabilitate managerială racordată modelelor moderne de business în sectorul de asigurări; recomandarea sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru luarea deciziilor manageriale în cadrul societăților de asigurare; elaborarea unor soluții pentru problemele asiguratorilor prin îmbunătățirea calității contabilității manageriale și recomandări de organizare a acesteia pe procese de business ale societății de asigurări; propunerea unor tehnici noi de configurare și implementare a contabilității manageriale în funcție de modernizarea sistemului decizional intern în sectorul de asigurări.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în identificarea direcțiilor prioritare de dezvoltare și reconfigurare a contabilității manageriale în societățile de asigurări din Republica Moldova în contextul implementării modelelor moderne de business în industria asigurărilor din țară și modernizării sistemului decizional intern conform tendințelor internaționale de dezvoltare și practicilor țărilor cu economii dezvoltate. Soluționarea problemei propuse în cercetare a demonstrat avantajele recomandărilor formulate ce țin de implementarea unor noi configurații contabile și de raportare managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern al societății de asigurări, unor abordări inovaționale cu privire la asigurarea stabilității financiare a asiguratorului, contribuția acestora la eficientizarea activității entităților locale din sectorul

cercetat, vizibilității acestora pe piață, dezvoltarea portofoliului de clienți, consolidarea relației cu comunitatea și sporirii de capital.

Noutatea științifică constă în fundamentarea recomandărilor privind configurarea și implementarea contabilității manageriale în sectorul de asigurări în funcție de modernizarea sistemului decizional intern al societății de asigurări și vizează următoarele elemente inovatoare:

- ✓ aprofundarea și dezvoltarea teoretică a noțiunii de contabilitate managerială în contextul dezvoltării modelelor moderne de business în sectorul de asigurări;
- ✓ fundamentarea unei abordări inovative a sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru factorii de decizii ai societății de asigurări;
- ✓ elaborarea recomandărilor privind perfecționarea cadrului normativ aplicabil în sectorul de asigurări în contextul efectelor IFRS asupra politicilor de organizare a contabilității în cadrul societății de asigurări;
- ✓ elaborarea criteriilor aprecierii cadrului de raportare și identificarea soluțiilor asigurării cu informații a procesului decizional intern al societății de asigurări în contextul modernizării acestuia;
- ✓ propunerea soluțiilor pentru îmbunătățirii calității contabilității și raportării manageriale în societățile de asigurări prin remodelarea acestora și perfecționării sistemului decizional al societății de asigurări.

Semnificația teoretică rezidă în dezvoltarea teoretică a contabilității bazată pe procesele de business specifice activității societății de asigurări la nivel local și oferirea suportului conceptual pentru înțelegerea proceselor de business și organizării contabilității în cadrul societăților de asigurări; argumentarea unei abordări noi a contabilității manageriale în contextul dezvoltării modelelor de business în sectorul de asigurări.

Valoarea aplicativă a cercetării se confirmă prin:

- argumentarea unui instrumentar conformat contabilității manageriale racordat modelelor noi de business în sectorul de asigurări;
- recomandarea sistemului informațional al contabilității manageriale factorilor de decizii la toate nivelurile de conducere a societății de asigurări;
- aplicarea în practică a recomandărilor privind utilizarea tehnicilor de configurare a contabilității manageriale în funcție de modernizarea sistemului decizional intern pentru fiecare proces de business al societății de asigurări;
- recomandarea unui set de rapoarte interne elaborate de autor conform specificului proceselor de business în contextul asigurării, și în caz de necesitate, simulării

solvabilității și disponibilității societății de asigurări de active pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim, la orice dată este necesar de calculat.

Implementarea rezultatelor științifice proiectate în teză. Materialele tezei sunt utilizate în activitățile practice ale societăților naționale de asigurări: „*General Asigurări*” S. A., în special, a implementat practicile moderne de aplicare a IFRS aferente recunoașterii, evaluării și înregistrării elementelor contabile ce țin de active, creanțe, datorii, venituri, cheltuieli și rezultate, care ajută la reducerea nerentabilității și la îmbunătățirea calității generale a portofoliului de asigurări, precum și la optimizarea costurilor de organizare a sistemului, dezvoltarea bazei metodologice și a procesului de funcționare a acestuia. În cadrul Companiei „*Intact Asigurări Generale*” S. A. autorul a implementat planul de conturi de lucru elaborat conform specificului activității de asigurări în scopul eficientizării înregistrării operațiilor economice aferente asigurărilor directe, reasigurării și instrumentării dosarelor de daune; noilor modele de formulare a Situațiilor Financiare a asiguratorului conform IFRS și cerințelor stabilite de autoritatea de supraveghere. Pentru „*TRANSELIT*” S. A., autorul a implementat modul de organizare a contabilității primare, în scopul creșterii calității informației contabile și întocmirii unor situații financiare mai fiabile conforme cerințelor stabilite de cadrul normativ. Rapoartele interne elaborate conform specificului fiecărui proces de business al societății de asigurări în mare parte au fost implementate în SAR „*Moldcargo*”, dar și în alte entități din sectorul cercetat.

Totodată, rezultatele științifice proiectate în teză s-au materializat prin implementarea modelului de ținere a contabilității separat pe procese de business, specifice activității societăților de asigurări din țară, în urma organizării cursului de formare continuă în cadrul USM: „*Principii generale contabile internaționale în practica societăților de asigurări conform IFRS*” pentru practicieni, 900 de ore. Autorul a fost formatorul cursului dat și coautor al manualului *Contabilitatea societăților de asigurări. Politici contabile conform IFRS*, deține drepturile de autor pentru proprietatea intelectuală. Manualul indicat se utilizează de către cadrele științifico-didactice în cadrul predării disciplinei „Contabilitatea societăților de asigurări” la specialitatea „Contabilitate”, ciclul I, licență din cadrul USM și în alte instituții de învățământ superior din țară. Totodată, rezultatele implementate pot fi utilizate și de către organismele naționale și internaționale de reglementare. În perioada 18 – 26 septembrie 2023, în cadrul programului privind instruirea profesională continuă a profesioniștilor din domeniul asigurărilor cu tematica: *Aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară. IFRS 17 „Contracte de asigurare”*, autorul tezei a realizat activități de formator în volum de 30 de ore.

În perioada 2013-2019, autorul tezei a participat la elaborarea documentelor de politici în sectorul real al economiei naționale în cadrul programului: „*Consolidarea activității de audit și*

raportare financiară în țările din Parteneriatul Estic” (STAREP), proiectul EduCoP. Ca rezultat în cadrul proiectului, cu susținerea Băncii Mondiale, a fost elaborată „*Strategia de dezvoltare a contabilității și auditului în Republica Moldova*”, unde autorul lucrării date este unul din coautori.

Acele de implementare a rezultatelor științifice în 4 societăți de asigurări din țară, sunt prezentate de autor în Anexe la teză.

Rezultatele cercetării au fost publicate în 17 lucrări științifice în reviste științifice de specialitate aprobate de ANACEC și la forumurile științifice naționale și internaționale. Mai multe materiale legate de implementarea IFRS 17 în sectorul de asigurări din țară sunt publicate de autor în alte reviste de profil.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie (255 de titluri), 29 anexe, 141 de pagini text de bază, 7 tabele și 9 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 17 de lucrări științifice.

În **Introducere** sunt evidențiate și argumentate actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate, precum și problemele științifice importante soluționate în domeniul contabilității manageriale și sistemului decizional, scopul și obiectivele cercetării realizate de autorul tezei.

În cadrul **Capitolului 1. Repere teoretico-conceptuale cu privire la contabilitatea managerială și evoluția acesteia ca componentă a managementului societății de asigurări**, sunt analizate rezultatele cercetării conceptului contabilității manageriale, utilitatea sistemului informațional al acesteia în luarea deciziilor manageriale la toate nivelele structurale ale entității. Totodată, autorul a analizat diferite puncte de vedere ale cercetătorilor autohtoni și străini cu privire la definirea esenței, rolului și funcțiilor contabilității în economia mondială; importanța contabilității manageriale în gestiunea entității; a determinat premisele metodologice pentru organizarea unui sistem de contabilitate managerială în industria de asigurări și a stabilit importanța acestuia în managementul unei societăți de asigurări.

Capitolul 2. Abordări metodologice și aplicative privind contabilitatea managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern al societății de asigurări tratează efectele adoptării IFRS asupra politicilor contabile ale societății de asigurări. Autorul propune soluții de îmbunătățire a calității contabilității manageriale în asigurări pe procese de business ale activității entităților din sectorul dat, se concentrează pe problematica metodologiei de organizare a acesteia, valorificând calitatea informațiilor prezentate sistemului intern pentru luarea deciziilor.

În cadrul **Capitolului 3. Remodelarea contabilității și raportării manageriale în funcție de modernizarea sistemului decizional al societății de asigurări din Republica Moldova**, autorul evaluează arhitectura sistemului decizional intern ale societății de asigurări și în acest

context conceptualizează noi configurări ale contabilității manageriale și remodelării raportării în scopul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări.

Concluzii generale și recomandări - prezintă sinteza principalelor rezultate ale cercetării realizate de autorul tezei și constau în conturarea avantajelor recomandărilor formulate cu privire la implementarea unor noi configurări contabile și de raportare managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern, unor abordări inovaționale cu privire la asigurarea stabilității financiare a asigurătorului, contribuția acestora la eficientizarea activității societății de asigurări și sporirii de capital.

Cuvinte-cheie: contabilitate managerială; societăți de asigurări; politici contabile; configurări contabile; raportare financiară; Standarde Internaționale de Raportare Financiară; sistem informațional, procese de afaceri; procese decizionale; sistem intern de gestiune a societății de asigurări; arhitectura procesului decizional; modelul de business în asigurări.

1. REPERE TEORETICO-CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA CONTABILITATEA MANAGERIALĂ ȘI EVOLUȚIA ACESTEIA CA COMPONENTĂ A MANAGEMENTULUI SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI

1.1. Conceptul contabilității manageriale și funcțiile acesteia în formarea sistemului modern de gestiune a entității

Odată cu dezvoltarea economiei competitive, societatea contemporană este din ce în ce mai preocupată de a utiliza instrumente eficiente ce stimulează activitatea managementului la toate nivelele ierarhice ale entității ca structură independentă. Aceste condiții impun managementului entității să solicite informații veridice, care să caracterizeze raționalitatea utilizării resurselor de producție, oportunitatea realizării strategiilor planificate și performanța activității entității pentru a lua decizii la nivel intern, dar și pentru furnizarea acesteia părților interesate. Actualmente informația furnizată de către sistemul informațional intern managementului entității este insuficientă și necompletă, deoarece odată cu implementarea metodelor moderne de business s-a schimbat fundamental și cerințele față de informațiile utilizate în scopul deciziilor manageriale. Conform opiniilor unor savanți, ce sunt preocupați de cercetarea metodelor moderne de management al întreprinderilor, analizate de autor și conform practicilor existente în țările cu economii dezvoltate, funcțiile ce țin de calitatea informației, complexitatea și utilitatea acesteia pot fi realizate cu ajutorul contabilității manageriale [3, 8, 17, 22, 43, 45, 46, 47, 97, 102, 104, 107, 109, 110, 114, 119, 147, 152, 161, 168].

În opinia noastră, în acest context una din măsurile eficiente ce pot asigura managementul la nivel de entitate și părțile interesate cu informații de înaltă calitate este dezvoltarea principiilor contabilității manageriale la nivel național în conformitate cu specificul entității și a ramurii în care entitatea activează. În acest scop, autorul tezei propune fundamentarea științifică a esenței și conținutului contabilității manageriale și totodată analiza studiilor, teoriilor și practicilor acesteia, examinarea studiilor empirice ale savanților autohtoni și din alte țări, practici funcționării contabilității manageriale în sectorul de asigurări din țară în comparație cu nivelul de dezvoltare a sistemelor de business și tehnologiilor de producție, perfecționarea permanentă a teoriei și practicii managementului în cadrul entităților din sectorul menționat. Concomitent se constată actualitatea implementării unor sisteme eficiente ale contabilității manageriale și perfecționarea celor existente în vederea optimizării activității economice și îmbunătățirii stabilității financiare a societăților de asigurări din țară.

În scopul cercetării contabilității manageriale ca subiect și domeniu de activitate, autorul tezei are în vedere mai întâi definiția acesteia, întrucât conceptul de contabilitate managerială este interpretat în moduri diferite atât în literatura economică în general, cât și în industria asigurărilor. Această problemă a apărut ca urmare a dezvoltării economiei moderne, a influenței factorilor externi care orientează activitățile întreprinderii către consumator și a necesității de a anticipa riscurile antreprenoriale, în urma cărora rolul și funcțiile contabilității manageriale sunt în permanentă schimbare. Înțelegerea importanței contabilității manageriale în activitatea diferitelor întreprinderi, relația acesteia cu luarea deciziilor manageriale duce la necesitatea determinării de noi sarcini, deoarece procesul de management este larg și divers. Orice informație, într-o măsură sau alta, poate fi folosită în scopuri de management, totuși, pentru a soluționa sarcini specifice de către managementul entității, este nevoie de un set de informații care să corespundă anumitor caracteristici (componentă, perioadă de timp, grad de exactitate, nivel analitic, planificată, faptică, indicatori de prognoză etc.).

Termenul „*contabilitate managerială*” este un analog al expresiei anglo-saxone „*management accounting*” și, conform constatărilor mai multor savanți, teoria și practica internațională a acesteia a luat contur până la sfârșitul secolului al XX-lea. Principalele etape ale apariției contabilității manageriale sunt cronometrate odată cu dezvoltarea extensivă a activității antreprenoriale, cauzate de evenimente și descoperirile istorice.

Contabilitatea de gestiune, conform cadrului legal local, este definită ca sistem de colectare, înregistrare, prelucrare și transmitere a informației pentru planificarea, controlul și analiza activității entității, în scopul întocmirii rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale [87, art.3].

În cadrul descrierii principalelor forme de contabilitate, *contabilitatea managerială este prezentată ca contabilitate internă de gestiune (numită și analitică sau managerială), care are ca scop urmărirea în detaliu a gestiunii interne a unității, calcularea costurilor de producție, de achiziții, de transfer, de vânzare; stabilirea rentabilității pe produse, lucrări, servicii, întocmirea bugetelor pe feluri de activități, furnizarea de informații necesare în procesul decizional* [172, p.1(b)]. Împreună cu economia în dezvoltare s-a perfecționat și „*arta ținării socotelilor*”, punctul de cotitură reprezentându-l modelul matematic elaborat de Luca Pacioli di Borgo acum mai bine de 500 de ani, [129, p.119], care a fost un matematician italian și unul dintre cei mai timpurii contribuitori în domeniu, cunoscut astăzi sub numele de contabilitate. El este denumit „*Părintele contabilității și al evidenței contabile*” în Europa și a fost prima persoană care a publicat o lucrare despre sistemul de contabilitate cu intrare dublă de pe continent.

Profesorii Jacob G. (Jake) Birnberg, Universitatea din Pittsburg și Michael D. (Mike), Universitatea de Stat „Shields Michigan” [187, p.2], în cercetarea publicată în revista „Journal of Management Accounting Research” (JMAR) presupun începutul cercetărilor în domeniul contabilității manageriale în SUA, diferită de cercetarea contabilității costurilor și propun de a fi considerată în jurul anului 1960, când au avut loc două evenimente importante.

În primul rând, contabilitatea costurilor s-a extins pentru a include apariția contabilității manageriale. Înainte de 1960, de exemplu, manualele erau axate aproape exclusiv pe contabilitatea costurilor, nu pe cea managerială și puneau accentul principal pe costul produselor pentru evaluarea stocurilor și determinarea veniturilor. În SUA metoda „*Standard-cost*” a apărut la începutul secolului al XX-lea, unde s-a pus pentru prima dată problema determinării costurilor pe bază de calcule tehnice și de studiu ale consumurilor de materii prime, materiale, timp. Metoda dată a fost supusă mai multor modificări și la permanente îmbunătățiri, utilizarea acesteia a fost permisă în mai multe țări.

În al doilea rând, în 1959, Fundația Ford a propus profesionalizarea educației în afaceri de către universități și, pentru realizarea acestui scop, s-a cerut creșterea accentului pe cercetările în domeniul afacerilor și contabilității manageriale. Însă cercetările în domeniul dat, în curs de dezvoltare înainte de apariția revistei JMAR, erau puține și se concentrau în câteva universități. Majoritatea din aceste universități aveau una sau două facultăți, care pregăteau cadre în domeniul de management și contabilitate managerială și ca rezultat nu au oferit prea mult sprijin pentru cercetare din mai multe motive, inclusiv: de finanțare, asistență pentru cercetare, suport informatic, sarcini de predare reduse. În anii 1960, un grup de tineri profesori interesați de cercetarea în domeniul contabilității manageriale, condusă de William W. Cooper, au dezvoltat aceste cercetări și mai târziu, în anul 2002, conform constatărilor profesorilor Jacob G. (Jake) Birnberg și Michael D. (Mike) au câștigat primul premiu pentru contribuția pe viață la dezvoltarea contabilității manageriale.

Un context istoric privind clasificarea etapelor de dezvoltare a contabilității de către cercetătorii-economiști și, ca componentă a acesteia, contabilitatea managerială, este oferit în lucrările publicate de cercetătorii din Federația Rusă, N. I. Chupakhina [254, p. 17], Ya. V. Sokolov [247, p. 14] și în alte lucrări științifice.

În practica mondială, după expunerea acestor savanți, există *patru etape în dezvoltarea contabilității manageriale*. Savanții au asociat *prima etapă* cu dezvoltarea comunicațiilor feroviare și maritime, care datează de la mijlocul secolului al XX-lea. În această perioadă, limitele activității comerciale se extind brusc, ceea ce necesită a pregăti calculele pentru prognoze pe termen lung, calcularea costului mărfurilor, serviciilor, precum și diferite metode de transport ale acestora. În

această etapă, se formează teoria de calculare a costurilor și a contabilității acestora, ale cărei metode și principii au stat ulterior la baza contabilității de gestiune, care este asociată cu calculul costului de producție, de servicii și de lucrări efectuate. Savanții nominalizați asociază perioadă dată și cu apariția sistemului „*standard-cost*”.

În țările cu economii dezvoltate ca rezultat al constatării faptului că contabilitatea nu furnizează informații pentru adoptarea unor decizii manageriale moderne și nu răspunde cerințelor înaintate actuale, s-a identificat necesitatea implementării contabilității manageriale suplimentar la cea financiară. Astfel, *contabilitatea managerială la nivel global a fost recunoscută* de analiști *ca un subsistem independent de contabilitate*, și nu un sistem separat de contabilitate, care este asociată cu calculul costurilor de producție. S-a dovedit că contabilitatea managerială ar trebui să fie asociată cu managementul întreprinderii în ansamblu, precum și cu toate funcțiile acesteia și, prin urmare, ar trebui să includă problemele de analiză, planificare, prognoză etc., transformându-se treptat într-un „*participant*” și „*executor*” al politicilor manageriale din cadrul întreprinderii.

Treptat, în diferite țări, la a doua etapă de dezvoltare, care este atribuită anilor șaptezeci ai secolului XX, termenul „*contabilitatea costurilor de producție*” este considerat parte integrantă a contabilității de gestiune și este înlocuit cu termenul „*contabilitatea managerială*”. A fost determinată o separare a unui *subsistem de contabilitate independent – contabilitatea managerială*. Locul central este ocupat de adoptarea unor decizii manageriale eficiente, care sunt justificate de rezultatele analizei marginale. În această etapă, a apărut sistemul de costuri directe și s-a răspândit contabilitatea pe centre de responsabilitate.

Etapa a treia etapă în dezvoltarea contabilității manageriale din cercetările acestor savanți din Federația Rusă este considerată sfârșitul anilor 80 ai secolului XX, numită concept, pe baza căruia activitatea întreprinderii este un set de procese de afaceri interdependente. În acest context, contabilitatea managerială s-a confruntat cu funcția de a controla și reduce costurile, în principal indirecte, la fiecare dintre aceste procese legate de activitatea întreprinderii cu ajutorul analizei funcționale a costurilor și a sistemului „*ABC-costing*”.

Sfârșitul secolului XX îi aparține *etapei a patra* de dezvoltare a contabilității manageriale, care a fost propus de a fi asociată cu dezvoltarea strategică a contabilității manageriale de către acești savanți. Ea este folosită pentru soluționarea unei game largi de funcții și cea mai importantă în calculul costului unitar efectiv pentru unitatea fizică de producție obținută. Cu ajutorul unui sistem de indicatori echilibrați, sunt gestionate procesele de afaceri. În această etapă de dezvoltare a contabilității manageriale, are loc o integrare largă a contabilității financiare și de gestiune în cadrul principiilor Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS).

În prezenta teză susținem poziția că *contabilitatea managerială prezintă domeniul activității contabilității analitice, care include, pe lângă calcularea costurilor și generarea de date pentru raportarea internă, planificarea internă și controlul costurilor, analiză și totodată asigură un suport informațional pentru deciziile manageriale* [226, p.141].

Clasificarea etapelor de dezvoltare a contabilității manageriale este efectuată și de alți economiști. Autorul francez R. Aubert în 1979 a identificat trei etape în dezvoltarea contabilității manageriale [241, p. 18]: informativ (înainte de 1673), juridic (1673-1973) și etapa modernă – economică (managerială). R. Aubert, nu fără motiv, a unificat contabilitatea cu direcția economică (managerială), dar credea că aceasta, apărută cu foarte mult timp în urmă, în adâncul perioadei precedente, a câștigat pe deplin recunoașterea universală în perioada actuală.

Pierre Lassek, în lucrările sale științifice din anul 1990, identifică trei etape în dezvoltarea contabilității manageriale, fiecare având propriile criterii [253, p. 21]. În opinia sa, s-a născut o nouă ramură – contabilitatea managerială, în care accentul serviciului de contabilitate este transferat pe studiul situațiilor economice, analiza fluxurilor financiare, elaborarea planurilor alternative de dezvoltare, prognozarea dezvoltării viitoare și luarea deciziilor manageriale.

Profesorul V.T. Chaya și docentul N.I. Chupakhina în lucrarea: *Etapete dezvoltării contabilității manageriale* [241] susțin că contabilitatea managerială a primit forma sa modernă datorită lucrării remarcabilului contabil american Robert Anthony, care a constatat că contabilitatea a apărut din cauza deficiențelor contabilității tradiționale, în ciuda faptului că aceasta a fost creată de ingineri. Margaret May credea că situațiile financiare nu pot fi potrivite pentru managementul întreprinderii, deoarece devin cronic depășite și lipsite de eficiență. Potrivit acestora: „esența contabilității manageriale, scopul acesteia sunt cuprinse într-o formulare cunoscută: *furnizarea informațiilor pentru management*”. Cel mai important lucru din această expresie este indicarea scopului – *informații pentru management*. Și în acest sens, este de înțeles de ce R. Anthony susține că managerii au nevoie de informații pentru a-și îndeplini atribuțiile de serviciu.

Până la sfârșitul secolului XX, s-a dezvoltat teoria contabilității manageriale. În același timp, au prevalat abordările normative – de la ceea ce trebuie să fie la ceea ce este: de la teorie la modele și practici. În același timp, K. Emmanuel și K. Guy au apărut o abordare descriptivă – de la ceea ce este la ceea ce ar trebui să fie, adică de la practică la model și teorie [241, p.19].

Potrivit cercetătorului N. I. Chupakhina, mai des economiștii-cercetători, în funcție de obiectivele schimbării contabilității manageriale, disting următoarele etape de dezvoltare:

- ✓ până în 1950, scopul contabilității manageriale a fost de a determina și controla costurile prin utilizarea metodelor de bugetare și calculare a costurilor;

- ✓ până în 1965, a existat mai mult interes pentru informațiile care puteau fi utilizate în scopuri de planificare și control de gestiune prin utilizarea unor metode, precum analiza deciziei și contabilitatea pe centre de responsabilitate;
- ✓ până în 1985, atenția a fost concentrată pe reducerea risipei de resurse implicate în procesele de afaceri prin aplicarea analizei proceselor și a unor metode mai precise de gestiune a costurilor;
- ✓ până în 1995, atenția se îndreaptă către domeniul gestionării proceselor creării de valoare suplimentară prin utilizarea eficientă a resurselor, aplicarea metodelor de evaluare și planificare a indicatorilor de valoare, management inovațional și valorificarea cunoștințelor [254, p. 20].

În baza cercetărilor realizate cu privire la subiectul de identificare a etapelor și condițiilor de apariție a contabilității manageriale în diferite țări ale lumii, autorul tezei oferă în Anexa 1 propria viziune asupra istoriei dezvoltării acesteia. În opinia noastră, etapa inițială în dezvoltarea contabilității manageriale poate fi considerată până la anii 1950, etapa a doua – perioada 1950-1965, etapa a treia – anii 1965-1985 și etapa dezvoltării progresive începe din anul 1985, care continuă să se perfecționeze în funcție de țară și modelele de afaceri implementate la nivel macro- și micro- economic.

Evoluția contabilității manageriale, cum s-a constatat, este condiționată de mai mulți factori de dezvoltare economică și socială. Prezentăm rezultatele studiului abordării definiției cu privire la contabilitatea managerială de către autori din diferite țări pe parcursul etapelor de dezvoltare a acesteia.

Savanții americani Charles T. Horngren și J. Forster [250, p. 8] consideră contabilitatea managerială ca „*identificare, măsurare, colectare, sistematizare, analiză, divizare, interpretare și transmitere a informațiilor necesare în scopul gestionării oricăror obiecte*”. În plus, acești autori consideră *contabilitatea managerială a fi sinonimă cu contabilitatea internă*.

Economistul englez K. Drury, în definiția contabilității manageriale, evidențiază scopul acesteia și afirmă: „*contabilitatea managerială își propune să ofere informații persoanelor care fac parte din organizația (întreprinderea) în care se ține contabilitatea*” [222, p.18].

În literatura de specialitate din Federația Rusă, conceptul de „*contabilitate managerială*” a apărut după publicarea lucrărilor de N.G. Chumachenko, S.S. Satuboldina în anii 80 ai secolului XX. Autorii ruși, profesorul A.D. Sheremet și docentul S.M. Shapiguzov prezintă dezvăluirea termenului de „*contabilitate managerială*” apropiată de definiția savanților germani Ch.T. Horngren și J. Forster. Potrivit lor, *contabilitatea managerială este: „un subsistem de contabilitate care, în cadrul unei întreprinderi, furnizează managementului acesteia informații utilizate pentru*

planificarea, administrarea adecvată și controlul asupra activității întreprinderii” [251, p. 17]. Acest proces include identificarea, măsurarea, colectarea, analiza, pregătirea, interpretarea, transmiterea și recepționarea informațiilor necesare managementului pentru îndeplinirea funcțiilor sale.

Interes prezintă și referirea profesorului Federației Ruse, Ya. V. Sokolov la R. V. Schattke și H. G. Djensen [247, p. 403], conform căreia aceștia sunt de acord cu afirmația lui R. Anthony, „esența contabilității manageriale”, denumirea acesteia transmite formularea bine-cunoscută: „*producție de informații pentru management*”. Această definiție recunoaște, în principal, o referire la management.

Definiția profesorului M. A. Vakhrushina [218, p. 12] coincide literalmente cu cea precedentă, însă se afirmă că „*contabilitatea managerială modernă poate fi definită ca un tip de activitate*”, și nu „*subsistem contabil*”, și „*este considerată cel mai important element al sistemului de management al întreprinderii*”. T. P. Karpova [241, p. 22] atrage atenția asupra faptului că „*... contabilitatea de gestiune asigură colectarea și prelucrarea informațiilor în scopuri de planificare, management și control*”, deci este analogică cu opinia lui K. Drury [222, p. 14]. Definiția oferită de I. T. Kondratova [247, p. 67] precizează: „*Contabilitatea managerială este o contabilitate necesară conducerii, specialiștilor întreprinderii să ia decizii manageriale, să răspundă rapid la schimbarea condițiilor de producție. Materialele sale pot constitui un secret comercial.*” S. A. Nikolaeva [248, p. 21] derivă definiția contabilității manageriale prin scopul său: „*Scopul ei este, în primul rând, de a oferi managerilor informații pentru luarea deciziilor de management bazate științific*”.

Docentul F. T. Hot [251, p. 138] afirmă că datele oferite cercetătorilor cu privire la definiția „contabilității manageriale” se bazează pe lucrările cercetătorilor occidentali. Autorii sunt unanimi în opinia lor, iar *scopul principal al sistemului de contabilitate managerială este de a oferi managementului întreprinderii informații oportune și complete pentru luarea deciziilor*.

În o mare parte de publicații, examinate de autorul tezei, *cercetătorii constată că informațiile contabilității manageriale sunt destinate utilizării în cadrul unei entități economice și sunt destinate luării deciziilor*, adică, din acest motiv, ea și are posibilitate de a influența asupra procesului de producție. De asemenea, se remarcă faptul că o parte semnificativă a informațiilor contabilității manageriale sunt date privind costurile. Un grup de autori A. Chmel, B. Needles, O. E. Nikolaeva, T. V. Shishkova și alți autori din Federația Rusă consideră că *contabilitatea managerială prevede colectarea, înregistrarea, sistematizarea numai a informațiilor contabile sau contabilitatea managerială este o parte, un subsistem al contabilității și obiectele contabilității manageriale sunt doar costuri și rezultate*. Informațiile contabilității manageriale

sunt utilizate numai pentru luarea deciziilor operaționale și sunt destinate conducerii subdiviziunilor structurale ale întreprinderii.

Dar există și o altă opinie, de exemplu, un grup de autori (cel mai mare din Federația Rusă): S. A. Nikolaeva, T. P. Karpova, V. E. Kerimov, A. D. Sheremet, s.a., care consideră că *contabilitatea managerială este un sistem integrat de contabilitate, reglementare, planificare, control și analiză, reflectă nu numai date despre costuri și rezultate, dar și alte obiecte, informația care este necesară pentru luarea unor decizii problematice speciale de management.*

Această opinie este susținută de autorul Polenova S. N. [245, p. 27], care notează că *datele contabilității manageriale în activitățile de management sunt utilizate ca mijloc de obținere a succesului în afaceri, contribuind la reducerea riscurilor antreprenoriale.*

Savantul din România, S. Oprea, definește contabilitatea de gestiune ca fiind: *„reflectarea tuturor operațiunilor de colectare și repartizare a costurilor pe zone, respectiv, pentru produse, lucrări, servicii, comenzi, etape de producție, activități etc., calcul al costului produselor, lucrărilor și serviciilor prestate, inclusiv lucrările în curs”* [120, p.17]. Astfel, după savantul S. Oprea, *sarcina principală a contabilității manageriale este determinată de colectarea, sistematizarea și analiza costurilor de producție.*

Un alt colectiv de autori din România propun cercetarea aplicată a ultimelor dezvoltări și inovații din domeniul contabilității și controlului de gestiune în lucrarea sa coordonată de savanții Neculai Tabără și Sorin Briciu [150, p.5], deoarece, potrivit lor, doar cei care stăpânesc tehnicile moderne de management pot să pretindă că răspund exigențelor. Autorii lucrării realizează acest lucru într-o manieră completă și foarte explicită, care permite practicienilor să cunoască și să utilizeze cele mai recente progrese științifice în domeniul contabilității de gestiune și managementului. Descrierea contabilității de gestiune este prezentată de savanți printr-un ansamblu de concepte ordonate conform următoarelor caracteristici:

- ✓ funcția distinctă a contabilității de gestiune în interiorul procesului de management în cadrul organizațiilor;
- ✓ modul prin care utilitatea rezultatelor procesului instituit poate fi validat;
- ✓ criteriile care pot fi folosite pentru determinarea proceselor și tehnicilor de lucru aplicate;
- ✓ capacitățile asociate în mod necesar eficacității funcției contabilității de gestiune în ansamblu.

Practicile internaționale în domeniul contabilității de gestiune au fost dezbătute pentru prima dată la nivelul Comitetului pentru Contabilitate Financiară și de Gestiune (FMAC) al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), care și-a făcut cunoscută poziția printr-un document publicat

în 1989 și revizuit zece ani mai târziu [186, p.5]. Aceasta are în vedere aspectele fundamentale ale contabilității de gestiune cu un caracter universal și sunt descrise sub forma unui cadru conceptual.

N. Tabără susține că calitățile fundamentale, pe care le solicită contabilitatea de gestiune, trebuie să contribuie la înțelegerea și perfecționarea metodelor și practicilor menționate la scară mondială [153]. Acesta propune ca *noțiunea de „contabilitate de gestiune” poate fi utilizată în definirea celor mai bune practici, axând atenția asupra următoarelor elemente: capacitățile care solicită realizarea eficientă a misiunii distincte a funcției; estimarea valorii organizaționale a rezultatelor lucrului în cadrul funcției; utilitatea proceselor și tehnicilor de lucru ale funcției în obținerea rezultatelor.* N. Tabără susține că fiecare categorie de concepte se articulează cu altele pentru a forma cadrul conceptual a contabilității de gestiune, care este prezentat grafic de autor în Figura 1.1.

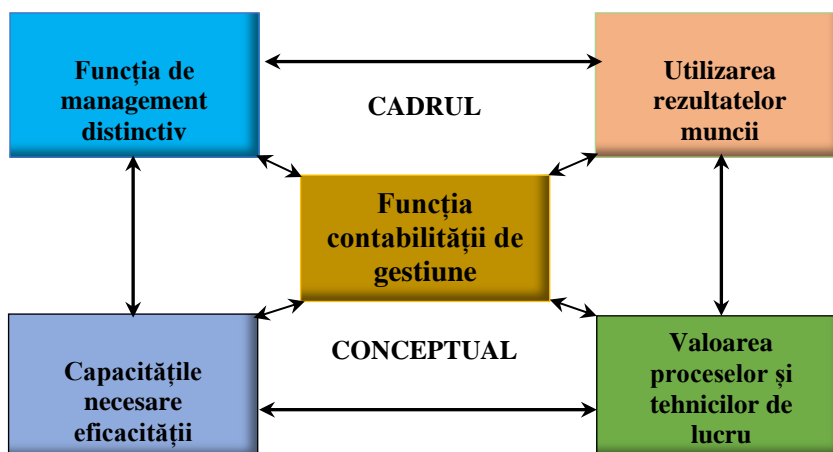

Figura 1.1. Cadrul conceptual și funcțiile contabilității de gestiune

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei nr.151.

Conceptele menționate în figura 1.1, definesc *contabilitatea de gestiune ca parte a procesului de conducere, producând informații necesare planificării și controlului de gestiune.*

Institutul Britanic de Standarde (BSI) în anul 2015 a elaborat „Ghidul pentru principiile de contabilitate de gestiune”, care este un standard informal sponsorizat, ce generează consens, produs de organismul național de standardizare din Regatul Unit, BSI, sponsorizat de Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) și dezvoltat pe baza principiilor globale de contabilitate de management CIMA [177, p.98]. După ce a dezvoltat aceste principii prin cercetări din 20 de țări și o gamă largă de organizații, CIMA lucrează prin intermediul BSI pentru a promova dezvoltarea și adoptarea în continuare a principiilor la nivel internațional printr-o declarație recunoscută la nivel global. Scopul principiilor date ale contabilității de gestiune este de a ajuta

organizațiile să se asigure că au implementat sisteme ale contabilității de gestiune care conduc afacerile mai bine prin performanța îmbunătățită și asigură luarea de decizii eficiente.

Principalele centre moderne pentru formarea unei baze metodologice și asigurarea unui nivel unitar de calificare a contabilității în practica internațională sunt asociațiile profesionale de autoreglementare din domeniul contabilității manageriale, cum ar fi, de exemplu, în SUA – Institutul Contabililor de Management. (Institute of Management Accountants – IMA), iar în Marea Britanie – Chartered Institute of Management Accountants (CIMA). În România, certificarea calității activității manageriale și, în legătură cu aceasta, perfecționarea învățământului cu caracter managerial în toate formele sale este prezentată de Asociația Managerilor și a Inginerilor Economisti din Romania (AMIER). De asemenea, asociația promovează învățământul de inginerie economică în țară ca și formă de învățământ interdisciplinar de natură managerială și, totodată, profesia de inginer economist.

Instituțiile și asociațiile menționate coordonează activitatea de dezvoltare a bazei metodologice de contabilitate, ingineri economiști și management la nivel național și internațional, elaborează cerințe pentru nivelul de calificare a specialiștilor, asigură certificarea acestora, precum și dezvoltarea profesională continuă, stabilesc un ansamblu de relații între mediul economic, universități și instituții de cercetare, cu preocupări manageriale, contribuie la dezvoltarea culturii manageriale în vederea creșterii competitivității întreprinderilor.

Printre cei mai vestiți savanți autohtoni, care au studiat problemele contabilității manageriale, sunt: profesorii V. Turcanu, A. Nederița, V. Bucur, L. Bugaian, G. Ulian, L. Cobzari, V. Ganea, conferențiarul L. Grigoroș, L. Lazări, A. Birca, I. Golocialova, L. Grabarovski, E. Bajarean, M. Cojocaru, S. Mihaila, G. Badicu, V. Panuș și alții. Potrivit profesorului V. Turcanu, *contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate integrat, care are ca scop asigurarea colectării, procesării, interpretării și prezentării informațiilor financiare și nefinanciare în raportarea managerială pentru fiecare nivel al întreprinderii în scopul evaluării, controlului, bugetării, luării deciziilor și pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare a afacerii* [163, p. 12].

La o anumită etapă în cercetarea esenței și rolului contabilității manageriale, profesorul V. Turcanu a constatat că calculul costurilor de producție este de o importanță primordială în sistemul contabilității manageriale [166, p. 4].

Profesorul A. Nederița definește contabilitatea managerială *ca un sistem de colectare și prelucrare a informațiilor despre managementul intern al unei întreprinderi, necesar pentru luarea deciziilor manageriale, și este parte integrantă a unui sistem contabil unificat* [117, p. 7].

În lucrările sale, cercetătoarele L. Grigoroș și L. Lazări aderă la poziția general recunoscută prezentată în actele legislative ale Republicii Moldova: *contabilitatea de gestiune este un sistem*

de colectare, prelucrare, întocmire și transmitere a informațiilor contabile pentru planificare, stabilire a costurilor, verificarea și analiza execuției bugetelor în scopul întocmirii rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale [75, p. 12].

Cercetătoarea T. Mișova a constatat că contabilitatea managerială este una dintre activitățile sistemului de management și a oferit următoarea definiție: „*contabilitatea managerială este un sistem de management intern al unei entități, care include patru tipuri de evidență: obișnuită (tradițională), operațională, financiară și statistică, care are propriile caracteristici specifice și forme speciale de raportare*”. Scopul contabilității manageriale este de a oferi utilizatorilor informații veridice pentru luarea deciziilor și implementarea acestora în afaceri [191, p. 96].

Având în vedere definiția contabilității manageriale, L. Grabarovschi susține că *contabilitatea de gestiune este un domeniu independent al contabilității, al cărui scop principal este măsurarea, colectarea, prelucrarea și transmiterea informațiilor pentru planificare, calculare, control și analiză, execuția bugetului în vederea pregătirii și reflectării informațiilor în raportarea internă pentru luarea deciziilor manageriale* [74, p. 10].

Printre cercetătorii autohtoni, există și alte opinii despre reprezentarea contabilității manageriale. L. Bugaian definește o înțelegere mai largă a contabilității manageriale și o prezintă *ca un sistem cu două componente: gestiunea costurilor și contabilitatea managerială. Interpretează acest sistem ca pe o secțiune specială a unui obiect principal de studiu – management. Contabilitatea managerială face parte din sistemul informațional intern al întreprinderii, care este utilizat și format în aceeași măsură, atât la întreprinderile producătoare, cât și la întreprinderile din alte industrii (agricultură, construcții etc.)* [20, p. 5].

O înțelegere generalizată a contabilității de gestiune de către cercetătorii autohtoni este indicată în următoarea definiție: *contabilitatea de gestiune oferă informații integrate pentru sistemul de management, care servește drept ghid pentru comportamentul personalului responsabil de alocarea resurselor* [163, p. 7].

Analiza rezultatelor cercetărilor științifice, realizate de savanții și economiștii autohtoni și străini a permis autorului tezei să identifice ***principalele abordări organizatorice și metodologice legate de definirea și identificarea „contabilității manageriale”***, și anume:

1. C. T. Horngren și J. Forster; R. B. Schattke și H. G. Jensen; S. A. Nikolaeva, Hot F. T., M.A. Zholaeva, A.P. Arkhipov și alții, interpretează ***contabilitatea managerială ca un sistem informațional pentru managementul întreprinderii***. În opinia noastră, această definiție nu este completă, autorii nu țin cont de toate funcțiile contabilității manageriale, respectiv, bugetarea și controlul, care sunt instrumente importante în managementul întreprinderii. De fapt, acestea în

definiția contabilității manageriale nu arată legătura acesteia cu contabilitatea, ci doar subliniază însemnătatea sa în scopuri de management.

2. Cunoscutul savant din România N. Tabără tratează *noțiunea contabilității de gestiune focalizând atenția asupra capacităților care le solicită realizarea eficace a misiunii distincte a funcției; estimarea valorii organizaționale a rezultatelor lucrului în cadrul funcției; utilitatea proceselor și tehnicilor de lucru ale funcției în obținerea rezultatelor* și definește „**contabilitatea de gestiune**” *ca parte a procesului de conducere, producând informații necesare planificării și controlului de gestiune*. Totodată, alt savant român, S. Oprea, definește *contabilitatea managerială ca fiind o reflectare a tuturor operațiunilor de colectare și repartizare a costurilor pe direcții și de calcul al costului produselor*. Această definiție limitează funcțiile contabilității manageriale, și anume, reflectă doar contabilitatea costurilor și calcularea costurilor, atunci când contabilitatea managerială îndeplinește multe alte funcții în cadrul întreprinderii și oferă informații pentru luarea deciziilor operaționale și strategice de către conducerea întreprinderii, dar și alte funcții tratate și în cercetările realizate de profesorul N. Tabără.

3. Autori A. Chmel, B. Needles, O. E. Nikolaeva, T. V. Shishkova consideră că *contabilitatea managerială prevede colectarea, înregistrarea, sistematizarea doar a informațiilor contabile sau a contabilității manageriale și o definește ca un subsistem al contabilității*. Considerăm că această definiție nu reflectă toate sarcinile soluționate de contabilitatea managerială legate de furnizarea informației personalului de conducere al întreprinderii în timp util pentru luarea deciziilor manageriale performante. Contabilitatea managerială este asociată cu sistemul de management al întreprinderii în ansamblu, precum și cu toate funcțiile acestuia și, prin urmare, pe lângă aspectele contabile, include și aspecte de analiză, planificare, prognoză, etc. Aceasta înseamnă că contabilitatea financiară și cea managerială sunt două sisteme informaționale independente. Ambele contabilități se bazează pe aceleași documente primare care procesează tranzacțiile economice, dar sunt materializate în informații rezumative diferite.

Abordarea de definire și identificare a „*contabilității manageriale*” în conținutul tezei este prezentată de către autor în mai multe lucrări din cadrul forumurilor științifice și în rezultatele cercetării publicate în revistele de profil. *Autorul a demonstrat dezacordul și nu susține opinia, că contabilitatea managerială este un subsistem al contabilității întreprinderii*. În același timp susține opinia *că contabilitatea managerială este un sistem informațional independent și nu un subsistem de contabilitate* [228, p.233]. Totodată, autorul tezei, în rezultatele cercetărilor publicate, *evidențiază extinderea limitelor contabilității manageriale, cu accent pe obiectivele managementului strategic, analiză și contabilizarea informațiilor legate de factorii externi și diverselor părți interesate*. *Dezvoltarea ulterioară a contabilității manageriale se propune de*

autorul tezei mai mult în concordanță cu mediul de afaceri modern competitiv, ce fundamental, este diferită de contabilitatea de gestiune tradițională.

În noile condiții de afaceri, în opinia autorului tezei, este necesar să se respecte principiile generale de furnizare a informațiilor în scopul deciziilor manageriale cu respectarea principiului avansării datelor în scopuri manageriale și principiul responsabilității pentru consecințele acesteia. Evaluarea prudentă a cheltuielilor și veniturilor viitoare este mult mai importantă decât o declarație a oportunităților ratate, concentrarea pe atingerea obiectivelor și oferirea de opțiuni alternative pentru realizarea acestora. În felul dat, *contabilitatea managerială nu poate fi un subsistem al contabilității întreprinderii, întrucât funcțiile sale sunt mult mai largi* [227, p. 585].

4. Există o altă opinie, care susține afirmațiile lui R. Anthony, cercetătorii R. V. Schattke și H. G. Djensen, care reprezintă esența contabilității de gestiune ca „**producerea de informații pentru management**”, unde sistemul intern de management operațional este preponderent recunoscut. Definiția profesorului M. A. Vakhrushina coincide cu cea anterioară și se susține că contabilitatea modernă poate fi definită ca un tip de activitate care este considerat cel mai important element al sistemului de management al întreprinderii. În opinia noastră, aceste definiții se concentrează doar pe managementul întreprinderii și pe luarea deciziilor manageriale.

5. Potrivit profesorului autohton V. Țurcanu, *contabilitatea managerială este un sistem contabil integrat care vizează asigurarea colectării, procesării, interpretării și prezentării informațiilor financiare și nefinanciare în raportarea de gestiune*. Autorii O. E. Nikolaeva, T. P. Karpov, V. E. Kerimov, A.D. Sheremet, S.N. Polenova și alții susțin, de asemenea, că *contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate independent integrat*. Docentul Polenova S.N. mai precizează că datele contabilității manageriale sunt folosite și ca mijloc de obținere a succesului în afaceri, contribuind la reducerea riscurilor antreprenoriale. Conform conținutului său, după unii autori, contabilitatea managerială este un sistem de management operațional intern, iar conform altora, de exemplu, T.P. Karpova, este destinată și pentru soluționarea problemelor dezvoltării viitoare a unei întreprinderi. Informațiile sale sunt destinate atât pentru decizii operaționale (actuale), cât și pentru cele pe termen lung (strategice); atât în ansamblu pentru întreprindere, cât și pentru segmentele afacerii acesteia.

6. Rezumând definițiile cercetătorilor din domeniul teoriei și practicii contabilității manageriale, prezentate în studiul realizat mai sus, *autorul tezei susține opinia profesorului V. Țurcanu, savanților T. P. Karpov, V.E. Kerimov, A.D. Sheremet, S.N. Polenova și a altor autori, că contabilitatea de gestiune este un sistem contabil autonom*. În opinia noastră, *definiția contabilității manageriale ca sistem de contabilitate integrat este o definiție mai rezonabilă și generalizată*, care consideră conținutul contabilității manageriale ca o componentă complexă a

bugetării, analizei și controlului, precum și a contabilității și managementului întreprinderii pentru a realiza obiectivele strategice de dezvoltare a afacerii. Contabilitatea managerială ca fenomen socio – economic evoluează și își extinde constant funcțiile, crescând numărul sarcinilor soluționate, iar metodele pe care le utilizează devin din ce în ce mai diverse.

Pentru analiza în continuare a conceptului de „contabilitate managerială”, în opinia noastră, este necesar să studiem și principalele funcții, scopuri și obiective ale acesteia.

Având în vedere că contabilitatea managerială nu este doar contabilitate, ci include și sarcini de planificare, control și analiză, actualmente funcțiile acesteia s-au extins semnificativ. Principalele dintre acestea, propuse de literatura de specialitate, sunt:

- ✓ planificarea indicatorilor de cheltuieli și venituri;
- ✓ contabilizarea cheltuielilor efective și corelarea acestora cu indicatorii planificați;
- ✓ repartizarea fondurilor obținute conform planului stabilit;
- ✓ formarea de raportări interne și externe privind fondurile obținute și utilizate;
- ✓ masuri de control pentru toate aceste procese etc.

Din punctul de vedere al *problematicii evoluției contabilității manageriale*, profesorul V. Țurcanu o consideră drept *un proces menit să promoveze crearea de plusvaloare prin evaluarea eficienței utilizării resurselor întreprinderii, analiza indicatorilor de cost*, care este necesară atât proprietarilor, cât și clienților entității [163, p. 334]. Prin prisma semnificației informaționale, autorul *definește contabilitatea managerială ca un sistem informațional*, al cărui scop este să ofere o înțelegere a viitorului entității și să influențeze comportamentul utilizatorilor de informații, atunci când iau decizii. În același timp, autorul identifică următoarele funcții ale contabilității manageriale [162, p. 367]:

- ✓ de sprijin în evaluarea stocurilor;
- ✓ testare a eficacității diverselor unități structurale;
- ✓ asistență în determinarea prețului stocurilor vândute de entitate;
- ✓ identificarea celor mai profitabile industrii;
- ✓ controlul bugetelor de toate nivelurile;
- ✓ analiza și luarea deciziilor manageriale.

Potrivit savantului L. Bugaian, *managementul costurilor și contabilitatea managerială prevăd formarea de informații importante pentru trei domenii economice interdependente: analiza și calcularea costurilor, planificare și control; luarea deciziilor și evaluarea eficacității acestora* [19, p. 5].

În baza studiilor realizate în teză, propunem următoarea definiție: „contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate independent și integrat, care înregistrează,

prelucrează și furnizează informații financiare și non-financiare pentru întocmirea rapoartelor interne și luarea deciziilor manageriale ce permit construirea unui sistem de afaceri modern, pentru alte părți interesate în scopul măsurării eficienței capitalului investit și evaluării performanței entității”. Deci, dezvoltarea economiei competitive lărgeste funcțiile contabilității manageriale, care necesită menținerea unui sistem informațional puternic, ce este destinat atât utilizatorilor interni, și anume, conducerii și managerilor de la toate nivelurile organizaționale ale entității, cât și altor părți interesate, și totodată, prin informațiile prezentate în rapoartele non-financiare, contribuie la vizibilitatea entității, dezvoltarea portofoliului de clienți a acesteia, consolidarea relației cu comunitatea și sporirii de capital.

Dacă studiem *rolul contabilității manageriale prin prisma importanței acesteia în realizarea obiectivelor – cheie ale entității*, atunci sunt predeterminate schimbările fundamentale în înțelegerea esenței contabilității manageriale și locului acesteia în sistemul de management al întreprinderii. Schematic, esența și locul contabilității manageriale în sistemul de management al entității este prezentată de autor în Figura 1.2.

Figura 1.2. Contabilitatea managerială în sistemul de management al întreprinderii

Sursa: elaborat de autor în baza surselor nr. 10, 22, 168, 242.

Analiza relației elementelor structurale ale entității în sistemul de management prezintă contabilitatea managerială ca sursă veridică de informații pentru toate nivelele de luare a deciziilor manageriale în cadrul entității și pentru părțile interesate.

Managerii de la toate nivelurile organizaționale ale entității, în fiecare zi au responsabilitate de deciziile manageriale operaționale și de dezvoltare strategică a businessului, deoarece deciziile ineficiente ale managementului pot afecta direct sau indirect rezultatele activității în ansamblu. Totodată, deciziile eficiente, bazate pe surse veridice și complexe de informații, sunt cheia

succesului întreprinderii și asigură continuitatea activității acesteia în condițiile contemporane ale economiei competitive.

Așadar, *pentru funcționarea și dezvoltarea cu succes a unei întreprinderi* în condițiile moderne ale economiei concurențiale, managementul întreprinderii trebuie să urmărească clar *relația dintre contabilitatea managerială* – ca bază informațională și analitică pentru luarea deciziilor manageriale, *planificarea strategică* – ca bază pentru funcționarea unei întreprinderi, și *bugetarea* – ca planificare financiară a afacerii. Rezultatele cercetării subiectelor date sunt prezentate de autor în următoarele subcapitole a tezei.

1.2. Aspecte teoretice privind sistemul informațional al contabilității manageriale și utilitatea acestuia pentru elaborarea și fundamentarea deciziilor

Contabilitatea este o sursă veridică de informații pentru managementul intern al entității și de calitate a acestora depinde relevanța deciziilor manageriale la diferite nivele organizatorice. Această posibilitate apare datorită dezvoltării tehnologiilor de prelucrare a datelor, apariției unor noi abordări metodologice ale utilizării resurselor de informații contabile. Utilizatorii interni au nevoie de o serie de informații suplimentare celor publicate și reglementate de cadrul legal în vigoare [1, p.1-4, 38, 39] ce impune entitatea contemporană să formeze sistemul propriu de informații, deoarece performanța acesteia este influențată, în mare parte, de eficiența activității managementului, care este principalul utilizator al informației contabile [2, p.17]. În acest fel, rolul informației contabile și cererea în rapoartele interne, utilizate în procesul decizional, a crescut semnificativ, deoarece anume contabilitatea controlează dacă informația corespunde cerințelor înaintate pentru a fi utilă și necesară în luarea deciziilor calitative. Eficacitatea funcționării sistemului informațional contabil este influențată de obiectivele de dezvoltare a entității și de sarcinile pe care contabilitatea trebuie să le realizeze în procesul de gestiune a acesteia.

Pentru ca sistemul informațional contabil să furnizeze informații utile procesului decizional, aceasta trebuie să îndeplinească anumite caracteristici calitative fundamentale și amplificatoare conform prevederilor Cadrului general conceptual pentru raportarea financiară și cerințelor Legii contabilității și raportării financiare. Caracteristicile calitative fundamentale includ: relevanța și reprezentarea exactă, iar caracteristicile calitative amplificatoare, sunt: comparabilitatea; verificabilitatea; oportunitatea și inteligibilitatea. Aceste caracteristici calitative ale informației presupun următoarele cerințe: informația furnizată din situațiile financiare ale entității trebuie să fie de o calitate esențială și ușor înțeleasă de utilizatori (*inteligibilitatea*); informația poate fi relevantă, atunci când influențează deciziile economice ale utilizatorilor, ajutându-i pe aceștia să evalueze evenimente trecute, prezente sau viitoare, să confirme sau să corecteze evaluările lor

anterioare (*relevanța*); informația este credibilă, atunci când nu conține erori semnificative, nu este părtinitoare, iar utilizatorii pot avea încredere că reprezintă corect ceea ce și-au propus să reprezinte sau ceea ce se așteaptă să reprezinte (*credibilitatea*) și, totodată, utilizatorii trebuie să poată compara situațiile financiare dintre diverse entități, pentru a evalua rezultatele activității acestora și a compara indicatorii economico-financiari, și pentru a identifica tendințele în poziția financiară ale entităților date (*comparabilitatea*).

Pornind de la aceea, că situațiile financiare asigură prezentarea imaginii fidele privind poziția și performanța financiară a entității, sistemul contabil din țara noastră și din mai multe țări a fost supus unui șir de reforme ce presupun implementarea practicilor contabile unice, la nivel mondial, în vederea asigurării compatibilității și comparabilității acestora, prin care regulile sau normele naționale, diferite de la o țară la alta, sunt perfecționate pentru a fi comparabile și a se reduce aceste diferențe [145, p. 204]. În acest scop, Cadrul General Conceptual al Consiliului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (International Accounting Standards Board – IASB) prevede o serie de caracteristici calitative ale informației, care vin să completeze asigurarea calității informației financiare. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) sunt aplicate în mai multe țări ale lumii în mod obligatoriu pentru anumite categorii de entități, sau sunt acceptate în calitate de alternativă la standardele naționale. Printre acestea sunt atât țările membre ale Uniunii Europene, cât și multe alte țări, printre care se află și Republica Moldova ce aplică IFRS pentru entitățile de interes public, inclusiv pentru entitățile din sectorul de asigurări, în cadrul căruia autorul tezei a realizat această cercetare. În acest context, menționăm că armonizarea reglementărilor contabile implică o largă cooperare la nivel internațional în domeniul dat. Reformele contabile din țară includ mai multe procese, dintre care: armonizarea contabilității cu IAS/IFRS, racordarea cu Directivele UE, transpunerea Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European în SNC, etc. Toate aceste reforme au îmbunătățit esențial cerințele față de informația contabilă și asigură calitatea și unificarea informațiilor prezentate în situațiile financiare raportate de entitățile autohtone.

În procesele de gestiune a afacerii, se urmărește realizarea unui echilibru adecvat între caracteristicile respective pentru a satisface cerințele utilizatorilor. În diferite cazuri, importanța caracteristicilor este o problemă de raționament profesional a celor implicați în organizarea și conducerea contabilității entității. Cercetătorul român N. Feleagă accentuează că „simpla enumerare a criteriilor de evaluare a calității informației financiare este de o mare utilitate pentru normalizatorii, practicienii și autorii contabili, pentru conducătorii de întreprinderi și utilizatorii externi ai documentelor de sinteză. Aceste calități sunt necesare, în special, normalizatorilor și

reprezentanților profesiei, în vederea formulării de norme contabile care să fie în acord cu obiectivele informației financiare” [71].

În acest context, constatăm că scopul principal al contabilității este de a oferi informații utile unei varietăți de utilizatori interni și externi. În calitate de factori de decizie în cadrul gestiunii unei entități sunt managerii de la toate nivelele organizaționale ale acesteia, care au nevoie de diverse informații pentru a-i ajuta să ia decizii calitative la diferite etape: de planificare, în procesele de producție, (calculație a costurilor), control și analiză etc. Informația luată în cadrul entității este oferită de contabilitatea de gestiune, care preponderent este destinată utilizatorilor interni, respectiv, conducerii entității. Totodată, contabilitatea oferă servicii specializate către alte departamente din cadrul entității. Contabilul-șef al entității, spre exemplu, are un rol de manager financiar și este responsabil inclusiv de contabilitatea de gestiune, îndeplinește funcții în calitate de ajutor al managerilor entității în realizarea funcțiilor sale. Deci, pe lângă funcția de contabil, specialiștii serviciului în cauză din cadrul entității îndeplinesc și funcții manageriale, care definesc locul și viitorul profesiei de contabil în cadrul entității contemporane.

Businessul oricărei entități în economia concurențială este supus numeroaselor riscuri și deciziile manageriale devin tot mai importante în scopul securității economice a acestuia. În atare sens, cresc și cerințele preconizate față de sistemul informațional contabil, care trebuie să fie orientat către rezultat, să asigure interesele managementului entității și utilitatea pentru luarea deciziilor. Totodată, din ce în ce mai frecvent, în practica gestiunii entității ce activează în condițiile economiei competitive apare întrebarea: *Informația furnizată răspunde necesităților informaționale pentru elaborarea și fundamentarea deciziilor manageriale la toate nivelele organizatorice ale entității?* Anume, rezultatele cercetărilor noastre prezentate în subcapitolul dat vor răspunde la această importantă întrebare, care astăzi este eminentă pentru managementul entității în scopul de a asigura eficiența deciziilor manageriale ce influențează activitatea entității în general și, respectiv, performanța acesteia.

Autorul tezei a cercetat noțiunea de „contabilitate managerială” în subcapitolul 1.1 și a făcut referire la definiția acesteia conform legii contabilității și raportării financiare [87, art.3], care fixează scopul sistemului informațional al contabilității de gestiune: „...întocmirea rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale”. În felul dat, analizând definiția contabilității manageriale și scopului ei în corespundere cu cadrul legal la nivel național, constatăm că *sistemul informațional al contabilității de gestiune reprezintă un ansamblu de metode, mijloace și procedee de culegere, transmitere, prelucrare și stocare a datelor și informațiilor în vederea gestiunii eficiente a activității entității moderne în condițiile unei economii competitive*. Deci, concluzionăm

că sistemul informațional furnizează informații necesare managerilor de la toate nivelele de conducere și face posibilă, în același timp, transpunerea în fapt a deciziilor acestora.

În opinia cercetătoarei Ramona VASILESCU, Universitatea „Tibiscus” din Timișoara, România, orice analiză economică a unei unități economice are la bază informația, privită ca o resursă, și modul în care aceasta este vehiculată [131, p.7]. În opinia autoarei, fiecare sistem informațional se poate descompune în trei componente principale: intrările, prelucrările și rezultatele. Intrarea într-un sistem informatic poate fi formată din date sau din informații. Datele sunt fapte brute, neprelucrate despre evenimente, care nu au semnificație în sistemul informațional și numai când sunt organizate, astfel încât să aibă semnificație pentru acesta, ele devin informație, iar rafinarea datelor și informațiilor de-a lungul timpului formează un ansamblu numit cunoștințe în opinia acesteia. Raportul cantitativ dintre aceste trei componente, care nu prezintă subordonarea lor, dar reflectă modul în care datele, informațiile și cunoștințele colaborează într-un proces permanent, adică datele pot fi folosite pentru a obține informații și cunoștințe, iar cunoștințele, la rândul lor, pot fi folosite pentru a obține informații și date se prezintă în figura 1.3.

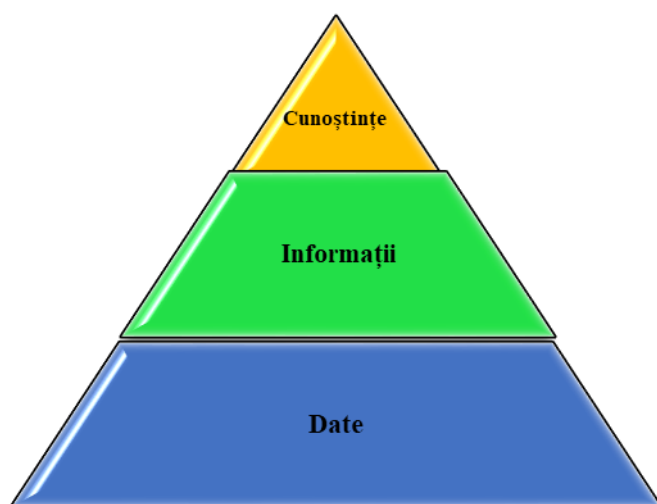

Fig. 1.3. Piramida informațională.

Sursa: Elaborat după sursa nr. 131.

În opinia autoarei, sistemele informaționale se studiază în cadrul domeniului în care funcționează și, la rândul său, *contabilitatea este în sine un sistem informațional, care procesează, colectează, stochează, prelucrează și distribuie informații celor care au nevoie de ele.*

Cuvântul „*informație*”, care este preluat din latină (*informatio*) prin intermediul limbii franceze (*information*), este polisemantic, putând căpăta mai multe semnificații (uneori total diferite sau chiar contradictorii), ce sunt determinate de domeniile și contextele foarte variate în care este folosit. Termenul „*informație*” este legat și de un proces informațional (succesiunea acțiunilor prin care se informează), dar și de rezultatul acestui proces (volum, varietatea de

informații obținute), precum și de unele fenomene specifice (fenomenul informațional, explozia informațională etc.) [203].

Actualmente nevoia, de informații și dezvoltarea societății au devenit o realitate dependentă una de alta, condiționând existența unui sistem care să asigure furnizarea acestora. Sistemul informațional, care poate oferi informațiile solicitate, este sistemul producător și distribuitor de informații și asigură atât *culegerea și prelucrarea datelor, cât și diseminarea lor părților interesate*. În acest fel, autorul prezintă ciclul de viață al sistemului informațional în Figura 1.4.

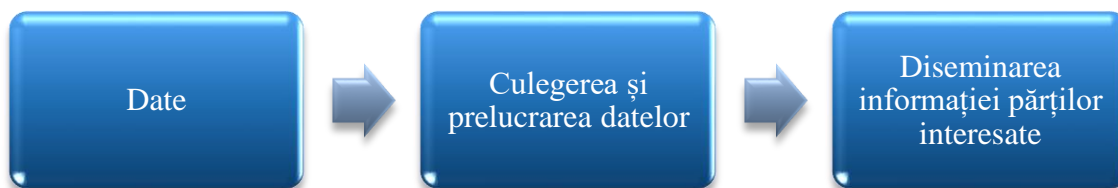

Fig. 1.4. Ciclul de viață al sistemului Informațional

Sursa: Elaborat de autor.

Așadar, acesta este ciclul sistemului informațional, care este întâlnit cel mai des în literatura de specialitate și poate fi comparat cu ciclul economic: „*Bani – Marfa – Bani*”. Din funcțiile acestuia se constată că sistemul informațional din cadrul entității economice trebuie să aibă în vizor caracteristicile generale, indiferent dacă se referă la contabilitate, resurse umane sau la evidența programelor de finanțare sau de dezvoltare a entității cu scopul de a *transforma intrările de date în ieșiri de informații*.

Unii dintre cercetătorii Federației Ruse tratează contabilitatea de gestiune ca *concept al managementului operațional al entității*. Savantul V.F. Palii constată *conceptul contabilității de gestiune* în conținutul investit în aceasta, care *este un sistem de management operațional intern*, iar *esența contabilității de gestiune este de a oferi informații utile managerilor în procesul de gestionare a afacerii*. Totodată, profesorul consideră contabilitatea de gestiune ca un sistem care îndeplinește funcții de planificare, organizare, control, autoevaluare, coordonare și schimb de informații, fiind înțeleasă destul de larg, include și funcții de management, și ca rezultat aceasta reprezintă un sistem de suport informațional pentru conducerea operațională a unei întreprinderi [244, p. 4; 7]. Alt savant T.P. Karpova consideră informațiile contabilității de gestiune utile atât pentru luarea deciziilor de management operațional în timp real, cât și de perspectivă și potrivit autorului, este destinată conducerii de la diferite nivele structurale ale acesteia [241, p. 25; 27].

O parte a sistemului informațional, prin intermediul căruia se asigură prelucrarea automată a datelor, în vederea obținerii informațiilor cerute de mulți utilizatori, este sistemul informatic. În Republica Moldova principalele reguli și condiții de activitate în domeniul informaticii,

drepturile și obligațiile statului, ale persoanelor juridice și fizice în procesul creării, administrării, utilizării și întreținerii sistemelor informatice sunt reglementate de legea cu privire la informatică [95, art. 3]. Legea prezintă *definiția sistemului informațional, ca sistem de prelucrare a informației, împreună cu resursele organizaționale asociate, cum ar fi resursele umane și tehnice, care furnizează și distribuie informația.*

Dezvoltarea economică și digitalizarea au impact semnificativ asupra tuturor activităților economice, condiții în care informația a devenit o parte indispensabilă a managementului entității și a altor părți interesate. În contextul dat, în ultimul timp tot mai mulți cercetători își pun întrebarea dacă este posibil de construit o teorie a informației unificate. Viziunile notificate pun în discuții actuale importanța *sistemului informațional contabil*. În teză, autorul nu susține unele opinii cu privire la propunerea unor probleme legate de tehnologia informației ce se referă la reducerea personalului sau cu privire la externalizarea serviciilor și multe altele de felul dat, deoarece astăzi *profesioniștii contabili sunt conștienți că au nevoie de noi competențe*, inclusiv din domeniul managerial, deoarece digitalizarea și gestionarea afacerii în timp real este viitorul, dar soluțiile sunt digitalizarea tuturor proceselor manageriale ale entității moderne.

Opinia cercetătoarelor din România, R. M. Lascu și M.A. Pușcaș este că informațiile contabile și sistemele informaționale contabile reprezintă un aspect din ce în ce mai important în luarea deciziilor economice și în asigurarea transparenței decizionale. În centrul sistemului informațional economic, *informația contabilă rezultată din folosirea tehnologiilor informaționale rămâne singura sursă de comunicare și de înțelegere a vieții economice*. După autoare, poate că acesta a fost și punctul de vedere al lui Leonardo da Vinci când a rostit „*Numerele ne domină viitorul!*” [96, p.361] . În acest context, autoarele prezintă *contabilitatea ca fiind o activitate de prestări de servicii, care reprezintă un sistem informațional ce are ca obiective cuantificarea, prelucrarea și comunicarea (transmiterea) informațiilor contabile despre o entitate economică identificabilă*. Schematic, funcțiile de comunicare între activitățile economice și factorii decizionali, realizate de contabilitate sunt prezentate de autor în Figura 1.5 de mai jos.

Concomitent, autorii consideră că expresia sistem de informare contabil, sau sistem informațional contabil, utilizată în literatura de specialitate indică faptul că *contabilitatea poate fi abordată ca un sistem, iar informațiile furnizate de acest sistem sunt specifice contabilității, construindu-se astfel un mijloc real de comunicare cu mediul extern, dar și în cadrul întreprinderii, între compartimente sau sectoare de activitate*.

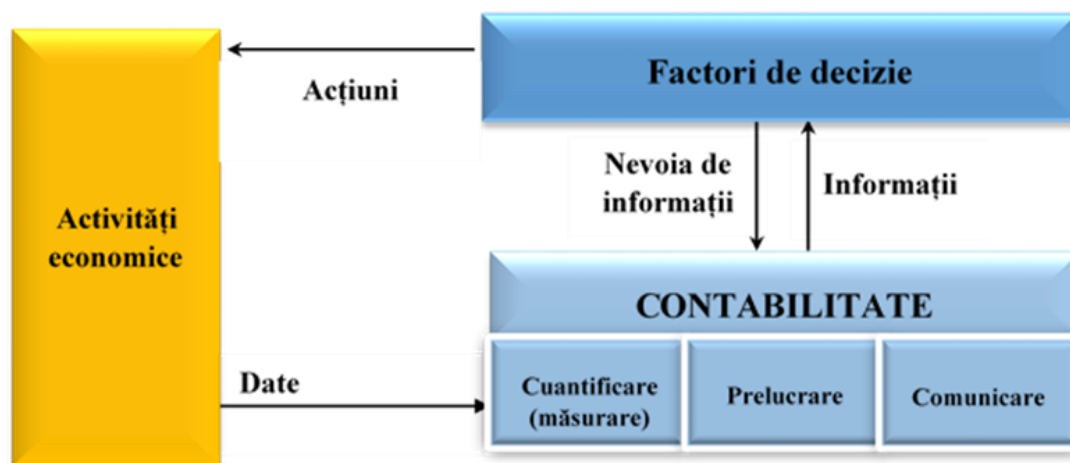

Figura 1.5. Contabilitatea ca sistem informațional în procesul decizional

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei nr.22, 96, 126.

Sistemul informațional contabil, în opinia altor autori, Mehdi Babaei și Jafar Beikzad [192, p.3], este definit în calitate de *un subsistem esențial în sistemul informațional de management*, care îndeplinește unele funcții, dintre care colectarea, analiza, clasificarea și raportarea, cu scopul de a prelucra datele de intrare și a le transforma în informații utile. În același timp, autorii cercetează în lucrarea lor și noțiunea „*sistemul informațional*” tratată de Asociația Americană de Contabilitate (American Accounting Association, AAA), care au constatat că sistemul informațional contabil: „*adună, clasifică și compilă date pentru a le oferi factorilor de decizie interni și externi*”. Totodată, *rolul sistemelor informaționale contabile* este determinat în calitate de *mecanism de extindere a controlului financiar al organizației* prin formarea strategiei acesteia și producere de informații pentru funcții de gestionare, cum ar fi planificarea, controlul și luarea deciziilor. În opinia noastră, totuși definiția AAA în teză *este mai complexă și acoperă o parte mai mare a funcțiilor sistemului informațional contabil*.

Autorii Andrew H. Newman, Bryan R. Stikeleather și Nathan J. Waddoups în cercetarea lor [176, p.94] demonstrează cum afectează informațiile performanța deciziilor cu privire la activitatea operațională a entității. Prin intermediul unui experiment, aceștia au studiat modul în care informațiile de performanță relativă (RPI) influențează decizia managerială, și anume, dacă angajații unei entități să continue să folosească o strategie de marketing, de exemplu: „statu-quo”, care dă rezultate fiabile și rezultatul ei așteptat, sau să încerce o strategie alternativă de eficacitate necunoscută. Cercetătorii au constatat că RPI are atât un efect motivațional social care crește înclinația angajaților de a explora strategii alternative, cât și un efect informațional care îi ajută să stabilească dacă explorarea strategiilor alternative va crește sau va diminua performanța entității, adică, utilizarea informației performante va aduce beneficii și va facilita luarea deciziei în cazul dat. Totodată, așa cum se presupunea, a fost constatat că beneficiul RPI de facilitare a deciziilor

apare mai mult în rândul angajaților cu performanțe scăzute față de cei cu performanțe înalte. Cercetătorii au atras atenția angajatorilor la faptul că implementarea RPI în sistemele lor de management va facilita luarea deciziilor performante în cadrul entității.

Alți autori, Margaret A. Abernethy și Mark S. Wallis [190, p.38] critică cercetătorii din domeniul contabilității manageriale și constată, că aceștia au întârziat să exploreze implicațiile empirice ale efectului managerului (manager effect) asupra opțiunilor de control al gestiunii entității, evidențiind lucrarea fundamentală a lui Bertrand și Schoar's publicată încă în anul 2003, care arată că managerii, prin deciziile individuale, au un efect semnificativ asupra performanței firmei. În opinia acestora, cercetătorii din domeniul contabilității manageriale pot adăuga o valoare semnificativă prin cercetările lor asupra rezultatelor activității diferitelor firme, prin explorarea opțiunilor de control pe care o firmă le face pentru a atenua consecințele adverse asociate cu unele caracteristici manageriale. În această critică, identificăm mai întâi unele dintre provocările teoretice și metodologice asociate cercetării cu privire la efectele managerului și, în al doilea rând, identificăm oportunități pentru cercetătorii din domeniul contabilității manageriale de a explora aceste efecte, depășind în același timp unele dintre limitări și lărgind cercetările în domeniul contabilității manageriale și fundamentării deciziilor manageriale în cadrul gestiunii firmei.

În contextul dat, dezvoltarea extensivă a sistemelor informaționale a îmbunătățit accesul managerilor la informație și chiar al experților de la diferite niveluri, prin implementarea de noi concepte și nu numai că le-au extins sfera de cunoștințe a acestora despre ceea ce pot face și care este decizia lor, dar și i-au ajutat să-și îndeplinească activitățile și responsabilitățile lor de management.

Implementarea în masă a tehnologiilor informaționale în ultimele două decenii în companii este un eveniment major de modernizare a acestora [195, p.80]. Schimbarea este importantă și necesită investiții enorme. Autorul, propune companiilor locale să actualizeze sistemele informaționale în pas cu dezvoltarea tehnologiilor, care vin pe piață, deoarece softurile instalate anterior nu pot ține pasul cu cele mai recente actualizări și uneori se întârzie sau până la urmă managerii decid schimbarea acestora. Investiția unică nu este suficientă pentru sistemele informaționale utilizate presupune autorul, companiile trebuie să continue să investească pentru atingerea performanțelor înalte și pentru a oferi servicii calitative clienților.

Aplicarea sistemelor informaționale de către managerii din SUA a influențat veniturile acestora, care în ultima perioadă au crescut enorm [192 p., 375]. Sistemul informațional intern al entității, este definit de autorii menționați ca *sistem informațional de management* (MIS). În cercetarea lor autorii pun în discuții noțiunile altor autori cu privire la MIS, și anume, în calitate de: *sistem informatic care prezintă informațiile utilizatorilor; furnizează informațiile de sprijin*

ale deciziei; prezintă fluxuri de informații la toate nivelurile organizației; MIS reprezintă metodele formale de furnizare a informațiilor exacte și în timp util pentru a facilita procesul de luare a deciziilor managerilor în timpul planificării, controlului și luării deciziilor eficiente și optime ale organizației. Deoarece sistemele informaționale de management joacă rolul crucial în a oferi o gamă largă de opțiuni, acesta este destinat factorilor de decizie și asigură (indiferent de alegerile făcute de aceștia) rezultatul, de cele mai multe ori, devine pozitiv, după autori. Acesta, de fapt, și este motivul pentru care mulți factori de decizie tind să prefere utilizarea instrumentelor MIS, care garantează decizii viabile în afaceri.

În opinia noastră, *sistemul informațional al contabilității manageriale*, instituit în cadrul entității moderne, reprezintă un fundament în elaborarea deciziilor prin înregistrarea fenomenelor și proceselor activității zilnice a entității și producerea de informații, utilizând tehnologiile informaționale de ultimele generații; oferirea acestora, în timp real, asigurând necesitățile informaționale ale factorilor de decizie interni și altor părți interesate.

Schema sistemului informațional al contabilității de gestiune în calitate de producător de informații pentru factorii de decizie la toate nivelele organizaționale de management ale entității și părților interesate, autorul tezei o prezintă în Figura 1.6.

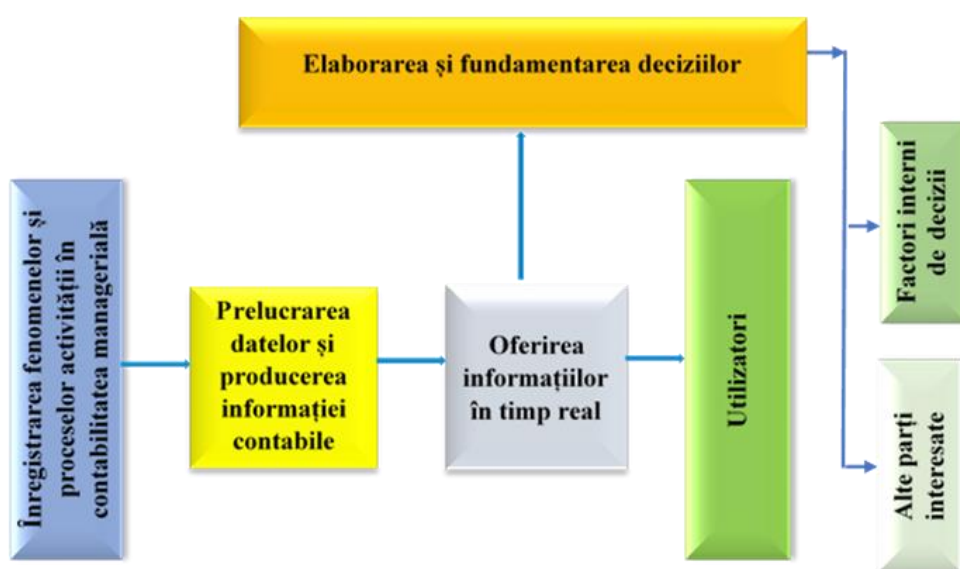

Figura 1.6. Sistemul informațional al contabilității manageriale în procesul de fundamentare și luare a deciziilor.

Sursă: Elaborat de autor.

Necesitatea în informații relevante în cadrul proceselor de gestiune a entității, implementarea modelelor decizionale moderne, condiționează reconfigurarea contabilității manageriale în orice sector ale economiei, atât la nivel național, cât și la nivel mondial. Rezultatele cercetării modului

de implicație a noilor modele decizionale în reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări din țară, autorul tezei le prezintă în subcapitolul următor.

1.3. Implicații ale noilor modele de afaceri asupra proceselor decizionale și reconfigurării contabilității manageriale în societățile de asigurări

Dezvoltarea continuă a industriei de asigurări din Republica Moldova condiționează extinderea funcționalității contabilității manageriale în sectorul dat al economiei și stabilește prioritatea implementării noilor abordări conceptuale și metodologice ale acestora în scopul de a asigura calitatea gestiunii activității de asigurări în contextul tendinței generale a pieței de a accelera procesele de afaceri și a asigura eficiența și relevanța proceselor manageriale ale entităților vizate. În acest sens, semnificația contabilității manageriale în gestiunea societății de asigurări crește enorm și devine un pilon fundamental al managementului acestuia ce stă la baza elaborării și luării deciziilor interne la toate nivelele organizaționale și, totodată, prezintă performanța entității de asigurări părților interesate prin producerea de informații financiare și non-financiare.

Asigurarea conform cadrului legal este transfer al unui risc eventual, inclusiv al riscului la care este expusă viața, sănătatea sau patrimoniul unei persoane, de la asigurat la societatea de asigurare în conformitate cu contractul de asigurare. Asigurat este persoana, care are încheiat sau pentru care s-a încheiat un contract de asigurare cu societatea de asigurări [92, art.4].

Totodată, asigurarea prezintă un mijloc de protecție împotriva pierderilor financiare și este o formă de management al riscului, folosită în special pentru transmiterea riscului unei pierderi ocazionale sau incerte. Metodele de transfer sau de distribuire a riscului au fost practicate de comercianții babilonieni, chinezi și indieni încă din milenii al III-lea și, respectiv, al II-lea î.Hr. Primele forme de asigurări au apărut odată cu dezvoltarea puterilor maritime. Legea Codex Hammurabi 238 (c. 1755–1750 î.Hr.) din Babilonia este primul act ce a reglementat statutul asigurărilor. Acesta prevedea că un căpitan de mare, un manager de navă sau un navlositor, care a salvat o navă de la pierderea totală, trebuie să plătească doar jumătate din valoarea navei proprietarului. Primele fonduri de asigurări au fost formate în aproximativ 1000-800 î.Hr. și tot în strânsă legătura cu comerțul maritim, care reglementează principiul general al asigurării maritime stabilit pe insula Rodos. Negustorii, a căror marfă făcea parte dintr-un transport comun, plăteau o sumă de bani, care era colectată într-un fond comun, iar sursele acestuia erau folosite în cazul în care marfa unuia dintre ei era deteriorată pe durata voiajului [204, p.1].

Primele polițe de asigurări, sub forma unor contracte de asigurare, asemănătoare cu cele actuale, au apărut pentru prima dată în secolul al XIV-lea în Genova, și cuprindeau riscuri variate

legate de transporturile maritime. În sec. XVIII a fost legiferată prima lege a asigurărilor de Benjamin Franklin, renumitul diplomat american, ale cărui decizii, invenții și descoperiri științifice au influențat istoria omenirii. Franklin a înființat un birou de asigurări în Philadelphia, susținând, în primul rând, asigurările împotriva incendiilor [15, p.1].

Actualmente, la nivel național, procedurile de organizare a activităților de asigurări sunt reglementate atât de cadrul legal general privind activitatea de întreprinzător în Republica Moldova, cât și de legislația care se referă la specificul activităților de asigurări. Procesele asociate constituirii societății de asigurări pot fi împărțite în două etape: înregistrarea sub forma juridică de societate pe acțiuni și acordarea acesteia a statutului de asigurător. Activitățile de asigurări (reasigurări) pot fi desfășurate exclusiv de către un asigurător (reasigurător) sub forma unei societăți pe acțiuni, inclusiv cu investiții străine, care deține licența emisă în conformitate cu cadrul legal în vigoare. Veriga principală a industriei asigurărilor o constituie entitățile de asigurări din țară în care se formează procesele de înaintare a ofertelor, negociere și încheiere a contractelor de asigurare și/sau de reasigurare, încasarea de prime, regularizarea de daune, efectuarea de acțiuni de regres și recuperarea daunelor. Pe lângă societățile de asigurări și/sau reasigurări, de asemenea, participanții pe piața asigurărilor sunt și intermediarii în asigurări, care acționează ca vânzători de servicii de asigurări și consumatorii de servicii de asigurări, în calitate de cumpărători (asigurați). Intermediarii în asigurări facilitează încheierea contractelor de asigurare prin prezentarea sau propunerea ofertelor de contractare a serviciilor de asigurare și/sau de reasigurare, participă în alte acțiuni de pregătire a încheierii unor astfel de contracte, de încheiere a lor sau de contribuție la gestionarea contractelor, în special în cazul despăgubirilor și/sau indemnizațiilor de asigurare.

Societățile de asigurări fac parte din sistemul financiar nebanca al țării, sunt entități de interes public și activitatea lor este supravegheată de stat. Autoritatea de supraveghere ce prezintă statul este Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF), care are funcțiile de consolidare a sistemului de reglementare și supraveghere a pieței financiare nebanca și creșterea competitivității acesteia.

Odată cu dezvoltarea economiei competitive, entitățile de asigurări, pe lângă funcțiile lor de bază, au început să îndeplinească funcții suplimentare, care cuprind activitatea de investire a rezervelor proprii și a celor atrase, rezervelor tehnice formate din primele de asigurare primite de la asigurați, în conformitate cu cadrul legal și de reglementare în vigoare. Aceste procese permit entităților din sectorul dat al economiei să câștige venituri suplimentare de la an la an, să-și îmbunătățească poziția financiară și să extindă cercul de interacțiune cu multe structuri financiare și non-financiare la nivel micro- și macro-economic. Începutul formării pieței naționale de asigurări poate fi considerat, în opinia noastră, începând cu anul 1991, când a fost creată prima

structură comercială din industria asigurărilor din țară. Aceasta, într-o perioadă îndelungată, a activat prin împrumutarea străină în mare parte a experienței și a metodelor de gestiune a activității date, precum și conform cerințelor stabilite la nivel local pentru activitățile entității de asigurări. Până la etapa actuală, piața asigurărilor din țară a suferit multe schimbări și a căpătat aspectul unei piețe competitive. Societățile de asigurări au început să implementeze modalități de a dezvolta modelele de afaceri în direcții noi, de a îmbunătăți calitatea serviciilor prestate și nivelul culturii în asigurări.

După intrarea în vigoare a noii legi cu privire la asigurări în 2007, urmată de introducerea unui cadru de reglementare perfecționat, introducerea IFRS în 2012 și altor măsuri pentru asigurarea solvabilității asigurătorului și îndeplinirii obligațiilor asumate față de consumatori, o nouă etapă în dezvoltarea industriei autohtone de asigurări reprezintă măsurile actuale, care sunt în proces de implementare și prevăd modificarea cadrului legal și de reglementare, trecerea la noi standarde europene aplicate capitalului societății de asigurări și/sau reasigurări ce privesc cerințele prudențiale ale Solvency II, norma Directivei Europene, care corespunde condițiilor actuale de dezvoltare a industriei de asigurări în țările cu economii performante și care este un test de maturitate a pieței locale de asigurări. Măsurile luate și cele în curs de implementare vizează dezvoltarea dinamică a industriei asigurărilor din țară și crearea unor oportunități largi de aflus de investiții în acest sector al economiei.

Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebankare din Republica Moldova pentru perioada 2018-2022 face parte din reformele recente ale sectorului național de asigurări, care cuprinde politici și acțiuni; și punctează dezvoltarea pieței financiare nebankare pentru perioada de 5 ani. În ansamblu, aceasta cuantifică obiectivele aferente dezvoltării pieței financiare nebankare din țară, fiind concretizată în Planul de acțiuni și care derivă din angajamentele de țară asumate prin Acordul de Asociere RM–UE [142].

Procesele de gestiune ale unei societăți moderne de asigurări, precum și multe alte situații economice ce fac parte din activitatea acesteia, necesită decizii prompte și, prin urmare, una dintre cele mai importante funcții ale managementului activității de asigurări este și organizarea contabilității proceselor operaționale [142, p.144], care trebuie să asigure definirea și relația diferitelor fluxuri de informații ca bază pentru interacțiunea tuturor funcțiilor de management: planificare, contabilitate și control intern, analiza și reglementarea internă a afacerii de asigurări; prezentarea performanței acesteia părților interesate.

Adesea, unii indicatori obținuți din documentele interne devin instrumente de comunicare cu acționarii, potențialii investitori, precum și cu consumatorii; partenerii pe riscurile cedate în reasigurare și alte părți interesate. În acest fel, datele operaționale sunt cele care asigură managerii

societății de asigurări cu informații ce oferă posibilitate de a înțelege perfect ce a condus la situația creată și ce se va întâmpla în viitorul apropiat în procesele legate de activitatea acesteia. Procesul de gestiune a societății de asigurări constă din mai multe etape, și anume: colectarea de date, producerea de informații și analiză a acestora; elaborarea și implementarea deciziilor manageriale; monitorizarea implementării și rezultatele scontate în contextul acestor decizii. Procesul de afaceri este cel mai important element în activitatea societății de asigurări, precum și a subdiviziunilor acesteia sau a unui angajat individual, soluționând o sarcină individuală și având un anumit rezultat. Cu alte cuvinte, managementul eficient al unei societăți de asigurări este asigurat prin realizarea cu succes a scopurilor și obiectivelor statutare, care sunt obținerea profitului planificat și satisfacerea necesităților persoanelor fizice și juridice în protecție de asigurare, gestionarea eficientă a rezervelor proprii și a celor atrase, a rezervelor tehnice de asigurare, în așa fel încât, la sfârșitul exercițiului financiar, societatea de asigurări să dispună de profit net suficient pentru dezvoltarea în continuare a acesteia și îndeplinirea obligațiilor față de asigurați, parteneri și investitori. Activitatea asigurătorului (reasigurătorului), conform cadrului legal [Legea 84, art.32], se limitează la asigurare, reasigurare și la operațiunile ce rezultă direct din aceste acțiuni, fiind exclusă orice altă activitate comercială. Acțiunile ce rezultă din activitatea de asigurare includ: înaintarea ofertelor, negocierea și încheierea contractelor de asigurare și/sau de reasigurare, încasarea de prime; regularizarea de daune, efectuarea acțiunilor de regres și recuperare a daunelor; și activitatea de investiție a rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice.

Acțiunile ce rezultă din activitatea de asigurări reglementate de cadrul legal sunt constituite din mai multe procese separate, care formează *modelul procesului de business în asigurări*. Acestea pot fi unite în *trei procese consolidate de afaceri*: (1) negocierea și încheierea contractelor de asigurare; (2) regularizarea daunelor și (3) investirea rezervelor proprii și celor atrase, și a rezervelor tehnice.

Schema *modelului de business în asigurări*, separat pentru fiecare proces consolidat, autorul tezei le prezintă în continuare în Figurile 1.7, 1.8 și 1.9.

Procesul de bază ce face parte din modelul de business în asigurări este *negocierea și încheierea contractelor de asigurare*, prezentat mai sus de autor în Figura 1.7, în cadrul căruia societatea de asigurări propune ofertele de asigurări în baza licenței de activitate conform cadrului legal și produselor elaborate pentru asigurările facultative. Totodată, asigurătorul studiază cererea consumatorilor de produse în asigurări și cerințele actuale ale acestora în contextul dezvoltării modelelor de afaceri a economiei competitive.

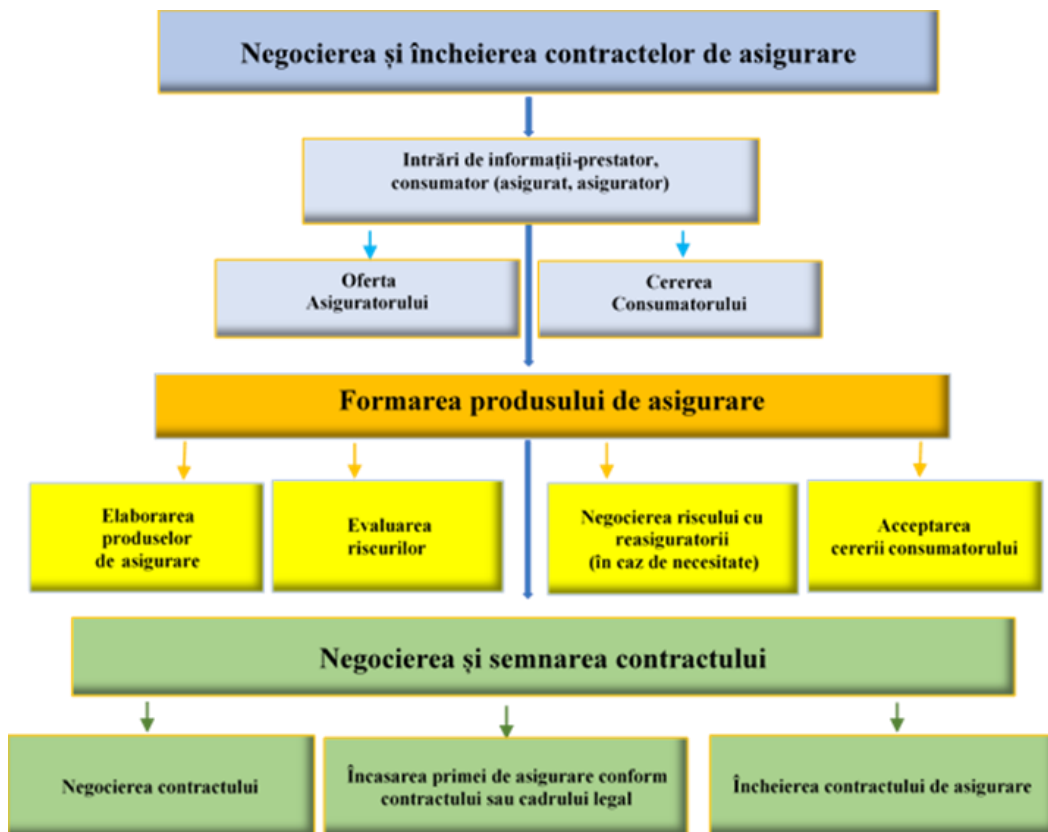

Figura 1.7. Modelul procesului de business în asigurări: „Negocierea și încheierea contractelor de asigurare”,

Sursa: Elaborat de autor.

Cererea consumatorului se acceptă numai după evaluarea riscului, stabilirea tarifului de asigurare și negocierea, în caz de necesitate, a riscului cu partenerii ce practică activitatea de reasigurări. Obținând un rezultat pozitiv, după efectuarea acestor studii, specialistul societății de asigurări sau reprezentantul acesteia (intermediarul în asigurări) formează produsul de asigurare pentru riscul propus sau pentru complexul de riscuri, atât a persoanei fizice cât și juridice, și negociază condițiile asigurării cu consumatorul. Conform cadrului legal, pentru asigurările obligatorii, sau condițiilor contractuale la asigurările facultative, societatea de asigurări sau reprezentantul acesteia încasează prima de asigurare și încheie contractul de asigurare, care prezintă produsul final al procesului dat în modelul de business în asigurări.

Altă acțiune ce rezultă din activitatea de asigurări reglementată de cadrul legal, parte componentă a modelul de business în asigurări, este *procesul consolidat de regularizare a daunelor*, schema căruia se prezintă mai jos în Figura 1.8.

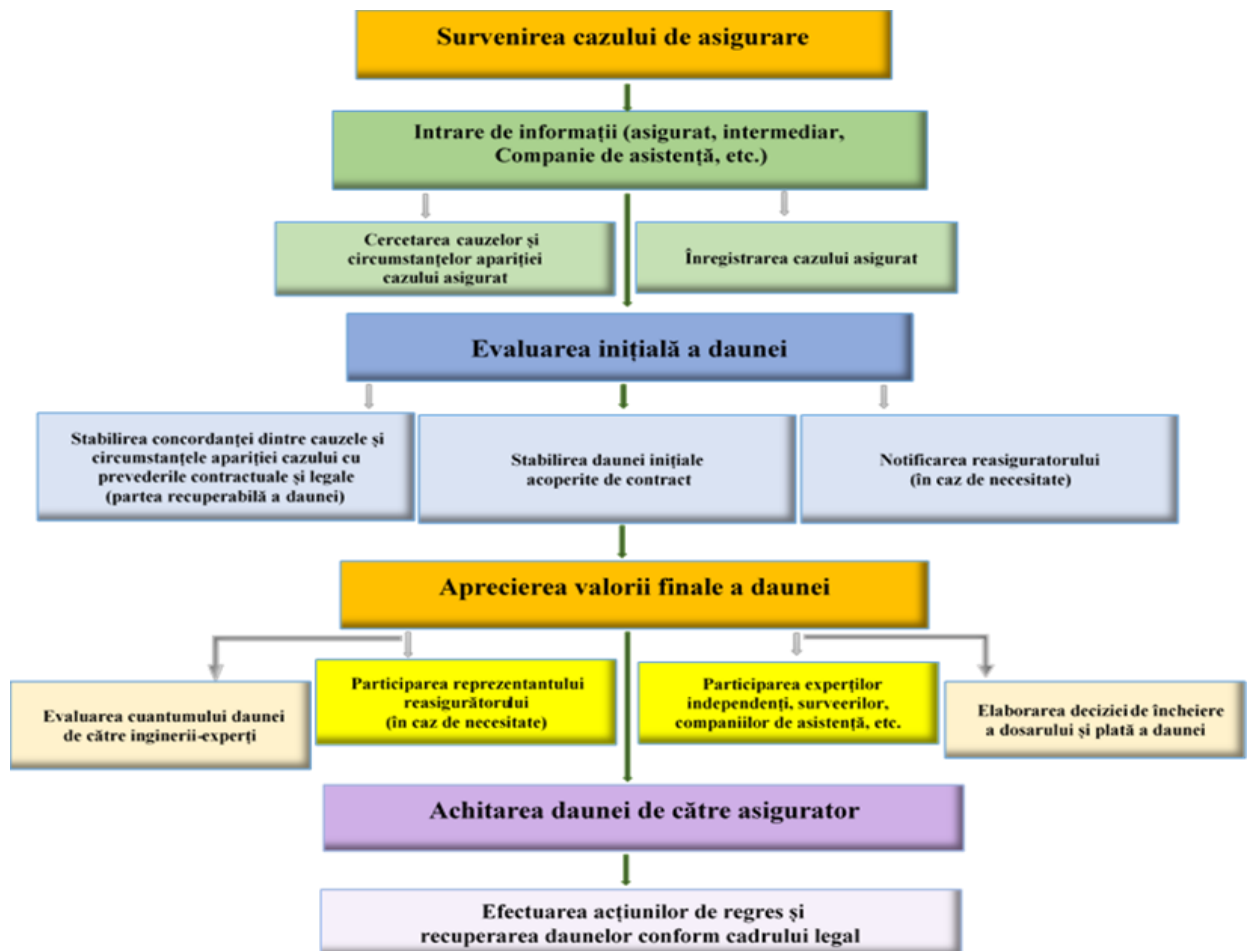

Figura 1.8. Modelul procesului de business în asigurări: „Regularizarea daunelor”

Sursa: Elaborat de autor.

Procesul consolidat de *regularizare a daunelor*, include mai multe procese și eficiența acestuia foarte mult este influențată de organizarea instrumentării dosarelor de daune și termenul de finalizare a acestora. La survenirea cazului asigurat, inginerii-experti ai societății de asigurări, compania de asistență sau alți reprezentanți ai asiguratorului cercetează cauzele și circumstanțele apariției cazului asigurat, acoperirea riscului după ce societatea de asigurări înregistrează cazul de asigurare. La etapa inițială se stabilește concordanța dintre cauzele și circumstanțele apariției cazului cu prevederile contractuale și legale, se determină partea daunei ce este acoperită de asigurare, se stabilește cuantumul inițial al daunei și se informează reasiguratorul, în caz dacă riscul sau riscurile sunt reasigurate. Procesul de evaluare finală a daunei și elaborării deciziei de închidere a dosarului de daune include mai multe operațiuni, dintre care: cuantificarea și calculul valorii daunei de către inginerii-experti, experți independenți, inspectorii (surveyors), unitățile de deservire tehnică, reprezentanții reasiguratorului, companiile de asistență etc. Pornind de la examinările și constatările stabilite, comisiile de regularizare a daunelor din cadrul societății de asigurări elaborează propunerile cu privire la închiderea dosarului de daune, cuantumul și achitarea

acesteia, care se prezintă organului de conducere. După aprobare și emiterea actului executiv, dauna este achitată păgubitului, persoanei asigurate sau reprezentantului acesteia. Procesul de regularizare a daunelor se încheie cu efectuarea acțiunilor de regres (după caz) și recuperarea cotei de daune de la reasigurători, în caz, dacă aceștia și-au asumat o parte de răspundere pe risc la preluarea acestuia conform cadrului legal în vigoare.

Politica investițională a societății de asigurări este elaborată și aprobată pe termen lung și pe termen scurt. Experiența de investire a rezervelor proprii, celor atrase și rezervelor tehnice este subordonată cadrului legal și are mai multe etape legate de cerințele politicilor de marketing, politicilor investiționale și profitabilitatea plasării acestora. În cadrul investirii rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice, asiguratorul stabilește direcțiile investiționale conform cadrului legal și surselor disponibile; studiază factorii de fiabilitate a investiției și rentabilitatea acesteia. Schematic, autorul tezei prezintă Modelul procesului de business în asigurări cu privire la investirea rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice în Figura 1.9.

Desigur, activitatea de investiții în societățile de asigurări se realizează strict conform reglementărilor autorității de supraveghere, modernizarea cărora din ultimul timp a acționat semnificativ asupra direcțiilor de investire a surselor proprii, atrase și rezervelor tehnice, dar în același timp contribuie la protejarea acestora de riscurile investiționale sporite.

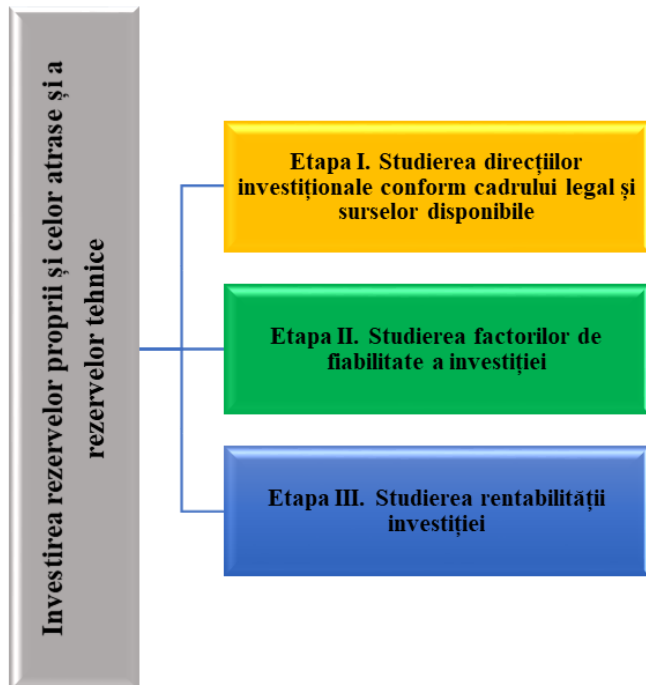

Figura 1.9. Modelul procesului de business în asigurări: „Investirea rezervelor proprii și celor atrase, și a rezervelor tehnice”

Sursa: elaborat de autor în baza Legii 92, sursa 89.

Fiecare dintre aceste procese de business are un obiect independent al contabilității manageriale, deoarece pot fi gestionate separat. Astfel, această abordare face posibilă determinarea locului contabilității manageriale în sistemul de management al societății de asigurări, nu numai în aspect economic, ci și funcțional. Dacă aspectul economic în funcțiile managementului presupune explicarea lui sub forma unor indicatori economici, atunci cel funcțional înseamnă interpretarea lui sub forma unor funcții manageriale.

În opinia noastră, o astfel de abordare permite nu numai identificarea obiectelor de studiu ale contabilității manageriale în activitatea de asigurări, dar arată și suportul metodologic al acestora, decurgând din specificul funcțiilor de gestiune a activității de asigurări. Prezentarea grafică (organigrama) a modului de funcționare a societății de asigurări este prezentată de autor în anexa 2, care este elaborată în baza modelului de business al Companiei „Intact Asigurări Generale” S.A. conform cadrului de reglementare, relațiilor de subordonare pe verticală, de capitalul uman de care dispune entitatea. Angajații societății sunt informați în ansamblu asupra rolului lor în companie, structura subdiviziunilor acesteia, de toate echipele în general, de managerul lor direct, însă totodată, pentru fiecare post, este întocmită o fișă a postului. Luând în considerare aceste aspecte, autorul tezei prezintă în capitolul doi și trei ale lucrării studii cu privire la problemele practicii actuale de organizare a contabilității manageriale în cadrul societății de asigurări și propune implementarea unor măsuri performante de reconfigurare a acesteia și de raportare managerială în scopul eficientizării proceselor decizionale la toate nivelele structurale ale societății de asigurări.

Ca rezultat al analizei rolului și importanței contabilității manageriale în sistemul de management al societății de asigurări, autorul tezei ajunge la concluzia că aceasta este menită să producă informații pentru procesele manageriale interne ale acesteia în următoarele scopuri:

- ✓ controlul activității curente a societății de asigurări în ansamblu și în contextul activității subdiviziunilor sale, tipurilor de business sau analizei sectoarelor pieței în general;
- ✓ măsurarea și evaluarea eficienței managementului în general și la diferite nivele structurale ale societății de asigurări;
- ✓ calculul nivelului de rentabilitate a anumitor tipuri de produse, lucrări, servicii, sectoare și segmente de piață;
- ✓ planificarea viitoarei strategii și tactici de implementare a noilor produse de asigurări, optimizarea utilizării resurselor materiale, financiare și umane ale societății de asigurări;
- ✓ corectarea deciziilor manageriale acceptate în procesele de business ale societății de asigurări; reducerea subiectivității în procesul decizional la toate nivelurile structurale de management ale acesteia etc.

Businessul în asigurări, în opinia noastră, actualmente necesită implementarea proceselor moderne de afaceri, printre care digitalizarea proceselor de business ale societății de asigurări, studierea businessului clientului și oferirea unei game largi de asigurări individualizate, analiza afacerii clientului și oferirea unui complex de asigurări a riscurilor antreprenoriale și, totodată, urgentarea proceselor de instrumentare a dosarelor de daune și compensațiilor de asigurări, achitarea acestora în termene minime ce va facilita continuitatea activității și prosperitatea businessului în industria de asigurări. Toate acestea sunt așteptările actuale ale clientului, consumator al produselor de asigurări, care așteaptă ca asigurătorul să răspundă rapid la nevoile sale în acoperirea riscurilor la care este supusă afacerea sau interesele patrimoniale, legate de viața sau sănătatea acestuia în mod personalizat. În acest context, în opinia noastră, numai inovarea produselor, punerea în funcțiune a liniilor moderne de afaceri, perfecționarea personalului și implementarea în procesele date a tehnologiilor informaționale vor duce la eficientizarea activității industriei de asigurări din țară, satisfacția clienților și menținerea competitivității societății de asigurări în economia concurențială actuală.

În raportul OCDE [201, p.11], elaborat în cadrul unui proiect de digitalizare „Going Digital” al OCDE și prezentat la conferința organizată în comun de OCDE și Ministerul Federal German al Afacerilor Economice și Energiei la Berlin, se examinează perspectivele și modul în care tehnologia și inovația afectează economia, în cadrul acestuia sunt puse în discuție și politicile ce țin de digitalizarea industriei de asigurări, pensiilor private, pentru guverne, organizații internaționale și industrie etc. Dintre tehnologiile relevante pentru industria de asigurări sunt analizate o serie de evoluții și inovații tehnologice. Unele dintre tehnologii sunt interdependente și sunt utile în stabilirea unei înțelegeri comune a naturii lor. Tehnologiile și aplicațiile mobile includ efectul de rețea al telefoanelor mobile și dezvoltarea de aplicații pentru aceste dispozitive, care deja au permis multor companii să ajungă la un public mult mai mare decât era anterior posibil. După cum se raportează, tehnologia mobilă poate funcționa în moduri diferite pentru industria de asigurări, în funcție de rețelele mobile disponibile și tipurile de telefoane care sunt cele mai mult utilizate pe scară largă. Telefoanele inteligente și accesul la internet permit inovații care se bazează pe utilizarea de aplicații. La fel, telefoanele mobile au capacitatea de a notifica persoanele prin SMS cu privire la orice, de la acoperirea asigurării până la amintirea clienților cu privire la termene de plată a primei de asigurare. Se menționează și faptul că acest lucru este deosebit de relevant pentru piețe emergente care au o penetrare redusă a asigurărilor și nu au o rețea de distribuție bine stabilită. Totodată, se propune implementarea inteligenței artificiale (AI), algoritmi și robo-sfaturi. AI este inteligența expusă de mașini și este utilizată pe scară largă, atunci când sunt programe de calculator dezvoltate pentru a avea funcții cognitive, precum învățarea și

rezolvarea problemelor. Cercetarea AI are loc în diferite domenii, inclusiv raționament, cunoaștere, planificare, învățare, natural procesarea limbajului, percepția și mutarea/manipularea obiectelor. Conferința a reunit o gamă largă de părți interesate pentru a discuta unele dintre cele mai multe provocări și politici ce țin de transformarea digitală.

Cercetătorii din Federația Rusă N. G. Adamchuk, R. S. Azimov, T. A. Belousova [208, p.215], în cercetarea bazată pe impactul digitalizării tuturor liniilor de business ale afacerii de asigurări, constată necesitatea transformării tuturor aspectelor activităților asigurătorului. Totodată în cadrul studiului utilității serviciului de asigurare, autorii au luat în considerare impactul digitalizării asupra formării fluxurilor de informații și a proceselor de business în afacerea de asigurări. Este rezumată experiența Federației Ruse, Belarusului, Kazahstanului, Uzbekistanului și Turciei în dezvoltarea digitalizării pieței asigurărilor. Cercetătorii nominalizați, au formulat o serie de recomandări practice aferente aspectelor sociale ale businessului de asigurări, inclusiv cu referire la sarcinile și oportunitățile societăților de asigurări în formarea dezvoltării durabile. Autorul tezei susține opinia savanților în contextul digitalizării și evidențiază necesitatea de asigurare a calității serviciilor de asigurări, protecția intereselor consumatorului, noi abordări ale formării personalului pentru piața asigurărilor și reglementarea acestora conform condițiilor actuale ale economiei, experienței interne și a altor țări. Toate acestea, în opinia noastră, constituie pilonii de bază în asigurarea dezvoltării prospere a businessului unei societăți de asigurări moderne.

Savantul Yu. T. Akhvlediani [211, p. 93] a studiat posibilitatea implementării unui management eficient al riscului în cadrul societăților de asigurări, folosind abordări inovatoare în condițiile tendințelor actuale, modelelor și perspectivelor de dezvoltare a pieței serviciilor de asigurări. Cercetătorul propune soluții actuale privind îmbunătățirea mecanismelor de protecție a consumatorilor în domeniul de asigurări și identifică tipurile de asigurări cu perspectivă de îmbunătățire a stabilității financiare a asigurătorului. În opinia autorului tezei, eficiența activității societății de asigurări poate fi menținută nu doar prin măsurile propuse, sunt necesare un complex întreg de măsuri ce vor influența toate procesele de business ale acestora prin care se vor satisface necesitățile consumatorilor în produse moderne și calitative de asigurări și se va asigura îndeplinirea obligațiilor asumate de asigurător la preluarea riscurilor de la asigurați. Totodată, se va asigura luarea deciziilor manageriale performante, care inclusiv asigură gestiunea eficientă a riscurilor ce pot afecta și stabilitatea financiară a societății de asigurări.

Alți cercetători din FR, Yu. D. Romanova, L.P. Dyakonova, N.A. Zhenova [246, p.21] au studiat posibilitatea implementării tehnologiilor de afaceri pe internetul global. Sunt luate în considerare tehnologiile și mijloacele pieței electronice, fluxurile de numerar electronice și

posibilitățile de gestionare a acestora. Sunt prezentate elementele de bază ale securității activității de afaceri electronice, sunt oferite sfaturi și instrucțiuni pentru crearea unor site-uri în calitate de linii de business și sunt propuse antreprenorilor care doresc să-și promoveze afacerea prin Internet. Susținem aceste inițiative care, în opinia noastră, vor promova vizibilitatea societății de asigurări, vor majora portofoliul de clienți și, totodată, pot atrage noi investiții pentru asigurător.

Averchenko și G.V. Plehanova din FR [206] au studiat altă posibilitate de dezvoltare a liniilor de business în asigurări, prin sistemul bancar, canalul de „bancassurance”. Savanții studiază procesul de interacțiune dintre bănci și societăți de asigurări pe piața financiară, propun măsuri operaționale și strategice pentru dezvoltarea „bancassurance” în scopul creșterii avantajelor competitive ale băncilor și societăților de asigurări, care este concepută pentru a duce la consolidarea sectorului financiar. Ca rezultat, a fost elaborată o metodologie de evaluare a efectului sinergic al interacțiunii băncilor și companiilor de asigurări și sunt propuse instrumente pentru prevenirea și excluderea riscurilor în cadrul dezvoltării canalului de vânzări în asigurări „bancassurance”. În opinia noastră, „bancassurance” este un proces de utilizare a relațiilor clienților băncii pentru a vinde produsele de asigurare, care mai puțin este dezvoltat la nivel local, în unele cazuri anumiți asigurători dețin monopolul pe sectorul dat, factor ce influențează negativ dezvoltarea canalului vizat de asigurătorii autohtoni.

Despre felul în care băncile și asigurătorii din România își pot uni forțele pentru a stimula creșterea modelului de distribuție „bancassurance”, în beneficiul ambelor părți și, mai ales, al clienților, au fost discutate în cadrul workshop-ului organizat de media XPRIMM (cel mai important vector de comunicare despre industriile asigurărilor și pensiilor private din România): „Bancassurance – soluția win-win-win pentru clienți, asigurători și bănci” [103]. Evenimentul s-a desfășurat la 15 decembrie 2021, la care au participat reprezentanți ai companiilor de asigurări, ai băncilor comerciale, precum și ai autorităților și organizațiilor profesionale în domeniu. S-a discutat asupra ineficienței dezvoltării canalului dat de asigurări în România și a fost menționat că aceasta este o modalitate de distribuție a produselor de asigurare care oferă beneficii reale atât asigurătorilor, cât și partenerilor bancari și necesită dezvoltare, dar este necesară și definirea normalizării activității date. Cel mai bine este dezvoltat acest canalul de vânzări în Franța, Italia, Belgia, Luxemburg, care se practică în distribuția asigurărilor de viață.

Având în vedere progresele rapide și dependența crescută de tehnologie, savanții Universității din Colorado, Wayne F. Cascio, Ramiro Montealegre au cercetat întrebarea privind efectele tehnologiei asupra muncii și comportamentului organizațional. După o analiză a descoperirilor-cheie în evoluția tehnologiei, luând în considerare efectele perturbatoare ale tehnologiilor informaționale și comunicațiilor emergente, autorii au examinat numărul și tipurile

de locuri de muncă afectate de evoluția tehnologiei și modul în care aceasta va duce la dislocarea semnificativă a lucrătorilor. Pentru a ilustra impactul tehnologiei asupra muncii, sistemelor de organizare a activității entităților, savanții au prezentat patru tehnologii populare: sisteme electronice de monitorizare, roboți, teleconferințe și dispozitive de calcul portabile. Rezultatele cercetării acestor savanți presupun că posibilitățile implementării tehnologiilor informaționale, care schimbă munca în afaceri a angajaților, sunt mult mai avantajoase și depășesc cu mult efortul managementului intern de a alinia tehnologia și munca depusă în unitățile economice.

În acest context, în opinia noastră, implementarea noilor modele de business, liniilor performante de afaceri, produselor noi ce satisfac cerințele actuale ale consumatorului în asigurări, canalelor eficiente de vânzări în activitatea societății de asigurări au o influență considerabilă asupra modernizării modelelor decizionale la toate nivelurile organizaționale ale asigurătorului. În acest sens, managementul societății de asigurări necesită informații calitative și veridice în scopul elaborării și luării deciziilor manageriale. Soluția optimă în contextul dat este dezvoltarea contabilității manageriale, care produce informații financiare și non-financiare pentru procesul decizional din cadrul entității prin elaborarea diverselor rapoarte interne necesare managementului societății de asigurări.

Prin prisma rolului contabilității manageriale în dezvoltarea societății moderne de asigurări, locului acesteia în sistemul de management, constatăm că *sistemul de contabilitate managerială este parte integrantă a managementului unei societăți de asigurări, întrucât toate deciziile manageriale pe baza datelor din contabilitatea și analizele manageriale au consecințe pe termen lung și țin direct sau indirect de implementarea strategiei de dezvoltare a businessului acesteia, care include un plan complex menit să asigure realizarea misiunii și atingerea obiectivelor stabilite asigurătorului*. Constatările vizate susțin ipoteza de cercetare cu privire la reperatele teoretico-conceptuale și evoluția contabilității manageriale în context cu dezvoltarea modelelor moderne de business, demonstrată de autor în capitolul dat al lucrării. În capitolul doi al tezei, autorul prezintă rezultatele cercetării abordărilor metodologice și aplicative cu privire la contabilitatea managerială în contextul modernizării sistemului decizional.

1.4. Concluzii la Capitolul 1.

În primul capitol al tezei, pentru a forma reperatele teoretico-practice ale contabilității manageriale, autorul a prezentat rezultatele cercetării conceptului acesteia, utilitatea sistemului informațional al acesteia în luarea deciziilor manageriale la toate nivelele structurale ale entității. Totodată, autorul a analizat diferitele puncte de vedere ale cercetătorilor autohtoni și din diferite țări cu privire la definirea, esenței, rolului și funcțiile contabilității în economia mondială;

importanța contabilității manageriale în gestiunea entității; a determinat premisele metodologice pentru organizarea unui sistem de contabilitate managerială în industria de asigurări și a stabilit importanța acestuia în managementul unei societăți de asigurări.

Contabilitatea managerială, conform conceptului său de bază, este menită să producă informații pentru managementul intern al entității economice în scopul elaborării și luării deciziilor. Întrucât conceptul de „*contabilitate managerială*” și rolul său în luarea deciziilor este interpretat în moduri deferite în literatura economică, fapt ce apare odată cu dezvoltarea economiei competitive și orientarea relațiilor comerciale către consumator, problema dezvoltării contabilității manageriale și reconfigurării acesteia devine din ce în ce mai actuală în toate sectoarele economiei naționale.

În scopul cercetării conceptului de „*contabilitate managerială*”, sistemului informațional al acesteia și implicațiile noilor modele de business asupra proceselor decizionale, și reconfigurării contabilității în societățile de asigurări din țară, autorul tezei a analizat diverse puncte de vedere ale savanților, economiștilor și experților autohtoni și din diferite țări. Totodată, în primul capitol al tezei s-a analizat și rezultatele cercetărilor cu privire la determinarea esenței și rolului contabilității manageriale în economia globală.

Principalele abordări organizatorice și metodologice legate de definirea și identificarea contabilității manageriale, rezultate din cercetările noastre sunt grupate în felul următor:

1. În abordările savanților C. T. Horngren și J. Forster; R. B. Schattke și H. G. Jensen; S. A. Nikolaeva, F. T. Hot, M. A. Zholaeva, A. P. Arkhipov și alții, ***contabilitatea managerială este interpretată ca un sistem informațional pentru managementul întreprinderii.***
2. Savantul N. Tabără, cunoscut cercetător din România, tratează ***noțiunea de „contabilitate de gestiune” ca parte a procesului de conducere, producând informații necesare planificării și controlului de gestiune.*** Alt savant român, S. Oprea, definește ***contabilitatea managerială ca fiind o reflectare a tuturor operațiunilor de colectare și repartizare a costurilor pe direcții și de calcul al costului produselor.***
3. Autorii A. Chmel, B. Needles, O. E. Nikolaeva, T. V. Shishkova consideră că ***contabilitatea managerială prevede colectarea, înregistrarea, sistematizarea doar a informațiilor contabile sau a contabilității manageriale și o definesc ca un subsistem al contabilității.***
4. Conform afirmațiilor savantului R. Anthony, cercetătorilor R. V. Schattke și H. G. Djensen, există și altă opinie cu privire la esența contabilității de gestiune, și anume ca ***„producerea de informații pentru management”***, profesorul M. A. Vakhrushina are aceeași opinie.
5. Savantul autohton, profesorul V. Țurcanu, definește ***contabilitatea managerială ca sistem contabil integrat care vizează asigurarea colectării, procesării, interpretării și prezentării***

informațiilor financiare și nefinanciare în raportarea de gestiune. Autorii O.E. Nikolaeva, T. P. Karpov, V.E. Kerimov, A.D. Sheremet, S.N. Polenova și alții sunt de aceeași părere, ***că contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate independent integrat.*** Având aceeași opinie, Docentul Polenova S.N. mai precizează că ***datele contabilității manageriale sunt folosite și ca mijloc de obținere a succesului în afaceri, contribuind la reducerea riscurilor antreprenoriale.***

În lucrările publicate în revistele de profil și în cadrul forumurilor științifice, *autorul tezei a demonstrat dezacordul cu privire la definirea contabilității manageriale în calitate de subsistem al contabilității întreprinderii.*

În același timp, în urma aprofundării studiilor realizate, *propunem o nouă definiție: „contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate independent și integrat, care înregistrează, prelucrează și furnizează informații financiare și non-financiare pentru întocmirea rapoartelor interne și luarea deciziilor manageriale ce permit construirea unui sistem de afaceri modern pentru alte părți interesate în scopul măsurării eficienței capitalului investit și evaluării performanței entității”.*

În opinia noastră, această definiție prezintă sarcinile actuale ale contabilității manageriale ce corespund dezvoltării economiei competitive moderne și lărgiște funcțiile acesteia, care trebuie să dispună de un sistem informațional puternic destinat atât utilizatorilor interni, cât și altor părți interesate și, totodată, prin informațiile prezentate în rapoartele non-financiare să contribuie la vizibilitatea entității și sporirii de capital.

În primul capitol, autorul a cercetat și ***sistemul informațional al contabilității manageriale*** și și-a expus opinia cu privire la locul și importanța acestuia în cadrul entității moderne actuale, care ***reprezintă un fundament în elaborarea deciziilor prin înregistrarea fenomenelor și proceselor activității zilnice a entității și producerea de informații, utilizând tehnologiile informaționale de ultimele generații; oferirea acestora, în timp real, asigurând necesitățile informaționale ale factorilor de decizii interni și ale altor părți interesate.*** Autorul a elaborat schema *sistemului informațional al contabilității de gestiune* în calitate de producător de informații pentru factorii de decizii la toate nivelele organizaționale de management ale entității.

Rezultatele cercetărilor efectuate în primul capitol al tezei aduc următoarele contribuții principale în dezvoltarea contabilității manageriale: îndeplinirea obiectivelor și funcțiilor acesteia conforme dezvoltării actuale a economiei competitive, contribuind la eficiența gestionării resurselor materiale, financiare și umane; elaborării și implementării deciziilor manageriale și la practicarea unui management performant.

În subcapitolul 1.3 al tezei, autorul studiază procesele de business în asigurări, **elaborează modelul procesului de business în asigurări** și evidențiază implicația noilor modele de afaceri asupra proceselor decizionale interne și reconfigurării contabilității manageriale pentru acest sector al economiei naționale.

În acest sens, s-a constatat că este o necesitate vitală de noi configurări ale contabilității și raportării manageriale în societățile de asigurări în contextul implementării sistemelor moderne de business conform ultimelor reforme din industria de asigurări din țară. Este cunoscut faptul că dacă managerii la diferite nivele organizaționale nu dispun de informații prompte și veridice cu referire la costuri, crearea și implementarea noilor produse etc., toate acestea duc la determinarea incorectă a prețului produsului și serviciilor prestate, la distribuirea incorectă a costurilor indirecte și ca rezultat la denaturarea rentabilității pe produs, pe tipuri de produse, care sunt prestate cu o testare de profitabilitate întârziată. Ca urmare, în societatea de asigurări, este posibilă prestarea de servicii de asigurări neprofitabile ce poate afecta în general stabilitatea financiară a asiguratorului. Deci, principalele direcții ce promovează gestiunea eficientă a societății de asigurări sunt menținerea unui sistem fiabil de contabilitate managerială și digitalizarea proceselor specifice businessului de asigurări în scopul producerii informației în timp real pentru procesul decizional intern. Soluționarea acestora va favoriza managerii de la toate nivelele să ia decizii manageriale eficiente și să corecteze prompt aceste decizii, în caz de necesitate.

În opinia noastră, implementarea noilor tehnologii în sectorul de asigurări din țară se află pe primul loc printre premisele identificate pentru formarea sistemului modern de gestiune a societății de asigurări. Efectele tehnologiei asupra muncii și comportamentului organizațional sunt evidente și impun implementarea noilor modele de afaceri în industria de asigurări pe viitor, ce vor facilita crearea unor noi locuri de muncă, printre care: ingineri de rețea, programatori, experți în robotică și inteligența artificială etc. Toate acestea pot fi realizate prin implementarea unei strategii naționale pentru digitalizarea sectorului de asigurări din țară, care, la moment, nu înregistrează progrese și necesită rețele modernizate de vânzări ce ar putea înlocui factorul uman, inclusiv: vânzări realizate exclusiv online, schimb electronic de informații în relația asigurat-asigurator, aplicații smartphone pentru clienți și call centre asistate de roboți. Cercetarea noastră, realizată în capitolul dat, demonstrează impactul pozitiv major al tehnologiilor informaționale asupra sistemelor de management al societății de asigurări, dezvoltării contabilității manageriale, ca sistem de producere a informației pentru luarea deciziilor, care să determine la rândul său, îmbunătățirea performanței în industria de asigurări la nivel național.

2. ABORDĂRI METODOLOGICE ȘI APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA MANAGERIALĂ ÎN CONTEXTUL MODERNIZĂRII SISTEMULUI DECIZIONAL INTERN AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI

2.1. Efectele adoptării IFRS asupra politicilor contabile de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business ale societății de asigurări

Implementarea modelelor inovatoare de business, schimbarea permanentă a sistemului de management ale entității moderne presupun transformarea profesiei contabile și necesită integrarea rolului contabilității în gestiunea entității economice.

Schimbarea devine un proces constant și impune modernizarea permanentă a sistemelor manageriale, implementarea noilor politici și tehnologii în realizarea obiectivelor planificate. Totodată, sistemul contabil, și anume, contabilitatea managerială, devine cea mai veridică bază informațională în luarea deciziilor manageriale zilnice, care sunt influențate, direct sau indirect, de aceasta în calitate de instrument și limbaj economic comun pentru afaceri. Deoarece irelevanța sistemului informațional al contabilității manageriale poate genera decizii neperformante, aceasta necesită noi abordări de configurare concomitent cu eficientizarea sistemului decizional actual.

Reconfigurarea contabilității manageriale în cadrul entităților din industria de asigurări din țară este stringent necesară, întrucât în societatea modernă serviciul de asigurări a devenit un mijloc public și unic de protejare a oricărei forme de proprietate, venituri și aproape toate interesele persoanelor juridice și fizice, a devenit un mecanism influent de redistribuire a fondurilor în economie, ceea ce, desigur, impune societății de asigurări o responsabilitate enormă față de societate. Funcționarea eficientă a societății de asigurări în economia modernă și accelerarea relațiilor internaționale, internaționalizarea pronunțată a capitalului confirmă încă o dată necesitatea organizării unei contabilități manageriale de înaltă calitate în această industrie pe baza celor mai performante standarde internaționale din domeniu și practicile altor țări cu economii dezvoltate.

Scopul contabilității manageriale, cum deja a fost menționat, este identificarea, colectarea, înregistrarea, sistematizarea, evaluarea și controlul activităților entității economice. În activitatea societăților de asigurări se pot distinge trei direcții de dezvoltare a acesteia: (1) formarea costului serviciilor (produselor) de asigurare; (2) planificarea și prognozarea activităților societății de asigurări (formarea bugetelor) și controlul asupra implementării bugetelor planificate; (3) elaborarea rapoartelor interne și analizelor manageriale pentru realizarea diverselor sarcini specifice activității de asigurări de către managerii de la diferite niveluri structurale ale societății de asigurări.

În contextul armonizării legislației Republicii Moldova la cerințele Directivelor Uniunii Europene și susținerii integrării economice a statului în UE, au fost determinate prioritățile de dezvoltare a sistemului contabil în Republica Moldova. În sectorul de asigurări din țară, au fost stabilite anumite măsuri și acțiuni necesare, printre care mecanismul de reglementare a contabilității și raportării financiare prin Legea contabilității, iar din 2019 prin Legea contabilității și raportării financiare. Ca rezultat, în cadrul elaborării reglementărilor contabile naționale, au fost implementate Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), care sunt obligatorii pentru entitățile de interes public, inclusiv pentru societățile de asigurări. Noua lege a contabilității și raportării financiare stabilește cadrul normativ de bază, principiile și cerințele generale, și mecanismul de reglementare în domeniul contabilității și raportării financiare în Republica Moldova [88, 89, 90, 91, 92, 93, 94].

Principiile de bază stabilite pentru ținerea contabilității sunt: continuitatea activității; contabilitatea de angajamente; permanența metodelor; separarea patrimoniului și datoriilor; necompensarea și consecvența prezentării. Caracteristicile calitative ale informației prezentate în situațiile financiare trebuie să corespundă următoarelor caracteristici calitative fundamentale: *relevanța*, care trebuie să ajute utilizatorii să evalueze evenimentele trecute, prezente sau viitoare, să fie *exacte*, cae prevăd ca informațiile prezentate în situațiile financiare trebuie să fie complete, imparțiale și fără erori. Totodată informațiile trebuie să corespundă și caracteristicilor calitative amplificatoare, care conform art. 20 al Legii contabilității și raportării financiare, sunt: comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea, caracteristica cărora autorului le prezintă în subcapitolul 1.2 al tezei. Abateri de la principiile de bază și/sau de la caracteristicile calitative pot fi admise în cazuri excepționale. Orice astfel de abateri, precum și motivele care le-au determinat, trebuie prezentate în notele explicative împreună cu o evaluare a efectului acestora asupra activelor, datoriilor, situației financiare și a profitului sau pierderii. Dispozițiile de reglementare a contabilității se prezintă în Tabelul 2.1.

Tabelul 2.1

Dispoziții de reglementare a contabilității

Reglementarea contabilității	– asigurarea normativă și aplicarea cerințelor unice ale contabilității și raportării financiare pentru entități, indiferent de tipul activității economice;
	– corespunderea prevederilor SNC, SNCSP sau normelor metodologice, aprobate de Ministerul Finanțelor pentru sectorul bugetar, nivelului de dezvoltare economică al țării și cerințelor utilizatorilor situațiilor financiare;
	– asigurarea condițiilor necesare pentru aplicarea unică a standardelor de contabilitate, inclusiv a IFRS, sau a normelor metodologice aprobate de Ministerul Finanțelor pentru sectorul bugetar;

	– stabilirea normelor contabile și de raportare financiară pentru entitățile micului business;
	– stabilirea cerințelor privind respectarea normelor contabile și de raportare a situațiilor financiare.

Sursa: Elaborat de autor

La nivel mondial, IFRS mai demult timp au câștigat popularitate în rândul utilizatorilor situațiilor financiare, fiind în prezent cele mai folosite standarde de raportare financiară [185].

Entitățile de interes public la nivel local, țin contabilitatea în partidă dublă și întocmesc situații financiare complete conform IFRS.

Răspunderea pentru ținerea contabilității și raportării situațiilor financiare conform Legii contabilității și raportării financiare revine conducerii entității, care pot fi:

- ✓ proprietarul – în cazul întreprinzătorilor individuali;
- ✓ partenerii – în cazul unui parteneriat;
- ✓ membrii ai organului executiv sau, ca alternativă, președintele consiliului executiv, în numele consiliului executiv, și președintele consiliului de supraveghere, în numele consiliului de supraveghere – la întreprinderile cu răspundere limitată și în organizațiile necomerciale;
- ✓ directorul al filialei – în cazul unei companii străine;
- ✓ conducătorul și contabilul-șef (șeful serviciului contabil) – în cazul instituției publice;
- ✓ directorul executiv și membrii consiliului – în cazul altor entități nespecificate mai sus.

Persoanele cărora le revine răspunderea pentru ținerea contabilității și raportării financiare sunt obligate:

- ✓ să organizeze și să asigure ținerea contabilității în mod continuu din momentul înregistrării până la lichidarea entității;
- ✓ să asigure elaborarea și respectarea politicilor contabile în conformitate cu cerințele legii contabilității, ale IFRS și ale SNC;
- ✓ să asigure elaborarea și aprobarea:
  - planului de conturi contabile de lucru al entității;
  - procedeele interne privind contabilitatea de gestiune;
  - formularelor documentelor primare și registrelor contabile, în cazul lipsei formularelor tipizate sau dacă acestea nu satisfac necesitățile entității;

- regulilor circulației documentelor și tehnologiei de prelucrare a informației contabile;
- ✓ să asigure întocmirea și prezentarea oportună, completă și corectă a documentelor primare, a registrelor contabile conform regulilor stabilite de Ministerul Finanțelor, precum și integritatea, și păstrarea acestora conform cerințelor Organului de Stat pentru Supravegherea și Administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova;
- ✓ să organizeze sistemul de control intern, inclusiv efectuarea inventarierii;
- ✓ să asigure documentarea faptelor economice ale entității și reflectarea acestora în contabilitate;
- ✓ să asigure respectarea actelor normative în vigoare elaborate de autoritățile statale privind reglementarea contabilității prevăzute de legea contabilității;
- ✓ să asigure întocmirea și prezentarea situațiilor financiare în conformitate cu legea contabilității și raportării financiare și cu standardele de contabilitate.

Ameliorarea cadrului normativ de raportare financiară în conformitate cu cerințele UE și IFRS, elaborarea mecanismului de implementare și actualizare a IFRS constituie cadrul normativ de raportare financiară modern.

Standardele Contabile constituie baza tinerii contabilității și raportării financiare de către entități și sunt parte componentă a cadrului juridic al Republicii Moldova.

Aplicarea IFRS de către entitățile de interes public la nivel național a fost implementată obligatoriu pentru rapoartele financiare întocmite pentru anul 2012, cu excepția IFRS 1 „Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară”, care a fost aplicată începând cu 1 ianuarie 2011. În legătură cu realizarea măsurilor date, Ministerul Finanțelor a publicat și a plasat pe site-ul său modificările operate în IFRS de către IASB, a oferit asistență din partea experților străini cu privire la implementarea IFRS și a asigurat asistența consultativă entităților în procesul de implementare a IFRS ce a contribuit la pregătirea raportării situațiilor financiare ale entităților autohtone conform IFRS și la creșterea credibilității acestora. Autorul tezei a contribuit semnificativ la implementarea IFRS [54, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63] în cadrul entităților din sectorul de asigurări, a elaborat și un model de politici contabile conform cerințelor IFRS, care începând cu 2012 au fost aplicate de mai multe societăți de asigurări. În anexa 3, autorul prezintă modelul Regulamentului cu privire la politica de contabilitate implementată în Compania „INTACT ASIGURĂRI GENERALE” S.A., Anexa 2 la teză.

Societățile de asigurări sunt societăți comerciale specializate, care îndeplinesc rolul de asigurători și ocupă un segment specific în economia țării.

Activitatea de bază a societăților de asigurări este prestarea serviciilor de asigurări în baza condițiilor de asigurare, care sunt elaborate conform legislației în vigoare de către asigurători și coordonate cu Autoritatea de supraveghere pe tipurile de asigurări facultative (benevole) și potrivit legii pe tipurile de asigurări obligatorii.

Conform condițiilor de asigurare pe tipurile de asigurări facultative și legii pe tipurile de asigurări obligatorii, cu acordul părților, se întocmește contractul de asigurare, care servește, bază juridică în tranzacțiile legate de operațiile de asigurări.

Tratamentul contabil al contractelor de asigurare actualmente este prevăzut în IFRS 4 „Contracte de asigurare”. Standardul numit nu se limitează la societățile de asigurări, ci se aplică tuturor emitenților de contracte de asigurare și, în consecință, poate avea impact și asupra altor entități care emit contracte ce întrunesc definiția contractelor de asigurări.

Trebuie menționat faptul că IFRS 4 „Contracte de asigurare” este un standard provizoriu, care a fost elaborat cu scopul reducerii schimbărilor de sisteme pe termen scurt. În acest sens, standardul permite entităților să continue să-și utilizeze politicile contabile existente pentru datoriile ce decurg din contractele de asigurări în perioada cât politicile existente îndeplinesc anumite cerințe prevăzute în IFRS 4 și în actele normative în vigoare.

Alte elemente semnificative din situațiile financiare ale unei societăți de asigurări, în afară de activele și pasivele aferente asigurării, pot fi reprezentate de investiții (de exemplu: instrumente financiare, investiții imobiliare), împrumuturi, creanțe comerciale etc.

Standardul consideră orice entitate emitentă a unui contract de asigurări drept „asigurător”, indiferent dacă entitatea este sau nu privită ca o societate de asigurări în scopuri legale și de reglementare. De asemenea, acoperă instrumentele financiare emise de orice entitate și care au o caracteristică de participare discreționară. Nu se aplică activelor și pasivelor unei entități ce nu decurg din contractele de asigurări sau instrumentele financiare cu caracteristici de participare discreționară. Prevederile standardului dat nu se aplică contabilizării contractelor de asigurări de către deținătorii polițelor de asigurare.

Articolul 14 din IFRS 4 „Contracte de asigurare” prevede cerințele minime ce trebuie îndeplinite de societățile de asigurări cu privire la impactul articolelor 10-12 din IAS 8 „Segmente de activitate”, conform cărora entitatea trebuie să determine ce set de componente constituie segmentele de activitate, în funcție de principiul de bază, și anume:

a) nu vor recunoaște ca datorie niciun provizion pentru posibilele cereri de despăgubiri viitoare, dacă acestea decurg din contracte de asigurări ce nu sunt în vigoare la sfârșitul perioadei de raportare;

b) vor efectua testul privind adecvarea datoriilor;

c) vor elimina o datorie asociată contractelor de asigurare (sau o parte din aceasta) din situația financiară numai atunci când ea este stinsă (adică, atunci când obligația specificată în contract este plătită, anulată sau expiră);

d) nu vor compensa: active de reasigurare cu datoriile aferente asigurării; sau venituri, sau cheltuieli din contracte de reasigurare cu cheltuieli, sau venituri din contractele de asigurare directă aferente; vor lua în calcul dacă activele de reasigurare sunt depreciate.

Conform legii contabilității și raportării financiare, contabilitatea activelor pe termen lung se ține pe fiecare obiect de evidență, în expresie cantitativă și valorică, iar contabilitatea stocurilor se ține în expresie cantitativă și valorică sau numai în expresie valorică, în conformitate cu standardele de contabilitate.

Înregistrarea inițială în contabilitate a elementelor de activ se face la valoarea de intrare.

Recunoașterea veniturilor. Înțelegerea IFRS a activității de asigurări nu este dependentă de forma juridică a contractului, dar de conținutul economic al acestuia. În IFRS 4 „Contracte de asigurare” sau în IAS 18 „Venituri” nu există nici un model de recunoaștere a veniturilor din contractele de asigurare.

IFRS 4 „Contracte de asigurare” include în domeniul său de aplicare numai contractele de asigurare (inclusiv contractele de reasigurare) pe care le emite și contractele de reasigurare pe care le acceptă societatea de asigurări.

Primele brute subscrise aferente contractelor de asigurare și reasigurare sunt calculate și recunoscute lunar pe baza primelor brute încasate și care urmează să fie încasate (prime subscrise).

Legea contabilității și raportării financiare reglementează înregistrarea veniturilor pe feluri de venituri, potrivit naturii sau sursei de proveniență a acestora.

IFRS 4 „Contracte de asigurare” definește contractul de asigurare ca fiind un contract conform căruia o parte (asigurătorul) acceptă un risc de asigurare semnificativ din partea celeilalte părți (asiguratul-titularul poliței) prin faptul că este de acord să îl despăgubească pe cel din urmă în cazul în care acesta este afectat de un viitor eveniment incert (evenimentul asigurat).

Principiul fundamental al definiției contractului de asigurare este acela că ar trebui să existe un risc de asigurare semnificativ, decurgând dintr-un eveniment viitor incert care îl afectează pe asigurat – deținătorul poliței de asigurare. Pentru a respecta acest principiu, este necesar ca:

- ✓ să existe un eveniment viitor incert specificat care îl afectează pe deținătorul poliței de asigurare;
- ✓ evenimentul să rezulte dintr-o situație cu conținut comercial și dintr-un risc preexistent; și

- ✓ beneficiile suplimentare datorate în cazul producerii evenimentului asigurat să fie semnificative, comparativ cu toate celelalte situații.

Riscul constituie esența unui contract de asigurare. Cel puțin unul dintre următoarele aspecte este incert la începutul unui contract de asigurare: dacă evenimentul asigurat se va produce sau nu; când se va produce; sau cât de mult va trebui să plătească asiguratorul, dacă evenimentul se produce.

Pentru a corespunde definiției prezentate mai sus, un contract trebuie să acopere un risc de asigurare. Riscul de asigurare este definit de IFRS 4 „Contracte de asigurare” ca fiind orice alt risc decât cel financiar. Riscul financiar se definește ca fiind riscul unei posibile viitoare schimbări a uneia sau a mai multor rate de dobândă, prețuri de instrumente financiare, indici de prețuri sau rate, rating al creditului sau indici ai creditului sau ai altor variabile non-financiare numai atâta timp, cât aceasta nu se referă la una din părți ale contractului.

Conform definițiilor prezentate anterior, un contract este necesar să prevadă plata către deținătorul poliței de asigurare (asigurat), dacă se produce un eveniment incert specificat de condițiile sale. Cu toate acestea, contractul nu este unul de asigurare decât dacă evenimentul specificat decurge dintr-o variabilă non financiară și dacă respectivul eveniment îl afectează în mod negativ pe deținătorul poliței de asigurare. Un exemplu de astfel de eveniment este decesul sau accidentul rutier.

Contractele ce conțin atât riscuri financiare, cât și de asigurare nu sunt excluse din definiția contractelor de asigurări atât timp până riscul de asigurare este semnificativ. Contractele cu primă unică, ce conțin un element de asigurare de viață și o sumă acumulată pe un anumit termen, inclusiv cota de profit, sunt un exemplu de astfel de caz care trebuie analizat cu atenție. IFRS 4 face distincție între contractele emise de societățile de asigurări care nu conțin un risc de asigurare semnificativ și se referă la ele ca fiind „contracte de investiții”.

Creanțe și datorii. Legea contabilității și raportării financiare prevede înregistrarea în contabilitate a creanțelor și datoriilor pe termen scurt la valoarea nominală, iar creanțele și datoriile pe termen lung – la valoarea scontată, în conformitate cu cerințele standardelor de contabilitate. Contabilitatea creanțelor și datoriilor se ține pe categorii, clienți, furnizori, alți debitori și creditori. Valoarea acțiunilor sau a altor titluri de valoare, emise și subscrise, se reflectă distinct în contabilitate.

Creanțe clienți. Creanțele din prime constau, în principiu, în soldurile scadente ale primelor care sunt datorate de deținătorii polițelor de asigurare. Creanțele clienților aferente primelor de asigurare trebuie încadrate în categoria împrumuturi și creanțe și ulterior trebuie evaluate la cost amortizat minus depreciere.

Deprecierea creanțelor clienților. Dacă există probe obiective că aceste creanțe sunt depreciate, entitatea trebuie să reducă în consecință valoarea contabilă a creanțelor din asigurare și să recunoască respectiva pierdere din depreciere în contul de profit și pierdere. O posibilă abordare ce poate fi utilizată în colectarea probelor obiective conform cărora o creanță din asigurare este depreciată ar fi utilizarea aceluiași proces adoptat în cazul împrumuturilor și al creanțelor (adică în conformitate cu IAS 39). Într-o astfel de situație, pierderea din depreciere se poate calcula cu aceeași metodă folosită în cazul instrumentelor financiare. IFRS recomandă să se facă o analiză pe vechime a soldurilor conturilor de creanțe cel puțin trimestrial, pe baza datei scadente a creanțelor.

În practică, provizioanele sunt constituite pentru creanțele cu o restanță mai mare de un anumit număr de zile de la data scadentă, cum este specificat în contractul de asigurare. Cea mai bună estimare a provizioanelor pentru prime trebuie să se bazeze pe proiecțiile tuturor fluxurilor de trezorerie relevante. Metodele statistice pot fi, de asemenea, utilizate pe baza informațiilor istorice. Odată ce este considerat neincasabil, soldul creanței din prime va fi trecut la cheltuială, sub forma cheltuielilor cu clienți incerti, presupunând că încă nu a fost constituit un provizion. Dacă a fost constituit un provizion, cheltuiala suplimentară va fi egală cu diferența dintre creanță și suma provizioanelor.

Datorii în asigurări. Testul de adecvare a datoriilor presupune ca asigurătorul să evalueze la sfârșitul fiecărei perioade de raportare dacă datoriile sale aferente asigurării și recunoscute sunt adecvate, folosind estimările curente ale fluxurilor de trezorerie aferente contractelor sale de asigurare. Dacă acea evaluare indică faptul că valoarea contabilă a datoriilor sale aferente asigurării (minus costurile de achiziție amânate și activele necorporale aferente, cum ar fi cele înregistrate în cazul unui transfer de portofoliu) este inadecvată din perspectiva viitoarelor fluxuri de numerar estimate, întregul deficit va fi recunoscut în profit sau pierdere (prevederile IFRS 4, art.15).

Testul privind adecvarea datoriilor presupune următoarele două etape:

În prima etapă, se stabilește dacă entitățile au deja în practicile lor contabile un test de adecvare similar care să satisfacă următoarele cerințe minime:

- ✓ testul ia în considerare estimările curente ale tuturor fluxurilor de trezorerie contractuale și ale fluxurilor de trezorerie aferente, cum ar fi costurile de instrumentare a cererilor de despăgubire, precum și cele rezultate din opțiunile și garanțiile încorporate;
- ✓ dacă testul relevă faptul că datoria nu este adecvată, întregul deficit este recunoscut în profit sau pierdere.

Cea de-a doua etapă se aplică, atunci când nu sunt îndeplinite cerințele minime menționate mai sus. Aceasta necesită recunoașterea unei pierderi pentru contractele de asigurare în conformitate cu IAS 37 – „Provizioane, datorii contingente și active contingente“. În anumite situații, testul descris în IAS 37 include marje de risc și incertitudine, precum și luarea în calcul a valorii-timp a banilor (adică actualizare) care, în anumite situații, ar putea conduce la o pierdere recunoscută conform IAS 37 mai mare decât cifra ce ar fi fost acceptabilă în conformitate cu IFRS 4 „Contracte de asigurare”.

Contractul de asigurare se încheie în forma și în modul stabilit de legislația civilă în vigoare. Prin contract de asigurare, asiguratul se obligă să plătească asiguratorului prima de asigurare, iar acesta se obligă să plătească, la producerea riscului asigurat, asiguratului sau unui terț (beneficiarului asigurării) suma asigurată ori despăgubirea de asigurare, în limitele și în termenele stipulate în contractul de asigurare. Astfel, contractul de asigurare este și unul din documentele primare ce justifică înregistrarea veniturilor din operațiile de asigurări în contabilitatea asiguratorului. Din documentele ce confirmă intrarea în vigoare a contractului de asigurare, fac parte polița de asigurare, documentele ce confirmă plata primei de asigurare și factura.

Pentru încheierea contractului de asigurare, asiguratul prezintă asiguratorului propunere (cerere) scrisă, în care indică interesul propriu și cel al beneficiarului asigurării, sau declară verbal că dorește să încheie contract de asigurare.

Valoarea veniturilor din asigurări se stabilește în contractul de asigurare și în polița de asigurare sub formă de primă de asigurare.

Conform prevederilor legale cu privire la documente primare cu regim special, societățile de asigurări sunt obligate la suma serviciilor de asigurare prestate să elibereze asiguraților *facturi*, cu excepția serviciilor de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule. Certificatele eliberate asiguraților la *asigurarea obligatorie de răspundere civilă internă și externă în baza certificatelor internaționale „Cartea Verde”* sunt incluse în lista formularelor documentelor primare cu regim special.

Facturile fiscale la suma serviciilor de asigurare acordate nu se eliberează de către societățile de asigurări, deoarece serviciile date sunt scutite de taxa pe valoarea adăugată conform prevederilor Codului fiscal al Republicii Moldova.

La încheierea contractelor de asigurare, fără participarea intermediarilor în asigurări, asiguratorul eliberează *factură la suma primei brute subscrise* pe contractul de asigurare.

Acceptarea riscurilor în asigurare cu participarea intermediarului în asigurări implică mai multe operații și atunci asiguratorul *la suma primei de asigurare subscrise pe contract eliberează*

factură, iar brokerul/agentul de asigurare/ agentul bancassurance *eliberează factura asiguratului la suma comisionului calculat* pentru serviciile de intermediere acordate societății de asigurări.

Contabilitatea în cadrul societății de asigurări are anumite funcții, printre care și cea de-a oferi managementului acesteia informații complete și veridice cu privire la situația financiară a entității; la situațiile critice în sfera îndeplinirii obligațiilor contractuale sau la deficitul de mijloace bănești; tranzacțiilor financiare și rapoartelor aferente acestora, pentru luarea deciziilor economice eficiente necesare în mediul de afaceri în scopul gestionării adecvate a resurselor societății de asigurări și obținerii celor mai bune performanțe economice. În acest context, în scopul asigurării procesului decizional și părțile interesate cu informații, pot fi atribuite următoarele sarcini importante contabilității organizate în cadrul societății de asigurări, Tabelul 2.2.

Tabelul 2.2

Sarcinile de bază a contabilității în scopul asigurării cu informații a procesului decizional

Sarcinile contabilității în scopul asigurării cu informații a procesului decizional	– prezentarea informației complete și veridice conducerii cu privire: la situația financiară a entității; la situațiile critice în sfera îndeplinirii contractelor încheiate, în aprovizionarea cu materie primă sau la deficitul de mijloace bănești etc.;
	– efectuarea decontărilor cu debitorii și creditorii și reglarea relațiilor cu aceștia și cu angajații entității cu privire la remunerarea muncii și mijloacelor virate sub răspundere titularilor de avans;
	– controlul activității persoanelor cu răspundere materială;
	– răspunderea pentru achitățile în termen a datoriilor entității față de buget, fondurile sociale și asigurările obligatorii medicale;
	– răspunderea integrală la efectuarea operațiilor cu mijloacele bănești în numerar și prin virament;
	– prezentarea situațiilor financiare, rapoartelor statistice și fiscale în termenele stabilite organelor fiscale și de asigurări sociale și medicale obligatorii, organelor statistice și de control.

Sursa: Elaborat de autor conform dispozițiilor legale

Particularitățile specifice ale activității de asigurări condiționează și alte sarcini serviciului de contabilitate ale societății de asigurări, cele mai importante din acestea se prezintă de autor în Tabelul 2.3.

Sarcinile fundamentale ale serviciului de contabilitate în cadrul
societății de asigurări

– înregistrarea corectă și prelucrarea calitativă a datelor evidenței contractelor aferente asigurării directe, coasigurare și reasigurare după următoarele nivele analitice: pe asigurați, termenii de apariție și stingere a creanțelor acestora față de asigurător;
– înregistrarea în conturile contabile a operațiilor economice aferente asigurării directe, coasigurării și reasigurării în corespundere cu legislația în vigoare, reglementărilor IFRS, altor acte din domeniul contabil și politicilor contabile elaborate de asigurător;
– calcularea rezervelor tehnice de asigurare în corespundere cu actele normative stabilite de Autoritatea de supraveghere a asigurărilor;
– controlul asupra îndeplinirii obligațiilor față de asigurați în corespundere cu condițiile prevăzute de contractele încheiate la preluarea riscurilor în asigurare;
– întocmirea veridică, deplină și în termenele stabilite a informației aferente operațiilor din asigurarea directă, coasigurare și reasigurare, precum și cu privire la achiziționarea și utilizarea proprietății societății de asigurări și a obligațiilor acesteia;
– punerea la dispoziție a informației necesare tuturor utilizatorilor: proprietarilor și angajaților societății, investitorilor și creditorilor, organelor fiscale și altor organe de stat despre toate domeniile de activitate ale societății de asigurări în corespundere cu cerințele legislației în vigoare, reglementărilor IFRS, altor acte din domeniul contabil și politicilor contabile elaborate de asigurător;
– prezentarea calitativă și deplină a informației la raportarea situațiilor financiare, pentru utilizatorii interni și externi privind rezultatele financiare ale activității societății de asigurări, privind capacitatea de îndeplinire la termen a obligațiilor față de asigurați cu privire la achitarea despăgubirilor și indemnizațiilor de asigurare, la achitarea altor sume asiguraților pe contractele de asigurare directă, coasigurare și reasigurare, precum și informației referitor la situația pieței de asigurări în întregime;
– preîntâmpinarea și neutralizarea pierderilor neproductive la toate etapele de circulație a mijloacelor economice, indiferent de cauza apariției lor.

Sursa: Elaborat de autor

Deci, în opinia autorului, organizarea și ținerea calitativă a contabilității operațiilor de asigurări servește drept sursă eficientă de informații în luarea deciziilor manageriale și nu conduce la pierderi suplimentare în activitatea de asigurări [224, 229, 230].

Înregistrarea faptelor economice în conturile contabile ale asigurătorului se efectuează în funcție de conținutul economic al acestora, cu respectarea principiilor, normelor și politicilor contabile ale entității din sectorul de asigurări [233, 234].

În scopul înregistrării operațiilor economice în contabilitatea entității prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. OMF119/2013 din 06.08.2013 a fost pus în aplicare planul general de conturi contabile cu intrarea în vigoare a acestuia din 01 ianuarie 2014 și aplicare obligatorie din 01 ianuarie 2015. Planul general de conturi contabile se extinde asupra entităților care țin contabilitatea în partidă dublă, cu excepția entităților care aplică IFRS și sunt obligate să elaboreze planul de conturi de lucru.

Autorul tezei a participat la elaborarea planului de conturi de lucru și în calitate de coautor al manualului: *Contabilitatea societăților de asigurări. Politici contabile conform IFRS* [57, pag.70], care are caracter de recomandare pentru societățile de asigurări la nivel național și se utilizează în scopul predării cursului „*Contabilitatea societăților de asigurări*” predat la specialitatea „Contabilitate” din cadrul Universității de Stat din Moldova (USM) și în alte instituții de învățământ din țară.

Planul de conturi de lucru este elaborat în baza IFRS și reglementează modul de înregistrare a faptelor economice în conturile contabile ale societăților de asigurări conform prevederilor acestora, altor reglementări contabile și acte normative din domeniul de asigurări la nivel național. Acesta este implementat în mai multe societăți de asigurări începând cu anul 2012 [Anexa 4]. Faptele economice se înregistrează în conturi, în funcție de conținutul economic al acestora, în partidă dublă, cu respectarea normelor și politicilor contabile interne ale societății de asigurări.

Planul-model de conturi contabile de lucru, recomandat de autori pentru organizarea contabilității în sistemul de asigurări din țară, este similar planului general de conturi contabile pentru clasele 1-5, care cuprind conturile de bilanț, clasele 6 -7 includ conturile de rezultate, clasa 8 include conturile de gestiune și clasa 9 include conturile extrabilanțiere.

Conturile de bilanț sunt destinate generalizării informației privind activele, capitalul propriu și datoriile societății de asigurări. La data raportării, soldurile debitoare sau creditoare ale acestor conturi se includ în bilanțul contabil.

Conturile de rezultate sunt destinate generalizării informației privind veniturile și cheltuielile societății de asigurări. La data raportării, soldurile acestor conturi se iau în calcul la determinarea indicatorilor din situația de profit și pierdere a societății de asigurări.

Conturile de gestiune sunt destinate generalizării informației privind costurile serviciilor de asigurări, încasărilor din vânzarea bunurilor, costurile refacturate și alte elemente contabile cu

caracter tranzitoriu. Soldurile conturilor de gestiune la data raportării se închid cu conturile de bilanț și/sau de rezultate.

Conturile din clasele 1-8 funcționează în partidă dublă, conform căreia înregistrările se efectuează concomitent în debitul unui cont și creditul altui cont contabil.

Conturile extrabilanțiere funcționează în partidă simplă și sunt destinate generalizării informației privind bunurile neînregistrate în bilanțul societății de asigurări, dar aflate în gestiunea acesteia, creanțele și datoriile contingente, garanțiile acordate și primite, pierderile fiscale și alte elemente similare.

Planul de conturi de lucru publicat și recomandat, atât instituțiilor de învățământ în scopul pregătirii cadrelor performante în domeniul contabil, cât și în practica societăților de asigurări din țară, descrie fiecare clasă de conturi și destinația acestora.

Pentru organizarea contabilității manageriale în societățile de asigurări din țară [50, pag.72], în planul de conturi de lucru este destinată *clasa 8 „Conturi de gestiune”*, care include conturile ce sunt destinate generalizării informației privind costurile, încasările din vânzarea bunurilor în numerar, costurile refacturate și alte costuri, care cuprind conturi de calculație și alte conturi de gestiune. Conturile din clasa nominalizată la data raportării se închid cu conturile de bilanț și/sau de rezultate.

Pentru înregistrarea veniturilor din primele de asigurare, veniturilor din comisioane, veniturilor din subrogare și regres, veniturilor din investiții, câștigurilor din finanțare, altor venituri din exploatare sunt destinate conturile ce au funcții de conturi de activ și de conturi de pasiv din clasa 6 „Venituri”. În creditul acestor conturi, pe parcursul perioadei de gestiune, se înregistrează cu total cumulativ de la începutul perioadei veniturile recunoscute în conformitate cu standardele de contabilitate, care se decontează în debitul acestor conturi la finele perioadei de gestiune la rezultatul financiar total. Conform politicilor contabile, în debitul contului de venituri din primele de asigurare în perioada de gestiune, se înregistrează primele de asigurare pe riscurile cedate în reasigurare, primele pe contractele anulate, sumele din constituirea rezervelor de asigurare și altele. Evidența analitică a veniturilor se ține în conturile de gradul 2.

La înregistrarea cheltuielilor, societățile de asigurări utilizează conturile din *clasa 7 „Cheltuieli”*, care include conturile cheltuielilor de exploatare ce sunt destinate generalizării informației privind cheltuielile cu cereri de despăgubire, cheltuielile de achiziție aferente contractelor de asigurare, cheltuielile de marketing și distribuire, cheltuielile de administrare, alte cheltuieli de exploatare, cheltuieli din investiții și cheltuieli cu costuri de finanțare. În debitul acestor conturi, pe parcursul perioadei de gestiune, se înregistrează cu total cumulativ de la începutul perioadei cheltuielile de exploatare recunoscute în conformitate cu standardele de

contabilitate, iar la finele perioadei de gestiune, în creditul acestora se decontează la rezultatul financiar total. Conform politicilor contabile ale societății de asigurări, conturile date pot avea funcții nu numai de conturi de activ, dar și de conturi de pasiv.

Conturile din clasele 1-5 ale planului de conturi de lucru pentru organizarea contabilității în cadrul unei societăți de asigurări cuprind conturile de bilanț, similar planului general de conturi contabile, cum deja autorul a menționat.

În sectorul de asigurări, obiectele contabilității pot fi definite în conformitate cu *procesele de business organizate în cadrul unei societăți de asigurări*. Elementele contabile specifice activității sectorului dat al economiei, care caracterizează starea financiară și patrimonială a societății de asigurări, includ: primele de asigurare, plățile de daune, remunerațiile către intermediarii în asigurări, primele de reasigurare, rezervele tehnice de asigurare, cheltuielile generale și administrative și alte elemente contabile legate de activitatea de asigurări. În conformitate cu legislația în vigoare, autorul tezei în subcapitolul 1.3 al tezei a determinat trei procese consolidate de business, care pot fi distinse pentru societățile de asigurări: negocierea și încheierea contractelor de asigurare; regularizarea daunelor și investirea rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice (Figurile 1.7, 1.8, și 1.9 din teză).

2.2. Contabilizarea operațiilor economice ale asigurătorului în cadrul proceselor de business legate de negocierea și încheierea contractelor de asigurare, instrumentarea dosarelor de daune și de alte procese de business conform politicilor IFRS

Sarcinile contabilității manageriale în cadrul *procesului de business „negocierea și încheierea contractelor de asigurare”* sunt colectarea primelor de asigurare, urmărirea informațiilor despre contractele de asigurare încheiate, plata acestora, precum, și analiza evidenței pe contract de asigurare, pe tip de asigurare, produse de asigurare, subdiviziuni și alte canale de vânzări: manageri ai rețelei proprii și intermediari, metode de atragere a unui asigurat și multe alte categorii. Pentru organizarea contabilității în cadrul procesului dat de business al activității societății de asigurări, conform politicilor adaptate la IFRS, autorul a elaborat și a propus în planul de conturi de lucru [Anexa 4], grupe de conturi în cadrul cărora au fost atribuite conturi de gradul 1 și 2 pentru organizarea contabilității în cadrul procesului de business *„negocierea și încheierea contractelor de asigurare”*, unele din care sunt prezentate mai jos în tabelul 2.4.

În continuare, autorul tezei în baza unui studiu de caz, prezintă contabilizarea primelor subscrise și decontările pe contractele de asigurare în contabilitatea societăților de asigurări aplicând politicile contabile conforme IFRS 4.

Studiu de caz. Asigurătorul „X” în luna martie 2023 a subscris prime conform contractelor de asigurare încheiate de către 3 angajați a secției vânzări în mărime de 2 123 500 lei și conform rapoartelor prezentate de intermediarii în asigurări, a subscris prime de asigurare pe contractele intermediare în sumă de 3 758 180 lei.

Primele de asigurare subscrise în perioada dată au fost încasate de către asigurător:

1. în casierie pe contractele încheiate de către angajați în sumă de 1 852 600 lei;
2. la contul curent în monedă națională:
  - pe contractele încheiate de către angajați în sumă de 263 520 lei;
  - pe contractele încheiate de către intermediarii în asigurări în suma de 2 603 150 lei.

Primele încasate la contul curent în monedă națională de la intermediarii în asigurări pe contractele achitate acestora de către asigurați în luna martie 2023 au constituit 1 155 030 lei.

Conform condițiilor contractului de mandat, comisionul intermediarilor în asigurări constituie 12% din prima subscrisă și se achită de către asigurător din prima încasată de acesta. Retribuirea muncii pentru angajați, conform contractelor individuale de muncă constituie 5% din prima brută subscrisă. Spre plată, conform prevederilor contractelor de muncă, sunt îndreptate datoriile salariale calculate din primele de asigurare achitate asigurătorului de către asigurați.

Asigurătorul a achitat comisionul intermediarilor în asigurări de la contul curent în monedă națională, iar salariul angajaților diminuat la suma impozitelor și asigurărilor obligatorii medicale, din casierie.

Tabelul 2.4

Grupe de conturi de gradul 1 și 2 elaborate pentru organizarea contabilității societății de asigurări în cadrul procesului de business „*negocierea și încheierea contractelor de asigurare*” (utilizate în studiul de caz)

22	CREANȚE CURENTE AFERENTE CONTRACTELOR DE ASIGURARE ȘI REASIGURARE
221	Creanțe curente ale asiguraților
2211	Creanțe ale asiguraților pe prime subscrise
222	Creanțe curente ale intermediarilor în asigurări
2221	Creanțe ale intermediarilor pe prime subscrise
524	Datorii față de intermediari
5241	Datorii privind comisioanele și onorările
525	Rezerva de prime necâștigate
61	VENITURI DE EXPLOATARE
611	Venituri din primele de asigurare
6111	Prime brute subscrise
6117	Modificarea rezervei de prime necâștigate

71	CHELTUIELI DE EXPLOATARE
712	Cheltuieli de achiziție aferente contractelor de asigurare
7121	Cheltuieli privind comisioanele și onorările intermediarilor în asigurări
7122	Cheltuieli privind remunerarea angajaților aferente vânzăturilor
7123	Cheltuieli privind asigurările sociale și medicale din remunerările

Sursa: Elaborat de autor.

Contabilizarea primelor subscrise în luna martie 2023 pe contractele de asigurare încheiate de către angajați și intermediari în asigurări, achitarea datoriilor salariale și decontările cu intermediarii în asigurări au fost înregistrate în contabilitatea societății de asigurări după cum urmează:

1. *Contabilizarea primelor de asigurare subscrise pe contractele de asigurare directă încheiate de către angajați și intermediari, spre achitare asigurătorului:*

Debit 221 „Creanțe curente ale asiguraților”, subcont 2211 „Creanțe ale asiguraților pe prime subscrise” – 4 726 650 lei;

Credit 611, „Venituri din primele de asigurare”, subcont 6111 „Prime brute subscrise” – 4 726 650 lei (2 123 500 + 2 603 150).

2. *Contabilizarea primelor de asigurare subscrise pe contractele de asigurare directă încheiate prin intermediari în asigurări și achitate acestora:*

Debit 222 „Creanțe curente ale intermediarilor în asigurări”, subcont 2221 „Creanțe ale intermediarilor pe prime subscrise” – 1 155 030 lei;

Credit 611, „Venituri din primele de asigurare”, subcont 6111 „Prime brute subscrise” – 1 155 030 lei (3 758 180-2 603 150).

3. *Înregistrarea rezervei de prime necâștigate la suma primelor de asigurare subscrise pe contractele de asigurare directă încheiate de către asigurător:*

Debit 611, „Venituri din primele de asigurare”, subcont 6117 „Modificarea rezervei de prime necâștigate” – 5 881 680 lei;

Credit 525 „Rezerva de prime necâștigate” – 5 881 680 lei (2 123 500+3 758 180).

4. *Încasarea primei de asigurare de către asigurător de la asigurați:*

a) *în casieria asigurătorului:*

Debit 241 „Casa”, subcont 2411 „Casa în monedă națională” – 1 852 600 lei;

Credit 221 „Creanțe curente ale asiguraților”, subcont 2211 „Creanțe ale asiguraților pe prime subscrise” – 1 852 600 lei;

b) *la contul curent în monedă națională a asigurătorului:*

Debit 242 „Conturi curente în monedă națională”, subcont 2421 „Numerar la conturi nelegat” – 2 866 670 lei;

Credit 221 „Creanțe curente ale asiguraților”, subcont 2211 „Creanțe ale asiguraților pe prime subscrise” – 2 866 670 lei (263 520+2 603 150).

5. *Încasarea primei de asigurare de către asigurator de la intermediari la contul curent în monedă națională:*

Debit 242 „Conturi curente în monedă națională”, subcont 2421 „Numerar la conturi nelegat” – 1 155 030 lei;

Credit 222 „Creanțe curente ale intermediarilor în asigurări”, subcont 2221 „Creanțe ale intermediarilor pe prime subscrise” – 1 155 030 lei.

6. *Înregistrarea cheltuielilor asiguratorului la suma comisioanelor calculate intermediarilor în asigurări:*

Debit 712 „Cheltuieli de achiziție aferente contractelor de asigurare”, subcont 7121 „Cheltuieli privind comisioanele și onorariile intermediarilor în asigurări” – 450 981,60 lei;

Credit 524 „Datorii față de intermediari”, subcont 5241 „Datorii privind comisioanele și onorariile” – 450 981,60 lei (3 758 180*12%).

7. *Înregistrarea cheltuielilor asiguratorului privind remunerările calculate angajaților secției de vânzări:*

Debit 712 „Cheltuieli de achiziție aferente contractelor de asigurare”, subcont 7122 „Cheltuieli privind remunerarea angajaților aferente vânzărilor” – 106 175 lei;

Credit 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcont 5311 „Datorii salariale” – 106 175 lei (2 123 500*5%).

8. *Achitarea comisioanelor intermediarilor în asigurări pe primele de asigurare încasate de la asigurați (direct de asigurator și prin intermediarii în asigurări):*

Debit 524 „Datorii față de intermediari”, subcont 5241 „Datorii privind comisioanele și onorariile” – 450 981,60 lei;

Credit 242 „Conturi curente în monedă națională”, subcont 2421 „Numerar la conturi nelegat” – 450 981,60 lei [(2 603 150+1 155 030)*12%].

9. *Înregistrarea cheltuielilor asiguratorului privind asigurările sociale la suma remunerărilor calculate angajaților secțiilor de vânzări:*

Debit 712 „Cheltuieli de achiziție aferente contractelor de asigurare”, subcont 7123 „Cheltuieli privind asigurările sociale și medicale din remunerările angajaților aferente vânzărilor” – 25 482 lei;

Credit 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”, subcont 5331 „Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat” – 25 482 lei (106 175*24%).

10. *Contabilizarea reținerilor obligatorii din remunerările îndreptate spre plată angajaților asiguratorului în luna martie 2023 în sumă de 105 806 lei [(1 852 600+263 520)*5%]. Scutirile personale a angajaților constituie 6 750 lei (2250*3).*

Debit 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcont 5311 „Datorii salariale”- 19 731,96 lei (8 915,04+10 816,92);

Credit 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”, subcont 5332 „Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală” – 8 915,04 lei. [(105 806-6 750)*9%];

Credit 534 „Datorii față de buget”, subcont 5342 „Datorii privind impozitul pe venit din salariu” - 10 816,92 lei [(105 806-6 750-8 915,04)*12%].

Remunerarea angajaților din suma creanței ne achitată de asigurați în luna curentă pe contractele încheiate, va fi îndreptată spre plata în momentul achitării acesteia, conform condițiilor contractului individual de muncă.

11. *Achitarea datoriilor față de personal privind retribuirea muncii de către asigurator din casierie pentru luna martie 2023:*

Debit 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, subcont 5311 „Datorii salariale” – 86 074,04 lei;

Credit 241 „Casa”, subcont 2411 „Casa în monedă națională” – 86 074,04 lei (105 806-19 731,96).

Datele contabilității acestui proces de business servesc drept o bază veridică și importantă a analizelor manageriale cu privire la vânzări, asigurați și a contractelor în vigoare și expirate; a produselor prestate de asigurator sau a ratei daunei etc. Totodată, asiguratorul are posibilitate de a analiza separat ponderea contractelor prelungite pentru altă perioadă și cererile de restituire a primelor pe contractele reziliate, efectuarea studiilor cu privire la informațiile privind persoanele implicate în cazurile anunțate, dar neclasificate în calitate de cazuri asigurate.

În funcție de politica internă de management al societății de asigurări, indicatorii nominalizați sunt analizați cumulativ, lunar sau săptămânal. O astfel de analiză face posibilă evaluarea anumitor promoții, atractivitatea diverselor produse pentru diverse categorii de asigurați și eficacitatea activității canalelor de vânzări ale unei entități contemporane de asigurări.

În cadrul procesului de business „negocierea și încheierea contractelor de asigurare”, contabilitatea managerială, de asemenea, oferă și informații cu privire la costurile suportate la negocierea și încheierea contractelor de asigurare, colectarea primelor de asigurare, legate de remunerări pentru activitățile date, care includ și costurile de întreținere a departamentului de vânzări, publicitate, telecomunicații și comunicații, și toate celelalte costuri indirecte legate de vânzări. Totodată, oferă informații cu privire la repartizarea acestor costuri pe centre de cost, care corespund de obicei structurii organizatorice a societății de asigurări.

În continuarea studiului, autorul analizează sarcinile contabilității manageriale în procesul de constatare, evaluare și decontare a daunelor și prezintă contabilizarea operațiilor din cadrul procesului de business „*regularizarea daunelor*”, și altor procese de business ale asigurătorului.

Organizarea contabilității manageriale în cadrul procesului de business „*regularizarea daunelor*” în societatea de asigurări este un domeniu specific al acestei activități, spre deosebire de negocierea și încheierea contractelor de asigurare, care este aproape de contabilizarea vânzărilor în alte activități comerciale. La stabilirea sarcinilor contabilității manageriale pentru procesul de constatare, evaluare și decontare a daunelor, managerii departamentului de regularizare sunt interesați, în primul rând, de indicatorii cu privire la numărul și sumele daunelor calculate și plătite pe tipuri și contracte de asigurare, canale de vânzări, metodă de atragere a asiguraților, precum și exercitarea drepturilor de subrogare și altele. Concomitent, contabilitatea organizează evidența analitică separată cu privire la cauzele și circumstanțele apariției evenimentelor asigurate, a anilor asigurați și a altor factori, care sunt specifici doar operațiilor legate de daune. Separat, se ține evidența costurilor de funcționare a departamentului ce are funcții de evaluare a daunelor și instrumentare a dosarelor de daune. Astfel, centrul de cost al acestui departament include costurile totale asociate activităților sale, de exemplu, costurile asociate activităților inginerilor-experti, inspectorilor, cheltuielile generale și administrative și toate cheltuielile directe ale departamentului de daune, precum și alte cheltuieli indirecte.

La încheierea contractului de asigurare, asigurătorul selectează circumstanțele riscurilor în baza cărora are posibilitate de a evalua probabilitatea apariției evenimentului asigurat.

Plățile de asigurare se achită de către asigurător în conformitate cu contractul de asigurare sau conform legii, în baza cererii asiguratului și conform deciziei societății de asigurări, după cercetările proprii privind cauzele și circumstanțele producerii cazului asigurat.

Sistemul de răspundere în asigurări prezintă principii de acoperire a daunelor, ce condiționează corelația dintre suma de asigurare a bunurilor asigurate și paguba reală, adică nivelul despăgubirii pagubei apărute. Suma asigurată este limita maximă a răspunderii asigurătorului în cazul producerii evenimentului pentru care s-a încheiat contractul de asigurare.

Cheltuielile legate de despăgubiri constituie unul dintre principalele articole de cheltuieli din activitatea operațională a societății de asigurări. Cheltuielile suportate de către un asigurător aferente despăgubirilor, în cele mai dese cazuri, sunt reprezentate de valoarea daunelor, cheltuieli de ajustare a valorii daunelor și cheltuieli de formare a rezervelor de daune. Ținând cont de dificultatea și subiectivitatea estimării acestor costuri și obligații, și de importanța acestora în informațiile prezentate utilizatorilor, determinarea adecvată a valorii daunelor și a cheltuielilor de ajustare reprezintă unul din punctele critice ale sistemului de gestiune a societății de asigurări.

În urma producerii unei daune aferente unui contract de asigurare, societatea de asigurări inițiază procesul de regularizare a daunei. Soluționarea dosarelor de daună este determinată de aspecte specifice, cum ar fi: tipul de asigurare (persoane, bunuri, răspundere ș.a.), tipul contractelor de asigurare subscrise (din asigurarea directă sau primite în reasigurare), recuperări din daună, perioada de raportare și de soluționare, și alte caracteristici distinctive ale cazurilor de asigurare, care sunt prezentate de autor în Capitolul 1 al tezei în cadrul elaborării modelului procesului de business în asigurări: „*Regularizarea daunelor*” (Figura 1.8 din teză).

Instrumentarea dosarelor de daună reprezintă un proces de onorare a obligațiilor asumate de asigurător și presupune evaluarea cuantumului despăgubirii în urma survenirii cazului asigurat și gestiunea corespunzătoare a plăților aferente daunei. Aceasta reprezintă una din funcțiile de bază ale asigurătorului, întrucât încorporează principalul obiectiv al asigurărilor. Calitatea procedurilor de regularizare a daunelor constituie un criteriu universal de apreciere de către asigurați a potențialului și a eficienței activității societății de asigurări.

Despăgubirea de asigurare se stabilește prin acordul comun al asigurătorului și asiguratului și nu poate depăși valoarea bunurilor la data producerii evenimentului asigurat și nici cuantumul prejudiciului real suportat. Consecințele cazului asigurat se exprimă în distrugerea integrală sau parțială a obiectului asigurării. *De exemplu.* La survenirea cazului asigurat cu bunurile asigurate, plata de asigurare (paguba) se achită sub formă de despăgubire de asigurare, iar la survenirea cazului asigurat cu persoanele asigurate plata de asigurare se achită sub formă de indemnizație de asigurare. În acest context, asigurătorul organizează procesul de regularizare a daunelor, care presupune mai multe etape de examinare în cadrul societății de asigurări.

Autorul tezei în urma investigațiilor prezentate în lucrarea: „*Gestiunea cererilor legate de despăgubiri și înregistrarea acestor cheltuieli în contabilitatea societății de asigurări*” [58], propune etapele de bază în cadrul procesului de instrumentare a dosarului de daune (Tabelul 2.5).

Tabelul 2.5

Etapele procesului de instrumentare a dosarului de daune în cadrul societății de asigurări

– raportarea cazului asigurat;
– cercetarea cauzelor și circumstanțelor care au determinat survenirea cazului asigurat;
– aprecierea valorii daunei;
– stabilirea concordanței dintre cauzele și circumstanțele daunei;
– prevederile contractului de asigurare;
– aprecierea valorii despăgubirii aferente cazului asigurat, și
– achitarea despăgubirii de asigurare.

Sursa: Elaborat de autor.

Achitarea despăgubirii de asigurare se efectuează numai în urma aprobării dispoziției de stabilire definitivă a valorii despăgubirii și de acceptare a plății acesteia către beneficiar. În cazul achitării despăgubirii către terți (beneficiari), este necesar de a obține o declarație în scris care să confirme acordul beneficiarului cu mărimea plății, dar și refuzul acestuia de a înainta pretenții ulterioare aferente dosarului dat.

După efectuarea plăților către beneficiar aferente despăgubirii de asigurare, societatea de asigurări revede aspectele aferente dreptului la subrogare sau la valoarea de lichidare a bunurilor deteriorate ale asiguratului. Dreptul la subrogație se întâlnește cel mai frecvent în cadrul asigurărilor de autovehicule. Dreptul la valoarea de lichidare a bunurilor avariate, atunci când asiguratorul a achitat valoarea integrală a sumei asigurate pentru bunul avariat și, respectiv, a obținut dreptul de a gestiona valoarea rămasă a activului avariat. În aceste cazuri, recuperările din daună pot compensa o parte a despăgubirilor de asigurare suportate.

Gestiunea procesului de regularizare a dosarelor de daună este realizată de către inginerii experți din cadrul departamentului de despăgubiri, care este organizat în mai multe ierarhii, fiecare dintre angajați având responsabilitățile sale în acest sistem, care au misiunea de a elabora, soluționa și controla strategiile departamentului și procesul de regularizare a daunelor. Structura departamentului de regularizare a daunelor depinde de mai mulți factori strategici ai activității asiguratorului, inclusiv de structura acestuia de gestiune a societății la nivel de management. Autorul tezei în continuare, în baza unui studiu de caz, prezintă activitatea departamentului în mai multe nivele, după cum urmează:

- *Managerii experți* – specialiști care instrumentează nemijlocit dosarele de daună. În cadrul departamentului ei pot fi specializați și organizați pe diferite grupe de riscuri, cum ar fi: răspundere civilă, bunuri, asigurări de persoane, ș.a. Pe parcursul activității lor, ei pot recurge la consultația juriștilor și la anumite materiale de referință (metodologii, legi, terminologii, literatură de specialitate ș.a.).

- *Specialiștii securitate (supervizori) ai departamentului despăgubiri* – sunt răspunzători pentru dosarele cu problematică specială și pentru activitățile departamentului, cum ar fi metodele de pregătire a specialiștilor și apreciere a rezultatelor. Obligațiile lor includ: menținerea controlului calității realizat asupra proceselor de instrumentare a dosarelor, soluționarea întrebărilor și a problemelor apărute, trainingul managerilor experți și evaluarea performanțelor activității acestora.

- *Managerii de nivelul superior ai departamentului de despăgubiri* – sunt persoanele care răspund nemijlocit de activitatea departamentului și de rezultatele finale ale acestuia. Pe lângă responsabilitățile aferente alocării bugetului, ale personalului și dezvoltării lui, organizarea dotării

specifice a departamentului și a supravegherii corespondenței, stabilirii obiectivelor și raportării, managerii urmăresc și nivelul indicatorilor de bază ai rezultatelor activității departamentului.

Rezultatele departamentului de despăgubiri nu are implicații doar asupra regularizării dosarelor de daună, ci și asupra situației financiare și a solvabilității societății de asigurări prin quantumul stabilit al despăgubirilor, al recuperărilor din daună și al rezervelor de daune nesoluționate; asupra corectitudinii estimărilor statistice de către actuari a rezervelor de daune neavizate; asupra bugetului și strategiei de gestiune a societății. Totodată, acestea, nu în ultimul rând, au implicații și asupra imaginii societății de asigurări în fața asiguraților și a partenerilor. În opinia autorului, pentru a asigura un impact cât mai adecvat al rezultatelor activității departamentului de regularizare a daunelor, este necesar ca activitatea acestuia să fie monitorizată în permanență de către angajații secției de control interni ai societății.

Pentru organizarea contabilității în cadrul procesului de business al activității societății de asigurări „regularizarea daunelor”, autorul a elaborat și a propus în planul de conturi de lucru pentru aplicare de către societățile de asigurări din țară grupe de conturi de gradul 1 și 2 (Anexa 4), unele conturi utilizate în studiul de caz sunt prezentate în tabelul 2.6 de mai jos.

Tabelul 2.6

Grupe de conturi de gradele 1 și 2 elaborate pentru organizarea contabilității societății de asigurări în cadrul procesului de business „regularizarea daunelor”

54	DATORII AFERENTE CERERILOR DE DESPĂGUBIRI
541	Datorii spre plată aferente cererilor de despăgubiri
5411	Datorii față de asigurați aferente cererilor de despăgubiri spre plată
542	Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate
71	CHELTUIELI DE EXPLOATARE
711	Cheltuieli cu cereri de despăgubire
7111	Daune achitate pe asigurarea directă și coasigurare
7114	Modificarea rezervei de daune nesoluționate

Sursa: Elaborat de autor.

În continuare, autorul tezei, în baza unui studiu de caz, prezintă organizarea contabilității operațiilor economice ale asigurătorului legate de procesul de business „regularizarea daunelor”.

De exemplu: Societatea de asigurări a înregistrat cererea asiguratului referitor la producerea evenimentului asigurat. În urma cercetărilor efectuate, asigurătorul a luat hotărârea de a achita asiguratului despăgubirea de asigurare în mărimea anunțată la depunerea cererii, care a constituit

12 670 lei din casierie. Franciza necondiționată la preluarea riscului, conform condițiilor contractuale, a fost coordonată de părți în mărime de 5% din suma despăgubirii de asigurare.

Contabilizarea cheltuielilor privind plățile de asigurare, formarea rezervei de daune nesoluționate, modificarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate, și achitarea despăgubirii de asigurare în contabilitatea societății de asigurări a fost înregistrată, după cum urmează:

1. *Formarea rezervei de daune nesoluționate de către asigurator la suma cererii înaintate de asigurat:*

Debit 711 „Cheltuieli cu cereri de despăgubire”, subcont 7114 „Modificarea rezervei de daune nesoluționate”;

Credit 542 „Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate” – 12 036,50 lei
[12 670 - (12 670*5%)].

2. *Înregistrarea cheltuielilor la suma despăgubirii de asigurare spre plată după finalizarea dosarului de daune de către asigurator (emiterea ordinului de plată):*

Debit 711 „Cheltuieli cu cereri de despăgubire”, subcont 7111 „Daune achitate pe asigurarea directă și coasigurare”;

Credit 541 „Datorii spre plată aferente cererilor de despăgubiri”, subcont 5411 „Datorii față de asigurați aferente cererilor de despăgubiri spre plată” – 12 036,50 lei.

3. *Micșorarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate la suma despăgubirii de asigurare spre plată:*

Debit 542 „Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate”

Credit 711 „Cheltuieli cu cereri de despăgubire”, subcont 7114 „Modificarea rezervei de daune nesoluționate” - 12 036,50 lei.

4. *Plata despăgubirii de asigurare din casieria asiguratorului:*

Debit 541 „Datorii spre plată aferente cererilor de despăgubiri”, subcont 5411 „Datorii față de asigurați aferente cererilor de despăgubiri spre plată”

Credit 251 „Numerar în casierie”, subcont 2511 „Casa în monedă națională” – 12 036,50 lei.

Principiile de acoperire a daunelor sunt prevăzute de condițiile speciale de asigurare (la asigurarea obligatorie de lege) și pot fi specificate în contractele de asigurare.

Caracterul rațional și operativ al regularizării daunelor determină poziția financiară atât a asiguraților, cât și a societății de asigurări. Dat fiind faptul că un nivel neargumentat al valorii despăgubirii are influențe negative asupra ambelor părți, și procesul de regularizare a daunelor, într-o anumită măsură, este o coordonare a necesității onorării obligațiilor contractuale asumate și a menținerii solvabilității asiguratorului, organizarea unui proces adecvat al regularizării daunelor devine foarte esențială. Rolul principal în acest proces îl dețin managerii experți, care armonizează

scopul societății de asigurări – de a maximiza corespunderea valorii despăgubirii cu responsabilitatea aferentă riscului preluat, și scopul urmărit de asigurat – de a beneficia cât mai repede de despăgubire și într-un quantum care să acopere maximal pierderea sa.

Indicatorii de colectare a primelor și pierderilor de asigurare sunt grupați în funcție de caracteristicile proceselor date de business și secțiunile analitice, în timp ce în scopul întocmirii rapoartelor financiare pentru diferite grupuri de utilizatori, veniturile și cheltuielile pentru asigurarea directă, riscurile primite în reasigurare, riscurile transferate în reasigurare și retrocesiunea sunt grupate separat. Informațiile date sunt utilizate la formarea rezultatului tehnic din activitățile de asigurări de către specialiștii secției analiză și actuariat.

În cadrul *procesului de business* „investirea rezervelor proprii și celor atrase și a rezervelor tehnice”, funcțiile contabilității manageriale diferă prin faptul că acest proces nu face parte din activitatea operațională (de bază) a asiguratorului și că trebuie să țină controlul asupra fluxurilor de numerar al asiguratorului. Dar, cu toate acestea, multe societăți de asigurări câștigă cea mai mare parte de venituri investiționale anume din această activitate. Organizarea contabilității în cadrul acestui proces de business al societății de asigurări este analogică organizării contabilității în orice altă entitate economică conform conturilor prevăzute în planul general de conturi fără specific pentru asiguratori. În activitățile de investiții, contabilitatea managerială nu numai că evaluează eficacitatea investițiilor și costurile implementării acestora, ci servește și ca instrument pentru determinarea surselor disponibile pentru investiții conform cadrului de reglementare. În acest proces, contabilitatea managerială acoperă procesul de colectare a informațiilor operaționale despre fluxul de numerar al societății de asigurări și necesitatea de numerar pe termen scurt pentru asigurarea funcțiilor de bază ale businessului de asigurări.

Cuprinzând toate tipurile de informații, în conformitate cu fiecare proces de business al activității de asigurări prezentate mai sus, care sunt colectate și transmise managementului la toate nivelurile de conducere a societății de asigurări, autorul tezei în baza analizei proceselor date și evaluarea nivelului de prezență a contabilității în acestea, a constatat, că contabilitatea managerială este principalul sistem de comunicare în cadrul gestiunii unei entități de asigurări. Totodată, realitatea economică modernă în permanentă transformare, implementare a unor noi politici și tehnologii, duce la schimbarea cerințelor față de sistemul informațional al entității și în același timp față de sistemul contabil, care este baza deciziilor manageriale zilnice, influențate direct de veridicitatea informațiilor furnizate de acesta.

Rolul entității în economia competitivă este diferit în funcție de obiectivul de activitate al acesteia și poziționării ei în sistemul economic. Însă performanța entității moderne din sistemul de asigurări din țară este influențată, în mare parte, de eficiența activității managementului acesteia și

generarea rezultatelor scontate. Astfel, în condițiile date, importanța raportării contabile în cadrul unei entități din sectorul de asigurări a crescut considerabil, deoarece la toate etapele procesului decizional se utilizează diferite informații și, în aceste situații, rolul contabilității manageriale este semnificativ, deoarece anume contabilitatea controlează dacă informația corespunde cerințelor înaintate pentru a fi utilă și necesară în procesul decizional managerial, pentru a lua decizii calitative. Pornind de la acestea, menționăm că sistemul contabil din țara noastră și inclusiv în industria de asigurări, a fost supus unui șir de reforme ce presupun implementarea practicilor contabile unice, la nivel mondial, în vederea asigurării compatibilității și comparabilității acestora, prin care regulile sau normele naționale, diferite de la o țară la alta, sunt perfecționate pentru a fi comparabile și a se reduce aceste diferențe.

2.3. Probleme actuale în organizarea contabilității manageriale și ale asigurării cu informații a procesului decizional în cadrul societății de asigurări

Contabilitatea managerială în sectorul de asigurări implică un set specific de aspecte metodologice datorită naturii activității de asigurare (de bază) a acestor entități. Societățile de asigurări se confruntă cu un grad înalt de incertitudine și risc, care trebuie să fie înregistrat în mod adecvat și în practicile acestor societăți cu referire la contabilitatea managerială.

Aspectele metodologice ale contabilității manageriale în sectorul de asigurări includ evaluarea și diminuarea riscurilor, stabilirea tarifelor la produsele de asigurare facultative, calcularea rezervelor tehnice, contabilizarea operațiilor pe riscurile primite și cedate în reasigurare, contabilitatea investițiilor etc. Aceste aspecte sunt strâns legate de procesul decizional al societății de asigurări, afectând deciziile-cheie privind stabilirea prețurilor produselor, gestionarea riscurilor, strategia de investiții și multe alte decizii operaționale și obiective strategice cu privire la dezvoltarea societății de asigurări.

Cu toate acestea, societățile de asigurări din țară se confruntă cu diverse probleme în organizarea sistemelor proprii de contabilitate managerială. Printre aceste probleme, cele mai semnificative în momentul actual au devenit lipsa unor practici contabile standardizate, dificultăți în cuantificarea și clasificarea riscurilor specifice activității de asigurări, complexitatea calculării rezervelor, indicatorilor de performanță cu privire la activitatea de asigurări și provocările legate de integrarea noilor tehnologii în sistemul contabil actual, care diferă de la o societate de asigurări la alta.

În acest subcapitol, autorul a stabilit scopul de a examina aprofundat aspectele metodologice referitoare la practicile de contabilitate managerială practicate în prezent în sectorul asigurărilor.

O bază crucială pentru această analiză constă în înțelegerea metodologiilor fundamentale, a relevanței acestora și a contextului în care sunt aplicate.

Contabilitatea managerială în sectorul de asigurări este un domeniu specific, ce ține de activitatea de bază a acestor societăți, cum deja autorul a menționat, care diferă în mai multe aspecte de modul de organizare a acesteia în entitățile din alte industrii. Această divergență provine din caracteristicile inerente ale sectorului, cum ar fi incertitudinea, orizonturile pe termen lung și peisajul de reglementare complex. O înțelegere adecvată a acestor atribute specifice sectorului de asigurări este vitală pentru aplicarea și evaluarea diferitelor metodologii de contabilitate managerială.

Printre cele mai importante metodologii utilizate în sectorul de asigurări, în țările cu economii dezvoltate, putem menționa alocarea costurilor, analiza cheltuielilor, bugetarea și previziunile specifice acestei activități, când așa cadru normativ în momentul actual la nivel local lipsește. Aceste metodologii nu sunt esențiale doar pentru luarea deciziilor zilnice, ci servesc și unui scop strategic mai înalt, ajutând la gestionarea riscurilor, la stabilirea tarifelor de asigurare și la dezvoltarea produselor de asigurare inovatoare.

Aceste secțiuni specifice activității sectorului dat al economiei, totodată, evidențiază și problemele actuale cu care se confruntă societățile de asigurări în organizarea contabilității manageriale. Printre acestea, o mare parte de probleme sunt legate de calitatea și disponibilitatea datelor, cerințele de reglementare complexe și în continuă evoluție, provocările tehnologice ale sistemelor contabile și dificultățile legate de integrarea informațiilor contabile manageriale în procesele de luare a deciziilor strategice în cadrul sectorului de către managerii de la diferite nivele ierarhice ale societății de asigurări.

Fiecare dintre aceste probleme reprezintă provocări semnificative pentru aplicarea eficientă a metodologiilor de înaltă calitate utilizate în cadrul organizării contabilității manageriale. De exemplu, problemele legate de calitatea informației prezentate procesului decizional pot compromite exactitatea metodelor de alocare a costurilor, ceea ce poate duce la decizii de stabilire a tarifelor eronate. În mod similar, reglementările complexe pot avea un impact asupra proceselor de bugetare și de previzionare, ceea ce obligă societățile de asigurări să își adapteze constant metodologiile pentru a rămâne conforme, dar, în același timp, rămânând competitive, deoarece inovațiile aduse de practicile contemporane a contabilității interne influențează enorm aplicațiile organizaționale și accelerează necesitatea luării și corectării deciziilor manageriale operaționale și de dezvoltare strategică. Toate acestea accentuează dificultățile-cheie ale practicilor neperformante de organizare a contabilității manageriale.

Savanta din Republica Kazahstan, M. A. Zholaeva [236, 237, 238, 239, 240,], explorând problemele contabilității manageriale în industria de asigurări, a prezentat în cadrul forumului științific problemele organizării unui sistem de contabilitate managerială în societățile de asigurări. Aceste aspecte au fost discutate de autoarea și în lucrări științifice, cum ar fi *Rolul controlului intern în sistemul de management a activităților unei entități de asigurări; Competitivitatea companiilor de asigurări*. În aceste lucrări discută despre metodologia *contabilității manageriale în entitățile de asigurări și o prezintă ca un instrument necesar pentru gestionarea proceselor de afaceri*. Cercetătoarea ia în considerare deficiențele sistemului de contabilitate managerială și importanța acestuia pentru luarea deciziilor manageriale în domeniul asigurărilor. Ea observă că în orice condiții, mai ales în perioade de criză, este important să putem prevedea situațiile critice pentru o entitate de asigurări, să găsim cele mai bune soluții pentru a ieși din ele, dar în opinia sa, o astfel de prognoză necesită organizarea unei contabilități interne eficiente, care, datorită instrumentelor și tehnologiilor moderne, să fie capabilă să ofere asistență considerabilă managementului societăților de asigurări. Autoarea identifică necesitatea contabilității manageriale, sarcinile acesteia și direcțiile de organizare în societățile de asigurări.

Colectivul de autori din Kazahstan: Marina Kuzmina, Bibigul Akimova, Gulnara Amanova ș.a. [193, p.21] au realizat un studiu asupra standardelor contabilității manageriale. Autorii examinează situația actuală a contabilității manageriale și fac comparație a stării acesteia în Federația Rusă și Kazahstan. De exemplu, au constatat că în practica internațională reglementarea contabilității manageriale este implementată la nivel ca și contabilitatea financiară. În SUA, Institutul de Contabilitate și Management a elaborat și a pus în aplicare circa 60 de recomandări pentru contabilitatea de gestiune, care sunt dezvoltate până în prezent. În opinia noastră, trebuie de menționat și faptul că, în comparație cu IFRS, toate reglementările ce țin de contabilitatea managerială sunt cu titlu de recomandare, adică utilizarea lor nu este obligatorie și cadrul normativ nu prevede cerințe de aplicare. În pofida acestui fapt, contabilii profesioniști din domeniu au posibilitate să dezvolte recomandările date, să le adapteze la specificul entității în care activează și ca rezultat să îmbunătățească semnificativ contabilitatea internă, sistemul de raportare intern și totodată eficiența managementului businessului în general.

Un analog al unor astfel de recomandări a dezvoltat Federația Rusă, începând cu anul 2002, mai concret de către Consiliul consultativ al contabilității manageriale, organizat pe lângă Ministerul Dezvoltării Economice, care a elaborat cadrul: „Orientări pentru organizare și ținere a contabilității de gestiune”. În opinia noastră, acestea, mai degrabă, sunt unele din cele mai comune abordări față de recomandările specifice, astfel încât problema la nivel de țară rămâne nesoluționată [193, p.22]. Toate acestea au adus la faptul că majoritatea entităților mari la nivel

local utilizează practicile și reglementările internaționale, iar entitățile ce nu le utilizează nu fac față schimbărilor ce țin de digitalizarea, schimbarea modelelor de afaceri, dezvoltarea inteligenței artificiale, care astăzi sunt realități ale prezentului și creează condiții de dezvoltare a unei economii accelerate. Ineficiența schimbărilor vizate în dezvoltarea afacerilor poate constitui un obstacol în atingerea obiectivelor entităților ce activează în condiții de competitivitate și dezvoltare sustenabilă a acesteia.

Problemele organizării contabilității manageriale și gestionării afacerii în asigurări au fost studiate și de cercetătorul A. P. Arkhipov. Soluția acestor probleme autorul o vede prin obținerea informațiilor necesare din propriile sisteme de contabilitate și propune implementarea unui sistem informațional intern de nivel înalt ce va asigura managementul în gestiunea societății de asigurări. De asemenea, a constatat că o sursă importantă de informații pentru management este și raportarea internă în cadrul societății de asigurări [210, p. 32].

În cadrul conferinței tinerilor cercetători „Problemele actuale în contabilitate, analiză și audit” din 25-26 aprilie 2019 din Kursk, organizată de Universitatea de Studii Economice din Ural, autorii T. Buianova și D. Jdanov au pus în discuție schimbările actuale și problemele ce afectează astăzi indicatorii de performanță ai societății de asigurări, necesitatea implementării noilor cerințe de contabilizare a contractelor de asigurare conform cerințelor IFRS 17 „Contracte de asigurare”, deoarece reglementările actuale influențează grav informația prezentată în bilanțul contabil, în particular la contul de profit și pierderi ale asigurătorului [217, p.94].

În proces de implementare a standardului IFRS 17 Contracte de asigurare este și în țara noastră. În sectorul de asigurări local, înregistrarea operațiilor specifice activității de asigurări, legate de contractul de asigurare, încă sunt reglementate de IFRS 4, care a permis asigurătorilor să continue să utilizeze practicile contabile existente la nivel național. Totodată, autorul a constatat, că totuși IFRS 4 a reprezentat un pas înainte către o abordare mai unificată și mai coerentă a contabilității contractelor de asigurare în domeniul de asigurări. La nivel internațional, practica utilizării IFRS 4 până în prezent se confruntă cu mai multe critici, care au condus, în cele din urmă, la elaborarea și punerea în aplicare a IFRS 17, care va fi utilizat și de societățile de asigurări locale, începând cu 01 ianuarie 2024. Cerințele IFRS 17 sunt diferite de cadrul actual și impun prezentarea unor informații mai ample, introducând, totodată, noi cerințe de prezentare a informațiilor părților interesate, când IFRS 4 n-a înaintat cerințe de detaliere a informației financiare prezentate părților interesate de către societățile de asigurări, ce influențează negativ vizibilitatea entității și creșterii de capital a entităților din sectorul studiat.

Analiza problemelor ce țin de organizarea contabilității manageriale, inclusiv în sectorul de asigurări, confirmă încă o dată că dezvoltarea reglementărilor privind organizarea contabilității

interne în cadrul entității actuale de asigurări este vitală, care totodată nu numai că este influențată de implementarea proceselor moderne de afaceri în sector, dar, la rândul său, aceasta va facilita procesele de dezvoltare a managementului entităților date, deoarece informațiile furnizate procesului decizional, metodologia contabilă și tehnicile performante implementate în practica asigurătorului și sunt succesul businessului acesteia.

În continuare, autorul examinează aspectele manageriale de contabilitate și raportare internă cu privire la asigurarea cu informații a procesului decizional în cadrul societății de asigurări.

Contabilitatea managerială joacă un rol important în susținerea procesului decizional al societăților de asigurări, oferind managerilor de la toate nivelurile de conducere informații relevante, oportune și exacte, care susțin deciziile acestora și asigură gestiunea eficientă a activității asigurătorului. Sprijinul decizional oferit de contabilitatea managerială include, atât analiza financiară, măsurarea performanțelor și planificarea strategică, cât și evaluarea riscurilor la care este supusă activitatea specifică a entităților din sectorul dat. Prin analiza indicatorilor financiari, evaluarea riscurilor, măsurarea performanțelor în raport cu reperatele de referință și sprijinirea planificării strategice, contabilitatea managerială contribuie la un proces decizional eficient și sporește competitivitatea societății de asigurări.

Concomitent, contabilitatea managerială joacă și un rol nu mai puțin important în ceea ce privește funcționarea stabilă și pe termen lung a societății de asigurări, care este posibilă numai dacă se respectă continuitatea activității acesteia. Principiul continuității activității unei entități economice reprezintă durata operațiunilor în viitor în condițiile de concurență a economiei actuale, cu incertitudinea mediului financiar și economic extern și intern al acesteia. Economia competitivă impune entitatea să ia în mod independent decizii manageriale, în urma cărora pot apărea riscuri neprevăzute și care sunt cauzate anume de rezultatele efective ale acestor decizii din partea managerilor de la diferite nivele de conducere, care pot avea abateri semnificative de la cele planificate. Sub influența situațiilor numite, există o mare probabilitate de consecințe negative, în legătură cu care fiecare entitate trebuie să-și dezvolte propriul sistem de gestiune a riscurilor la care este supusă afacerea și numai eficiența acestui sistem va reduce la minimum probabilitatea unor consecințe ce pot afecta businessul.

În acest context, în opinia autorului, activitatea unei societăți de asigurări este supusă la riscuri suplimentare în comparație cu entitățile din alte sectoare ale economiei, deoarece activitatea operațională specifică a asigurătorului operează în condiții de risc sporit, astfel încât, pe de o parte, compania își asumă riscurile asiguraților, adică riscurile asumate conform contractelor de asigurare încheiate cu asigurații, iar pe de altă parte, ca entitate economică, se confruntă cu propriile riscuri specifice businessului acesteia. Deci, unul din obiectivele strategice de dezvoltare a unei societăți

de asigurări devine implementarea unor sisteme eficiente de management al riscurilor gestionate de aceasta în calitate de asigurător și a riscurilor la care este supusă entitatea economică din sectorul de asigurări în scopul asigurării continuității activităților sale.

În sensul dat, autorul propune următoarele măsuri sistematice, ce pot asigura continuitatea unei activități prospere a societății de asigurări cu ajutorul sistemului informațional al contabilității manageriale, după cum urmează:

– *Gestiunea eficientă a tuturor proceselor de afaceri, care formează modelul procesului de business în asigurări, și anume a proceselor: negocierea și încheierea contractelor de asigurare, regularizarea daunelor și investirea rezervelor proprii și celor atrase.* Funcționalitatea modelului dat este argumentată de autor în subcapitolul 1.3 al tezei. Schematic, autorul a propus trei procese consolidate de afaceri a businessului de asigurări, care sunt prezentate în Figurile 1.7, 1.8 și 1.9 în teză separat pe fiecare din acestea trei procese elaborate.

Procesele date țin de activitatea de bază specifică asigurătorului și au un impact direct asupra asigurării continuității activității de asigurări, și includ: politica tarifară; politica de reasigurare și formarea politicii de investiții a portofoliului de asigurări; formarea rezervelor de asigurare etc. Astfel, fiecare dintre aceste procese poartă și un risc corespunzător care, la rândul său, afectează activitatea societății de asigurări.

– *Implementarea metodelor de modelare și evaluare a riscurilor la care este supusă activitatea asigurătorului.* În acest scop, conform cadrului legal, asigurătorul este obligat să angajeze un specialist certificat în domeniul de activitate actuarială, care deține una din funcțiile-cheie ale societății de asigurări. Modul de desfășurare a activității de actuarial și de selectare a acestuia de către societatea de asigurări este reglementat de legislație și de actele normative ale autorității de supraveghere. Atribuțiile funcției actuariale sunt exercitate de persoane care dețin suficiente cunoștințe de matematici actuariale și financiare, cunoștințe în domeniul statisticii și o experiență relevantă în aplicarea standardelor profesionale.

Actuarul este responsabil de corectitudinea și exactitatea calculelor actuariale, estimărilor, dar totodată poartă răspundere și de concluziile prezentate în rapoartele emise pentru asigurător. *De exemplu*, rapoarte cu privire la politica globală de subscriere a riscurilor, cu privire la pertinenta contractelor de reasigurare, compararea celor mai bune estimări cu experiența anterioară, dar și în cadrul implementării eficiente a sistemului de management al riscurilor. În special actuarul poate contribui semnificativ în ceea ce privește modelarea riscurilor, care stau la baza calculării cerințelor ratei de solvabilitate, precum și în ceea ce privește evaluarea internă a riscurilor și a solvabilității etc. De asemenea, în cadrul societății de asigurări, actuarul coordonează calculele rezervelor tehnice, care implică calculul actuarial, asigură metodologiile adecvate modelelor de

bază utilizate și ipotezelor folosite. Are obligația de a evalua suficiența și calitatea datelor utilizate la calcularea rezervelor tehnice, prezentate de sistemul contabil al societății de asigurări, precum și identificarea datelor care denaturează calcularea rezervelor tehnice. În sensul dat, rezultatul aplicării metodelor de modelare a riscurilor societății de asigurări și evaluarea acestora, în mare parte este influențat de calitatea informației furnizate de sistemul contabilității manageriale organizate în cadrul societății de asigurări, care, la rândul său, influențează semnificativ continuitatea activității asigurătorului prin prisma elaborării și prezentării opiniilor actuarului asupra politicilor aplicate de asigurător în diferite domenii legate de activitatea acestuia.

– *Implementarea unui sistem informațional în vederea asigurării unei gestiuni eficiente a proceselor de afaceri și gestiunii riscurilor* la care este supusă activitatea de asigurări. În subcapitolul 1.2 al tezei, autorul a constatat că anume sistemul informațional contabil furnizează cele mai veridice informații pentru procesul decizional, și anume contabilitatea de gestiune (managerială), care înregistrează fenomenele și procesele zilnice ale activității societății de asigurări, în baza cărora produce informații și le oferă managerilor de la diferite niveluri de conducere. În Figura 1.6 din teză, autorul a elaborat și a prezentat schematic sistemul informațional al contabilității manageriale și sarcinile acestuia în procesul de fundamentare și luare a deciziilor. Din obiectivele de bază ale sistemului informațional al contabilității manageriale, menționate de autor în Figura 1.6, fac parte: înregistrarea în contabilitatea managerială a fenomenelor și proceselor activității entității de asigurări; prelucrarea datelor și producerea informației contabile; oferirea informației în timp real utilizatorilor, factori de luare a deciziilor manageriale. Principalele informații furnizate de sistemul informațional contabil și de raportare internă, necesar în procesul decizional al societății de asigurări, sunt informațiile financiare cu privire la indicatorii de solvabilitate și stabilitate financiară, precum și cu privire la activele, pasivele și capitalul acesteia. În baza acestora, se efectuează evaluarea procesului de impact al diferitelor riscuri asupra situației financiare a societății de asigurări, precum și asupra continuității activităților acesteia. Totodată, în baza acestor surse, se realizează o analiză a situațiilor financiare ale asigurătorului, care oferă informații despre posibilele riscuri ale entității de asigurări, care afectează elemente contabile, precum: activele acesteia, pasivele, rezervele de asigurare, veniturile, cheltuielile și capitalul etc.

În opinia autorului, măsurile date contribuie la gestiunea eficientă a unei societăți de asigurări la general și asigură un management eficient, care necesită monitorizare și perfecționare continuă. După autor, măsurile date trebuie să servească în calitate de instrument economic, care să permită, în condițiile incertitudinii mediului extern și intern al entității de asigurări, atingerea scopurilor și a obiectivelor strategice planificate.

În scopul realizării sarcinilor de bază ale sistemului informațional al contabilității manageriale cu referire la producerea informației și oferirii acesteia în timp real managerilor, pentru a fi utilizată în procesul decizional, societatea de asigurări formează raportarea internă managerială, formarea tipizată a căreia astăzi puțin se găsește în literatura de specialitate și în cadrul normativ, cu toate că legea contabilității și raportării financiare definește contabilitatea de gestiune (managerială) în calitate de „...sistem de colectare, înregistrare, prelucrare și transmitere a informației pentru planificarea, controlul și analiza activității entității, în scopul întocmirii rapoartelor interne pentru luarea deciziilor manageriale”.

Raportarea managerială în cadrul societăților de asigurări din țară, actualmente este limitată la analiza bugetelor, dezvoltarea informațiilor referitoare la subdiviziunile acesteia, liniilor de business, produselor de asigurare, care permite să identifice abaterile de la obiectivele stabilite, efectuarea analizei în vederea dezvoltării subdiviziunilor. Deci, raportarea internă în sectorul dat, mai mult este bazată pe furnizarea informațiilor proceselor operaționale ale asigurătorului. Examinarea raportării interne, în unele societăți de asigurări, a stabilit că conducerea, managerii de la diferite nivele ierarhice ale acesteia primesc aceleași informații, care includ mai mulți indicatori financiari și non-financiari, care în unele cazuri nu sunt utile, iar în alte cazuri, informația este insuficientă pentru procesul decizional. Totodată, informația nu se furnizează utilizatorilor interni în corelație cu necesitățile factorilor de decizie și în funcție de semnificația deciziilor manageriale. În legătură cu acestea, concluzionăm că informația prezentată în rapoartele interne trebuie să fie destinată managerilor conform nivelului ierarhic al acestora și structurii organizaționale în care activează.

O mare importanță în raportarea managerială, în opinia autorului, îi revine formării acesteia după procesele de business ale societății de asigurări, pe indicatori separați și în funcție de scopul utilizării acesteia. Informația prezentată factorilor de decizie, trebuie să fie adaptată cerințelor acestora și nu trebuie să se dubleze, îndeosebi cu raportarea financiară. Aspectele de remodelare a raportării manageriale în cadrul societății de asigurări formează obiectul de studiu al Subcapitolului 3.2 din teză.

2.4. Concluzii la Capitolul 2

Pe parcursul acestui capitol, sa menținut o examinare critică a metodologiilor și problemelor identificate cu privire la organizarea contabilității manageriale și raportării interne în cadrul societății de asigurări. Fiecare din aspectele metodologice, analizate în capitolul dat, este discutată nu doar în ceea ce privește fundamentul său teoretic, ci și în contextul aplicării sale practice în industria asigurărilor. De asemenea, problemele identificate sunt criticate nu doar ca probleme de

sine stătătoare, ci sunt analizate în ansamblul pentru impactul lor asupra implementării eficiente a practicilor țărilor dezvoltate în organizarea contabilității manageriale.

Astfel, acest capitol oferă o înțelegere cuprinzătoare a peisajului contabilității manageriale în sectorul asigurărilor, explorând cu atenție metodologiile aflate în discuție și analizând provocările predominante. Investigațiile din capitolul dat formează fundamentul pentru Capitolul 3, în care aprofundăm domeniile specifice ale contabilității manageriale în sectorul de asigurări și necesitatea implementării noilor tehnici de contabilitate și raportare managerială în societățile de asigurări din țară.

Contabilitatea managerială joacă un rol primordial în susținerea procesului decizional din cadrul societăților de asigurări. Oferă managerilor de la toate nivelurile de conducere informații relevante, oportune și exacte, permițându-le acestora să ia decizii operaționale și strategice cu referire la dezvoltarea societății de asigurări, inclusiv la analiza financiară, evaluarea riscurilor, măsurarea performanțelor și planificarea strategică. Prin analiza datelor financiare, evaluarea riscurilor, măsurarea performanțelor în raport cu reperatele de referință și sprijinirea planificării strategice, contabilitatea managerială contribuie la un proces decizional eficient și sporește competitivitatea societății de asigurări.

Totodată, contabilitatea managerială are un rol important în ceea ce ține de asigurarea cu informații a proceselor de pregătire a rapoartelor interne, care oferă managerilor informații cu privire la performanța financiară, eficiența operațională și expunerea la riscuri a societății de asigurări. Aceste rapoarte asigură factorii interni de decizii cu informații relevante pentru luarea deciziilor manageriale.

Acest capitol evidențiază aspectele metodologice specifice contabilității manageriale în asigurări și provocările cu care se confruntă societățile de asigurări în organizarea sistemelor interne de contabilitate managerială. Capitolul dat mai explorează rolul contabilității manageriale în procesele decizionale din cadrul societăților de asigurări, elucidează modul de organizare a contabilității pe procese de business, specifice sectorului studiat, scoate în evidență modul în care contabilitatea managerială contribuie la monitorizarea performanței, stabilitatea financiară și luarea deciziilor manageriale, sporind competitivitatea societății de asigurări moderne în condițiile actuale ale economiei.

Cuprinzând toate tipurile de informații, în conformitate cu fiecare proces de business al activității de asigurări prezentate de autor în Capitolul 2 al tezei, care sunt colectate și transmise managementului la toate nivelurile de conducere a societății de asigurări, autorul tezei în baza analizei proceselor date și evaluarea nivelului de prezență a contabilității în acestea, a constatat, că contabilitatea managerială este principalul sistem de comunicare în cadrul gestiunii unei entități

de asigurări. Totodată, realitatea economică modernă în permanentă transformare, implementare a unor noi politici și tehnologii, duce la schimbarea cerințelor față de sistemul informațional al entității și în același timp față de sistemul contabil, care este baza deciziilor manageriale zilnice, influențate direct de veridicitatea informațiilor furnizate de acesta.

Rolul entității în economia competitivă este diferit, în funcție de obiectivul de activitate al acesteia și poziționarea ei în sistemul economic. Însă performanța entității moderne din sistemul de asigurări din țară, este influențată, în mare parte, de eficiența activității managementului acesteia și generarea rezultatelor scontate. Astfel, în condițiile date, autorul tezei a demonstrat *importanța raportării contabile în cadrul unei entități din sectorul de asigurări*, care în ultimii ani a crescut considerabil, deoarece la toate etapele procesului decizional se utilizează diferite informații și, în aceste situații, rolul contabilității manageriale este semnificativ, căci *anume contabilitatea controlează dacă informația corespunde cerințelor înaintate pentru a fi utilă și necesară în procesul decizional managerial, pentru a lua decizii calitative*. Pornind de la acestea, totodată autorul tezei menționează, că sistemul contabil din țara noastră, inclusiv în industria de asigurări, a fost supus unui șir de reforme ce presupun implementarea practicilor contabile unice, la nivel mondial, în vederea asigurării compatibilității și comparabilității acestora, prin care regulile sau normele naționale, diferite de la o țară la alta, sunt perfecționate pentru a fi comparabile și a se reduce aceste diferențe.

Una din problemele metodologice, menționate de autor în acest capitol, este și faptul că în sectorul de asigurări înregistrarea operațiilor legate de contractul de asigurare mai sunt reglementate de IFRS 4, care a permis asigurătorilor să continue să utilizeze practicile contabile existente la nivel național. Cum a fost menționat, începând cu 01 ianuarie 2024, și în societățile de asigurări din țară se va utiliza IFRS 17 Contracte de asigurare, care înlocuiește IFRS 4. Acesta impune prezentarea unor informații mai ample și introduce noi cerințe de prezentare a informațiilor părților interesate.

Studiul realizat de autor în capitolul dat, cu privire la abordările metodologice și aplicative la organizarea contabilității manageriale și raportării interne în cadrul societății de asigurări, *servește ca bază veridică de informații și aspecte de remodelare a contabilității și raportării manageriale în contextul modernizării sistemului decizional intern al companiilor de asigurări din Republica Moldova*.

Soluționarea acestor paradigme, ce preocupă transformarea contabilității manageriale și adaptarea la cerințele părților interesate în informații veridice, prezintă un proces de dezvoltare continuu și de reorganizare a activității profesioniștilor din domeniul de asigurări. Toate aceste aspecte au determinat formularea scopului de cercetare prezentat de autor în Capitolul 3 al tezei.

3. REMODELAREA CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII MANAGERIALE ÎN FUNCTIE DE MODERNIZAREA SISTEMULUI DECIZIONAL AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI DIN REPUBLICA MOLDOVA

3.1. Configurări contabile în funcție de arhitectura sistemului decizional din cadrul societății de asigurări moderne

Societățile de asigurări fac parte din sistemul financiar al țării, sunt entități de interes public și activitatea lor este supravegheată de stat. Autoritatea de supraveghere ce prezintă statul este Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF), care are funcțiile de consolidare a sistemului de reglementare și supraveghere a pieței financiare nebancale și creșterea competitivității acesteia. Conform noii Legi nr. 92 privind activitatea de asigurare sau de reasigurare din 07.04.2022 (în continuare Legea 92/2022), care a intrat în vigoare începând cu 01 ianuarie 2023, prevede în calitate de autoritate de supraveghere – Banca Națională a Moldovei, din 01 iulie 2023.

Este esențial să subliniem importanța responsabilității pe care o poartă societățile de asigurări ca entități de interes public. Odată cu intrarea în vigoare a Legii 92/2022, care prevede o abordare modernă în materie de reglementare, prin transpunerea cadrului prudential european Solvency II, se pune un accent semnificativ pe sistemul de guvernare și responsabilitate corporativă în cadrul societăților de asigurări. Acest cadru de reglementare este mult mai complex și impune o gândire strategică și decizii sustenabile în cadrul gestiunii societății de asigurări, care trebuie să fie bazate pe informații relevante și livrate în timp util.

Această responsabilitate amplă impune implementarea unor politici și instrumente moderne pentru a susține obiectivele de integritate financiară și protecție a consumatorilor. În acest context, este necesar ca societățile de asigurări să îmbine eficient sistemele ERP (Enterprise Resource Planning) cu sistemele contabile, pentru a genera un sistem de analiză robust. Integrarea cu platforme de analiză a datelor, precum Power BI (Business Intelligence), Looker Studio, Tabular etc., poate facilita prezentarea și dezvoltarea datelor într-un mod mai eficient, contribuind astfel la sustenabilitatea deciziilor bine informate și sigure. Aceasta nu numai că îmbunătățește eficiența internă, dar susține și transparența în raportarea către autoritățile de supraveghere și alte părți interesate.

În acest sens, implementarea unui sistem de contabilitate managerială devine nu numai o necesitate, ci și un instrument de susținere a responsabilității societății de asigurări, în calitate de entitate de interes public. Implementarea unui astfel de sistem va contribui nu doar la asigurarea conformității cu cadrul de reglementare, ci și la obținerea unor indicatori-cheie de performanță (KPI), care să sprijine monitorizarea și îmbunătățirea rentabilității produselor și liniilor de

business. Faptul dat ajută la orientarea resurselor către cele mai profitabile domenii, îmbunătățind astfel eficiența și durabilitatea societăților de asigurări într-un cadru regulat în continuă evoluție.

Acest lucru subliniază importanța unei abordări sistematice în crearea unui sistem de contabilitate de gestiune, care să asigure o raportare exactă și conformă din punct de vedere legal, susținând în același timp responsabilitatea societăților de asigurări ca entități de interes public.

Astfel, crearea unui sistem de contabilitate de gestiune într-o societate de asigurări implică o succesiune de etape-cheie. Fiecare dintre acestea este necesară pentru a asigura o raportare exactă, inteligibilă și conformă din punct de vedere legal.

În opinia noastră, etapele de bază specifice unei societăți de asigurări moderne crearea unui sistem de contabilitate de gestiune, utilizate în țările cu economii dezvoltate, pot include:

1. *Înțelegerea modelului de afaceri*, care presupune un prim pas, ce ține de o înțelegere aprofundată a modelului de afaceri în domeniul asigurărilor; studierea produselor de asigurare, canalelor de distribuție, segmentelor de clienți și alte procese operaționale.
2. *Definirea domeniului de aplicare și a obiectivelor*. Etapa dată prevede stabilirea obiectivelor concrete pentru sistemul contabilității de gestiune, care va fi organizat în cadrul societății de asigurări. Acesta ar putea include și urmărirea performanței afacerii, sprijinirea procesului decizional, sprijinirea planificării strategice și asigurarea conformității cu reglementările în vigoare. Domeniul de aplicare va defini activitățile și tranzacțiile pe care sistemul le va urmări.
3. *Identificarea indicatorilor-cheie de performanță (KPI)*: Se identifică indicatorii, care reflectă cel mai bine performanța afacerii societății de asigurări și se aliază cu obiectivele strategice ale acesteia. Aceștia ar putea include parametri, precum ratele de daune, ratele de cheltuieli, ratele combinate, ratele de reînnoire, costurile de achiziție ale clienților și ratele de anulare a polițelor.
4. *Proiectarea planului de conturi*. În cadrul acestei etape, se elaborează planul de conturi de lucru adaptat specificului activității societății de asigurări. Acesta presupune clasificarea și gruparea datelor financiare ale societății de asigurări, pentru a facilita raportarea eficientă a managementului. Graficul de raportare trebuie să țină cont de structura organizațională și necesitățile operaționale ale managerilor de la toate nivelele de conducere.
5. *Selectarea sistemului de contabilitate*, care asigură alegerea unui sistem, ce poate face față complexității și cerințelor de reglementare ale industriei asigurărilor. La etapa dată, se selectează capacitatea asigurării suportului tranzacțiilor, care pot fi efectuate în mai multe valute, raportarea reglementărilor, gestionarea primelor și a cererilor de despăgubire și integrarea cu alte sisteme de afaceri.

6. *Configurarea sistemului.* Se ajustează setările sistemului de contabilitate ales pentru a se alinia la modelul de business și la nevoile operaționale ale societății de asigurări. Această etapă include și configurarea planului de conturi, a centrelor de cost, a centrelor de profit și a șabloanelor de raportare financiară.
7. *Integrarea cu alte sisteme,* presupune integrarea sistemului contabil de gestiune cu celelalte sisteme de business ale societății de asigurări. Etapa dată poate include și lucrările legate de administrarea polițelor de asigurare, CRM și platforma de subscriere. Integrarea menționată asigură coerența datelor și automatizează introducerea acestora.
8. *Implementarea mecanismelor de control și validare,* stabilește mecanisme pentru validarea și acuratețea datelor sistemului în scopul asigurării coerenței acestora. Această etapă ar putea include controale automate, revizuri manuale și procese de reconciliere.
9. *Instruirea utilizatorilor.* În contextul acestei etape, societatea de asigurări oferă o instruire cuprinzătoare tuturor utilizatorilor sistemului. Aceasta ar trebui să acopere atât aspectele tehnice ale sistemului, cât și principiile contabile care stau la baza acestuia.
10. *Revizuirea și perfecționarea sistemului.* Odată ce sistemul este funcțional, este esențială monitorizarea acestuia în mod continuu, performanța acestuia și perfecționarea după cum este necesar societății de asigurări. Acest lucru ar putea implica ajustarea planului de conturi, adăugarea de noi indicatori-cheie de performanță sau îmbunătățirea șabloanelor de raportare.

Astfel, după ce s-au stabilit etapele de bază pentru implementarea unui sistem de contabilitate de gestiune într-o societate de asigurări, este imperativ să ne concentrăm pe principiile de bază care stau la baza unui sistem contabil managerial eficient. Aceasta presupune abordarea unor componente-cheie, cum ar fi clasificatoarele adiționale, caracteristicile analitice, un sistem complex de alocare a veniturilor și cheltuielilor și conturile de gestiune.

În primul rând, pentru a facilita dezvoltarea unui sistem de informații analitice și a întocmirii de rapoarte manageriale adaptate unor diverse necesități, este esențial să se implementeze clasificatoare adiționale care să fie asociate planului de conturi. Aceste clasificatoare pot include diverse categorii și subcategorii care să permită o analiză mai detaliată și segmentarea datelor financiare, îmbunătățind astfel calitatea informațiilor utilizate în procesul decizional.

În al doilea rând, implementarea caracteristicilor analitice la nivelul fiecărei tranzacții contabile este crucială. Acestea trebuie să descrie cel puțin centrul de cost, centrul de profit, centrul de bugetare și elementele intra grup, în special în contextul consolidării sistemului de raportare la nivel de grup. Caracteristicile date permit o înțelegere mai clară și o atribuire mai exactă a veniturilor și cheltuielilor, facilitând o analiză mai aprofundată a performanței și contribuind la o mai bună luare a deciziilor [13, 14, 21, 23, 24, 25, 29].

Un alt aspect esențial este implementarea unui sistem complex de alocare indirectă a veniturilor și cheltuielilor, care nu pot fi alocate direct pe centre de profit. Acest sistem poate implica utilizarea de niveluri multiple de alocare, utilizând diferite metode de alocare pentru a asigura o atribuire corectă și echitabilă. Această etapă de lucru poate include, de exemplu, alocarea costurilor administrative la diferite divizii pe baza utilizării resurselor sau alocarea costurilor de achiziție la diferite segmente de clienți. Pentru societățile de asigurări, implementarea unui sistem eficient de contabilitate de gestiune (managerială) implică adoptarea unor metode de alocare care să reflecte corect și echitabil modul în care resursele sunt utilizate [83, 84, 105, 106, 116].

În final, pentru o eficiență optimă, este recomandată implementarea conturilor de gestiune. Aceste conturi sunt decisive în alocarea elementelor de venituri și cheltuieli pe centre de profit, ceea ce ar permite o mai bună vizualizare și înțelegere a contribuției fiecărui centru de profit la rezultatele financiare globale ale societății de asigurări. Conturile de gestiune de asemenea ajută la identificarea domeniilor care necesită îmbunătățiri sau potențiale oportunități de investiții [12, 26, 35, 73, 98, 99].

Astfel, pentru a atinge eficiența în contabilitatea managerială, este necesară o abordare sistematică care integrează clasificatoare adiționale, caracteristici analitice, un sistem de alocare multinivel și conturi de gestiune. Prin combinarea acestor elemente, societățile de asigurări își pot îmbunătăți capacitatea de a monitoriza și analiza performanța financiară, sprijinind astfel procesul decizional și strategiile de business. În plus, aceasta permite conformitatea cu reglementările în vigoare și asigură o mai bună protecție și servicii de calitate pentru clienți. Este esențial ca societățile de asigurări să continue să se adapteze și să inoveze în ceea ce privește sistemele lor de contabilitate de gestiune, pentru a rămâne competitive și a face față provocărilor unui mediu de afaceri în continuă schimbare.

În opinia autorului, elaborarea acestui proces, pas cu pas poate oferi societății de asigurări un sistem de contabilitate de gestiune robust și adaptat, care va sprijini procesul decizional și planificarea strategică a activității complexe a unei societăți de asigurări.

Sistemul de contabilitate de gestiune este acel sistem informațional și vital necesar managementului entității pentru a oferi date și informații în timp real procesului de luare a deciziilor și asigurare a gestiunii eficiente a businessului societății de asigurări, fără aceasta, managementul entității, poate elabora decizii neeficiente, care să aducă pierderi și activități inutile [55, 65, 85, 86, 100, 118, 122].

Asigurarea unui management eficient al societății de asigurări, nu în ultimul rând, presupune monitorizarea performanței afacerii. În acest caz, sistemul este utilizat pentru a măsura indicatorii-cheie de performanță (KPI), cum ar fi numărul de polițe emise, primele încasate, despăgubirile

soluționate și cheltuielile suportate. Acești indicatori sunt utilizați pentru a monitoriza eficiența operațională și stabilitatea financiară a societății de asigurări. De exemplu, o creștere bruscă a cererilor de despăgubiri poate semnala probleme de subscriere, în timp ce o scădere a reînnoirii polițelor poate indica nemulțumirea clienților. În acest sens, când se discută asistarea procesului de luare a deciziilor, sistemul contabilității de gestiune joacă un rol crucial prin furnizarea de date exacte și în timp util. De exemplu, să presupunem că echipa de conducere planifică să lanseze un nou produs de asigurare. În acest caz, sistemul poate furniza date privind performanța produselor similare, cererea clienților și rentabilitatea potențială. Acest lucru ajută echipa să ia decizii în cunoștință de cauză, mai degrabă decât să se bazeze pe intuiție [9, 10, 11, 80, 125, 126, 134, 158].

IFRS 17, care înlocuiește IFRS 4 a adus numeroase schimbări în modul în care societățile de asigurări recunosc, evaluează și prezintă veniturile și cheltuielile lor. Aceste schimbări au un impact semnificativ asupra sistemului de gestiune și guvernanta corporativă, inclusiv asupra modului în care KPI-urile sunt definite și monitorizate. În continuare, menționăm cele mai relevante modificări aduse de către IFRS 17 sistemului de KPI ale societăților de asigurări:

- *Recunoașterea veniturilor:* Sub IFRS 4, societățile de asigurări aveau o oarecare flexibilitate în ceea ce privește recunoașterea veniturilor din prime. Cu IFRS 17, există un model mai prescriptiv, cunoscut sub numele de CSM (Contractual service margin), care prevede ca veniturile să fie recunoscute pe măsură ce serviciile de asigurare sunt furnizate. Aceasta poate afecta KPI-rile precum veniturile din prime și rata de creștere a veniturilor, care ar trebui recalibrate pentru a reflecta noile reguli de recunoaștere.
- *Evaluarea rezervelor de asigurare:* IFRS 17 introduce un model de măsurare mai riguros și mai coerent pentru rezervele de asigurare. Societățile trebuie să estimeze fluxurile de numerar viitoare, să ajusteze pentru risc și să aplice o rată de actualizare pentru a reflecta valoarea timpului banilor. Aceasta poate afecta KPI-uri legate de profitabilitate și solvabilitate.
- *Prezentarea financiară:* IFRS 17 necesită ca veniturile și cheltuielile din asigurări să fie prezentate mai transparent. Acest lucru include descompunerea rezultatelor într-o serie de componente, cum ar fi rezultatele din subscrieri, modificările de risc și modificările ratelor de discount. Aceasta poate necesita crearea de noi KPI-rile pentru a măsura și analiza fiecare componentă în parte.
- *Informații despre performanță și riscuri:* IFRS 17 impune societăților de asigurări să furnizeze mai multe informații despre performanța și riscurile contractelor lor de asigurare.

Acest lucru poate implica dezvoltarea de noi KPI-rile legate de expunerea la riscuri, profitabilitatea contractelor și eficiența operațională.

În ceea ce privește impactul asupra sistemului de gestiune și guvernanta corporativă, aceste schimbări pot implica:

- *Reevaluarea strategiei de business*: Datorită noilor cerințe de raportare și măsurare, managementul ar trebui să reevalueze strategia de afaceri și să se asigure că aceasta este în conformitate cu standardele IFRS 17.
- *Adaptarea sistemelor și proceselor*: IFRS 17 poate necesita actualizări semnificative ale sistemelor și proceselor de raportare financiară. Acest lucru poate include îmbunătățirea capacităților de colectare a datelor, actualizarea sistemelor de contabilitate și reconfigurarea fluxurilor de lucru.
- *Evaluarea riscurilor*: Modificările aduse de IFRS 17 ar putea avea un impact asupra profilului de risc al societății. Managementul ar trebui să evalueze modul în care noile standarde afectează expunerea la riscuri și să se asigure că există controale adecvate pentru a le gestiona.
- *Comunicare și transparență*: Întrucât IFRS 17 solicită o mai mare transparență în raportarea financiară, managementul ar trebui să se concentreze pe îmbunătățirea comunicării cu părțile interesate, inclusiv investitorii, pentru a le explica impactul noilor standarde asupra performanței financiare.
- *Formare și conștientizare*: Este important ca angajații și echipele de management să fie instruiți și informați cu privire la cerințele IFRS 17 și modul în care acestea afectează operațiunile zilnice și raportarea financiară.
- *Revizuirea KPI-urilor și a sistemelor de recompensare*: În lumina noilor metode de măsurare și recunoaștere a veniturilor și cheltuielilor, managementul ar trebui să revizuiască și să ajusteze, dacă este necesar, KPI-urile și sistemele de recompensare bazate pe performanță.
- *Supravegherea de către Consiliul de Administrație*: Consiliul de Administrație și comitetele de supraveghere trebuie să fie implicate în procesul de tranziție către IFRS 17, să înțeleagă impactul asupra afacerii și să joace un rol activ în supervizarea implementării și conformității cu noul standard.

Este cert că implementarea IFRS 17 are un impact semnificativ asupra modului în care societățile de asigurări raportează și evaluează performanța lor financiară. Astfel, este necesită o revizuire atentă a KPI-urilor existente, o reevaluare a strategiilor de business și o adaptare a

sistemelor și proceselor de raportare. De asemenea, se subliniază importanța unei guvernante corporative moderne în gestionarea schimbărilor și asigurarea conformității cu noile standarde.

Astfel, o atenție deosebită necesită și modul în care indicatorii-cheie de performanță (KPI) ai societăților de asigurări pot fi afectați de CSM. Societățile de asigurări, în mod obișnuit, își măsoară în rentabilitatea, valoarea încorporată și capitalul de solvabilitate pentru a înțelege modul în care funcționează afacerea și cât de bine este gestionată. În acest sens, asigurătorii vor evalua îndeaproape impactul asupra activității lor care provine din diverse surse, de exemplu, modificări ale ipotezelor actuariale, cum ar fi mortalitatea, valoarea creată prin încheierea de noi contracte și impactul modificărilor factorilor de pe piețele financiare, cum ar fi ratele dobânzilor, inflația și marjele de credit. Alte elemente, cum ar fi ratele de despăgubire și ratele cheltuielilor, sunt, de asemenea, utilizate ca indicatori-cheie de performanță pentru informațiile interne de gestiune.

Introducerea CSM în cadrul raportării în conformitate cu IFRS va avea un impact direct asupra unora dintre acești KPI existenți și va determina introducerea unor noi KPI-uri.

În contextul asigurărilor, KPI pot fi utilizați pentru a urmări eficiența mai multor operațiuni, și anume:

- Rata daunei: acesta este raportul dintre totalul despăgubirilor plătite și totalul primelor încasate. Acest indicator ajută la înțelegerea eficienței cu care o companie de asigurări își subscrie polițele. O rată ridicată a pierderilor poate indica faptul că societatea plătește frecvent despăgubiri, ceea ce sugerează că ar putea avea un preț prea mic pentru polițele sale sau că acceptă clienți cu risc ridicat.

- Rata cheltuielilor: acest indicator indică eficiența operațională a companiei. Se calculează ca raport între cheltuielile operaționale (tehnice) și primele câștigate. Un raport mai mic indică o eficiență mai bună și viceversa.

- Rata combinată (COR): în esență, acest indicator reprezintă suma ratei de daune și a ratei cheltuielilor. O rată combinată sub 100% relevă faptul că societatea de asigurări obține profit din subscriere, în timp ce o rată de peste 100% indică faptul că înregistrează pierderi din subscriere.

- Rata de reziliere a poliței: aceasta măsoară numărul de polițe care nu sunt reînnoite ca raport din numărul total de polițe în vigoare. Ratele ridicate de reziliere pot fi un semnal de alarmă, arătând nemulțumirea clienților sau probleme legate de prețuri sau servicii.

- Costul de achiziție al clienților (CAC): acesta este costul total de achiziție al unui nou client, inclusiv cheltuielile de marketing și alte cheltuieli conexe. Menținerea acestui cost la un nivel scăzut poate îmbunătăți semnificativ profitabilitatea.

- Valoarea de viață (LTV) a unui client: aceasta reprezintă profitul net total pe care o companie se așteaptă să îl obțină de la un client pe toată durata relației sale.

Prin selectarea și urmărirea cu atenție a acestor indicatori cheie de performanță, o societatea de asigurări poate ține pulsul operațiunilor sale. Și, procedând astfel, poate lua decizii în cunoștință de cauză pentru a direcționa compania către obiectivele sale strategice.

În baza următorului *exemplu convențional*, autorul prezintă în anexa 5 la teză calculul rezultatului financiar și economic detaliat pe produse de asigurare. Informația cu privire la veniturile și cheltuielile înregistrate de către Compania de asigurări „xxxxx” pe produse de asigurare se în perioada 01.01.2022 – 31.12.2022 se prezintă în tabelul 3.1

Tabelul 3.1

Informația cu privire la veniturile și cheltuielile înregistrate de către Compania de asigurări „xxxxx” pe produse de asigurare

Nr. d/o	Articole de venituri și cheltuieli	Clasa de asigurări/Produse de asigurare			
		Clasa 01 Accidente	Clasa 02 Sănătate	Clasa 10 RCAI	Total Companie
1.	Suma primelor brute subscrise și pe contracte reperfectare	87	108	53.935	143.872
2.	Suma primelor pe contractele rezoluționate și anulate	0	1	579	1.637
3.	Prime transmise în reasigurare nete de rezilieri și comisioane	0	0	19.634	39.231
4.	Total daune soluționate (achitate) în perioada de gestiune	3	0	23.431	50.340
5.	Cheltuieli de soluționare a daunelor	0	0	447	842
6.	Daune recuperate de reasigurări	0	0	16.060	27.075
7.	Recuperări provenite din regres sau subrogații, lei	0	0	1.119	4.494
8.	Total cheltuieli cu daune întâmplare în perioadă	12	8	24.175	48.773
9.	Cheltuieli de achiziții calculate	36	43	14.877	63.481

Sursa: Elaborat de autor

În rezultatul examinării și identificării Indicatorilor Cheie de Performanță (KPI), specifici activității de asigurări, ca parte esențială a sistemului de contabilitate managerială în cadrul gestiunii businessului unei societăți de asigurări, autorul a calculat și a demonstrat esența calculării nu numai a profitului net, dar și a rezultatului economic pe produse de asigurări (Anexa 5). Acesta servește ca bază pentru deciziile manageriale în scopul dezvoltării anumitor produse, luând în considerație și rezultatul economic, dar și necesitatea socială pentru a fi dezvoltate anumite produse.

Cum a fost menționat mai sus, valoarea de viață (LTV) a unui client prezintă profitul net total pe care la obținut o companie de asigurări sau care se așteaptă să îl obțină de la un anumit client pe toată durata valabilității relațiilor contractuale pentru riscurile preluate de asigurător.

Calculul LTV se bazează pe mai mulți factori, inclusiv pe veniturile generate de un client (primele de asigurare plătite), costurile asociate cu deservirea acelui client, durata relației acestuia cu compania (care poate fi influențată de rata de reziliere a poliței) și costul de achiziție a clientului în primul rând (CAC).

Formulă simplificată:

LTV = (Profitul brut mediu pe poliță pe an * Durata medie de viață a clientului în ani) - Costul de Achiziție a Clientului.

Să descompunem această cifră:

- Profit brut mediu pe poliță pe an: Aceasta este suma profitului realizat pe client pe an, după ce au fost plătite toate despăgubirile și cheltuielile.
- Viața medie de viață a clientului în ani: Aceasta este durata medie de timp în care un client rămâne, în medie, alături de companie. Este important de reținut că asigurările sunt o afacere în care păstrarea clienților este deosebit de vitală, deoarece costul de achiziție a unui nou client este de obicei ridicat.
- Costul de achiziție a clienților (CAC): Acesta este luat în considerare deoarece profitul obținut de la un client trebuie să depășească costul de achiziție a acestuia pentru ca un client să fie considerat profitabil.

Cu cât LTV este mai mare în comparație cu CAC, cu atât clientul este mai profitabil. Înțelegerea LTV ajută companiile de asigurări să ia decizii cu privire la cât de mult trebuie să cheltuiască pentru eforturile de achiziție și păstrare a clienților. Dacă LTV este semnificativ mai mare decât CAC, atunci compania își poate permite să cheltuiască mai mult pentru achiziția și păstrarea clienților. În cazul în care este mai mic, este posibilă să apară necesitatea ca acestea să se concentreze pe îmbunătățirea eficienței operaționale, pe creșterea primelor sau pe găsirea altor modalități de a crește valoarea clienților.

Înțelegerea LTV poate ajuta compania să își segmenteze baza de clienți. De exemplu, clienții cu un LTV mai ridicat ar putea beneficia de servicii prioritare sau de oferte speciale, deoarece sunt mai valoroși pentru întreprindere.

Formulă mai detaliată:

$$LTV = (P * M * T) - (C + E + S);$$

unde:

- P: Plata medie a primei pe perioadă (de exemplu, lunar, anual). Aceasta reprezintă venitul recurent de la client.

- M: Marja de profit asupra primei. Aceasta este marja brută de profit pe care compania de asigurări o obține din fiecare plată de primă, după ce se iau în calcul plățile de despăgubire și costurile directe de deservire asociate poliței. Se calculează prin împărțirea diferenței dintre primă câștigată și despăgubirile și costurile directe prognozate.

- T: Durata medie de viață a clientului, în aceeași perioadă de timp ca și cea utilizată pentru primă. Aceasta reprezintă durata de timp în care compania păstrează un client tipic.

- C: Costul de achiziție a clienților. Acesta reprezintă investiția inițială pentru a câștiga un nou client.

- E: Valoarea așteptată a cheltuielilor pe perioadă (de exemplu, administrarea polițelor, serviciul clienți). Aceasta reprezintă costurile curente de deservire a clientului.

- S: Valoarea de recuperare la sfârșitul relației cu clientul (dacă există). Aceasta ar putea include, de exemplu, valoarea în lichidități a unei polițe de asigurare de viață la sfârșitul perioadei de valabilitate a acesteia.

Înmulțind P, M și T se obține profitul brut total preconizat de la un client pe durata relației acestuia cu societatea de asigurări. Dacă se scad costurile (C, E și S), se obține profitul net, care reprezintă LTV.

Această formulă oferă o imagine mai clară a modului în care plata primelor și alte costuri influențează LTV. Prin manipularea diferitelor variabile, companiile de asigurări pot obține informații despre strategiile de creștere a LTV, cum ar fi îmbunătățirea marjei de profit asupra primelor, creșterea duratei de viață a clienților, reducerea costurilor de achiziție sau gestionarea eficientă a cheltuielilor.

Rata daunei a unui client într-un context de asigurare se referă la frecvența și mărimea cererilor de despăgubire pe care clientul le face pentru polița sa. În formula pentru **LTV**, rata de daună ar afecta cel mai direct variabila **M**, care reprezintă marja primei.

Marja asupra primei: Această variabilă reprezintă marja brută de profit pe care compania de asigurări o obține din fiecare plată a primei, după ce se iau în calcul plățile de despăgubiri și costurile directe de deservire asociate poliței. Se calculează prin împărțirea diferenței dintre primă și despăgubirile și costurile directe preconizate, la prima.

O rată de daună ridicată înseamnă că un client face reclamații frecvente și/sau de mare valoare. Acest lucru mărește costul estimat al despăgubirilor pentru acel client, ceea ce reduce marja pe care compania o obține pentru orice primă. În esență, dacă un client înregistrează în mod

constant cereri de despăgubire care depășesc valoarea primelor achitate, compania de asigurări va pierde bani de pe urma acelui client, ceea ce reduce LTV-ul acestuia.

Dimpotrivă, dacă rata de daune este scăzută, înseamnă că clientul depune rareori cereri de despăgubire sau că cererile de despăgubire pe care le depune sunt de valoare mică. Acest lucru duce la costuri mai mici cu cererile de despăgubire preconizate, ceea ce crește marja pentru fiecare primă și crește LTV-ul clientului.

Este important de menționat faptul că o rată de daune ridicată nu înseamnă în mod automat că un client este neprofitabil, mai ales dacă plătește prime mari. Cu toate acestea, crește riscul pentru compania de asigurări și ar putea duce la creșterea primelor sau chiar la anularea poliței, în cazul în care compania stabilește că riscul de a asigura clientul este prea mare.

În baza celor expuse, propunem unele strategii pentru a gestiona rata daunei, și anume:

- evaluarea amănunțită a riscului înainte de emiterea unei polițe;
- ajustarea primelor în funcție de nivelul de risc;
- oferirea de reduceri sau beneficii clienților.

Totodată, trebuie de menționat, că rata combinată a daunelor (cunoscută și sub numele de rata combinată) și valoarea pe viață (LTV) a unui client sunt interconectate, deoarece ambele sunt puternic influențate de costurile asociate cu cererile de despăgubire ale unui client.

Rata combinată: Aceasta se calculează prin însumarea ratei daunei (raportul dintre daunele plătite și primele încasate) și a ratei cheltuielilor (raportul dintre costurile operaționale și primele încasate). O rată combinată mai mică de 100% indică faptul că societatea de asigurări obține profit din activitățile de subscriere, în timp ce o rată mai mare de 100% înseamnă că înregistrează pierderi.

În baza celor expuse, concluzionăm că prin urmare, o *Rată Combinată (COR)* mai mare poate duce la un LTV mai mic. Acest lucru se datorează faptului că daunele mai frecvente sau mai severe (costisitoare) cresc rata combinată, ceea ce reduce marja asupra primelor și, prin urmare, scade LTV.

În practică, o societate de asigurări utilizează aceste informații pentru a-și ajusta politicile de subscriere și de stabilire a prețurilor. În cazul în care rata combinată a daunelor este prea mare (și, prin urmare, LTV prea scăzută) pentru un segment de clienți, compania de asigurări ar putea crește primele pentru acel segment pentru a mări marja și LTV. Alternativ, compania ar putea lua măsuri pentru a reduce frecvența sau costul cererilor de despăgubire, cum ar fi oferirea de stimulente pentru comportamente de reducere a riscurilor sau creșterea franșizelor de asigurări.

Dacă, analizăm efectul sprijinirii procesului de planificare strategică, constatăm, că sistemul contabilității de gestiune are un alt rol major. Aici, sistemul poate ajuta la identificarea tendințelor,

oportunităților și amenințărilor pe termen lung. De asemenea, poate modela diferite scenarii pentru a sprijini procesul de planificare. De exemplu, sistemul ar putea prognoza modul în care o modificare a reglementărilor privind asigurările sau o creștere a dezastrelor naturale ar putea afecta performanța societății de asigurări.

În cele din urmă, sistemul de contabilitate de gestiune ajută și la asigurarea conformității businessului de asigurări cu reglementările în vigoare. În industria asigurărilor, acest lucru este extrem de important. Autoritățile de reglementare monitorizează activitatea asigurătorilor și permanent solicită acestora să mențină rezerve suficiente pentru a acoperi eventualele daune cu cererile de despăgubiri, să furnizeze periodic rapoarte financiare și specializate. Sistemul contabilității manageriale urmărește aceste informații și semnalează orice potențiale probleme de conformitate.

În esență, sistemul contabilității de gestiune servește drept instrument de navigație al societății de asigurări, ghidând-o prin procesele de business specifice activității industriei de asigurări. Aceasta oferă managementului de la toate nivelurile de conducere informații de care are nevoie pentru a gestiona societatea de asigurări spre succes, asigurându-se în același timp că aceasta rămâne în limitele legale și de reglementare.

Ca soluție temporară, IFRS 4 a permis societăților de asigurări să continue să utilizeze principiile contabile general acceptate (GAAP) locale pentru evaluarea contractelor de asigurare, cu doar modificări limitate pentru a se conforma cerințelor IFRS 4. Acest lucru a dus la o gamă largă de practici contabile utilizate de societățile de asigurare din diferite jurisdicții, ceea ce a făcut dificilă pentru investitori și alte părți interesate compararea performanțelor financiare ale societăților de asigurare care își desfășoară activitatea în diferite țări.

Deși, IFRS 4 a reprezentat un pas înainte către o abordare mai unificată și mai coerentă a contabilității contractelor de asigurare, acesta s-a confruntat cu mai multe critici, care au condus în cele din urmă la elaborarea IFRS 17. Printre principalele critici aduse IFRS 4 se numără lipsa de comparabilitate între jurisdicții, transparența insuficientă, precum și tratamentele contabile complexe și incoerente.

Președintele IASB, Hans Hoogervorst, a declarat: „Sectorul asigurărilor joacă un rol esențial în economia globală și, prin urmare, este extrem de important să se furnizeze participanților de pe piață informații de înaltă calitate cu privire la performanța financiară a asigurătorilor. IFRS 17 înlocuiește multitudinea de abordări actuale cu o abordare unitară, care va oferi investitorilor și altor persoane interesate informații comparabile și actualizate” [185].

Principalele obiective și beneficii ale implementării IFRS 17, sunt de a oferi un cadru unificat, transparent și relevant pentru contabilizarea contractelor de asigurare și de a spori

comparabilitatea în întreaga industrie a asigurărilor. Punerea în aplicare a IFRS 17 oferă beneficii semnificative pentru utilizatorii de informații financiare, care aliniaza informațiile prezentate părților interesate cerințelor și caracteristicilor calitative fundamentale (relevanța și credibilitatea), dar și caracteristicilor secundare, respectiv comparabilitatea și inteligibilitatea.

Dintre principalele beneficii aduse de implementarea IFRS 17 menționăm următoarele:

Transparența informației financiare. IFRS 17 permite o reprezentare mai clară a poziției financiare, a performanței și a expunerii la risc a asigurătorului. Acesta impune separarea componentelor de asigurare și non-asigurare și prezentarea de informații relevante pentru a ajuta utilizatorii situațiilor financiare și alte părți interesate să evalueze cu exactitate stabilitatea financiară a societății de asigurări.

Comparabilitatea informației prezentate în situațiile financiare. Prin standardizarea practicilor contabile pentru contractele de asigurare, IFRS 17 permite realizarea unor comparații a performanței financiare între societățile de asigurare. Concomitent ajută investitorii, autoritățile de reglementare și alte părți interesate să ia decizii manageriale eficiente.

Informații de mai bună calitate: IFRS 17 impune recunoașterea și evaluarea contractelor de asigurare, folosind estimări curente ale fluxurilor de trezorerie, ajustări de risc și valoarea temporală a banilor. Această abordare are ca rezultat informații financiare mai oportune și mai fiabile, oferind o bază mai bună pentru luarea deciziilor de către părțile interesate.

Diferențe între IFRS 17 și standardele anterioare, autorul le menționează în continuare.

Deși, IFRS 4 a reprezentat un pas înainte către o abordare mai unificată și mai coerentă a contabilității contractelor de asigurare, acesta s-a confruntat cu mai multe critici, care au condus în cele din urmă la elaborarea IFRS 17. Printre principalele critici aduse IFRS 4 se numără lipsa de comparabilitate între jurisdicții, transparența insuficientă, precum și tratamentele contabile complexe și incoerente.

Lipsa de comparabilitate între jurisdicții. Unul dintre obiectivele principale ale IFRS, este acela de a spori comparabilitatea și consecvența între diferitele jurisdicții. Cu toate acestea, IFRS 4 nu a reușit să atingă acest obiectiv. Ca soluție temporară, IFRS 4 a permis societăților de asigurări să continue să utilizeze principiile contabile general acceptate (GAAP) locale pentru evaluarea contractelor de asigurare, cu doar modificări limitate pentru a se conforma cerințelor IFRS 4. Acest lucru a dus la o gamă largă de practici contabile utilizate de societățile de asigurare din diferite jurisdicții, ceea ce a făcut dificilă pentru investitori și alte părți interesate compararea performanțelor financiare ale societăților de asigurare care își desfășoară activitatea în diferite țări.

Transparență insuficientă. O altă critică semnificativă la adresa IFRS 4 este incapacitatea sa de a oferi suficientă transparență în ceea ce privește poziția financiară și performanța societăților

de asigurări. Întrucât IFRS 4 a permis utilizarea GAAP locale și a diferitelor politici contabile, ca rezultat au fost raportate de către societățile de asigurare unele informații financiare, care nu erau ușor de înțeles sau comparabile. De exemplu, IFRS 4 nu a oferit un cadru clar pentru separarea rezultatelor de subscriere de cele de investiții, ceea ce a făcut dificilă evaluarea performanței de subscriere a unui asigurător. În plus, lipsa unor îndrumări clare privind marjele de risc și testul de adecvare a pasivului a contribuit la o prezentare inadecvată a riscurilor asociate contractelor de asigurare, reducând și mai mult transparența pentru investitori și alte părți interesate.

Tratamente contabile complexe și incoerente. IFRS 4 a fost, de asemenea, criticat pentru practicile sale contabile complexe și inconsecvente. Standardul a permis utilizarea diferitelor modele și metodologii de evaluare, cum ar fi abordare de bloc (BBA) și abordarea de alocare a primelor (PAA). Flexibilitatea tratamentului contabil a dus la inconsecvențe în raportarea financiară între societățile de asigurare, chiar și în cadrul aceleiași jurisdicții. În plus, îndrumările din IFRS 4 privind separarea contractelor de asigurare, acolo unde este cazul, au fost considerate neclare și interpretabile, ceea ce a dus la alte neconcordanțe în ceea ce privește tratamentul contractelor de asigurare cu componente financiare încorporate.

În cele din urmă, criticile la adresa IFRS 4, inclusiv lipsa de comparabilitate între jurisdicții, lipsa de transparență și practicile contabile complexe și inconsecvente, au semnalizat necesitatea implementării unui standard de contabilitate mai cuprinzător și mai robust pentru contractele de asigurare. Aceste preocupări au determinat dezvoltarea și eventuala implementare a IFRS 17, care urmărește să remedieze deficiențele standardului anterior și să ofere un cadru mai coerent, mai transparent și mai comparabil pentru contabilizarea contractelor de asigurare.

3.2. Remodelarea raportării manageriale în contextul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări

În societatea modernă, serviciile acordate de entitățile din sectorul de asigurări joacă un rol din ce în ce mai mare în dezvoltarea economiei la nivel micro- și macroeconomic. Asigurarea nu este doar un mijloc unic de protejare a intereselor cetățenilor și entităților economice, ci și un mecanism important de redistribuire a fondurilor în economie, oferind compensații pentru pierderile neplanificate ce constituie obiectul asigurării. Deci, societățile de asigurări contribuie la consolidarea și stabilizarea dezvoltării entităților și economiei în general.

Problematika semnificației suportului contabil pentru procesele de business, care asigură continuitatea activității unei societăți de asigurări, modul de organizare și gestionare a acestuia este prezentată de autor în Capitolul 1 al lucrării. Autorul a identificat principalele procese de business

și riscurile acestora, care afectează continuitatea activităților asigurătorului. În baza unor exemple convenționale, în Capitolul 2 al tezei au fost înregistrate în contabilitatea asigurătorului operațiile economice aferente fiecărui proces integrat de business al societății de asigurări. Astfel, autorul a elaborat și a reușit să prezinte interrelația contabilității de gestiune a societății de asigurări cu procesele de business corespunzătoare și riscurile acestora. Totodată, demonstrând actualitatea necesității de prezentare a informației în timp real de către sistemul contabil procesului decizional, autorul în subcapitolul 2.3 a specificat care este impactul dezvoltării raportării interne în cadrul societății de asigurări pentru a asigura managerii de la toate nivelurile de conducere cu informații utile, dar și pentru părțile interesate în scopul evaluării indicatorilor de stabilitate financiară, a performanței entităților în general din sectorul cercetat, deoarece anume acestea și sunt principalele criterii de realizare a continuității activității asigurătorului. Controlul asupra acestor indicatori de stabilitate financiară și solvabilitate, determinați pe baza informațiilor prezentate în rapoartele societății de asigurări, este efectuat anume de managerii și actuarii asigurătorului, sunt monitorizați de autoritatea de supraveghere, dar, în același timp, joacă un rol important în vizibilitatea societății și atragerea de investiții în sector.

Continuitatea activității societății de asigurări presupune existența pe termen lung a acesteia pe piața asigurărilor și, totodată, condiția continuității activității de asigurări este unul dintre factorii formatori ai pieței asigurărilor, atât la nivel local, cât și global. În contextul dat, factorii de asigurare a funcționalității societății de asigurări, suportul contabil și analitic al proceselor de business au o importanță de bază. Asigurătorul trebuie să implementeze un set de măsuri necesare și suficiente pentru tot procesul de gestiune a societății de asigurări, care să conducă, în cele din urmă, la eficacitatea procesului de management ca atare. În opinia noastră, acest proces necesită studii suplimentare și este deschis pentru discuții.

În general, majoritatea cercetărilor, inclusiv a autorilor din alte țări, fie sunt prea generale, fie se concentrează pe anumite domenii de activitate ale asigurătorului, legate în principal de activitățile de business. În același timp, problema remodelării raportării în cadrul contabilității manageriale, organizată pe procese de business ale unei societăți de asigurări, nu a fost investigată în lucrările științifice și nu se găsește în literatura de specialitate. În Republica Moldova, problemele construirii și îmbunătățirii sistemului intern de raportare în societățile de asigurări nu sunt dezvoltate, dar rapoartele interne cu caracter financiar și non-financiar, practicate în sectorul dat la nivel local, nu asigură pe deplin cu informații procesul decizional intern și nici părțile interesate în scopul evaluării performanței acestora. În consecință, asigurarea necompletă cu informații a managerilor de la toate nivelurile de conducere a societății de asigurări și a părților interesate împiedică nu numai îmbunătățirea gestiunii acestor entități din sectorul de asigurări, dar

scade și vizibilitatea acestora. Deci, necesitatea asigurării procesului decizional intern, dar și a părților interesate cu informații veridice și în timp real în condițiile actuale ale economiei competitive crește semnificativ. În așa fel, tot mai mult utilizatorii au nevoie de informații în scopul fundamentării deciziilor manageriale și corectării acestora în caz de necesitate, iar relevanța deciziilor acestora este condiționată de calitatea informațiilor furnizate de sistemul informațional contabil.

Inovația adusă de implementarea practicilor moderne de business în sectorul de asigurări din țară a îndepărtat vechile concepte de informații financiare, care au fost înlocuite odată cu implementarea IFRS și obligativitatea societăților de asigurări de a prezenta situațiile financiare conform cerințelor IFRS. Totodată, informațiile financiare interne au fost înlocuite cu informații non-financiare, practici de contabilitate managerială utilizate în întreaga lume. Practicile contemporane ale contabilității manageriale au schimbat și rolul contabililor, care astăzi, mai degrabă, au un rol activ în formarea și implementarea noilor strategii de business în societățile de asigurări. Mai mult ca atât, în opinia autorului, schimbarea adusă în tehnicile moderne de analiză, colectarea datelor și raportarea internă au transformat rolul profesioniștilor contabili în manageri și analitici ai informațiilor non-financiare în cadrul proceselor de business, promovării politicilor și strategiilor de afaceri.

În acest context, practicile moderne de business în sectorul de asigurări a adus modificări semnificative și cerințe înalte în practicile contabilității manageriale și necesităților de informații financiare și non-financiare furnizate procesului decizional. Totodată, tehnicile de contabilitate managerială tradiționale se cere a fi actualizate și modernizate pentru a răspunde cerințelor de informații furnizate diferitelor segmente ale societății de asigurări, inclusiv segmentului de gestiune a activelor acestora, managementului performanței, managementului strategic, mediului de promovare și implementare a noilor linii de business etc. Așadar, mediul de afaceri al societăților de asigurări în evoluție își modifică continuu practicile de business, acestea implementează produse noi de asigurări cu calități distinctive și fiecare produs este unic față de altele, au o bază unică de clienți. Pentru a concura, societățile de asigurări depun eforturi considerabile de a promova produse inovatoare în scopul creșterii bazei de clienți și, totodată, pentru lărgirea canalelor de vânzări, implementează tehnologii informaționale moderne. Realizarea cu succes a acestor activități în cadrul societății de asigurări, fără asigurarea procesului decizional cu informații în timp real și de înaltă calitate, cu utilizarea tehnologiilor moderne, aplicarea practicilor avansate de raportare internă sunt imposibile. În consecință, societățile de asigurări trebuie să avanseze în creșterea mai concentrată pe utilizarea tehnologiei, perfecționarea personalului, creșterea culturii organizaționale a managerilor de la toate nivelele de ierarhie,

implementarea tehnicilor moderne de contabilitate managerială, cu toate că acestea, în multe entități din sectorul de asigurări, prezintă o provocare și adesea îngrijorări cu privire la costurile asociate măsurilor date.

În scopul remodelării raportării manageriale în cadrul societății de asigurări, în opinia autorului, entitățile de asigurări trebuie să elaboreze separat politica contabilității manageriale, sau în cadrul politicii de contabilitate, un capitol separat trebuie să fie destinat raportării interne a acesteia. Anume cu acest moment și poate începe alegerea metodologiei de raportare internă în cadrul societății de asigurări. Cadrul normativ actual al contabilității, dar și literatura de specialitate la nivel local, cum deja a fost menționat în lucrare, nu prevede noțiuni și modele explicite de rapoarte interne, cu toate că legea contabilității și raportării financiare actuală prevede noțiunea de contabilitate de gestiune și caracterizează scopul organizării acesteia.

Societățile de asigurări din țară actualmente utilizează, în multe cazuri, informația contabilă prezentată în situațiile financiare în scopuri de gestiune, care odată cu utilizarea IFRS prezintă o imagine cu mult mai transparentă a situației financiare a asigurătorului, dar ca urmare a funcționării sistemului de contabilitate managerială, procesul decizional primește anume acea informație de care au nevoie pentru a lua decizii. Totodată, informațiile furnizate sunt considerate relevante, dacă influențează deciziile utilizatorilor, îi ajută să evalueze evenimentele activității operaționale și dezvoltării strategice ale entității. Relevanța informațiilor este influențată de conținutul, actualitatea și modul de furnizare a acesteia anumitor utilizatori în timp real. În opinia noastră, problema cerințelor de informare poate fi pusă din punctul de vedere al caracteristicilor cantitative și calitative. De regulă, caracteristica cantitativă se referă la suficiența informațiilor pentru luarea deciziilor manageriale, iar caracteristicile calitative ale informațiilor trebuie să se concentreze și pe utilizatori, și pe utilitatea acesteia în luarea deciziilor. Deci, organizarea sistemului de raportare internă în cadrul societății de asigurări devine o necesitate vitală pentru procesul decizional al acesteia. Prin urmare, societățile de asigurări din țară trebuie să efectueze analizele respective și pe baza rezultatelor obținute să implementeze sisteme de contabilitate managerială și raportare internă, care în timp real pot influența procesele decizionale și fundamenta deciziile managerilor la toate nivelele de conducere a acestor entități.

În acest context, contabilitatea managerială prin sistemul de raportare internă, trebuie să furnizeze informații utile, care să influențeze deciziile manageriale ale proceselor de planificare strategică, previzionare în societățile de asigurări, dezvoltarea durabilă a acestora și îmbunătățirea calității managementului tuturor proceselor de business al acestora, creșterea competitivității afacerii asigurătorului. Așadar, sistemul informațional al contabilității manageriale poate fi divizat în mai multe niveluri de utilizatori, și anume: corporativi, care prezintă acționarii; top

managementul entității economice și nivelul managerilor verigii de mijloc, care conduc serviciile funcționale și subdiviziunile acesteia. Înseamnă că informațiile contabilității manageriale trebuie să conțină un număr minim de indicatori, dar să satisfacă numărul maxim de utilizatori la diferite niveluri ale ierarhiei de gestiune a societății de asigurări. Pentru realizarea sarcinilor propuse, autorul își propune în continuarea studiului dat, să analizeze modul de asigurare cu informații utile managerii la nivel de procese de business, organizate în cadrul societății de asigurări în scopul eficientizării deciziilor acestora. Deci, metodele de rapoarte interne și informațiile prezentate procesului decizional trebuie să depindă de funcțiile de conducere asociate managerilor în procesul de business respectiv al societății de asigurări. Astfel, această abordare ne permite să determinăm locul contabilității manageriale și sistemului informațional al acesteia în sistemul de management al societății de asigurări, nu numai în aspect economic, ci și funcțional [226, p.143]. În același timp, constatăm că importanța sistemului informațional al contabilității manageriale este un sistem de management al societății de asigurări, deoarece proprietatea sa este identică și determină, în mare măsură, particularitatea deciziilor manageriale ca atare.

În temeiul cerințelor utilizatorilor față de informația furnizată, analizate și expuse mai sus, și în urma studierii sistemului actual de raportare internă, autorul propune, în scopul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări, implementarea mai multor rapoarte interne (destinate managerilor verigii de mijloc) separat pe procesele integrate de business ale asigurătorului. Totodată, sursele de informații furnizate managerilor verigii de mijloc sau managerilor serviciilor funcționale și subdiviziunilor din cadrul fiecărui proces de business a societății de asigurări se propune să corespundă cerințelor utilizatorilor indicați din aspect funcțional, pentru ca contabilitatea managerială și sistemul informațional al acesteia să devină un instrument managerial eficient al societății moderne de asigurări. Concomitent, sistemul de raportare internă, implementat în cadrul societății de asigurări, propunem să corespundă totalmente cerințelor cantitative și calitative față de acestea, dar și să fie util în argumentarea deciziilor manageriale și eficientizarea proceselor decizionale ale entităților din sectorul dat.

Sistemul informațional al contabilității manageriale pentru procesul decizional al societății de asigurări, în primul rând, este necesar pentru a evalua gradul de îndeplinire a deciziilor manageriale. În acest fel, raportarea internă trebuie să prezinte acei indicatori, care maximal pot să-i expună pe acei care înregistrează îndeplinirea scopurilor stabilite de societatea de asigurări. De exemplu, în cadrul procesului consolidat: „*negocierea și încheierea contractelor de asigurare*”, managerii în cadrul deciziilor lor utilizează informația cu privire la contractele de asigurare încheiate pe tipuri de asigurări, produse de asigurare, subdiviziuni și alte canale de vânzări. Totodată, pentru luarea deciziilor manageriale, sunt necesare diferite analize ce țin de

modul și eficiența activității rețelei proprii de vânzări și altor canale de vânzări, cum sunt brokerii și agenții de asigurări, dar și analiza metodelor de atragere a clienților. În acest scop, autorul a propus mai multe rapoarte interne, care sunt implementate și se utilizează în societățile de asigurări din țară, fapt confirmat prin actele de implementare anexate la teză. Din acestea fac parte borderourile aferente contactelor încheiate pe tipuri de asigurări, prezentate în Anexe 6, 7 și 8 la teză, după cum urmează:

- borderoul aferent contractelor pentru tipul de asigurare CASCO, intermediare de către consultanți în asigurări, persoane fizice (Anexa 6);
- borderoul aferent contractelor pentru tipul de asigurare Bunuri, intermediare de către brokeri (Anexa 7);
- borderoul aferent vânzărilor pentru tipul de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, cu achitare integrală a primelor (Anexa 8).

Borderoul aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare CASCO se prezintă în secția de asigurări facultative ale asigurătorului de către toți consultanții în asigurări și intermediarii, care au contracte de mandat în vigoare cu asigurătorul. Borderoul numit prezintă informații cu privire la data încheierii contractului, perioada de asigurare, suma răspunderii asigurătorului, informații cu privire la achitarea primei de asigurare coordonată de asigurător și asigurat. La asigurările facultative, asigurătorul poate prevedea mai multe facilități pentru asigurat, dintre care și etape de plată a primei de asigurare. Borderoul mai prevede și modul de plată a primei de asigurare, dar și situația achitării primei de asigurare în momentul prezentării raportului, adică datoria pentru fiecare contract de asigurare separat pe asigurați.

Borderoul aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare de bunuri, de asemenea prezintă alt tip de asigurări facultative, se prezintă de fiecare angajat sau intermediar în asigurări, care în perioada de raportare a încheiat contracte de asigurare pe tipul dat de asigurări.

Borderoul aferent vânzărilor pentru tipul de asigurare obligatorie de răspundere civilă, cu achitare integrală a primelor, este destinat vânzărilor polițelor de asigurare pe tipurile de asigurări obligatorii ale răspunderii civile auto internă și externă (Carte Verde). Conform cadrului legal, polițele de asigurare pe asigurările obligatorii pot fi eliberate asiguraților numai după achitarea primei de asigurare. În cazul acestor asigurări, asigurătorul nu poate acorda oarecare facilități asiguraților cu referire la plata primei de asigurare, care actualmente este stabilită prin lege și care poate fi revizuită periodic de către autoritatea de supraveghere în baza analizei statistice și calculelor actuariale.

În baza rapoartelor prezentate de către secțiile de vânzări ale asigurătorului și de către intermediarii în asigurări, managerii secțiilor de vânzări din cadrul societății de asigurări întocmesc

rapoarte generalizatoare pe tipuri de asigurări. Prezentăm unul din aceste rapoarte în Anexa 8, și anume, pe tipurile de asigurări facultative ale autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și pasagerilor de accidente (CASCO) din clasa de asigurări generale: clasa 3 „Asigurări de vehicule terestre (altele decât cele feroviare)”. Raportul generalizator, lunar, pentru contractele de asigurare aferente tipului de asigurare CASCO (Anexa 9) sau pentru alt tip de asigurări, poate fi întocmit pentru fiecare subdiviziune sau canal de vânzări separat și după aceasta total pentru societatea de asigurări pe anumit tip de asigurări, conform necesităților procesului decizional și scopului utilizării acestora.

Cu toate acestea, asigurătorul are obligația de a ține evidența contractelor de asigurare în scopul formării rezervelor de asigurare conform cadrului legal în vigoare. Un model de registru, este prezentat în Anexa 10 pentru contractele de asigurări generale, clasa 10 „Asigurări de răspundere civilă auto” pentru asigurarea facultativă a răspunderii civile a transportatorului și expeditorului (asigurarea CMR).

Rapoartele menționate permit managerilor responsabili, încadrați în procesul de business „*negocierea și încheierea contractelor de asigurare*” nu numai să controleze îndeplinirea bugetelor de venituri pe tipuri de asigurări, canale de vânzări, dar și să asigure cu informații veridice procesele decizionale, care au obligația luării deciziilor ce țin de dezvoltarea produselor de asigurare elaborate de societatea de asigurări și promovarea noilor produse pe piața de asigurări, analiza bazei de clienți pe produse de asigurare și evaluarea necesităților în produse noi de asigurare mai puțin dezvoltate la nivel de piața de asigurări în general.

Întrucât, anume în cadrul procesului consolidat „*regularizarea daunelor*”, asigurătorul îndeplinește una din funcțiile de bază – onorarea obligațiilor asumate la încheierea contractelor de asigurare și totodată procesul dat încorporează un obiectiv semnificativ al asigurărilor, care presupune evaluarea cuantumului despăgubirii în urma survenirii cazului asigurat și gestiunea corespunzătoare a plăților aferente daunei, autorul a elaborat un șir de rapoarte interne, care sistematizează fiecare etapă a procesului dat. În rezultatul examinării sarcinilor de bază a procesului „*regularizarea daunelor*”, autorul a elaborat modele de calcul al daunelor și indemnizațiilor de asigurare, rapoarte în cadrul instrumentării dosarelor de daune și în cadrul luării deciziilor cu privire la plata daunelor asiguratului sau beneficiarului asigurării.

Unele din rapoartele implementate în societățile de asigurări din țară, sunt următoarele:

- Devizul (calculul) costului reparației bunului asigurat cu privire la stabilirea cuantumului despăgubirii/indemnizației de asigurare (RCA,CASCO,BUNURI), Anexa 11.
- Devizul(calculul) evaluării prejudiciului cauzat persoanelor asigurate (în cazul asigurărilor de sănătate), Anexa 12.

- Lista dosarelor de daune spre examinare în cadrul comisiei de regularizare a cazurilor de asigurare pentru perioada ____ (Anexa 13).
- Ordinul cu privire la achitarea despăgubirii de asigurare păgubitului (Anexa 14).
- Informație cu privire la plățile despăgubirilor de asigurare și fluxurilor de numerar disponibile la data de ____ (Anexa 15).

Garantarea asigurării solvabilității asigurătorului și conformității acestuia cadrului legal cu privire la corespunderea activelor restricțiilor privind activele admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim, sunt deciziile manageriale ale conducerii societății de asigurări cu privire la investirea surselor proprii și celor atrase pentru luarea cărora sunt necesare surse informaționale veridice, ce corespund scopului dat. Conform secțiunii a 3-a din legea 92, privind activitatea de asigurare sau de reasigurare, „*solvabilitatea și stabilitatea financiară*”, art. 57-64, actelor normative ale autorității de supraveghere și IFRS se reglementează evaluarea activelor și pasivelor societății de asigurare. Asigurătorul poate să investească activele proprii și cele atrase, care acoperă rezervele tehnice și cerința de capital minim pe întreg teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul statelor membre ale UE sau ale OCDE. Totodată, asigurătorul poate lua în calculele date și unele creanțe ale asiguraților cu referire la asigurările facultative, deoarece legislația permite asigurătorului acordarea unor facilități pentru asigurați la achitarea primii de asigurare pentru riscul predat conform contractului, în etape de plată. Constatăm, că anume informația contabilității manageriale are un rol important și vital necesar în procesul decizional cu privire la „*investirea rezervelor proprii și celor atrase și rezervelor tehnice*”.

În scopul eficientizării procesului decizional, asigurându-l cu informații veridice și utile în timp real, autorul a elaborat rapoarte interne cu privire la investirea activelor disponibile ale asigurătorului, care conțin cerințele prevăzute de legislația în vigoare și cadrul normativ față de acestea, în baza cărora asigurătorul are posibilitate de a simula calculul solvabilității și a indicatorilor cu privire la disponibilitatea de active pentru acoperirea rezervele tehnice și cerinței de capital minim la o oarecare dată sau când este necesar. Rapoartele interne elaborate și implementate de autor în cadrul procesului de business al asigurătorului „*investirea rezervelor proprii și celor atrase și rezervelor tehnice*” sunt un suport util de o mare valoare pentru simularea situației financiare a asigurătorului gestiunii proceselor de conformitate ale acestuia cu cadrul legal și normativ în continuu. Câteva din aceste rapoarte sunt:

- Investiții în valori mobiliare (Anexa 16)
- Investiții în depozite în instituții financiare licențiate (Anexa 17)
- Disponibilități în conturi curente în instituții financiare (Anexa 18)

- Investiții în portofoliul imobiliar (Anexa 19)
- Investiții în titluri de participare (Anexa 20)
- Creanțele asiguraților admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim (Anexa 21)

Astfel, sistemul informațional al contabilității manageriale și raportarea internă a asiguratorului este o bază veridică, ce asigură procesul decizional al societății de asigurări cu informații utile și în timp real, inclusiv la nivel de procese de business separat, în baza cărora poate fi asigurată continuitatea activității entităților din sectorul de asigurări din țară și se poate obține îmbunătățirea considerabilă a eficientizării proceselor de gestiune a entităților din sectorul dat.

3.3. Concluzii la Capitolul 3

Modernizarea proceselor de business în sectorul de asigurări din țară și transpunerea Directivelor UE în cadrul legislativ și normativ la nivel local influențează sistemul contabil al societății de asigurări, inclusiv impune noi cerințe în organizarea unui sistem informațional eficient pentru argumentarea deciziilor manageriale. În contextul dat, sistemul contabil și sistemul informațional al contabilității manageriale necesită noi configurații, în funcție de noua arhitectură a sistemului decizional. Totodată, sistemul informațional contabil devine cea mai veridică bază informațională în luarea deciziilor manageriale zilnice, care sunt influențate, direct sau indirect, de acesta în calitate de instrument managerial în cadrul gestiunii societății de asigurări. În opinia autorului, în scopul evitării unor decizii neperformante și pierderi financiare neplanificate, sistemul informațional al contabilității manageriale trebuie să fie modernizat conform noilor abordări de configurare, concomitent cu eficientizarea sistemului decizional actual.

În Capitolul 3, autorul prezintă noi abordări de configurare a contabilității pe procese de business și evaluări în cadrul indicatorilor cu privire la performanța entităților din sectorul de asigurări din țară, deoarece în societatea modernă serviciul de asigurări a devenit un mijloc public și unic de protejare a oricărei forme de proprietate, venituri și aproape toate interesele persoanelor juridice și fizice, a devenit un mecanism influent de redistribuire a fondurilor în economie. Toate acestea impun societății de asigurări o responsabilitate enormă față de societate și ca rezultat necesitatea organizării unei contabilități manageriale de înaltă calitate în această industrie în legătură cu accelerarea relațiilor internaționale și internaționalizarea pronunțată a capitalului.

În cele din urmă, criticile la adresa IFRS 4, inclusiv lipsa de comparabilitate între jurisdicții, lipsa de transparență și practici contabile complexe și inconsecvente, au semnalizat necesitatea implementării unui standard de contabilitate revăzut conform noilor concepte de raportare pentru

contractele de asigurare. Aceste preocupări au determinat dezvoltarea și eventuala implementare a IFRS 17, care urmărește să remedieze deficiențele standardului anterior și să ofere un cadru mai coerent, mai transparent și mai comparabil pentru contabilizarea contractelor de asigurare. Implementarea acestuia în entitățile din sectorul de asigurări din țară începând cu anul 2024 va aduce o schimbare majoră în ceea ce privește prezentarea informațiilor calitative sistemului decizional, dar și utilizatorilor externi. Totodată, societățile de asigurări implementează și IFRS 9, deoarece nouăzeci la sută din partea de active și pasive sunt afectate de combinația dintre IFRS 9 și IFRS 17. De asemenea, acestea introduc noi concepte și cerințe față de calitatea informației furnizate sistemului decizional. În contextul dat, standardele vor avea un impact semnificativ asupra informațiilor prezentate ca atare. De exemplu, în conformitate cu IFRS 17, pasivul de asigurare trebuie să se bazeze pe ipoteze actualizate, ceea ce nu este prevăzut de standardele utilizate în prezent. De asemenea, sunt necesare mai multe informații structural să fie furnizate de sistemul informațional al asigurătorului, cu o granularitate mai mică (ansamblu de caracteristici care definesc această stare mai aprofundată) și cu mai multe date istorice, ceea ce reprezintă o provocare pentru calitatea datelor interne și pentru performanța tehnologiilor utilizate actualmente de către societățile de asigurări.

În acest context, deoarece termenele de raportare sunt relativ scurte, autorul tezei a propus implementarea tehnologiilor avansate, tehnicilor moderne în perfecționarea resurselor umane, care activează în sector, ceea ce reprezintă o provocare la nivel local pentru asigurători. În opinia noastră, înțelegerea și punerea în aplicare a IFRS 17 nu numai că va îmbunătăți calitatea raportării financiare, dar va spori și procesul decizional al entităților din sectorul de asigurări. Tratările diferite ale standardului IFRS 17 față de standardele anterioare sunt semnificative, și anume, aceste diferențe vor asigura parcurgerea în mod eficient a schimbărilor prevăzute în sector de noul cadru normativ și totodată va asigura conformitatea.

Propunerea unor noi politici în organizarea raportării interne și eficientizării sistemului de raportare managerială în Capitolul 3 de către autor, a demonstrat că necesitatea organizării unui sistem de raportare internă și implementarea unor noi cerințe cu privire la calitatea informației furnizate, devine o necesitate vitală pentru procesul decizional al societății de asigurări. Prin urmare, s-a constatat că implementarea sistemelor de contabilitate managerială și raportare internă conforme noului cadru pot, în timp real, să influențeze procesul decizional și să servească în calitate de bază veridică pentru fundamentarea deciziilor manageriale la toate nivelele de conducere ale societăților de asigurări din țară. Autorul tezei a argumentat și a implementat modele de rapoarte interne, care implică prezentarea unor informații utile procesului decizional, conforme funcțiilor de conducere asociate managerilor în procesul de business respectiv al societății de

asigurări. Astfel, această abordare a permis autorului tezei să determine locul contabilității manageriale și sistemului informațional al acesteia în sistemul de management al societății de asigurări, și anume, a atribuit acestora un rol semnificativ nu numai în aspect economic, ci și funcțional. În același timp, a constatat că sistemul informațional al contabilității manageriale este un sistem de management a societății de asigurări.

Totodată, autorul a elaborat și a implementat, conform actelor din anexe la teză un șir de rapoarte manageriale pentru fiecare proces integrat de business din practica societăților de asigurări, luând în considerare factorii de risc. Prin acestea, autorul a stabilit și a realizat obiectivele sistemului informațional al contabilității manageriale în cadrul proceselor de business, specifice entităților din sectorul de asigurări, cu ajutorul cărora se asigură procesul decizional cu informații veridice și în timp real, se poate obține îmbunătățirea considerabilă a eficientizării proceselor de gestiune a acestor entități.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările efectuate în domeniul contabilității manageriale, sistemului informațional al acesteia în contextul modernizării sistemului decizional intern, în special, în organizarea contabilității pe procedee de business, specifice societăților de asigurări din RM, au permis de a formula în teză următoarele **concluzii**:

1. Aspectele teoretice ale contabilității manageriale și sistemului informațional al acesteia, ce servește ca bază strict necesară în luarea deciziilor manageriale la nivel de entitate, atât în literatura de specialitate din țară, cât și în lucrările autorilor din străinătate, sunt insuficient studiate. Cercetând normele și sursele a mai multor autori la nivel național și internațional cu privire la evoluția contabilității manageriale, autorul a sintetizat etapele de dezvoltare a acesteia în diferite țări ale lumii, a determinat rolul și funcțiile acesteia în sistemul de management al entității moderne, inclusiv în cadrul entităților din sectorul de asigurări și totodată s-a evaluat utilitatea sistemului informațional al acesteia în luarea deciziilor manageriale la toate nivelele structurale ale entității din sectorul cercetat.
2. În scopul cercetării conceptului contabilității manageriale, sistemului informațional al acesteia, prezentate în literatura de specialitate, autorul a ajuns la concluzia, că se conțin multiple definiții ale noțiunii de contabilitate managerială, propuse de diverși cercetători, atât autohtoni, cât și din străinătate. Din definițiile analizate, au fost selectate cinci grupuri de autori, opiniile cărora corespund și au aproape aceeași viziune asupra problemei cercetate în lucrare, autorul a aprofundat studiul asupra noțiunii de contabilitate managerială și a demonstrat cu argumente convingătoare *dezacordul asupra definirii contabilității manageriale în calitate de subsistem al contabilității întreprinderii*. Totodată, în cadrul aprofundării studiului, autorul a evaluat și a precizat că cea mai potrivită dintre noțiunile propuse de autorii analizați a *definiției contabilității manageriale* este cea care o prezintă *în calitate de sistem contabil integrat*, care vizează asigurarea colectării, procesării, interpretării și prezentării informațiilor financiare și nefinanciare în raportarea de gestiune. Aceasta este mai aproape de noțiunea contabilității manageriale recomandată în cadrul normativ.
3. Analiza literaturii de specialitate și îndeosebi din domeniul de asigurări a scos în evidență lipsa studiilor conceptului de *contabilitate managerială* și utilitatea sistemului informațional al acesteia pentru elaborarea și fundamentarea deciziilor manageriale la toate nivelurile de conducere a societății de asigurări la nivel național. În acest context, au fost propuse și argumentate unele direcții relevante de cercetare a modelului de business în asigurări, care are

necesitate vitală de reconfigurare a contabilității pe procese de business conform cerințelor actuale ale cadrului normativ la nivel național și internațional.

4. Sporirea calității informației furnizate sistemului decizional intern în cadrul societății de asigurări este asigurată de sistemul informațional al contabilității manageriale. În acest scop, autorul a elaborat schema sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru factorii de decizii la toate nivelele organizaționale de management ale entității din sectorul cercetat.
5. Relevanța informației prezentate în rapoartele non-financiare de către întreprinderile moderne este studiată pe scară largă în lucrările cercetătorilor autohtoni și din alte țări. În realizarea scopului propus, autorul a analizat cadrul normativ, opiniile teoretice și cercetările empirice cu privire la raportarea non-financiară pentru a valorifica beneficiile acesteia în procesul decizional al societății de asigurări. Totodată, s-a testat practicile existente și s-a propus să fie îmbunătățit cadrul de raportare internă pentru entitățile din sectorul de asigurări la nivel local în scopul prezentării informației calitative necesare procesului decizional al asigurătorului. Autorul tezei a demonstrat că raportarea non-financiară cu privire la performanța economică, socială și de mediu în scopul eficientizării vizibilității, atragerii de noi surse de capital și menținerii continuității activității entităților din sectorul de asigurări din țară este o necesitate vitală pentru părțile interesate.

Problema științifică importantă soluționată constă în identificarea direcțiilor prioritare de dezvoltare și reconfigurare a contabilității manageriale în societățile de asigurări din Republica Moldova în contextul implementării modelelor moderne de business în industria de asigurări din țară și modernizării sistemului decizional intern conform tendințelor internaționale de dezvoltare și practicilor țărilor cu economii dezvoltate. Soluționarea problemei propuse în cercetare a demonstrat avantajele recomandărilor formulate ce țin de implementarea unor noi configurări contabile și de raportare managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern al societății de asigurări, unor abordări inovaționale cu privire la asigurarea stabilității financiare a asigurătorului, contribuția acestora la eficientizarea activității entităților locale din sectorul cercetat, vizibilității acestora pe piață, dezvoltarea portofoliului de clienți, consolidarea relației cu comunitatea și sporirii de capital.

Soluționarea acestei probleme științifice majore ne-a condus în urma cercetărilor realizate în prezenta lucrare la formularea următoarelor **recomandări**:

1. În vederea aprofundării și dezvoltării conceptului de contabilitate managerială, tendințelor evoluției acesteia, autorul a elaborat etapele dezvoltării contabilității manageriale în practica mondială și le-a prezentat în Anexa 1, a propus o nouă definiție a acesteia, și anume:

„contabilitatea managerială este un sistem de contabilitate independent și integrat, care înregistrează, prelucrează și furnizează informații financiare și non-financiare pentru întocmirea rapoartelor interne și luarea deciziilor manageriale ce permit construirea unui sistem de afaceri modern, pentru alte părți interesate, în scopul măsurării eficienței capitalului investit și evaluării performanței entității”. Această definiție prezintă sarcinile actuale ale contabilității manageriale ce corespund dezvoltării economiei competitive moderne și amplifică funcțiile acesteia, care trebuie să dispună de un sistem informațional puternic, destinat atât utilizatorilor interni, cât și altor părți interesate, și totodată prin informațiile prezentate în rapoartele non-financiare să contribuie la vizibilitatea entității și sporirii de capital.

2. În scopul îmbunătățirii în continuare a sistemului informațional al contabilității manageriale, analizând locul și importanța contabilității manageriale în cadrul entității moderne actuale, autorul propune o nouă definiție a *sistemului informațional al contabilității manageriale*, instituit în cadrul entității, care, în opinia noastră *reprezintă un fundament în elaborarea deciziilor prin înregistrarea fenomenelor și proceselor activității zilnice a entității și producerea de informații, utilizând tehnologiile informaționale de ultimele generații; oferirea acestora în timp real, asigurând necesitățile informaționale ale factorilor de decizii interni și altor părți interesate.*
3. Implicațiile noilor modele de business în contextul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări, contribuie la eficiența gestionării resurselor materiale, financiare și umane; la elaborarea și implementarea deciziilor manageriale și la practicarea unui management performant. Aceste rezultate oferă posibilitatea modernizării sistemului informațional al contabilității manageriale în calitate de producător de informații pentru factorii de decizii la toate nivelele organizaționale de management ale entității și părților interesate. În acest scop, autorul a elaborat și prezentat în Figura 1.6 din teză *Schema sistemului informațional al contabilității manageriale în procesul de fundamentare și luare a deciziilor*. Totodată a elaborat și prezentat în Figurile 1.7, 1.8 și 1.9 din teză *Schema proceselor de business specifice activității de asigurări conform noului cadru legislativ în vigoare din 01.01.2023.*
4. Dezvoltarea sistemului contabil în sectorul de asigurări din RM în contextul armonizării legislației la cerințele Directivelor UE. În acest context, autorul a stabilit obiectivele contabilității manageriale în cadrul proceselor de business, specifice asigurărilor: negocierea și încheierea contractelor de asigurare, și în procesul de regularizare a daunelor. A elaborat în cadrul planului de conturi de lucru din Anexa 4, grupele de conturi pentru înregistrarea operațiilor economice aferente acestor procese. În cadrul acestor grupe de conturi, s-a elaborat

și s-a atribuit conturi de gradul 1 și 2 pentru organizarea contabilității elementelor contabile specifice activității proceselor date de business în asigurări.

5. În vederea eficientizării sistemului contabil în sectorul de asigurări și adoptării IFRS, autorul a elaborat politicile contabile conforme cerințelor date, care sunt implementate în practica societăților de asigurări din țară și sunt prezentate în Anexa 3 la teză.
6. În scopul perfecționării contabilității în cadrul proceselor de business ale societății de asigurări conform cerințelor standardelor internaționale de contabilitate și de raportare financiară, autorul tezei a elaborat metodologia organizării contabilității pe procese de business în asigurări, în special:
  - contabilizarea primelor subscribe pe contractele încheiate de către angajați și prin intermediarii în asigurări;
  - decontările pe contractele de asigurarea directă încheiate;
  - contabilizarea cheltuielilor privind plățile de asigurare;
  - formarea rezervei de daune nesoluționate;
  - modificarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate, și
  - achitarea despăgubirii de asigurare.

Rezultatele implementărilor cu privire la contabilizarea operațiilor specifice proceselor de business în asigurări sunt aplicate în cadrul societăților de asigurări din țară, fapt ce se confirmă prin actele de implementare, anexate la teză. Înregistrările operațiilor specifice activității de asigurări sunt prezentate de autor în subcapitolul 2.2 al lucrării, în baza unor exemple convenționale.

7. Având în vedere, că informațiile contabilității manageriale sunt un bun sprijin și servesc ca bază în luarea deciziilor, dar și în scopul eficientizării sistemului decizional al societății de asigurări, autorul a propus entităților din sectorul studiat un șir de rapoarte interne, corespunzătoare fiecărui proces de business a activității de asigurări, care au fost elaborate și deja implementate în cadrul Societății de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” S.A., și anume:
  - în cadrul procesului de business „*negocierea și încheierea contractelor de asigurare*”, rapoarte interne cu privire la contractele încheiate în perioada de gestiune pe tipuri de asigurări și de totalizare a vânzărilor pe subdiviziuni sau canale de vânzări;
  - în cadrul procesul consolidat „*regularizarea daunelor*”, autorul a elaborat modele de calcul a daunelor și indemnizațiilor de asigurare, rapoarte în cadrul instrumentării dosarelor de daune și în cadrul luării deciziilor cu privire la plata acestora;

- pentru garantarea asiguratorului unei activități solvabile, în cadrul procesului de business „investirea rezervelor proprii și celor atrase, și rezervelor tehnice” autorul a elaborat și a implementat rapoarte interne cu privire la investirea activelor admise să acopere rezervele tehnice și cerința de capital minim, care permit simularea solvabilității și disponibilității de active în continuu, la orice dată este necesar de calculat.

Rezultatele prezentei cercetări constituie un aport semnificativ la dezvoltarea teoriei și practicii de organizare a contabilității în cadrul proceselor de business specifice activității societăților de asigurări. Totodată, oferă posibilitatea verificării poziției de performanță a asiguratorului la necesitate, fapt ce asigură în continuu cu informații veridice despre disponibilitățile de active eligibile și conformitatea nivelului de solvabilitate a asiguratorului cadrului de reglementare. Rapoartele interne implementate de autor contribuie la îmbunătățirea calității informației furnizate de sistemul contabilității manageriale ale asiguratorului, la atingerea obiectivelor stabilite pentru entitățile din sectorul cercetat. Noile configurări contabile și modelele de raportare managerială în contextul modernizării sistemului decizional intern, implementarea unor abordări inovaționale cu privire la asigurarea stabilității financiare a asiguratorului, contribuția acestora la eficientizarea activității societății de asigurări și sporirii de capital la nivel local facilitează dezvoltarea sectorului național de asigurări din Republica Moldova.

Bibliografie:

Publicații în limba română.

1. AGENȚIA DE GUVERNARE ELECTRONICA. Site oficial [citat 27.01.2023]. Disponibil: <http://egov.md/ro> , <https://www.egov.md/ro/legislation/legi>.
2. AIRINEI, D., GRAMA, A., FĂTU, T, FOTACHE, D., GEORGESCU, M., *Tehnologii informaționale pentru afaceri*. Editura Sedcom Libris, Iași, 2006, p. 456. ISBN 973-670-212-X.
3. ALBU, N. ALBU, C. Instrumente de management al performanței. Control de gestiune. Vol. II. București: Ed. Economică, 2003, 272 p.
4. ALBU, N., ALBU, C. Instrumente de management al performanței: Vol. I, Contabilitatea de gestiune. București: Ed. Economică, 2002, 288 p.
5. ASOCIAȚIA MANAGERILOR ȘI A INGINERILOR ECONOMIȘTI DIN ROMANIA (AMIER). [citat 23.12.2022]. Disponibil: <http://www.amier.org/>
6. BANCA DE DATE STATISTICE MOLDOVA. Site-ul Oficial [citat 27.01.2023]. Disponibil: <http://statbank.statistica.md>; <http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/>
7. BADICU, G., MIHAILA, Sv. Contabilitatea de gestiune avansată: Note de curs. Academia de Studii Economice a Moldovei – Chișinău: S. n., 2020 (ÎS „Tipografia Centrală”), – 224 p. ISBN: 978-9975-75-988-5.
8. BĂDICU, G. „*Studiu privind evoluția cercetării contabile în cei 25 de ani de excelență a ASEM*”. În: Culegere de articole a Conferinței Științifice Internaționale consacrată celei de-a 25-a aniversări a ASEM „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie 2016. Chișinău: ASEM, 2016. p. 130-136. ISBN 978-9975-75-838-3. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/61715
9. BAJEREAN, E. BAJAN, M. *Semnificația informației furnizate de contabilitate în luarea deciziilor manageriale*. În: Paradigma contabilității și auditului: realități naționale, tendințe regionale și internaționale, Conferința Științifică Internațională, 1 aprilie 2016, Chișinău, ASEM, 2016, pp. 134-137, ISBN 978-9975-127-48-6.
10. BAJEREAN, E. „*Contabilitatea ca sistem de informare și de asistare a deciziei*”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță”. ASEM, Chișinău, Moldova, 2 aprilie 2015. ISBN: 978-9975-75-755-3. https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/1438
11. BAJAN M. „*Abordări științifice privind definiția contabilității de gestiune*”. În: Studia Universitatis Moldaviae , 2016, nr.2(92) Seria: „Științe exacte și economice” ISSN 1857-2073 ISSN online 2345-1033 p.132-137.
12. BAJAN, M. *Particularitățile contabilității și controlului de gestiune în întreprinderile producătoare de mobilă: în tz. de doct.* Chișinău, 2015. – 206 p. http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22046/maia_bajan_thesis.pdf
13. BAJAN, M. *Rolul și modul de întocmire a rapoartelor manageriale pe centre de responsabilitate*. În: Studia Universitatis, Seria: științe exacte și economice. Chișinău: USM, 2011, nr. 2(42) , p.147-152.

14. BAJAN, M. *Contabilitatea managerială – instrument al managementului strategic*. În: Studia Universitatis, Seria: științe exacte și economice. Chișinău: USM, 2010, nr. 2(32), p. 234-236.
15. Biroul Asiguratorilor de Autovehicule din Romania (BAAR). [citat 27.08.2021]. Disponibil:<https://www.baar.ro/utile/istoria-asigurarilor/>
16. BISTRICEANU, Gh. D. „*Sistemul asigurarilor si reasigurarilor din Romania*”. Editura „UNIVERSITARA”, 2010, p. 586.
17. BUCUR V., BĂDICU G. „*Contabilitatea rezultatelor financiare și performanța entităților de telecomunicații*”. Chișinău: ASEM, 2015. 304 p. ISBN 978-9975-75-765-2.
18. BUGAIAN, L., GUMENIUC, I. „*Reducerea costurilor și sporirea competitivității producției întreprinderilor industriei de zahăr*”, Chișinău: CEP USM, 2008, 178 p., ISBN 978-9975-70-746-6.
19. BUGAIAN, L. Managementul strategic al costurilor. Monografie. Chișinău: CEP. USM. 2007. 300 p.
20. BUGAIAN, L. Managementul costurilor și contabilitatea managerială. Chișinău: Ed., Bons Offices, 2003, 152 p.
21. BRICIU, S. Contabilitatea managerială. Aspecte teoretice și practice. București: Ed. Economică, 2006, 481 p.
22. BRICIU, S., CĂPUȘNEANU S. „*Aspecte ale normalizării contabilității manageriale din România la nivel microeconomic*”. În: Economie teoretică și aplicată”. Volumul XVIII (2011), No. 3(556), pp. 57-68 http://store.ectap.ro/articole/573_ro.pdf
23. BÎRCĂ, A. „*Metoda ABC: studiu de caz privind rolul costurilor indirecte în cadrul deciziilor manageriale*”, În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare”. 19 -20 aprilie, Ediția a VII-a, Chișinău, ASEM, 2018, pp. 176-182, 0,56 c.a., ISBN 978-9975-127-59-2.
24. BÎRCĂ, A. „*Controlul de gestiune în optimizarea performanței entității*”. Iași: Tipo Moldova, 2017. p. 220, ISBN 978-606-676-963-1.
25. BÎRCĂ, A. „*Controlul de gestiune: între contabilitate și strategiile manageriale*”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”. 22-23 septembrie 2017. Chișinău: ASEM. p. 24-31. ISBN 978-9975-75-892-5.
26. BURDUȘ, E. Fundamentele managementului organizației. Ediția a II-a. București: Editura Economică, 2007, 256 p. ISBN 978-973-709-283-0
27. CARAMAN, S., GUDIMA, G. „*Rolul contabilității manageriale în raportarea integrată*”. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”. ASEM. Chișinău, Moldova, 23-24 septembrie 2016. Vol.4, 2016. Pag. 21-25 ISBN: 978-9975-75-834-5.
28. CARAMAN, S., CUȘMĂUNSA, R. Contabilitatea managerială. Curs universitar. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. ISBN 978-9975-78-965-3.
29. CARAMAN, S. Esența contabilității manageriale și locul ei în cadrul sistemului de gestionare a întreprinderii. În *Economica* nr. 4 (64) 2008, p.108-112.

30. CARAMAN-HUDEA, O. S., „*Asigurari si reasigurari. Elemente teoretice si aplicative*”. Ediție revizuita si adăugită, Editura Pro Universitaria, București, 2017, p.250.
31. CHIRILOV, N. „*Perfecționarea raportului conducerii în baza rezultatelor analizei eficienței utilizării capitalului propriu*”. În: Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor, Conferința Științifică Internațională, 5-6 aprilie, Ediția a VI-a, Chișinău, ASEM, 2017, pp. 350-355, ISBN 978-9975-127-50-9.
32. CIUMAȘ C. „*Asigurări Generale*”, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, 304 pagini, ISBN 978-973-133-055-6.
33. CIUMAȘ C. „*Economia Asigurărilor*”, Editura „Casa Cărții de Știință”, Cluj-Napoca, 2002 (Ediția I), 328 pagini, 2003 (Ediția a II a), 342 pagini, ISBN 973-686-342-5.
34. CRISTINA C. „*Asigurările Internaționale –Arhitectură și Problematică la debutul mileniului III*”, Editura „Intelcredo, Deva, 2001, 224 pagini, ISBN 973-8197-03-01.
35. CISTELECAN, L., DANIEL, Șt., MANOLE, B. D., MARCEL, N. UDREA, N. „*Coordonate ale managementului financiar în societățile de asigurări*”. [citat 25.05.2022]. Disponibil: <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/16.pdf>
36. CISTELECAN, L., Asigurări, Ediție, Univ. „Petru Maior” Tg. Mureș, 2005.
37. CISTELECAN L., ȘTEFAN D., CRIȘAN T., „*Bancasigurare - realități și perspective*”. În: Revista: „Finante. Banci. Asigurari”, Bucuresti, 2004, nr.10, p. 58-60. ISSN: 1453-7524.
38. BANCA DE DATE STATISTICE MOLDOVA. Clasificări și nomenclatoare. [citat 25.05.2022]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=385>
39. COD DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA, Comisia Națională a Pieței Financiare, Monitorul Oficial nr. 49-54 din 04.03.2016 [citat 15.08.2022]. Disponibil: <http://www.moldse.md/>
40. COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE. Companii de asigurări [citat 25.05.2022]. Disponibil: https://www.cnpf.md/ro/insurance_companies
41. COBZARI, L., GHERJAVCA, S. „*Gestiunea deficitului de resurse financiare în cadrul întreprinderilor autohtone*”, În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe exacte și economice: Matematică, Informatică, Economie. - 2016. - Nr. 7(97). pp. 20-23, ISSN 1857-2073.
42. COBZARI, L., PALADI, V., ERHAN, L. „*Poziția și performanța financiară a entităților prin prisma noilor reglementări*”. În: Conferința Științifică Internațională "Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii", 25-26 septembrie, Chișinău, 2015, Vol. 2. pp. 6-10. ISBN 978-9975-75-766-9.
43. COJOCARU, M., GOLOCHALOVA, I., MASKO, L. *Problems of presenting information on the results of ESG – behavior in the reporting of companies for the implementation of SDGs*. În: Monograph. Chișinău: CEP USM, 2023. – 182 p. ISBN 978-9975-62-513-5 (PDF).
44. COJOCARU, M. *Sustainability accounting – the basis for implementation of integrated reporting within micro and small enterprises*. În: Journal ”Space Economics Society”. Nr. 21/I/2022. Sopotka Academia Nauk Stosowanych. Sopot. Poland. ISSN 2353-0987. p. 43-60. <http://en.msereporting.pl/>
45. COJOCARU, M., TANASĂ, (BRÎNZARU), Simona-Maria. *Credibilitatea informațiilor privind sustenabilitatea companiilor care aplică raportarea integrată - o analiză critică*

- din persepectiva părților interesate*. In: Culegerea de teze ale Simpozio-nului Științific ”Reconsiderarea rolului profesiei contabile. Acționăm astăzi pentru provocările generate de viitor”. 31 martie 2022, Chișinău: CEP USM, 2022, 2022, pp. 11-17. ISBN 978-9975-159-78-4. <https://zenodo.org/record/6786197>
46. COTELNIC, A. Situația actuală și problemele conceptuale ale constituirii și funcționării sistemelor informaționale integrate de management economic [online]. În: Revista științifică Economică, Chișinău: ASEM, 2018, nr.1(103)/2018, p.123-135. ISSN 1810-9136 [citată 25.12.2021]. Disponibil: <https://bit.ly/38ALZmA>
  47. COTELNIC, A. Sisteme de planificare în afaceri, manual, Editura Academia de Studii Economice a Moldovei, Departamentul "Management", Chișinău : ASEM, 2018. ISBN 978-9975-75-920-5.
  48. COJOCARU, M., ULIAN, E. Evaluarea afacerilor în scopul fundamentării deciziei de fuziune sau achiziție: aspecte metodologico-practice. În: Revista „Studia Universitatis”, Științe exacte și economice, nr. 2 (112), 2018, pag. 60-68, 0,3 c.a. ISSN 1857-2073, ISSN online 2345-1033. (Categorie B)
  49. CONTABILITATEA MANAGERIALĂ: ghid practico-didactic./col. autor., coord. Chișinău: ACAP, 2000. – 264 p.
  50. CONTABILITATEA ÎNTREPRINDERII. Manual/col. autor. L. Grigoroii, L. Lazari, A. Bîrcă și alte, Ed. A 2-a. Chișinău: Cartier, 2017. – 632 p.
  51. DEMETRESCU, C.,G. Istoria contabilității. București: Editura științifică, 1972. 349 p.
  52. DIRECTIVA 2013/34/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI DIN 26 Iunie 2013 PRIVIND SITUAȚIILE FINANCIARE ANUALE. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L. 182/19 din 29.06.2013 [citată 03.06.2020]. Disponibil: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&from=N L>.
  53. DOBRIN, M. „Contabilitatea operațiunilor de primire și cedare în reasigurare”. În: Revista „Financiară. Banci. Asigurări”, nr. 8, p. 59-64, 2006. ISSN: 1453-7524.
  54. DOLGHI, C., **DOLGHI, V.** „Contabilitatea societăților de asigurări. Politici contabile conform IFRS”. Chișinău: CEP USM, 2016. – 198 p. ISBN 978-9975-71-875-2
  55. DOLGHI, C. „Rolul informației contabile în procesul decizional”. În: Materialele Conferinței Științifice cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Vol.2. Chișinău, Moldova, 28-29 septembrie 2016. p. 199-202. ISBN: 978-9975-71-818-9. https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/203.
  56. **DOLGHI, V.** „Strategii de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară în Republica Moldova”. În: Culegeri de lucrări științifice. Problemele socioeconomice ale Republicii Moldova: reflecții și sugestii. Volumul I. pag. 13-18. CEP USM, Chișinău, 2015. ISBN 978-9975-71-618-5.
  57. DOLGHI, C., **DOLGHI, V.**, „Politici contabile conform Standardelor Internaționale de Raportare Financiară în sistemul de asigurări”. În:Culegeri de lucrări științifice. Problemele socioeconomice ale Republicii Moldova: reflecții și sugestii. Volumul I. pag. 6-12. CEP USM, Chișinău, 2015. ISBN 978-9975-71-618-5.
  58. **DOLGHI V.**, ”Gestiunea cererilor legate de despăgubiri și înregistrarea acestor cheltuieli în contabilitatea societății de asigurări”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, ediția IX, ”Politici și mecanisme de inovare și dezvoltare a proceselor

- economico - financiare și sociale în plan național și internațional”, 31 octombrie - 01 noiembrie 2014, Chișinău, 2014, CEP USM, pag. 309-312. ISBN 978-9975-71-574-4.
59. **DOLGHI, V., DOLGHI, C.**, „*Politici generale contabile internaționale conform SIRF în contabilitatea operațiilor de reasigurare*”. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale Jubiliare, ediția VIII-a ”Modalități de eficientizare a sistemului economico-financiar în scopul dezvoltării economice durabile a Republicii Moldova”*, 01-02 noiembrie 2013, USM, Chișinău, 2013, pag. 234-242. ISBN978-9975-71-446-4.
  60. **DOLGHI, V.**, „*Politici contabile conform SIRF în contabilizarea primelor de asigurare subscribe pe contractele de asigurare directă*”. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale Jubiliare, ediția VIII-a ”Modalități de eficientizare a sistemului economico-financiar în scopul dezvoltării economice durabile a Republicii Moldova”*, 10-02 noiembrie 2013, USM, Chișinău, 2013, pag. 264-269. ISBN978-9975-71-446-4.
  61. **DOLGHI, V., SISCANU, L.**, „*Strategii și practici de instrumentare a dosarelor de daune în societățile de asigurări*”. În: *Materialele Conferinței științifico-practice Internaționale „Competitivitatea economiei naționale în contextul procesului de globalizare internațională”*, 2-3 noiembrie 2012, USM, Chișinău, 2012, pag. 345-352. ISBN 978-9975-71-298-9.
  62. **DOLGHI, V., SISCANU, L.**, „*Aspecte calitative de recunoaștere a activelor și obligațiilor în scopul calculului solvabilității societăților de asigurări în Republica Moldova*”. În: *Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”, nr.2 (52), 2012, ISSN 1857-2073 USM, Chișinău, 2012.*
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/37500
  63. **DOLGHI, V., SISCANU, L.**, „*Regimul de solvabilitate a companiilor de asigurări din Republica Moldova*”. În: *Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”, nr.7 (47), ISSN 1857-2073 USM, Chișinău, 2011.*
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/39258
  64. **DOLGHI, C.**, „*Efectele globalizării asupra calității informației prezentate în situațiile financiare*”. În: *Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare, Conferința Științifică Internațională, 19 -20 aprilie, Ediția a VII-a, Chișinău, ASEM, 2018, pp. 183-185, ISBN 978-9975-127-59-2.*
  65. **DOLGHI, C., MACOVEI, T.** *Organizarea contabilității, rolul acesteia în sistemul de management al entității economice*, Chișinău: CEP USM, 2013. – 78 p.
  66. **DUBRULLE, L.**, *Contabilitate de gestiune, Traducere și revizie științifică Dumitrana M., Coordonatori Niculescu M., Burlaud A., Editura Economică, București, 2002.*
  67. **DUMITRASCU, R. A.; RALUCA, G. M.**, „*Asigurări și reasigurări. Perspective teoretice. Modele. Instrumente*”. Editura „UNIVERSITARA”, București, 2013, p.212. ISBN: 978-606-591-852-8.
  68. **ENACHE, S., ENACHE, E.**, „*Reasigurarea – metodă de pulverizare a riscului*”. În: revista „Finanțe-Bănci-Asigurări”, nr. 3/2002, 4 pag., 2 fig., ISSN 1453-7524.
  69. **ENACHE, E., ENACHE, S.**, „*Riscul în asigurări*”. În: revista „Finanțe-Bănci-Asigurări”, nr. 2/2000, 6 pag., ISSN 1453-7524.
  70. **ENACHE, E., ENACHE, S.**, „*Piața internațională a asigurărilor*”. În: revista „Finanțe-Bănci-Asigurări”, nr. 2,3. ISSN 1453-7524.

71. FELEAGĂ, N., Sisteme contabile comparate. Volumul II - partea 1: Normele contabile internaționale. 2000, p. 360. Editura „Economica”, Colecția „Biblioteca de Contabilitate” ISBN 973-590-156-0 http://www.edecon.ro/carte/213/sisteme-contabile-comparate-volumul-ii-partea-1-norme-contabile-internationale_niculae-feleaga/
72. GÂF-DEAC, M. *Management general*. Curs în tehnologie ID–IFR [online]. Editura Fundației România de Măine, 2014, 206 p. ISBN 978-973-163-711-2, [citată 27.08.2021]. Disponibil: <https://bit.ly/3ld012M>
73. GRABAROVSHI, L. „*Concepte contemporane în gestiunea și contabilitatea costurilor*”. Analele ASEM, ed. a XI-a, nr. 2, 2013. – p. 100-104
74. GRABAROVSHI, L. „*Organizarea contabilității manageriale: probleme și soluții*”. Revistă „Economie”, ASEM, nr. 2, 2011. – p. 153-156
75. GRIGOROI, L., LAZARI, L. *Bazele contabilității*. Chișinău: ed. Cartier, 2012. – 236 p.
76. GRIGOROI, L., LAZARI, L., BÎRCĂ, A., și alții. *Contabilitatea întreprinderii*. Capitolul 1. Organizarea contabilității întreprinderii, pp. 9 - 30, Capitolul 12. Situațiile financiare ale entității, pp. 579-623, Chișinău, Cartier, 2017, 632 p., ISBN 978-9975-86-139-7.
77. GRIGOROI, L. „*Raportarea integrată - perspectivă pentru entitățile din Republica Moldova*”. În: Paradigma contabilității și auditului: realități naționale, tendințe regionale și internaționale. Chișinău, ASEM, 2016. Ed. a 5-a., 1 aprilie, pp. 9-15. ISBN 978-9975-127-48-6.
78. GROSU, V., SOCOLIUC, M., HLACIUC, E., STANCIU, S. *Analysis of social responsibility and reporting methods of Romanian companies in the countries of the European Union*. În: Sustainability, 10(12), 4662. (2018). <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/12/4662>
79. GROSU, V., COSMULESE, C.G, SOCOLIUC, M., CIUBOTARIU, M.S, MIHAILA, S. *An empirical analysis of stakeholder expectations and the quality of integrated reporting*. În: Economic Research-Ekonomiska istraživanja (2019), 32 (1), 3963-3986. Web of Science Clarivate Analytics.
80. GROSU V., ANISIE, L., HRUBLIAK, O., RATSA, A. *Management Accounting Solutions: Lean Six Sigma Application in the Wood Processing Industry. A practical aspect*. Google și Google Scholar, Primo, Summon, Alma (ProQuest), EBSCO Discovery Services (EDS), OCLC, TDNet, CEEOL. În: Economic annals-XXI , 176 (2019).
81. HONGREN, C., DATAR, M., FOSTER, G. *Contabilitatea costurilor, o abordare managerială*. Chișinău: ARC, 2006. 968 p.
82. HOROMNEA, E. „*Contabilitatea, premisă și consecință a dezvoltării economico-sociale*”. În: Revista „Finanțe-Credit-Contabilitate”, nr. 2, anul 2000.
83. ILIE, G., ȘTEFĂNESCU, R. *Caracteristici ale managementului operațional al producției*. Orașul: AISTEDA, 2003, 226 p. ISBN 973-8408-19-9.
84. JULA, D. *Metode și tehnici performante de testare a ipotezelor în economie* [online]. Chișinău, 2015, 29 p. [citată 8.07.2021]. Disponibil: <https://bit.ly/3lgx3iK>
85. LAZARI, L., ȚURCAN, L. „*Relevanța informațiilor contabile în procesul decizional*”. În: Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță, Conferința științifică internațională, Chișinău, ASEM, 02 aprilie 2015, pp. 12-18, ISBN 978-9975-75-750-8.

86. LAZARI, L. „Prezentarea adevărului contabil prin imaginea fidelă și reală a poziției și performanței financiare a entității”. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 25-26 septembrie, Chișinău, 2015, vol.3, pp.93-97, ISBN 978-9975-75-714-0.
87. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. În: Monitorul Oficial nr. 1-6 , art. nr : 22 din 05.01.2018, data intrării in vigoare : 01.01.2019 [citad 21.06.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro#
88. LEGEA PRIVIND AUDITUL SITUAȚIILOR FINANCIARE nr. 271 din 15.12.2017. În: Monitorul oficial nr. 7-17, art. nr : 48 din 12.01.2018. Data intrării in vigoare : 01.01.2019 [citad 20.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/373727%20/>
89. LEGEA PRIVIND ACTIVITATEA DE ASIGURARE SAU DE REASIGURARE nr. 92 din 07.04.2022. În: Monitorul Oficial nr.129-133 din 29.04.2022.
90. LEGEA PRIVIND ASIGURAREA OBLIGATORIE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO PENTRU PAGUBE PRODUSE DE VEHICULE nr. 106 din 21.04.2022. În: Monitorul Oficial nr. 129-133 din 29.04.2022.
91. LEGEA PRIVIND CONTROLUL FINANCIAR PUBLIC INTERN Nr. 229 din 23.09.2010. În: Monitorul Oficial nr. 231-234, art. nr : 730 din 26.11.2010. Data intrării in vigoare : 26.11.2011 [citad 09.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=336794>
92. LEGEA PRIVIND ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA CURȚII DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA Nr. 260 din 07.12.2017. În: Monitorul Oficial nr. 1-6, art. nr : 18 din 05.01.2018 [citad 20.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=373596>
93. LEGEA PRIVIND SOCIETĂȚILE PE ACȚIUNI nr. 1134 din 02.04.1997 01.01.2008. În: Monitorul Oficial Nr. 1-4 art. nr. 1 Data intrării in vigoare : 01.01.2008 [citad 05.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=326515>
94. LEGEA PRIVIND CONTROLUL DE STAT ASUPRA ACTIVITĂȚII DE ÎNTREPRINZĂTOR nr. 131 din 08.06.2012. În: Monitorul Oficial nr. 181-184, art. nr : 595 din 31.08.2012 [citad 15.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344613&lang=1>
95. LEGEA NR. 1069 CU PRIVIRE LA INFORMATICĂ DIN 22IUNIE 2000. În: Monitorul Oficial Nr. 73-74 art. 547 din 05.07.2001. [citad 15.06.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132782&lang=ro#
96. LASCU, R. M., PUȘCAȘ, M. A. „Dimensiunea informativă a contabilității în procesul de asistare a deciziei economice prin utilizarea tehnologiei informaționale”. În: Materialele celui de-al xxi-lea congres al profesiei contabile. CECCAR, România. 17-23 mai 2016. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/dimensiunea-informativa-a-contabilitatii-in-procesul-de-asistare-a-deciziei-economice-prin-utilizarea-tehnologiei-informationale-a361/>
97. LIVIU, MIHĂESCU. „Sisteme informaționale și aplicații informatice în administrarea afacerilor”. Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, România, 2009. p.212. ISBN 978-973-739-778-2

98. LUȘMANSCHI, G., COSTEȚCHI-JUȘCA, O. *Abordări privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produsului turistic*. În: Studia Universitatis Moldaviae nr.7(127) 2019. Editura USM, Chișinău. Seria „Științe exacte și economice”. p.139-146 – 0,80 c.a. ISSN 1857-2073. ISSN online 2345-1033.
99. LUȘMANSCHI, G., LUNGU, C. *Particularitățile organizaționale ale activității din industria telecomunicațiilor și influența acestora asupra contabilității*. În: Studia Universitatis Moldaviae nr.7(127) 2019. Editura USM, Chișinău. Seria „Științe exacte și economice”. p.151-157 – 0,46 c.a. ISSN 1857-2073. ISSN online 2345-1033.
100. LUȘMANSCHI, G., BOGOI, M. *Abordări privind contabilitatea costurilor de producție în cadrul clinicilor stomatologice*. În: Studia Universitatis Moldaviae nr.7(117) 2018. Editura USM, Chișinău. „Științe exacte și economice” p.105-110 – 0,60 c.a. ISSN 1857-2073
101. MANUAL DE REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE DE CONTROL AL CALITĂȚII, AUDIT, REVIZUIRE, ALTE SERVICII DE ASIGURARE ȘI SERVICII CONEXE, emis de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), publicat de International Federation of Accountants (IFAC), decembrie 2015 în limba engleză, tradus în limba română de către Camera Auditorilor Financieri din România (CAFR) în decembrie 2016 [citat 07.06.2020].
Disponibil:
http://mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/2015%20IAASB%20Manual%20-%20Volumul%201%20RO_2016_final.pdf (2018)
102. MANUAL PENTRU ADMITEREA LA MASTERATUL „MANAGEMENTUL DEZVOLTĂRII AFACERILOR”/ colectiv de autori: Dan Lungescu, Maria Mortan, Ioan Lazăr și alții. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. [citat 25.08.2022]. Disponibil:
<http://sfantugheorghe.extensii.ubbcluj.ro/daa/admitere/manualadmmmda2013v2.pdf>
103. MEDIA XPRIMM. 1asig.ro. Distribuția Bancassurance: Un model de business cu beneficii extinse [citat 07.06.2022]. Disponibil: <https://www.1asig.ro/Distributia-Bancassurance-Un-model-de-business-cu-beneficii-extinse-articol-13,90-67764.htm>
104. MIHAILA, S., HLACIUC, E., BĂDICU, G. *Contabilitate managerială avansată*. Manual. Editura Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava 2021, 250p., ISBN 978-973-666-704-6.
105. MIHAILA, S., PASINSCHI, C., HLACIUC, E. Exhaustive impact of IFRS 17 in the context of the accounting of insurance contracts. În: European Journal of Accounting, Finance & Business. 2021, 17(27), ISSN 2344-102X, Disponibil: <http://www.accounting-management.ro/index.php?pag=showcontent&issue=27&year=2021>
106. MIHAILA, S., BĂDICU, G. „Adoptarea deciziilor manageriale privind optimizarea stocurilor și eficiența utilizării acestora”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Cooperarea dintre mediul universitar și organismele profesionale : Soluții și oportunități în dezvoltarea durabilă a profesiei contabile” Chișinău, Moldova, 4 aprilie 2014. p.161-164. ISBN: 978-9975-75-710-2. https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/1534
107. MIHAILA, S., BAJAN, M. „Sistemul de control – bază de apreciere a activității și de asigurare informațională a procesului decizional”. In: Studia Universitatis. Seria Științe Exacte și Economice, numărul 2/72, 2014. p. 118-121. ISSN 1857-2073 /ISSNe 2345-1033.
108. MIHAILA, S. Contabilitate de gestiune și control de gestiune la întreprinderile de prelucrare a carni: în tz. de doct. Chișinău, 2013. – 222 p.

109. MINGAZOV, M. „Aspecte privind engineeringul financiar în sistemul de gestiune a întreprinderii”. În: Revista „Economica” nr. 3(55) / 2006.p.52-54. ISSN 1810-9136. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/2448
- 110.MOCANU, V. „Repere juridice în dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale”. În: Materialele Conferinței „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”, Chișinău, Moldova, USM, 8-9 decembrie 2021. [citată 15.06.2022]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/361073215_REPERE_JURIDICE_IN_DEZVOLTAREA_SI_IMPLIMENTAREA_SISTEMELOR_INFORMATIONALE_LEGAL_CO NSIDETRATIONS_IN_THE_DEVELOPMENT_AND_DEPLOYMENT_OF_INFORMATIONAL_SYSTEMS_MOCANU_Veronica_doctor_in_drept_conferentiar
- 111.MOLDOVEANU, GH., DOBRIN, C. *Management operațional*. Ediția a III-a. București: PRO Universitaria, 2015, 500 p. ISBN 978-606-26-0300-7.
- 112.MARIN, L. „Gestiunea financiară a companiei de asigurări: considerații conceptuale”. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, nr. 7(117) / 2018 / ISSN 1857-2073 /ISSNe 2345-1033. . [citată 15.06.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/75897
- 113.NEEDLES, B., ANDERSON, H., CALDWELL, J. *Principiile de bază ale contabilității*, ediția a cincea, Editura ARC, 2000, 1364 p. ISBN 9975-61-131-1.
- 114.NEDERIȚA, A., FOALEA, L., *Experiența și problemele reformei contabilității în Republica Moldova*. În: *Contabilitate: provocări actuale și aspirații pentru viitor*, Conferința Științifică Internațională, 4 aprilie 2012, Chișinău, ASEM, pp. 9-13, ISBN 978-9975-75-619-8.
- 115.NEDERIȚA, A., PANUȘ V. „Rolul rapoartelor contabile interne în procesul decizional”. În: Revista „Economica” (categoria „B”). nr.1 (71) 2010. p. 99-106. ISSN 1810-9136.
- 116.NEDERIȚA, A. *Probleme metodologice ale contabilității veniturilor și cheltuielilor întreprinderii*. Autoreferat al tezei de doctor habilitat în economie, Chișinău: ASEM, 2007. p. 44.
- 117.NEDERIȚA, A. ... *Contabilitate financiară*. Chișinău: ASEM, 2003. 640 p.
- 118.NICOLESCU, O. *Sistemul informațional managerial al organizației*. București: Editura Economică, 2001, 488 p. ISBN 973-590-524-8.
- 119.OLEG, SOLOMON. „Interferențe între eficientizarea procesului decizional administrativ și modernizarea administrației publice”. În: *Revistă metodică-științifică „Administrarea Publică”*. nr. 4, 2015. ISSN 1813-8489. Categoria C. <http://aap.gov.md/files/publicatii/revista/15/4.pdf> https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Interferente%20C3%AEntre%20eficientizarea%20procesului%20decizional%20administrativ%20si%20modernizarea.pdf
- 120.OPREA, C. CĂLIN, C. *Contabilitatea managerială*. București: Tribuna Economică, 2007, 322 p.
- 121.OPREA, C., MAN, M., NEDELICU, M. *Contabilitate managerială*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2008, 335 p.
- 122.OPREA, D., AIRINEI, D., FOTACHE, M., *Sisteme informaționale pentru afaceri*, Editura Polirom, Iași, 2002, 391 p. ISBN 973-681-114-X
- 123.OPREAN, V., OPREAN, D. *Contabilitatea managerială focalizată pe responsabilități și performanțe*. În: *Gestiunea și contabilitatea firmei*, 2008, vol. 11, nr. 9, p. 2-7.

124. PANUȘ, V. Instrumente și rapoarte contabile utilizate în procesul decizional. Teză dr. Chișinău, 2012, 129 p.
125. PANUȘ, V, Rolul contabilității în fundamentarea deciziilor economice, Iași, ed. Tipo Moldova: 2011, 194 p.
126. PANUS, V. Rolul contabilității în fundamentarea deciziilor economice, Tipo Moldova, Iași, 2011, 194 p.
127. Planul general de conturi contabile. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.10.2013, nr. 233-237.
128. POPOVICI, A., CAUȘ, L. Aspecte generale privind aplicarea contabilității manageriale în construcții. În: Analele ASEM. Ed. XI, nr. 1/2013, Chișinău, 2013, p. 195-199
129. PACIOLO, L. Tratat de Contabilitate în partidă dublă. Traducere: Dumitru Rusu, Ștefan Cuciureanu, Iași: Editura Junimea. 1981.
130. RADU, I., URSACESCU, M., VLADANU, D. Informatică și management. București: Universitara, 2005, 392 p. ISBN 973-749-249-4.
131. RAMONA, VASILESCU. „Sisteme informatice de contabilitate”. Note de curs. Universitatea Tibiscus Timișoara, Romania. Editura: „Eurostampa” TIMIȘOARA, 2008. ISBN ISBN 978-973-687-710-0.
132. Reglementări contabile conforme cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene, <http://www.ceccarbucuresti.ro/userfiles/directiva%204.pdf> (accesat 22.06.2014).
133. RISTEA, M. Adoptarea rapoartelor financiare analitice în contabilitatea de gestiune. Tabloul de bord. În: Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, nr. 2, București, 2006, pp. 43-50.
134. RISTEA, M., DUMITRU, C.G. Controlul și gestiunea performanței pe baza costurilor standard. În: Gestiunea și contabilitatea firmei, nr. 6, București, 2010, pp. 24-39.
135. RUSSU, C. Management. București: Expert, 1996, 355 p. ISBN 973-95872-3-2.
136. RUSU, D. Fra Luca di Borgo și doctrinele contabilității în cultura economică românească. Iași: Editura Junimea. 1991.
137. RUSU, C., VOICU, M. Managementul pe baza centrelor de responsabilitate. București: Ed. Economică, 2001, 15 p.
138. SMITH, A. Avuția națiunilor. București: Ed. Publică, 2011, 408 p.
139. SORIN, BRICIU. SORINEL. CĂPUȘNEANU. „Aspecte ale normalizării contabilității manageriale din România la nivel microeconomic”. În: Revista „Economie teoretică și aplicată”. Categoria B+. Volumul XVIII (2011), No. 3(556), p. 57-68. ISBN 1841-8678.
140. STANDARDE NAȚIONALE DE CONTROL INTERN ÎN SECTORUL PUBLIC nr. 189 din 05.11.2015. In: Monitorul Oficial Nr. 332-339, nr : 2391 din 11.12.2015 [citat 13.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/362172/> (2018).
141. STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE „MOLDOVA 2030” [citat 15.08.2022]. Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf

142. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A PIETEI FINANCIARE NEBANCARE PE ANII 2018–2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia. CNPF. [citată 20.08.2022]. Disponibil: https://www.cnpf.md/storage/files/files/strategia_cnpf_20182022.pdf
143. STANDARDELE NAȚIONALE DE AUDIT INTERN nr. 153 din 12.09.2018. În: Monitorul Oficial nr. 400- 409, art. nr.: 1577, 26.10.2018 [citată 09.06.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/377754%20/>
144. Standardele Naționale de Contabilitate nr. 118 din 06.08.2013 În: Monitorul Oficial nr.233-237/1533 din 22.10.2013 [citată 20.06.2020]. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/content/standardele-na%C8%9Bionale-de-contabilitate-aprobate-prin-ordinul-nr118-0>
145. STANDARDELE INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE FINANCIARĂ (IFRS), acceptate prin Hotărârea Guvernului nr. 238 din 29 februarie 2008. În: Monitorul Oficial nr. 47- 48, art. nr.: 302, 07.03.2008 [citată 06.06.2020]. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
146. STANDARDELE INTERNAȚIONALE PENTRU PRACTICA PROFESIONALĂ A AUDITULUI INTERN. În: © Institutul Auditorilor Interni, revizuit octombrie 2016 [citată 20.06.2020]. Disponibil: <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Romanian.pdf>
147. ȘTAHOVSCHI, A. Utilitatea, calitatea și utilizatorii informațiilor financiare. În: Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță, Conferința științifică internațională, Chișinău, ASEM, 02 aprilie 2015, pp. 95-99, ISBN 978-9975-75-750-8.
148. ȘEVCIUC, T. Abordarea controlului intern în contextul factorilor de risc. În: Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare, Conferința Științifică Internațională, 19 -20 aprilie, Ediția a VII-a, Chișinău, ASEM, 2018, pp. 263-270, ISBN 978-9975-127-59-2.
149. ȘTEFAN, CAMELIA, ION, NEGOIȚĂ, SORIN, ENACHE. „Asigurări și reasigurări în afacerile economice. Aplicații și studii de caz”. Ed. Independența Economică, Pitești, 2002, ISBN: 973- 8112-36-2.
150. TABĂRĂ, N., BRICIU, S. (coordonatori) și alții. *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*. Iași: Ed. TipoMoldova, 2012, ISBN 978-973-168-723-0. p.626.
151. TABĂRĂ, N. *Control de gestiune. Delimitări conceptuale, metode, aplicații*. Iași: Ed. TipoMoldova, 2009, 324 p. ISBN 978-973-168-018-7.
152. TABĂRĂ, N. *Modernizarea contabilității și controlului de gestiune. Actualități și perspective*. Iași: Ed. TipoMoldova, 2006. 408 p. ISBN (10) 973-8900-36-0. ISBN (13) 978-973-8900-36-3.
153. TABĂRĂ, N. „Cadrul conceptual al contabilității de gestiune” [citată 16.08.2021]. Disponibil: <https://conferences.univ-danubius.ro/fisiere/DiscursprofesorTabara.pdf>
154. TIMUȘ, A., UNGUR, C. *Potențialul investițional al pieței de asigurări din Republica Moldova*. Inst. Naț. de Cercet. Econ. – Chișinău : INCE, 2019. – 150 p. ISBN 978-9975-3378-1-6.

155. TUHARI, T. Teoria și istoria contabilității, Chișinău: UCCM, 2013, 88 p. ISBN 978-9975-114-55-4.
156. TUHARI, T. Organizarea contabilității și controlului în unitățile economice
157. TUHARI, T. Raportarea managerială în cadrul controlului intern. În: Cooperarea dintre mediul universitar și organismele profesionale: soluții și oportunități în dezvoltarea durabilă a profesiei contabile, Conferința Științifică Internațională, din 4 aprilie 2014, Chișinău, ASEM, P. 250-257, ISBN 978-9975-75-710-2.
158. ȚUGULSCHI, I. Perfectionarea contabilității consumurilor în vederea luării deciziilor manageriale: în tz. de doct. Chișinău, 2013. – 201 p.
159. ȚUGULSCHI, I., MELNIC, G. Standardele internaționale de raportare financiară drept bază pentru elaborarea rapoartelor manageriale. În: Republica Moldova: 20 ani de reforme economice. Chișinău: ASEM, 2011, p. 327-331.
160. ȚUGULSCHI, I. Bugetarea în cadrul proiectelor internaționale. În: Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță, Conferința științifică internațională, Chișinău, ASEM, 02 aprilie 2015, pp. 109-112, ISBN 978-9975-75-750-8.
161. ȚURCANU, V., MIHAILA, Sv. Contabilitate de gestiune & Control de gestiune. Monografie/ Viorel Țurcanu, Svetlana Mihaila. – Chișinău: ASEM, 2015. – 231 p.
162. ȚURCANU, V. „Problemele contabilității de gestiune și ale implementării acestora”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Problemele contabilității și auditului în contextul integrării europene”. Chișinău, 2007, p. 366-368
163. ȚURCANU, V. Contabilitatea și controlul de gestiune: convergente și delimitări. În Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: conf. șt. int. Chișinău: ASEM; 2012, vol. 2, p. 333-335
164. ȚURCANU, V., GOLOCIALOVA, I. Funcționalitatea contabilității în Republica Moldova timp de 25 de ani. În: Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor, Conferința Științifică Internațională, 5-6 aprilie, Ediția a VI-a, Chișinău, ASEM, 2017, pp. 10-15, ISBN 978-9975-127-50-9.
165. ȚURCANU V., GOLOCIALOVA I. Raportarea financiară conform standardelor internaționale. ACAP: 2015. 452, p. ISBN 978-9975-129-13-8.
166. ȚURCANU, V. Calculația costurilor: lucrare didactică. Chișinău: ASEM, 2001. 115 p., ISBN 9975-75-126-1.
167. ȚIRIULNICOVA, N. Analiza rapoartelor financiare, Chișinău: Topografia Centrală, 2004, 384 p., ISBN 9975-78-300-7.
168. ULIAN, G., MIHAILĂ, S. „Raportarea managerială – premise a succesului în procesul decizional”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”. Moldova, 2-3.11.2018. Centrul Editorial-Poligrafic al USM. ISBN: 978-9975-142-57-1. https://ibn.idsi.md/ro/collection_view/236
169. ULIAN, G., COJOCARU, M., DAVIDOV, C. Investițiile în inovații: catalizator al creșterii economice durabile. În: Paradigme moderne ale economiei și antreprenoriatului inovativ: conferința internațională științifică, 3-4 noiembrie 2017, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: CEP USM, 2017, p.104-110. ISBN 978-9975-71-942-1
170. ULIAN, G., DOGA-MÎRZAC, M., HULAPOVA, T. Elementele susținerii mediului de afaceri la nivel național. În: Inovația: factor al dezvoltării social economice: conferința

științifico-practică, 3 martie 2016, Universitatea de Stat Bogdan Petriceicu Hajdeu din Cahul, p.68-71. ISBN 978-9975-88-012-2

171. VĂDUVA, S. Antreprenoriat în managementul public. Globalizarea, europeanizarea și importanța societății civile a afacerilor. București: Editura Economică, 2015, 294p. ISBN 978-973-709-731-6.
172. WIKIPEDIA [citată 27.07.2022]. Disponibil: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Contabilitate>
173. WIKIPEDIA [citată 27.07.2022]. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Luca_Pacioli
174. ZAHIU, L., NASTASE, M. Economia întreprinderii. București: Editura ASE, 2003, 210 p. ISBN 973-594-116-3

Publicații în limba engleză:

175. ANDERSON, D. J., EUBANKS, G. „Governance and Internal Control”. Leveraging COSO Across the Three Lines of Defense, Copyright © 2015: The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) 1234567890 PIP 198765432. 32 p. [citată 13.08.2022]. Disponibil: <https://www.coso.org/Shared%20Documents/COSO-2015-3LOD.pdf>
176. ANDREW, H. NEWMAN; BRYAN, R. STIKELEATHER, NATHAN J. Waddoups. „How Relative Performance Information Affects Exploration-Exploitation Decisions”. În: Journal of Management Accounting Research. 2022, nr. 34 (1). p. 75–95. <https://doi.org/10.2308/JMAR-2020-070>. ISSN 1049-2127. eISSN 1558-8033. Disponibil: <https://meridian.allenpress.com/jmar/issue/34/1>
177. ASSOCIATION OF CHARTERED CERTIFIED ACCOUNTANTS AND THE CHARTERED INSTITUTE OF MANAGEMENT ACCOUNTANTS. Paper P5. „Advanced Performance Management”. Published by: Kaplan Publishing UK. Unit 2 The Business Centre. Molly Millars Lane. Wokingham Berkshire. RG41 2QZ. © Kaplan Financial Limited, 2015. Printed and bound in the Great Britain. p. 98. ISBN 978-1-78415-222-2. Disponibil: <https://www.skylineuniversity.ac.ae/pdf/acca/P5.pdf>
178. AL-QUDAH, MUSTAFA A.A., „Financial Performance: An Empirical Study on the Jordanian Industrial Corporations Listed on Amman Financial Market for the period 2008-2012”, in Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, vol. 6(1)/2014. https://www.researchgate.net/publication/315615112_Financial_Performance_An_Empirical_Study_on_the_Jordanian_Industrial_Corporations_Listed_on_Amman_Financial_Market_for_the_period_2008-2012
179. CIUMAȘ, C., COCA, R. ALEXANDRINA, ONIGA, A. „The solvency II approach on the capital charge for the non-life catastrophic risk, Annals of Faculty of Economics”, 2014, vol. 1, issue 1, 874-882, <http://www.doaj.org/doaj> [citată 16.08.2022] Disponibil: <http://steconomice.uoradea.ro/anale/> . <http://ideas.repec.org/s/ora/journal.html>
180. DOLGHI, V. „STRATEGIES FOR GREATER COMPLIANCE WITH INTERNATIONAL EDUCATION STANDARDS”. Centre for Financial Reporting Reform (CFRR) World Bank Group. Public Disclosure Authorized. 2017 by International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank. 30 May 2017, Vienna, Austria. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/824531568617550707/pdf/Strategies-for-Greater-Compliance-with-International-Education-Standards.pdf>
181. GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M., MASKO, L., *Problems of presenting information on the results of ESG – behavior in the reporting of companies for the*

- implementation of SDGs*: Monograph. Chişinău]: CEP USM, 2023. – 159 p. ISBN 978-9975-62-513-5 (PDF).
182. GOLOCHALOVA, I.; COJOCARU, M. Recognition of natural capital in financial reporting in the context of the socio-economic paradigm: practice of the Republic of Moldova and international experience. In: Scientific Papers: Management, Economic Engineering in Agriculture & Rural Development, 2022, 22.3
https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.22_3/Art28.pdf
183. HOSHIN, K. „Policy Deployment for Successful TQM By Yoji Akao”. First Published: 2004. eBook Published: 18 December 2020. eBook ISBN 9780367554255. New York. Imprint Productivity Press. p. 244. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780367554255>
 Disponibil: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780367554255/hoshinkanri-yoji-akao>
184. INTERNATIONAL FEDERATION OF ACCOUNTANTS (IFAC).
<https://www.ifac.org/who-we-are/our-purpose>
185. INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS).
<https://www.mf.gov.md/ro/lex/contabilitate-%C8%99i-audit>
186. INTERNATIONAL FEDERATION OF ACCOUNTANTS (IFAC). DEVELOPING THE ACCOUNTANCY PROFESSION. „*Guide to Management Accounting Principles*”. [citat 16.08.2022] Disponibil: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/developing-accountancy-profession/discussion/help-shape-guide-management-accounting-principles>
187. JACOB, G. (Jake) BIRNBERG, MICHAEL D. (Mike) Shields. „Journal of Management Accounting Research at 30 Years: Reflections on Its Context, Creation, Challenges, and Contributions” În: *Journal of Management Accounting Research*. American Accounting Association. Vol. 32, number 1, 2020. p. 1–10. ISSN 1049-2127. eISSN 1558-8033. DOI: 10.2308/jmar-19-038. Disponibil: <https://meridian.allenpress.com/jmar/issue/32/1>
188. KAPLAN, ROBERT S. AND BRUNS, W. *Accounting and Management: A Field Study Perspective*. Harvard Business School Press, 1987.
189. MYKOLA, MATIUKHA. ALEXANDER, ROVNYAGIN. „*Managerial accounting as an element of information resources management of an enterprise*”. Department of Accounting and Audit Kyiv National University of Technologies and Design. Ukraina. În: *Jurnal „EUREKA Social and Humanities”*. January 2020, 1(1):3-9. Online ISSN: 2504-5563. DOI:10.21303/2504-5571.2020.001045.
190. MARGARET A. ABERNETHY; MARK S. WALLIS. „*Critique on the “Manager Effects” Research and Implications for Management Accounting Research*” În: *Journal of Management Accounting Research*, 2019, Volumul 31 (1), p. 3–40. ISSN 1049-2127. eISSN 1558-8033. <https://doi.org/10.2308/jmar-52030>. Disponibil: <https://meridian.allenpress.com/jmar/issue/31/1>
191. MISHOVA, T., GLOBALA, G., POSTOLACHI, B. Management accounting and real-time business making. În: *Analele ASEM*. ed. a. XII-a nr. 1/2014, p. 91-96
192. MEHDI, BABAEI; JAFAR, BEIKZAD „*Management information system, challenges and solutions*”. În: *European Online Journal of Natural and Social Sciences* 2013; vol.2, No. 3(s), p. 374-381. ISSN 1805-3602. [citat 19.08.2022]. Disponibil: <https://core.ac.uk/download/pdf/230046319.pdf>
193. Marina KUZMINA 1; Bibigul AKIMOVA 2; Gulnara AMANOVA 3; Saule SAPARBAYEVA 4; Abdulla ERZHANOV 5; Altynsara SADIYEVA 6; Assem

- KAZHMUKHAMETOVA 7. On the standards of management accounting: comparison of Russian and Kazakh current state. An: Revista Espacios, ISSN 0798 1015, Vol. 38 (Nº 24) Año 2017. Pág. 21. [citat 19.08.2022]
<https://www.revistaespacios.com/a17v38n24/a17v38n24p21.pdf>;
<https://www.revistaespacios.com/a17v38n38/in173838.html>
194. NOVI DEWAN. INDIAN LIFE and Health Insurance Industry: A Marketing Approach. Springer Science & Business Media. p. 2.
195. ROHIT VIKAS AKOLE. University of Bridgeport „*Problems and Solutions for Project Management Information Systems*”. În: International Journal of Science and Engineering Investigations, Volume 8, Issue 87, April 2019. p. 80-85. Paper ID: 88719-12. ISSN: 2251-8843. [citat 19.08.2022]. Disponibil:
https://www.researchgate.net/publication/351547742_Problems_and_Solutions_for_Project_Management_Information_Systems
196. SALEH MOHAMMAD Al-Sayyed. „*The Impact of the use of Modern Management Accounting Techniques to Streamline Decision-Making in the Jordanian Industrial Companies*”. În: „European Journal of Business and Management”. ISSN 2222-1905 (Paper) ISSN 2222-2839 (Online). Vol.7, No.10, 2015, p.260-271. [citat 19.08.2022]. Disponibil:
<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.877.7158&rep=rep1&type=pdf>
197. STAUBUS, GEORGE J. ACTIVITY Costing and Input-Output Accounting. Publisher: Richard D. Irwin, Inc., 1971, p.147.
198. TIMUŞ, A., DZIUBETSCAIA, T. *Types of Insurance Fraud and Its Consequences*. În: Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління в умовах цифрової трансформації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 7 квітня 2022 року. [Електронне видання]. – Рівне :НУВГП, 2022. ISBN 978-966-327-534-5
199. TIMUŞ A., UNGUR, C.; RABOŞAPCA, I. *Assimilation of investment potential of insurance companies through government securities*. În: Economie și Sociologie, 2017, nr. 1-2, pp. 124-132. ISSN 1857-4130. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/53439
200. TIJANI, AMARA; SAMIRA, BENELIFA. „The Impact of External and Internal Factors on the Management Accounting Practices”. În: International Journal „of Finance and Accounting”. 2017, 6(2): p.46-58. DOI: 10.5923/j.ijfa.20170602.02.
https://www.researchgate.net/publication/317643861_The_Impact_of_External_and_Internal_Factors_on_the_Management_Accounting_Practices
201. TECHNOLOGY AND INNOVATION IN THE INSURANCE SECTOR. OECD (2017). [citat 19.08.2022]. Disponibil: <https://www.oecd.org/finance/Technology-and-innovation-in-the-insurance-sector.pdf>
202. VU THI THANH BINH, NHAT-MINH TRAN, DO MINH THANH, NGUYEN THI HONG NGA „*Impact of Accountant Resource on Quality of Accounting Information System: Evidence from Vietnamese Small and Medium Enterprises*”. În: „ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives”. SCOPUS. <http://www.acrn-journals.eu/>, nr. 9 (2020), 1-14. ISSN 2305-7394. <https://doi.org/10.35944/jofrp.2020.9.1.001> [citat 19.08.2022]. Disponibil: <http://www.acrn-journals.eu/resources/jofrp09a.pdf>
203. WIKIPEDIA, Management Information System [citat 21.08.2018]. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Management_information_system

204. WIKIPEDIA. Insurance. [citat 27.08.2018]. Disponibil: <https://en.wikipedia.org/wiki/Insurance>
205. WAYNE F CASCIO, RAMIRO MONTEALEGRE. „How Technology Is Changing Work and Organizations”. În: Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior 3(1). p.349-375, March 2016. DOI:10.1146/annurev-orgpsych-041015-062352. [citat 27.08.2022]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/299400943_How_Technology_Is_Changing_Work_and_Organizations

Publicații în limba rusă

206. АВЕРЧЕНКО, О.Д., ПЛЕХАНОВА, Г.В. „Банкострахование в обеспечении развития финансового сектора экономики”. Монография. М.: Изд-во РЭУ им. Г. В. Плеханова, 2019, с. 211. ISBN 978-5-7307-1502-8.
207. АДАМОВ, Н., РОГУЛЕНКО, Т., ФОМИЧЕВА, Г. Основы управленческого учёта. Санкт-Петербург: Изд-во Питер, 2005. 112 с. ISBN 5-469-00469-4.
208. АДАМЧУК, Н.Г., АЗИМОВ, Р.С., БЕЛОУСОВА, Т. [и др.]; под ред. Л. А. ОРЛАНЮК-МАЛИЦКОЙ, А. А. ЦЫГАНОВА. „Страхование в условиях цифровой экономики: наука, практика, образование”. Монография. Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации. М.: ИНФРА-М, 2022, с. 258 с. ISBN 978-5-16-016847-0 . – ISBN 978-5-16-109419-8.
209. АЛБОРОВ, Р.А., ЛИВЕНСКАЯ, Г.Н. „Управленческий учет затрат по центрам ответственности в производственных организациях”. Монография. Ижевск: Изд-во „Удмуртский университет”, 2013, 108 с. ISBN 978-5-4312-0196-7.
210. АРХИПОВ, А. П. Финансовый менеджмент в страховании: учебник - Москва : Финансы и Статистика, 2014, 320. ISBN 978-5-279-03483-3.
211. АХВЛЕДИАНИ, Ю. Т. Рынок страховых услуг: современные тенденции и перспективы развития. Монография. Рос. экон. ун-т им. Г.В. Плеханова. М. : Русайнс, 2020, 235 с. ISBN 978-5-4365-1729-2.
212. БАЖЕРЯН, Е., ДУМБРАВА, Р. *Центры ответственности - как объекты систем внутреннего контроля и учета*. În: Analele Academiei de Studii Economice din Moldova, ed. IX, 2011, pp. 194-198, ISBN 978-9975-75-567-2.
213. БОРОНЕНКОВА, С.А., БУЯНОВА, Т.И. Бухгалтерский учет и экономический анализ в страховых организациях. Инфра-М. 2010. с.476. ISBN 978-5-16-003776-9
214. БЫРКЭ, А., ЦУРКАН, Л. *Учет затрат по центрам ответственности в системе управленческого учета туристических агентств*. În: Пути улучшения качества подготовки кадров сферы гостиничного и туристского бизнеса, IX Международной научно-практической конференции факультета туризма и гостиничного хозяйства, 28 февраля - 01 марта. 2013. Санкт-Петербург. pp. 78-85. ISBN 978-5-9978-0289-9.
215. БЛАЖЕНКОВА, Н. Организационно – методическая основа управленческого учёта. В: Бухгалтерский учёт. 2009, № 10, с. 75-79.
216. БЛАЖЕНКОВА, Н. *Методика организации стратегического управленческого учёта*. В: Бухгалтерский учёт. 2008, № 4, с. 66-68.
217. БУЯНОВА, ТАТЬЯНА; ЖДАНОВ, ДЕНИС. *Новации в бухгалтерском учете и отчетности страховых организаций*. В материалах XI Всероссийской молодежной научно-практической конференции: „Актуальные проблемы бухгалтерского учета, анализа и аудита”. Курск, 25–26 апреля 2019 года. Издательство: Юго-Западный

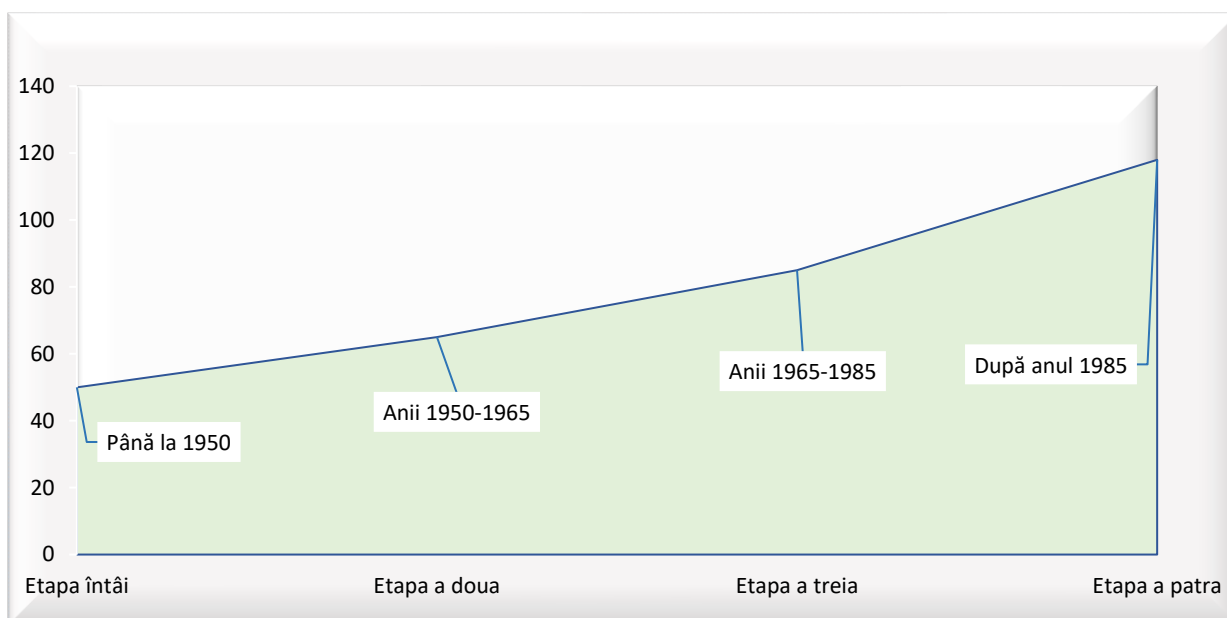
государственный университет (Курск). [citat19.08.2022]
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=39187077&pff=1>

218. ВАХРУШИНА М. А. Бухгалтерский управленческий учёт: 8-е изд. Москва: Изд-во Омега-Л, 2010, 570 с. ISBN 978-5-370-01917-3
219. ГРИГОРОЙ, Л., ДИМА, М. МСФО: Практическое применение для руководителей и главных бухгалтеров. 2009. Chişinău: Universul. ISBN 978-9975-47-0.
220. ГОЛОЧАЛОВА, И., КОЖОКАРУ, М., МАСЬКО, Л. *Проблемы представления информации о результатах ESG-поведения в отчётности компаний для реализации целей устойчивого развития*. Монография. 2023. Print-Caro. – 193 p. ISBN 978-9975-165-43-3.
221. ГРАБАРОВСКАЯ, Л., КОНСТАНТИНЕСКУ, Вл. *Бюджетирование в управленческом учете как инструмент стратегического планирования*. În: Revistă științifică a ASEM „Economica” Chişinău: Studia Universitatis, 2008, ed. 1/2008, p. 185-191
222. ДРУРИ, К. Управленческий и производственный учет. 5-е изд., перераб. и доп.: Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2016. 735 с, ISBN 978--238-00896-6.
223. ДОЛГИЙ, В. „Некоторые аспекты ценообразования на рынке страховых услуг”. În: Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна система: вектори розвитку», pag.152-153. 26 aprilie 2018, Ujgorod, Ucraina. УДК 336 (477) (063). Ф59.
<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/39315>
224. ДОЛГИЙ, В. „Бизнес-процессы страхового дела и основные принципы разделения страхового общества на центры финансовой ответственности”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale jubiliară cu ocazia aniversării a 65 de ani de la fondarea facultății de științe economice. „PARADIGME MODERNE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMIEI NAȚIONALE ȘI MONDIALE”. 02 – 03 noiembrie 2018. CEP USM, pag. 209-2013. Chişinău, 2018. ISBN 978-9975-142-57-1.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/78495
225. ДОЛГИЙ, В. „Структура страховой премии и факторы, влияющие на стоимость страховой услуги” În: Culegeri de articole științifice a Conferinței Științifice Internaționale „Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: Realități și perspective de dezvoltare, ediția a VII, 19-20 aprilie 2018, , pag.289-292, CZU:368.025.1(478). ISBN978-9975-127-59-2, ASEM. Chişinău, 2018.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/147041
226. ДОЛГИЙ, В. „Теоретические аспекты развития управленческого учета и его функции в управлении современной страховой компании” În: Revista științifică „Studia Universitatis Moldaviae”, nr.2(102), 2017, USM, Chişinău, 2017, ISSN 1857-2073 p.140-144. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/53660
227. ДОЛГИЙ, В. „Стратегический управленческий учет и его роль в формировании конкурентной стратегии управления предприятием”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, ediția XI, ”Creșterea competitivității economice în contextul formării societății bazate pe cunoaștere”, 28 - 29 octombrie 2016, Chişinău, 2016, CEP USM pag. 584-590. ISBN 978-9975-71-838-7.
228. ДОЛГИЙ, В. „Управленческий учет – информационная основа принятия решений”. În: Materialele Conferinței Științifice naționale cu participare Internațională ,

- „Integrare prin cercetare și inovare”, 28 - 29 septembrie 2016, Chișinău, 2016, CEP USM pag. 232-235. ISBN 978-9975-71-818-9.
229. **ДОЛГИЙ, В.** „Управленческий учет и его роль в построение системы управления предприятием”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, ediția X, „Priorități strategice de modernizare inovațională a economiei Republicii Moldova și politici de dezvoltare durabilă la nivel mondial”, 30 - 31 octombrie 2015, Chișinău, 2015, CEP USM pag. 127-131. ISBN 97-9975-71-711-3.
230. **ДОЛГИЙ, В.** „Стратегии развития управленческого учета”. Academia de Studii Economice a Moldovei. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale: „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 25-26 septembrie 2015. ISBN 978-9975-75-619-8.
231. **ДОЛГИЙ, В.** «Особенности принятия управленческих решений о тарифных ставках по классам общего страхования», ASEM, al 9-lea Simpozion Internațional al Tinerilor Cercetători din 14-15 aprilie 2011. Editura ASEM. Chișinău, 2011
232. **ДОЛГИЙ, В.** „Учет посреднических операций профессиональных участников страхового рынка по заключению договоров страхования”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Aspecte economico-financiare și sociale ale economiei Republicii Moldova în contextul transformărilor sistemice și integrării în spațiul european”, 26-27 noiembrie 2010, pag. 401-407. Chișinău, 2010. ISBN 978-9975-71-084-8.
233. **ДОЛГИЙ, В.** „Основы организации бюджетного процесса в страховой компании”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Dezvoltarea economică în contextul aspirației de integrare europeană. Perspective și Realizări”, 23 - 24 octombrie 2009, pag. 252-259. Chișinău, 2009. ISBN 978-9975-70-915-6.
234. **ДОЛГИЙ, В.** „Методика бюджетирования в страховых компаниях”. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Problemele contabilității în contextul integrării europene”, 10-11 noiembrie 2009, pag. 118-122. Editura ASEM, Chișinău, 2009. ISBN 978-9975-75-498-9.
235. ЕЗЕРСКАЯ, Т.А. „Управленческий учет в Республике Беларусь: концептуальные основы и перспективы развития”. [citat 16.08.2022]. Disponibil: <https://core.ac.uk/download/pdf/214861652.pdf>
236. ЖОЛАЕВА, М. А. „Система управленческого учета в страховых компаниях”. Европейская наука XXI века-2013: Материалы IX международной научно-практической конференции. – Экономическая наука. Наука и студия. – 2013. – с.
237. ЖОЛАЕВА, М. А. „Роль внутреннего контроля в системе управления деятельностью страхового субъекта”. Вестник КазНУ. Серия экономическая. – 2014. – № 4 (104). – С. 155-162.
238. ЖОЛАЕВА, М. А. „Конкурентоспособность страховых компаний”. Вестник университета «Туран». – 2014. – № 3 (63). – с. 240.
239. ИЛЬИНА, А. В., ИЛЫШЕВА, Н.Н. Управленческий учет : учеб. пособие – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2016. –180 с. ISBN 978-5-7996-1743-1
240. КОСТОЕВА, А., Контроллинг прибыли как важный стимулятор эффективности принимаемых управленческих решений. În: Международное научно-исследовательское журнал, №10 (41) 2015, Часть 1 Ноябрь, Екатеринбург, pp. 38-43, ISSN 2303-9868 , ISSN 2227-6017.

241. КАРПОВА, Т.П. Управленческий учет : учебник для вузов. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. 351 с. ISBN 5-238-00633-0.
242. ЛЯХОВА, О. Д., ИВАКИНА, И. И. «Управленческий учет на современном этапе», Журнал «Актуальные вопросы экономических наук», № 35, 2013 г., с.107.
243. ПАЛИЙ, В. Ф., Организация управленческого учета. М.: Бератор-Пресс, 2003.
244. ПАЛИЙ, В. Ф. Управленческий учет издержек и доходов (с элементами финансового учета). М.: ИНФРА-М, 2009 г. 277 с. ISBN 5-16-002733-5.
245. ПОЛЕНОВА, С.Н., Теоретические аспекты бухгалтерского управленческого учета, Журнал «Бухгалтерский учет в издательстве и полиграфии», № 9(117), 2008 г., с.27.
246. РОМАНОВА, Ю. Д., ДЬЯКОНОВА, Л.П., ЖЕНОВА, Н.А. [и др.]. „Современные информационно-коммуникационные технологии для успешного ведения бизнеса”. Учебное пособие, (Серия учебников для программы MBA (Master of Business Administration), 2-е изд., испр. и доп. М.: ИНФРА-М, 2021, с. 257. ISBN 978-5-16-017053-4, ISBN 978-5-16-108517-2 : 1199.00.
247. СОКОЛОВ, Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. М.: Аудит: ЮНИТИ, 1996. 638 с.
248. СЛИНЬКОВ, Д. Г. Управленческий учет: постановка и применение, Санкт – Петербург, Питер, 2010, 304 с.
249. ТИМУШ, А., ДЗЮБЕЦКАЯ, Т. Особенности осуществления медицинского страхования в Республике Молдова. Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Ed. Partea 1, 3 iunie 2022, Cahul. Cahul, Republica Moldova: Tipografia "Centrografic" SRL, 2022, Vol.9, Partea 1, pp. 253-257.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/166084
250. ХОРНГРЕН, Ч.Т., ФОСТЕР, Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М.: Финансы и статистика, 1995. 410 с.
251. ХОТ, Ф. Т., История развития и становления управленческого учета как науки управления. В: Научная электронная библиотека «КИБЕРЛЕНИНКА», серия Экономика, 2014 год, <http://cyberleninka.ru/> (посещена 11.02.17).
252. ЧАЯ, В.Т., ЧУПАХИНА, Н. И. „Основные компоненты и этапы постановки системы управленческого учета в агрохолдингах”. În: Revista „Экономический анализ: теория и практика”, 13 (118). 2008. [citat 16.08.2022]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-komponenty-i-etapy-postanovki-sistemy-upravlencheskogo-ucheta-v-agroholdingah/viewer>
253. ЧАЯ, В.Т., ЧУПАХИНА, Н. И., Аналитическое обоснование становления и развития системы управленческого учета, Журнал «Все для бухгалтера», № 23, 2007 г., с.18.
254. ЧУПАХИНА, Н.И., Этапы развития управленческого учета, В: Журнал «Экономический анализ: теория и практика», № 21, 2007 г.
255. ЦУРКАНУ, В., ГОЛОЧАЛОВА, И. Составление финансовой отчетности в соответствии с международными стандартами: учеб.- практик. пособие, 2014, Chișinău: АСАР. 480 р. ISBN 978-9975-53-282-2.

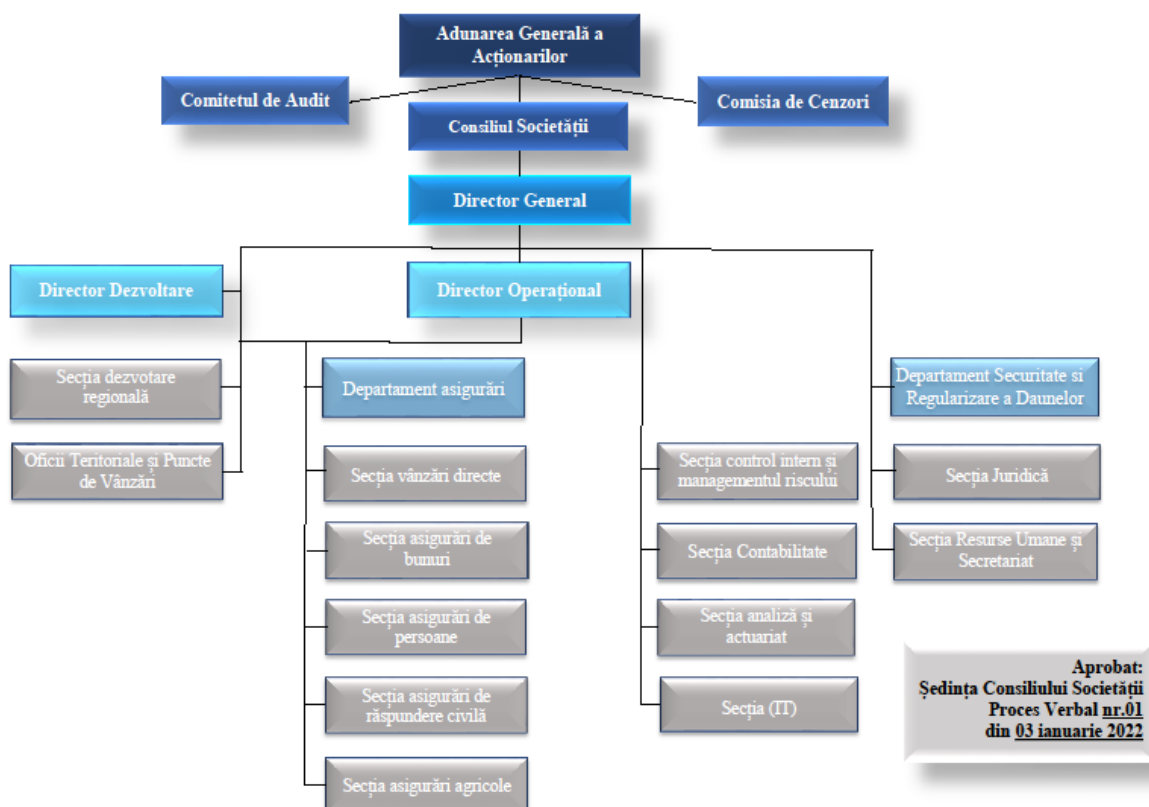
ANEXE

Etapele dezvoltării contabilității manageriale în practica mondială

Sursa: elaborat de autor în baza surselor nr. 243, 250, 251, 252, și 253

Model

Structura organizațională al Societății de Asigurări

Sursa: elaborat și implementat de autor în cadrul Companiei „Intact Asigurări Generale” S.A.

Anexa 3

PROIECT

Aprob:

Director general

Compania de Asigurări

” _____ ” S.A.

ordinul nr.

din « _____ » ianuarie 202__

REGULAMENT

cu privire la politica de contabilitate a
” _____ ” S.A.

Chișinău, 202__

Politica de contabilitate a Societății ” _____ ” S.A este elaborată în conformitate cu sistemul de contabilitate și se precizează la începutul fiecărui an de gestiune. Adoptarea și precizarea politicii de contabilitate se perfectează printr-un document organizatoric-de dispoziție ordin al conducerii.

Responsabilitatea pentru formarea și respectarea politicii de contabilitate o poartă conducătorul societății.

I. Dispoziții generale

1. Societatea de Asigurări „ _____ ” S.A. (în continuare **Compania**) a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova la _____, numărul de identificare de stat _____. Adresa juridică: MD-_____, str._____, mun. Chișinău, Republica Moldova.

2. **Compania**” _____ ” S.A desfășoară activități de asigurare și/sau reasigurare în domeniul **asigurărilor generale**.

3. Politica de contabilitate este elaborată în baza:

3.1. Legii contabilității și raportării financiare LP287/2017 din 15.12.2017, cu modificările și completările ulterioare;

3.2. Legii privind activitatea de asigurare sau de reasigurare Nr. LP92/2022 din 07.04.2022, cu modificările și completările ulterioare;

3.3. Legii privind societățile pe acțiuni nr. 1134 publicată la 01.01.2008 în Monitorul Oficial Nr. 1-4;

3.4. Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (în continuare **IFRS**);

3.5. Cadrelui general conceptual de raportare financiară;

3.6. FAS (Autoritatea de Supraveghere Financiară) 60 „Contabilitatea și Raportarea Financiară Societăților de Asigurări”;

3.7. Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare. Hotărârârea CNPF nr. 30/10 din 13.06.2023; Altor actelor legislative Republicii Moldova;

4. **Compania** ” _____ ” S.A și-a elaborat planul de conturi contabile ținând cont de modificările legislației în vigoare și politicile contabile pentru contractele de asigurare luând în considerație prevederile IFRS 4 „Contractele de asigurare” și practici internaționale de compelarea situațiilor financiare compatibile cu sistemul de raportare financiară național.

5. Responsabilitatea pentru organizarea și ținerea contabilității o poartă Directorul general (Administrator) al **Societății** ” _____ ” S.A, care creează condițiile necesare pentru organizarea corectă a contabilității, întocmirea și prezentarea oportună a rapoartelor financiare și statistice, asigură îndeplinirea riguroasă a cerințelor contabilului-șef privind întocmirea documentelor și prezentarea informației necesare pentru ținerea evidenței și completarea rapoartelor financiare și statistice de către toate subdiviziunile Societății.

6. **Contabilul-șef** asigură controlul și reflectarea în conturile contabile a tuturor operațiunilor economice efectuate, prezentarea informației operative și întocmirea rapoartelor financiare în termenii stabilite, poartă răspundere pentru respectarea principiilor metodologice de organizare a contabilității.

7. **Contabilitatea** se ține în **limba de stat** și în monedă națională. Contabilitatea faptelor economice efectuate în valută se ține atât în monedă națională, cât și în valută străină, potrivit standardelor de contabilitate.

8. Contabilitatea se ține conform următoarelor principii de bază ale contabilității:

8.1. continuitatea activității;

8.2. contabilitatea de angajamente;

8.3. permanența metodelor;

8.4. evaluarea separată a elementelor de active și de datorii

8.5. necompensarea;

8.6. prevalența economicului asupra juridicului;

8.7. prudența;

8.8. independența exercițiului;

8.9. intangibilitatea;

8.10. consecvența prezentării.

9. Informația din Rapoartele Financiare este selectată conform următorilor caracteristici calitative:

9.1. inteligibilitatea;

9.2. relevanța;

9.3. credibilitatea;

9.4. comparabilitatea.

II. Politici și metode contabile

a. Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Baza de prezentare rapoartelor (situațiilor) financiare

10. Situațiile financiare individuale pentru exercițiul financiar se referă numai la **Societate**, ca entitate individuală inclusiv filialele, reprezentanțele și subdiviziunile interne ale entității amplasate pe teritoriul Republicii Moldova, și nu consolidează operațiunile filialelor externe (amplasate peste hotarele RM) ale acesteia sau entităților controlate.

11. Valuta funcțională a rapoartelor financiare este leul moldovenesc (MDL), moneda națională Republicii Moldova. Toate sumele sunt exprimate în lei moldovenești (MDL) cu excepția cazurilor, când este indicat altfel.

12. Activele și pasivele în valută străină (în devize) sunt reevaluate în MDL la cursul oficial de schimb, stabilit de către Banca Națională a Moldovei (www.bnm.md), la data întocmirii rapoartelor financiare. Veniturile și cheltuielile în valută sunt reevaluate în MDL la cursul oficial de schimb la data efectuării operațiunilor. Câștigurile sau pierderile (venituri sau cheltuieli din activitatea financiară) generate din reevaluarea activelor și pasivelor în valută sunt recunoscute în Raportul privind rezultatele financiare ale anului de gestiune în componența venituri și cheltuielile din activitatea financiară.

13. Rapoartele financiare ale Societății, cu excepția Raportului privind fluxul mijloacelor bănești, se întocmesc în baza metodei calculării (specializarea exercițiilor).

14. **Societatea** ” _____ ” S.A întocmește și prezintă rapoarte financiare semianuale și anuale în conformitate cu cerințele prevăzute în IFRS și legislația locală.

15. Rapoartele (situații) financiare semianuale pentru primul semestru ale **Societatea** ” _____ ” S.A se prezintă de conducerea Societății, Serviciului situațiilor financiare, Comisiei Naționale a Pieței Financiare și altor organelor de stat competente în termen stabiliți.

16. Situațiile financiare anuale ale **Societatea** ” _____ ” S.A se aprobă spre publicare și se prezintă organelor de conducere a Societății, Serviciului situațiilor financiare, Comisiei Naționale a Pieței Financiare și altor organelor de stat competente în termen de pînă la 25 martie următoare anului de gestiune.

Componența rapoartelor financiare

17. Rapoartele financiare semianuale cuprind:

17.1. bilanțul contabil (situația poziției financiare);

17.2. raportul privind rezultatele financiare (situația profitului sau pierderii);

17.3. situația rezultatului global;

17.4. raportul privind fluxul mijloacelor bănești (situația fluxurilor de trezorerie pe perioadă);

17.5. raportul privind fluxul capitalului propriu (situația modificărilor capitalurilor proprii);

17.6. notele explicative selectate.

18. Rapoartele financiare anuale cuprind:

18.1. bilanțul contabil (situația poziției financiare);

18.2. raportul privind rezultatele financiare (situația profitului sau pierderii);

18.3. situația rezultatului global;

18.4. raportul privind fluxul mijloacelor bănești (situația fluxurilor de trezorerie pe perioadă);

18.5. raportul privind fluxul capitalului propriu (situația modificărilor capitalurilor proprii);

18.6. notele explicative complete.

19. Suplimentar la rapoartele (situațiile) financiare, entitatea va prezenta anual raportul conducerii și raportul de audit.

Folosirea estimărilor

20. Pentru întocmirea rapoartelor (situațiilor) financiare se folosesc unele estimări și ipoteze în ceea ce privește valoarea activelor și pasivelor raportate în bilanțul contabil, prezentarea activelor și datoriilor contingente la data întocmirii rapoartelor (situațiilor) financiare și a veniturilor și cheltuielilor raportate pentru perioada respectivă. Deși aceste estimări individuale prezintă un anumit grad de incertitudine, efectul acestora asupra rapoartelor (situațiilor) financiare este considerat ca nesemnificativ. Principalele componente ale rapoartelor (situațiilor) financiare la care se referă aceste estimări, sunt:

20.1. Rezervele tehnice pentru activitatea de asigurări generale;

20.2. Cota reasigurătorului în rezervele tehnice (partea din rezervele tehnice aferentă contractelor cedate în reasigurare și retrocesiune);

20.3. Creanțele provenite din operațiunile de asigurare;

20.4. Datoriile provenite din operațiunile de reasigurare;

20.5. Venituri și cheltuielile (câștigurile și pierderile) din activitatea financiară aferente diferențe de curs;

20.6. Primele cedate în reasigurare și retrocesiune;

20.7. Cheltuielile cu comisioanele agenților, brokerilor și personalului propriu;

20.8. Cheltuielile de achiziție amânate (reportate).

b. Erori ale perioadelor precedente și modificări în politicile contabile sau ale evaluărilor (estimărilor) contabile

21. Erorile perioadelor precedente sunt erori matematice, greșeli în aplicarea politicilor contabile, neglijarea sau interpretarea greșită a faptelor și fraude omise în rapoartele (situațiile) financiare ale **Societății** „_____” S.A pentru una sau mai multe perioade precedente, care apar din cauza neutilizării sau a utilizării greșite a informației credibile, care:
- 21.1. era disponibilă la momentul semnării situațiilor financiare pentru perioadele respective;
- 21.2. putea fi prevăzută că va fi comisă și putea fi luată în considerație în timpul pregătirii și a prezentării situațiilor financiare respective.
22. Valoarea corectării erorii perioadelor precedente este reflectată în bilanț contabil și raportul privind fluxul capitalului propriu în componența *corecțiilor ale rezultatelor perioadei precedente*, ca partea integrală a profitului nerepartizat (pierderii neacoperită) al Societății „_____” S.A. Erorile ale perioadei curente descoperite în aceeași perioadă sau în perioada următoare perioadei de gestiune până la data întocmirii rapoartelor financiare pentru exercițiul financiar curent sunt corectate înainte de a se aproba publicarea acestor rapoarte financiare.
23. O eroare ale perioadelor precedente este considerată esențială (materială) dacă ea ar influența, în mod individual sau colectiv, decizia economică a utilizatorilor, luată în baza rapoartele (situațiilor) financiare prezentate anterior.
24. Când la începutul perioadei curente, este imposibil de determinat efectul cumulat al unei erori ale perioadelor precedente asupra tuturor perioadelor anterioare, Societatea ajustează soldul profitului nerepartizat (pierderii neacoperită) pentru a corecta eroarea prospectiv începând cu cea mai îndepărtată dată posibilă.

Modificări în politicile contabile

25. Ajustarea care rezultă din aplicarea retrospectivă a modificării într-o anumită politică contabilă este reflectată în bilanț contabil și raportul privind fluxul capitalului propriu în componența **corecțiilor ale rezultatelor perioadei precedente**, ca partea integrală a profitului nerepartizat (pierderii neacoperită) al **Societății** „_____” S.A în cadrul anului efectuării modificării (prin asta se ajustează sold inițial profitului nerepartizat (pierderii neacoperită) al anilor precedenți). Informația comparativă a perioadelor precedente este prezentată recalculat.
- Prezentarea recalculărilor ale informațiilor comparative (ca și cum politici contabile modificate ar fi fost folosite și în perioadele precedente) se cere în rapoartele financiare curente separat pentru fiecare perioadă anterioară.

26. Dacă o modificare a politicii contabile este cerută de un nou standard contabil, modificarea se va efectua în conformitate cu prevederile tranzitorii ale noului standard contabil. În cazul în care noul standard contabil nu include prevederi tranzitorii, atunci modificarea în politica contabilă va fi aplicată retrospectiv în conformitatea cu prevederilor stipulate în alin. premergător.
27. Aplicarea unei politici contabile pentru tranzacții sau evenimente ce nu au existat anterior, nu se consideră a fi modificare a politicii contabile.

28. Modificările politicii contabile sunt permise doar dacă sunt cerute de lege, de un standard contabil sau au ca rezultat informații mai relevante sau mai credibile referitoare la operațiunile Societății „_____” S.A. Este necesară menționarea în notele explicative la rapoartele financiare despre orice modificări ale politicilor contabile, pentru ca utilizatorii să poată aprecia:

- 28.1. dacă noua politică contabilă a fost aleasă în mod adecvat;
- 28.2. efectul modificării asupra rezultatelor raportate ale perioadei;
- 28.3. tendința reală a rezultatelor activității Societății.

Modificări ale estimărilor contabile

29. O estimare poate necesita o revizuire dacă au loc schimbări privind circumstanțele pe care s-a bazat această estimare sau ca urmare a unor noi informații sau a unor experiențe ulterioare. Prin natura ei, revizuirea unei estimări nu are legătură cu perioadele anterioare și nu reprezintă corectarea unei erori.

30. Efectul modificării unei estimări contabile trebuie reflectat în aceleași posturi ale raportului privind rezultatele financiare în care a fost inclusă anterior estimarea inițială menționată.

31. Atunci când este dificil să se facă distincția între o modificare de politică contabilă și o modificare de estimare contabilă, modificarea este tratată ca o modificare de estimare contabilă.

c. Evenimentele ulterioare datei raportării

32. Evenimentele survenite după data perioadei de raportare - sunt evenimente, favorabile și nefavorabile, care au loc între finalul perioadei de raportare și data prezentării rapoartelor (situațiilor) financiare.

33. Aceste evenimente se clasifică în:

33.1. Evenimente care asigură dezvoltarea ulterioară a condițiilor care au existat înainte de data perioadei de raportare. Exemple de astfel de evenimente pot fi: falimentul debitorului, dacă la data perioadei de raportare procedura de faliment a fost inițiată; obținerea informațiilor de la compania de asigurări, care concretizează valoarea despăgubirii de asigurare, în privința căreia la finalul perioadei de raportare se duceau tratative; realizarea stocurilor de mărfuri și materiale după finalul perioadei de raportare, indicând că calculul valorii realizabile nete a acestora la data de perioadei de raportare nu a fost justificată; identificarea după data perioadei de raportare a unei erori semnificative, referitoare la perioada precedentă de raportare, etc.

33.2. Evenimente, care reflectă condiții apărute după data perioadei de raportare. Exemple de astfel de evenimente pot fi: reconstrucția, modernizarea, reutilare tehnică, etc.; un proiect mare de achiziționare și realizare a mijloacelor fixe și a investițiilor financiare; incendii, accidente și alte situații excepționale, în urma cărora au fost distruse o mare parte din activele subiectului; schimbarea neplanificată (bruscă) a cursului valutei străine după data perioadei de raportare; reorganizarea subiectului; luarea deciziei privind emisiunea de acțiuni și alte titluri de valoare; achiziționarea întreprinderii ca un complex de proprietăți; acțiunii ale autorităților publice, etc.

34. Evenimentele care au loc între finalul perioadei de raportare și data prezentării rapoartelor financiare, indică necesitatea unor ajustări în rapoartele financiare sau dezvoltarea în notele explicative la acestea, sau nu sunt dezvoltate deloc.

35. În cazul în care evenimentele care au loc între finalul perioadei de raportare și data prezentării situațiilor financiare oferă informații suplimentare pentru concretizarea sumelor, care se referă la condițiile existente înainte de data perioadei de raportare, în acest caz, trebuie să se facă ajustări la situațiile financiare.

36. Pentru evenimentele care au loc între finalul perioadei de raportare și data prezentării situațiilor financiare, dar care nu fac referință la condiții existente la finalul perioadei de raportare, se efectuează dezvoltări în notele la rapoartele financiare, în cazul în care aceste evenimente sunt semnificative pentru utilizatori în luarea deciziilor economice.

37. În situația când au loc concretizări a valorii dividendelor calculate preventiv (în avans), care revin asociaților **Societății „_____” S.A** pentru exercițiul financiar, în perioada cuprinsă între finalul perioadei de raportare și data prezentării situațiilor financiare, este necesară efectuarea corectărilor la situațiile financiare pentru perioada de gestiune, întrucât pentru acest eveniment au existat condiții înainte de finalul perioadei de raportare (calculul preventiv al dividendelor). La calcularea dividendelor asociaților **Societății „_____” S.A**, pentru perioada exercițiului financiar, în perioada cuprinsă între finalul perioadei de raportare și data prezentării situațiilor financiare, este necesar de a dezvălui acest fapt în notele la rapoartele financiare pentru perioada de raportare curentă. În cazul dezvoltării sumelor anunțate ale dividendelor în notele la rapoartele financiare pentru perioada de raportare curentă, calculul acestora se efectuează din contul rezultatului nerepartizat al anilor precedenți și sunt reflectate în situațiile financiare ulterioare perioadei de raportare.

d. Imobilizările necorporale

38. Imobilizările necorporale :

38.1. Imobilizările necorporale ne asociate contractelor de asigurare: imobilizările necorporale în curs de execuție și costuri pentru achiziționarea programelor informatice, patente, embleme comerciale, licențe și alte active nemateriale, a căror durată de utilizare este mai mult de un an;

38.2. Imobilizările necorporale asociate contractelor de asigurare: activ nematerial, asociat contractelor de asigurare dobândite în urma unui transfer de portofoliu sau într-o combinație de întreprinderi, reprezentând diferența dintre valoarea justă a drepturilor și obligațiilor asociate contractelor de asigurare și valoarea datoriei evaluate în conformitate cu politicile contabile ale **Societății „_____” S.A** privind contractele de asigurare pe care le emite.

38.3. Evaluarea ulterioară a acestui activ trebuie să fie consecventă cu evaluarea datoriei asociate contractelor de asigurare aferente.

Imobilizările necorporale ne asociate contractelor de asigurare

39. Amortizarea activelor nemateriale ne asociate contractelor de asigurare se calculează prin metoda liniară, ținând cont (ca recomandare) de duratele de utilizare a acestora conform

Catalogului mijloacelor fixe și activelor nemateriale aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.338 din 21 martie 2003, modificat prin HG nr. 1496/2008 din 19 noiembrie 2008 .

40. În componența activelor nemateriale intră:

Categoria	Durată de exploatare utilă, ani	Rata anuală amortizării, %
Programe informatice	5	20

41. Imobilizările necorporale în curs de execuție nu sunt amortizate până când acestea nu sunt puse în funcțiune.

e. Imobilizările corporale

42. Imobilizările corporale pe termen lung reprezintă active materiale în curs de execuție, resurse naturale, terenuri și mijloace fixe.

43. Activele în curs de execuție nu sunt amortizate până când acestea nu sunt puse în funcțiune.

44. Terenurile nu se amortizează.

45. În componența mijloacelor fixe sunt incluse obiecte cu durata de funcționare utilă mai mare de un an.

46. Mijloace fixe se contabilizează pe fiecare obiect de evidență separat, în expresie cantitativă și valorică. Un activ fizic poate cuprinde câteva obiecte de evidență (elemente componente) cu diverse durate de funcționare utilă. În acest caz, fiecare element component se contabilizează separat, respectiv, amortizarea se calculează separat. În bilanț mijloacele fixe se reflectă la valoarea costului, diminuat cu amortizarea acumulată.

47. Costul cuprinde cheltuieli adiționale pentru aducerea activului la locul păstrării și în starea de utilitate curentă în scopul utilizării intenționate.

48. Amortizarea mijloacelor fixe se determină prin metoda liniară, pornind de la durata de funcționarea utilă a normelor prevăzute de Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.338 din 21 martie 2003 și modificat prin HG nr. 1496/2008 din 19 noiembrie 2008 .

49. Întreținerea și reparația activelor materiale sunt trecute la cheltuieli, în momentul apariției acestora, în cadrul cheltuielilor din activitatea operațională, în Raportul privind rezultatele financiare, pe când îmbunătățirile care majorează semnificativ termenul de utilizare a activului sunt capitalizate.

50. Valoarea de bilanț a mijloacelor fixe este revizuită pentru deprecierea valorii, în cazul când anumite evenimente sau circumstanțe indică faptul că valoarea de bilanț nu poate fi recuperată. Dacă există astfel de indicații și atunci când valoarea de bilanț depășește valoarea recuperabilă estimată, valoarea activelor se reduce până la valoarea recuperabilă prin debitarea rezervelor de reevaluare.

51. Rezultatele scoaterii din uz sau vânzării mijloacelor fixe se determină ca diferență dintre încasările nete și valoarea de bilanț, și se includ în Raportul privind rezultatele financiare, ca venituri sau cheltuieli în componența Profitului (pierderii) din activitatea de investiții.

f. Investiții imobiliare

52. Bunurile imobiliare deținute pentru câștiguri din chirii pe termen lung și care nu sunt ocupate de oficiile Societății sunt clasificate drept investiții imobiliare. Investițiile imobiliare cuprind terenuri și clădiri deținute în proprietate funciară absolută. Acestea sunt înregistrate la valoarea justă. Valoarea justă se bazează pe prețurile de pe piața activă ajustate, dacă este necesar, în funcție de orice diferență privind natura, localizarea sau starea activului respectiv. Aceste evaluări sunt analizate anual de către un expert evaluator independent.

53. Investițiile imobiliare dezvoltate în vederea utilizării continue ca investiții imobiliare sau pentru care piața a devenit mai puțin activă continuă să fie evaluate la valoarea justă. Modificările în valoarea justă sunt înregistrate în contul de profit și pierdere.

54. Proprietatea este înregistrată la valoarea justă după recunoașterea inițială. Dacă este ocupată de proprietar, o investiție imobiliară este reclasificată ca imobilizare corporală, iar valoarea sa justă la data reclasificării devine costul său în scopul contabilității ulterioare.

55. Dacă un element de imobilizări corporale devine o investiție imobiliară din cauza modificării scopului de întrebuintare, orice diferență rezultată între valoarea contabilă și valoarea justă a acestui element la data transferului este recunoscută în alte elemente ale rezultatului global ca o reevaluare a imobilizărilor corporale. Cu toate acestea, dacă un câștig din valoare justă inversează o pierdere anterioară din depreciere (care a fost recunoscută în contul de profit și pierdere), câștigul este recunoscut în contul de profit și pierdere. În momentul înstrăinării respectivei investiții imobiliare, orice surplus înregistrat anterior în alte elemente ale rezultatului global este transferat la rezultatul reportat; transferul nu se realizează prin contul de profit și pierdere.

g. Entități asociate

56. Entități asociate sunt considerate toate entitățile asupra cărora Societatea exercită o influență semnificativă dar nu controlul, conferită în general de deținerea unei cote de 20% până la 50% din părțile sociale cu drept de vot. Participațiile în entitățile asociate sunt contabilizate prin metoda de contabilitate a punerii în echivalență și sunt recunoscute inițial la cost. Participația Societății în entitățile asociate include fondul comercial (fără pierderile acumulate din depreciere) identificat în legătură cu achiziția.

h. Active financiare

57. Societatea „_____” S.A recunoaște inițial împrumuturile și avansurile, depozitele, instrumentele de datorii emise și datoriile subordonate în ziua în care acestea au fost inițiate. Restul activelor și datoriilor financiare (inclusiv activele și datoriile desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere) sunt inițial recunoscute în ziua tranzacției, atunci când societatea devine o parte a prevederilor contractuale ale instrumentului. Un activ financiar sau

datorie financiară sunt măsurate inițial la valoarea justă plus, pentru un element ce nu e la valoarea justă prin profit sau pierdere, costurile tranzacționale ce sunt direct atribuibile la procurarea sau emiterea lor.

58. Societatea își clasifică totalitatea activelor și datoriilor financiare în următoarele categorii: la valoarea justă prin profit și pierdere, împrumuturi și creanțe, păstrate până la scadență și disponibile pentru vânzare.

Clasificarea

Active sau datorii financiare prin profit sau pierdere

59. Această categorie are două sub-categorii: active sau datorii financiare disponibile pentru vânzare, și cele desemnate la valoarea justă prin profit și pierdere la inițiere. Un instrument financiar este clasificat în această categorie dacă este procurat în special cu scopul de încasare a profitului pe termen scurt sau dacă este desemnat în această categorie de către management. Elementele financiare la valoarea justă prin profit și pierdere includ instrumente de capital propriu și instrumente derivate deținute de societate pentru managementul riscului în calitate de instrument de hedging al riscurilor.

Împrumuturi și creanțe

60. Împrumuturile și creanțele reprezintă active financiare non-derivate, cu plăți fixe sau determinabile care nu sunt cotate pe piața activă și care sunt diferite de cele pe care societatea intenționează să le vândă imediat sau pe termen scurt sau pe care le-a desemnat la valoarea justă prin profit sau pierdere sau care sunt disponibile pentru vânzare. Creanțele rezultate din contractele de asigurare sunt, de asemenea, clasificate în această categorie și sunt analizate din punct de vedere al deprecierei în cadrul analizei deprecierei împrumuturilor și a creanțelor.

Active financiare păstrate până la scadență

61. Investițiile financiare păstrate până la scadență sunt active financiare non-derivate cu plăți fixe sau determinabile și cu scadențe fixe, în privința cărora conducerea societății are intenția și capacitatea de a le păstra până la scadență, altele decât:

61.1. Cele pe care Societatea le desemnează în momentul recunoașterii inițiale ca fiind la valoarea justă prin profit și pierdere;

61.2. Cele pe care Societatea le desemnează ca fiind disponibile pentru vânzare;

61.3. Cele care întrunesc definiția împrumuturilor și a creanțelor.

62. Dobânzile la investițiile păstrate până la scadență sunt incluse în contul de profit și pierdere și sunt raportate în cadrul *rezultatului din activitatea de investiții*, adică în cadrul poziției „Venituri nete din investiții“. În cazul suportării unei deprecierei, aceasta este raportată ca deducere din valoarea contabilă a investiției și recunoscută în contul de profit și pierdere în cadrul rezultatului din activitatea de investiții, adică în poziția „Venituri nete din investiții“.

Active financiare disponibile pentru vânzare

63. Activele financiare disponibile pentru vânzare sunt acele active financiare care sunt desemnate ca disponibile pentru vânzare sau nu sunt clasificate ca credite sau avansuri, investiții

păstrate până la scadență sau active financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere. Activele financiare disponibile pentru vânzare includ investiții în instrumente de capitaluri proprii și alte active financiare ce nu sunt la valoarea justă prin profit sau pierdere sau păstrate până la scadență, adică sunt activele care societatea le-a desemnat ca fiind desemnate vânzării, exclusiv acele instrumente care implică elemente de management (hedging) al riscului care sunt clasificate ca în categoria activelor financiare pentru tranzacționare.

Recunoaștere și evaluare

64. Achizițiile și vânzările de active financiare sunt recunoscute la data tranzacției - dată la care societatea se angajează să achiziționeze sau să vândă activul.

65. Activele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea lor justă plus, în cazul tuturor activelor financiare neînregistrate la valoarea justă prin contul de profit sau pierdere, costurile de tranzacție care sunt direct atribuibile achiziționării acestora.

66. Activele financiare înregistrate la valoare justă prin contul de profit sau pierdere sunt recunoscute inițial la valoarea justă, iar costurile de tranzacție sunt înregistrate drept cheltuieli în contul de profit și pierdere.

67. Activele financiare disponibile pentru vânzare și cele la valoare justă prin profit și pierdere sunt, prin urmare, înregistrate la valoarea justă. *Împrumuturile și creanțele*, precum și activele financiare păstrate până la scadență sunt evaluate la costul amortizat folosindu-se metoda dobânzii efective.

68. Câștigurile și pierderile decurgând din modificarea valorii juste a categoriei „active financiare la valoare justă prin contul de profit și pierdere“ sunt incluse în contul de profit și pierdere în perioada în care apar. Venitul reprezentând dividende din active financiare la valoare justă prin profit și pierdere este recunoscut în contul de profit și pierdere ca făcând parte din alte venituri atunci când este stabilit dreptul grupului de a le încasa.

69. Modificările în valoarea justă a titlurilor de valoare monetare și nemonetare clasificate drept disponibile la vânzare sunt recunoscute în *alte elemente ale rezultatului global*.

70. Atunci când titlurile de valoare clasificate drept disponibile la vânzare sunt vândute sau depreciate, ajustările valorii juste acumulate recunoscute în alte elemente ale rezultatului global sunt incluse în contul de *profit și pierdere* drept câștiguri nete obținute din active financiare.

71. Dobânda la titlurile de valoare disponibile pentru vânzare și calculată prin metoda dobânzii efective este recunoscută în contul de profit și pierdere. Dividendele din instrumentele de capital propriu disponibil pentru vânzare sunt recunoscute în contul de profit și pierdere atunci când se stabilește dreptul societății de a le încasa. Ambele sunt incluse pe rândul de venituri din investiții.

Evaluarea la cost amortizat

72. Costul amortizat al unui activ financiar sau al unei datorii financiare este valoarea la care activul financiar sau datoria financiară este evaluat(ă) la recunoașterea inițială minus rambursările de principal, plus sau minus amortizarea cumulată utilizând metoda dobânzii

efective pentru fiecare diferență dintre valoarea inițială și valoarea la scadență, și minus orice reducere (directă sau prin utilizarea unui cont de provizion) pentru depreciere sau imposibilitatea de recuperare.

Evaluarea la valoarea justă

73. Valoarea justă este valoarea pentru care ar putea fi tranzacționat un activ sau decontată o datorie, între părți interesate și în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții desfășurate în condiții obiective. Atunci când este posibil Societatea măsoară valoarea justă a unui instrument utilizând prețurile cotate pe o piață activă pentru acel instrument.

74. Cea mai bună dovadă a valorii juste a unui instrument financiar la recunoașterea inițială este prețul tranzacției, adică valoarea justă a contravalorii primite sau plătite, cu excepția cazului în care valoarea justă a acelui instrument este evidențiată prin compararea cu alte tranzacții curente

observabile pe piață pentru același instrument (adică fără modificarea sa) sau pe baza unei tehnici de evaluare ale cărei variabile includ doar informații de pe piețele observabile.

75. Atunci când prețul tranzacției oferă cea mai bună evidență a valorii juste la recunoașterea inițială, instrumentul financiar este măsurat inițial la prețul tranzacției, iar orice diferență între acest preț și valoarea obținută inițial pe baza unui model de evaluare este recunoscută ulterior în *profit și pierdere* conform unei baze potrivite pe durata instrumentului, dar nu mai târziu decât când evaluarea este susținută în întregime de datele observabile ale pieței, sau tranzacția este finisată.

76. Prețul de piață cotelat corespunzător pentru un activ deținut sau o datorie care va fi emisă este de obicei prețul de ofertă și, pentru un activ care urmează a fi dobândit sau pentru o datorie deținută, este prețul cerut. Atunci când Societatea are active și datorii care au riscuri de piață care se compensează, ea poate utiliza prețurile medii de pe piață ca bază pentru stabilirea valorilor juste pentru pozițiile de risc care se compensează și poate aplica prețul de ofertă sau pe cel cerut poziției nete deschise, după cum este cazul. Valorile juste reflectă riscul de credit a unui instrument și includ ajustări în dependență de riscul de credit al Societății și de contrapartidă când este necesar. Estimările de valoare justă obținute din modele sunt ajustate pentru alți factori, așa cum sunt riscul de lichiditate sau incertitudinile de model, în măsura în care Societatea crede că un participant al pieței ar lua în considerare la determinarea prețului tranzacției.

Derecunoașterea

77. Societatea derecunoaște un activ financiar la stingerea dreptului de a încasa mijloace bănești de pe urma activului, sau ea transferă dreptul de a încasa mijloace bănești de pe urma activului în o tranzacție în care riscurile și beneficiile ce rezultă din posesia activului financiar sunt transferate. Orice participare în activul financiar transferat care e creată sau reținută de Societate este recunoscută ca un activ sau datorie separată.

78. La derecunoașterea unui activ financiar, diferența dintre valoarea contabilă a activului (sau valoarea contabilă alocată porțiunii transferate a activului), și suma (i) contravalorii primite (inclusiv orice activ primit minus orice datorie asumată) și (ii) orice câștiguri sau pierderi

cumulative care au fost recunoscute în *alte elemente ale rezultatului global* sunt recunoscute în profit sau pierdere.

79. Datoria financiară este derecunoscută în cazul când obligația aferentă datoriei se stinge, expiră sau este achitată.

80. Societatea efectuează tranzacții prin intermediul cărora ea transferă activele recunoscute în situația poziției financiare, dar reține fie toate riscurile și beneficiile activelor transferate, sau o porțiune a lor. Dacă toate sau în mod substanțial toate riscurilor sunt reținute, atunci activele transferate nu sunt derecunoscute din situația poziției financiare. Transferul activelor cu menținerea tuturor riscurilor sau menținerea în mod substanțial a tuturor riscurilor și beneficiilor include, spre exemplu, tranzacțiile de împrumut și răscumpărare.

81. Drepturile și obligațiile păstrate în transfer sunt recunoscute separat ca active sau datorii. În cazul transferurilor în care controlul asupra activelor este păstrat, Societatea continuă să recunoască activul în măsura în care ea continuă implicarea, determinat de gradul în care ea este expusă la schimbările în valoarea activelor transferate.

82. Societatea de asemenea derecunoaște active în momentul în care estimează că acestea nu mai pot fi colectate. Reclasificarea activelor financiare

83. Activele financiare de alt tip decât împrumuturile și creanțele pot fi reclasificate în afara categoriei „păstrate pentru tranzacționare” numai în situații rare decurgând dintr-un eveniment unic, care este neobișnuit și foarte puțin probabil să se repete în viitorul apropiat. De asemenea, societatea poate alege să reclasifice activele financiare care ar întruni definiția de împrumuturi și creanțe în afara categoriilor „păstrate pentru tranzacționare” sau „disponibile pentru vânzare”, dacă are intenția și capacitatea de a deține aceste active financiare în viitorul apropiat sau până la scadență la data reclasificării.

84. Reclasificările se realizează la valoarea justă valabilă la data reclasificării. Valoarea justă devine noul cost sau costul amortizat, după caz, și nu se mai realizează nicio inversare a caștigurilor sau a pierderilor din valoarea justă înregistrate înainte de data reclasificării. Ratele de dobândă efective ale activelor financiare reclasificate în categoriile „împrumuturi și creanțe” și „păstrate până la scadență” sunt determinate la data reclasificării. Alte creșteri ale valorilor estimate ale fluxurilor de numerar ajustează ratele de dobândă efectivă în perspectivă.

Compensarea instrumentelor financiare

85. Activele și obligațiile financiare sunt compensate și sunt prezentate la valoarea netă în situația poziției financiare, atunci și doar atunci, când Societatea are un drept legal de a compensa valorile înregistrate și există intenția de a le deconta în bază netă, sau de a realiza activul și achita obligația simultan.

Deprecierea activelor

Active financiare contabilizate la costul amortizat

86. Societatea „_____” S.A evaluează, la finalul fiecărei perioade de raportare, dacă există dovezi obiective pentru deprecierea unui activ financiar sau a unui grup de active financiare. Un activ financiar sau un grup de active financiare este depreciat și se suportă pierderi de depreciere dacă și numai dacă există dovezi obiective de depreciere ca urmare a unuia

sau mai multor evenimente care au apărut după recunoașterea inițială a activului (un „eveniment generator de pierdere”) și că respectivul eveniment (sau evenimente) generator de pierderi are un impact asupra fluxurilor de numerar viitoare estimate ale activului financiar sau ale grupului de active financiare, care poate fi estimat în mod viabil.

87. Dacă există dovezi obiective că s-a suportat o pierdere din depreciere pentru împrumuturile și creanțele sau din participațiile păstrate până la scadență înregistrate la costul amortizat, valoarea pierderii este evaluată ca fiind diferența dintre valoarea contabilă a activului și valoarea actualizată a fluxurilor de numerar viitoare estimate (excluzând viitoarele pierderi de credit suportate) decontate la rata dobânzii efective inițiale a activului financiar.

88. În scopul evaluării colective a deprecierii, activele financiare sunt grupate pe baza caracteristicilor privind riscul de credit (adică pe baza procesului de punctare al Societății „_____” S.A ce ia în calcul tipul de activ, domeniul, poziția geografică, situația restanțelor și alți factori relevanți). Acele caracteristici sunt relevante în estimarea fluxurilor de numerar viitoare pentru grupurile de astfel de active prin aceea că indică capacitatea debitorului de a achita toate sumele datorate în baza termenilor contractuali privind instrumentul de datorie evaluat.

89. Dacă, într-o perioadă ulterioară, valoarea pierderii din depreciere scade, iar scăderea poate fi pusă în mod obiectiv în relație cu un eveniment produs după recunoașterea deprecierii (cum ar fi îmbunătățirea cotei de credit), pierderea din depreciere recunoscută anterior este inversată prin ajustarea contului de provizion pentru depreciere. Valoarea reluării este recunoscută în contul de profit și pierdere.

i. Active și obligații din operațiuni de reasigurare

90. Contractele încheiate de Societatea „_____” S.A cu reasiguratorii, în baza cărora Societatea este despăgubită pentru pierderile din unul sau mai multe contracte emise de Societate și care respectă cerințele de clasificare pentru contractele de asigurare sunt clasificate drept contracte de reasigurare deținute. Contractele care nu îndeplinesc aceste cerințe de clasificare sunt clasificate ca active financiare. Beneficiile la care are dreptul Societatea conform contractelor sale de reasigurare sunt recunoscute ca active din reasigurare. Aceste active constau în solduri pe termen scurt de la reasiguratorii, precum și în creanțe pe termen lung care depind de cererile de despăgubire estimate și de beneficiile care decurg din contractele de reasigurare aferente. Sumele recuperabile de la /sau datorate reasiguratorilor sunt evaluate în concordanță cu sumele asociate contractelor de asigurare reasigurate și în conformitate cu termenii fiecărui contract de reasigurare. Datoriile (rezervele) din reasigurare constau în primele de plată pentru contractele de reasigurare și sunt, recunoscute ca o *cheltuială la scadență*.

91. Societatea își evaluează activele de reasigurare pentru depreciere trimestrial. Dacă există probe obiective că activul de reasigurare este depreciat, Societatea „_____” S.A reduce valoarea contabilă a activelor de reasigurare la valoarea recuperabilă și recunoaște respectiva pierdere din depreciere în contul de *profit și pierdere*. Societatea colectează dovezi obiective pentru deprecierea activului folosind același proces adoptat pentru activele financiare

deținute la costul amortizat. Pierderea din depreciere se calculează cu aceeași metodă folosită în cazul acestor active financiare.

j. Creanțele și datoriile aferente contractelor de asigurare

92. Creanțele și datoriile sunt recunoscute la subscriere. Acestea includ sumele datorate către agenți, brokeri și titularii de contracte. Dacă există probe obiective că creanța de asigurare este depreciată, Societatea „_____” S.A reduce ca atare valoarea contabilă a creanței de asigurare și recunoaște respectiva pierdere din depreciere în contul de *profit și pierdere*. Societatea colectează dovezile obiective conform cărora o creanță din asigurare este depreciată utilizând același proces adoptat în cazul împrumuturilor și al creanțelor. Pierderea din depreciere se calculează cu aceeași metodă folosită în cazul activelor financiare.

k. Împrumuturi

93. Împrumuturile sunt recunoscute inițial la valoarea justă, fără costurile de tranzacție suportate. Împrumuturile sunt ulterior declarate la costul amortizat; orice diferență dintre încasări (fără costurile de tranzacție) și valoarea de răscumpărare este recunoscută în contul de profit și pierdere pe perioada împrumuturilor folosind metoda dobânzii efective. Comisiunile achitate la constituirea facilităților de împrumut sunt recunoscute drept cost de tranzacție al împrumutului în măsura în care este probabil ca unele sau toate facilitățile să fie trase. În acest caz, comisionul este amânat până când se efectuează tragerea. În măsura în care este probabil ca unele sau toate facilitățile să fie trase, comisionul este capitalizat ca plată anticipată pentru serviciile de lichiditate și amortizat pe perioada facilității la care se referă.

l. Stocuri

94. Stocurile de materiale reprezintă stocuri destinate consumului în cadrul procesului prestării serviciilor și în scopuri administrative.

95. Stocurile sunt evaluate la valoarea cea mai mică dintre cost și valoarea realizabilă netă. Valoarea realizabilă netă este prețul probabil de vânzare a stocurilor în cadrul activității economice ordinare, diminuată cu cheltuielile prevăzute pentru finalizarea și organizarea vânzării.

Recuperări din vânzarea bunurilor salvate și din subrogări

96. O parte dintre contractele de asigurare permit Societății „_____” S.A să recupereze / vândă proprietăți (de obicei deteriorate) obținute în urma soluționării unei daune (de exemplu, bunuri salvate). Societatea poate, de asemenea, avea dreptul de a căuta să obțină de la terți plata unora dintre sau a tuturor costurilor înregistrate ca urmare a soluționării daunelor (de exemplu, subrogare).

97. Estimările recuperărilor din salvare sunt incluse sub formă de deducere în evaluarea datoriei asociate contractului de asigurare pentru daune, iar bunul salvat este recunoscut în alte active la stingerea datoriei. Reducerea este suma ce poate fi recuperată în mod rezonabil din înstrăinarea bunului.

98. Recuperările aferente drepturilor de subrogare sunt incluse, de asemenea, sub formă de deducere în evaluarea datoriei asociate contractului de asigurare pentru daune, iar bunul salvat este recunoscut în alte active după stingerea datoriei. Reducerea constă în evaluarea sumei ce poate fi recuperată din acțiunea intentată împotriva terțului răspunzător.

m. Numerar și echivalente de numerar

99. Numerarul și echivalentele de numerar conțin balanța numerarului disponibil și a numerarului în tranzit, balanțe nerestricționate deținute la bănci, active financiare foarte lichide cu scadențe inițiale de mai puțin de trei luni, care sunt supuse unui risc nesemnificativ de modificare a valorii juste și sunt utilizate de Societate la gestionarea angajamentelor de scurtă durată. Numerarul și echivalentele de numerar sunt contabilizate la cost în situația poziției financiare.

n. Cheltuieli anticipate

100. Cheltuielile anticipate ale **Societății** „_____” S.A sunt reflectate în contabilitate și în bilanț, în posturi distincte și se trec la cheltuieli în măsura survenirii perioadei la care acestea se referă. Ele cuprind:

100.1. plata pentru abonamente la literatura periodică pentru un termen de 1 an;

100.2. plata blanchetelor cu regim special;

100.3. chiria virată în avans.

100.4. deservirea aparatelor de casa.

o. Capital social

101. Părțile sociale sunt clasificate drept capital social atunci când nu există nici o obligație de a transfera numerarul sau alte active. Costurile incrementale atribuibile în mod direct emiterii de instrumente de capital propriu sunt declarate în capitalul propriu sub forma deducerii din încasări fără impozit.

102. În cazul în care Societatea achiziționează capitalul social propriu (acțiuni proprii), contraprestația achitată, inclusiv orice costuri incrementale direct atribuibile (fără impozitele pe venit) achitate, sunt deduse din capitalurile proprii atribuibile deținătorilor de capital propriu al Societății. Dacă aceste părți sociale sunt ulterior vândute, emise din nou sau altfel înstrăinate, orice plată încasată este inclusă în capitalul propriu atribuibil deținătorilor de capital propriu al Societății, fără costurile incrementale direct atribuibile și efectele impozitului pe profit aferente.

103. Dividendele pentru acțiunile ordinare sunt recunoscute ca datorie în perioada în care ele sunt declarate.

p. Beneficiile pe termen scurt ale angajaților

104. Beneficiile pe termen scurt ale angajaților includ îndemnizații, salarii, prime și contribuții la asigurările sociale. Obligațiile privind beneficiile pe termen scurt ale angajaților sunt evaluate pe o bază neactualizată și sunt înregistrate ca cheltuială atunci când sunt suportate. Societatea înregistrează o datorie pentru suma așteptată de a fi plătită pentru planurile pe termen scurt de participare la profit și prime în numerar dacă Societatea „_____” S.A are o obligație prezentă legală sau implicită de a plăti această sumă ca rezultat a serviciilor prestate în trecut de angajat, și obligația poate fi estimată fiabil.

q. Repartizarea dividendelor

105. Repartizarea dividendelor către asociații Societății „_____” S.A este recunoscută ca o datorie în situațiile financiare în perioada în care dividendele sunt aprobate de Adunarea Generală a Acționarilor Societății.

r. Rezultatul tehnic

106. Rezultatul tehnic al activităților de asigurări generale este determinat anual, astfel încât costul suportat pentru daune, comisioane și cheltuieli aferente este calculat în funcție de partea cuvenită a primelor nete de reasigurări.

s. Prime subscribe

107. Primele brute subscribe includ valoarea primelor brute încasate și de încasat, aferente contractelor.

108. **Pentru contractele de asigurare încheiate în valută străină, primele brute subscribe sunt** recunoscute în MDL la cursul de schimb oficial istoric din data subscrierii.

t. Alte venituri

109. Veniturile se constată și se reflectă în rapoartele financiare conform metodei specializării exercițiilor în perioada de gestiune în care s-au produs, indiferent de momentul primirii efective a mijloacelor bănești.

110. Venitul din vânzări se constată la livrarea activelor și transmiterea drepturilor de proprietate cumpărătorului.

111. Veniturile sunt reflectate în raportul profit și pierderi separat pe tipuri de activități – operațională (de exploatare), de investiții și financiară.

u. Venituri și cheltuieli legate de dobânzi

112. Veniturile și cheltuielile legate de dobândă pentru toate instrumentele financiare purtătoare de dobândă, inclusiv de cele evaluate la valoarea justă prin profit și pierdere, sunt recunoscute în cadrul rezultatului din activitatea de investiții“ în contul de profit și pierdere, adică în poziția „Venituri nete din investiții folosind metoda ratei efective a dobânzii”. Când o creanță este depreciată, Societatea reduce valoare contabilă la valoarea sa recuperabilă, care este fluxul de trezorerie viitor estimat actualizat la rata dobânzii efective a instrumentului și continuă compensarea actualizării ca venit din dobânzi.

v. Cheltuieli de achiziție

113. Cheltuielile de achiziție sunt acele cheltuieli care intervin în procesul de vânzare a polițelor (ocazionate de încheierea contractelor de asigurare). Cheltuielile de achiziție *includ comisioane, cheltuieli variabile aferente emiterii și subscrierii de polițe*, care sunt direct legate de activitatea operațională a Societății „_____” S.A. În general, cheltuielile de achiziție amânate (reportate) reprezintă proporția costurilor de achiziție care corespunde rezervei de primă necăștigate.

114. Cheltuielile de achiziție amânate (reportate) sunt calculate pentru fiecare poliță.

115. Alte costuri de achiziție sunt înregistrate ca și cheltuieli ale perioadei de gestiune în care au intervenit.

116. Cheltuielile cu *comisiunile* sunt înregistrate în contrapartidă cu *datoria către intermediarii în asigurări*, în baza contractelor de mandat existente, sau datoria aferentă personalului propriu, în baza contractelor de muncă, și a polițelor încheiate, pentru care au fost recunoscute primele brute subscribe. Datorită faptului că sumele sunt exigibile conform contractelor de mandat și de

muncă, pentru cheltuielile cu comisioanele sunt înregistrate cheltuieli amânate (reportate), care se diminuează pe măsura expirării riscului asigurat și obținerea profitului din contractele de asigurare încheiate.

w. Daune

117. Daunele întâmplare cu privire la activitatea de asigurări generale includ toate daunele întâmplare în perioada exercițiului financiar, fie că sunt raportate sau nu în această perioadă.

118. Despagubirile de asigurare se trec la cheltuieli din momentul în care acestea sunt achitate fie din casierie fie din contul curent al companiei.

119. Rezervele pentru daune nesoluționate, calculate pe baza estimărilor individuale și a metodelor statistice, sunt determinate pe baza costului estimat aferent plății tuturor daunelor întâmplare până la data bilanțului (încheierii exercițiului financiar) dar soluționate la această dată, indiferent că sunt raportate sau nu, inclusiv cu toate cheltuielile suplimentare aferente regularizării daunelor.

120. Recuperările din reasigurări sunt prezentate separat în bilanțul contabil, ca active, și anume, ca cota reasuratorului în daunele întâmplare.

121. Suma brută a rezervei de daune nesoluționate (cele avizate și neavizate) și a recuperărilor de la reasuratori (cotele reasuratorilor) și din regrese sunt estimate cu un grad înalt de certitudine și înregistrate în perioadele producerii evenimentului asigurat, datoria finală aferentă daunelor poate fi influențată de evenimente și informații ulterioare datei raportării și poate varia de rezervele constituite inițial. Ajustările rezervelor sunt efectuate în mod permanent și sunt reflectate în situațiile financiare pentru perioada în care ajustarea se efectuează (ne ținând cont de perioada producerii evenimentului asigurat). Metodele folosite și estimările efectuate sunt revizuite în mod regulat.

x. Reasigurări cedate

122. Primele, daunele și cheltuielile de achiziție sunt reflectate la valoare **brută**; sumele cedate reasuratorilor și recuperabile de la aceștia sunt prezentate separat.

123. Sumele estimate a fi recuperabile de la reasuratori, aferente daunelor neplătite și cheltuielile de ajustare sunt înregistrate separat de sumele estimate a fi plătibile asiguraților.

124. Sumele recuperabile de la reasuratori sunt estimate corespunzător cu datoria de plată a daunelor asociată cu polița de asigurare și condițiile contractelor de reasigurare.

y. Rezerve tehnice

125. Societatea constituie și menține rezerve tehnice în conformitate cu Legea Republicii Moldova „Cu privire la asigurări” nr.407 din 21 decembrie 2006, și anume:

125.1. rezerva de prime necâștigate;

125.2. rezerva riscurilor neexpirate;

125.3. rezerva de daune declarate, dar nesoluționate;

125.4. rezerva de daune neavizate.

126. Mărimea rezervelor tehnice constituite și menținute de către Societate nu poate fi mai mică decât mărimea obținută prin calculul acestor rezerve potrivit metodelor stabilite de Regulamentul

privind rezervele tehnice de asigurare aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 1/5 din 11.01.2011.

127. Societatea nu constituie și nu recunoaște drept datorie orice rezervă pentru posibile pretenții viitoare, dacă acele pretenții sunt generate de contracte de asigurare care nu există la finalul perioadei de raportare (cum ar fi rezerva de catastrofă sau rezerva de egalizare).

Rezerva de prime necâștigate

128. Rezerva de prime necâștigate se calculează trimestrial, prin însumarea cotelor-părți din primele brute subscrise, aferente perioadelor neexpirate ale contractelor de asigurare, astfel încât diferența dintre volumul primelor brute subscrise și această rezervă să reflecte primele brute alocate părții din riscurile expirate la data calculării. Rezerva de prime necâștigate constituită se obține prin însumarea valorilor rezervei de prime calculate pentru fiecare contract.

Rezerva pentru riscuri neexpirate

129. Rezerva pentru riscuri neexpirate se calculează pe baza estimării daunelor ce vor apărea după închiderea exercițiului financiar, în cazul în care se constată că daunele estimate în viitor depășesc rezervele de prime constituite și, drept urmare, în perioadele următoare rezerva de prime calculată nu va fi suficientă pentru acoperirea daunelor ce vor apărea în exercițiile financiare viitoare.

Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate (avizate)

130. Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate se creează în baza estimărilor pentru avizările de daune primite de asigurător, astfel încât fondul creat să fie suficient pentru acoperirea plății acestor daune.

131. Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate se constituie pentru daunele raportate și în curs de lichidare și se calculează pentru fiecare contract de asigurare la care s-a notificat producerea evenimentului asigurat, pornindu-se de la cheltuielile previzibile care vor fi efectuate în viitor pentru lichidarea acestor daune. Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate care trebuie constituită se obține prin însumarea valorilor rezervei de daune declarate, dar nesoluționate calculate pentru fiecare contract de asigurări.

Rezerva de daune neavizate

132. Rezerva de daune neavizate („IBNR”) se creează la închiderea exercițiului financiar și se ajustează pe parcursul exercițiului financiar trimestrial, în baza datelor statistice și a calculului actuarial pentru daunele întâmplare dar neavizate.

z. Părți afiliate

133. O parte este considerată afiliată, dacă aceasta fie prin deținerea de acțiuni, drepturi contractuale, relații de familie sau prin alte metode are abilitatea de a exercita o influență semnificativă sau controlul asupra politicilor financiare și de exploatare a Societății.

aa. Contractele de asigurare/reasigurare

134. Contract de asigurare reprezintă un contract conform căruia o parte (asigurătorul) acceptă un risc de asigurare semnificativ de la cealaltă parte (asiguratul – deținătorul poliței de asigurare), convenind să despăgubească asiguratul dacă un eveniment viitor incert specificat (evenimentul asigurat) are un efect nefavorabil asupra acestuia din urmă.

135. Un contract de asigurare emis de un reasigurător pentru a despăgubi un alt asigurător (cedentul) pentru pierderile aferente unuia sau mai multor contracte emise de cedent.

bb. Impozitul pe venit

136. Impozitul pe venit al perioadei de gestiune cuprinde impozitul curent și impozitul amânat. Impozitul pe venit se recunoaște în raportul privind rezultatele financiare cu excepția cazurilor când acesta se referă la articole recunoscute direct în capitalul propriu, caz în care impozitul se recunoaște în capitalul propriu.

137. Impozitul pe venit curent reprezintă suma totală a impozitului spre plată calculată pe întreaga sumă a venitului impozabil aferent perioadei de gestiune, utilizând cota impozitului pe venit în vigoare la finalul perioadei de raportare, și orice ajustări privind impozitul pe venit calculat pentru toate perioadele de gestiune precedente.

138. Datele contabile ajustate în conformitate cu prevederile Codului fiscal servesc drept bază pentru întocmirea declarațiilor fiscale de către Societate.

139. Impozitul amânat este calculat și constatat prin metoda obligației bilanțiere, ce presupune constituirea unui provizion pentru diferențele temporare dintre valorile de bilanț ale activelor și obligațiilor în scopuri de raportare financiară, și sumele utilizate în scopuri fiscale. Nu se formează provizioane pentru următoarele diferențe temporare: goodwill nedeductibil în scopuri fiscale, recunoașterea inițială a activelor și obligațiilor ce nu afectează nici venitul impozabil nici cel contabil, precum și diferențele referitoare la investițiile în filiale, în măsura în care acestea probabil nu vor fi reversate într-un viitor previzibil. Suma provizionului constituit pentru impozitul amânat se bazează pe modul anticipat de realizare sau decontare a valorii de bilanț a activelor și obligațiilor, utilizând ratele de impozitare în vigoare sau care se află în proces de aprobare la data întocmirii bilanțului contabil.

140. Activul de impozit amânat pe venit este recunoscut în măsura în care există probabilitatea să fie disponibil un profit impozabil suficient, față de care să poată fi utilizat activul respectiv. Activele de impozit amânat pe venit sunt reduse pe măsură ce nu mai există o probabilitate de realizare a beneficiului fiscal corespunzător impozitului amânat.

141. Drept bază pentru determinarea venitului impozabil servește rezultatul (profitul/pierderea) financiar, reflectat în raportul privind rezultatele financiare ale Societății.

142. Cota impozitului pe venit utilizată pentru a calcula poziția de impozit amânat la data de 31 decembrie 2017 este de 12%.

III. Dispoziții privind inventarierea

144. Compania “_____” S.A. efectuează inventarierea conform Regulamentului privind inventarierea aprobat prin Ordinul Ministerului Finantelor 60 din 29.05.2012, la sfârșitul perioadei de gestiune al activității cu scopul principal fiind stabilirea și evaluarea elementelor de activ și datorii ce constituie aportul în capitalul social;

145. se stabilește existența efectivă a elementelor de activ și datorii (imobilizărilor necorporale și corporale, investițiilor financiare, stocurilor, mijloacelor bănești din casierie și conturile curente în instituțiile financiare, documentelor bănești, volumului producției în curs de execuție, creanțelor și datoriilor);

146. se verifică integritatea activelor prin compararea existenței efective a acestora cu datele contabilității;

147. se constată creanțele compromise și datoriile cu termenul de prescripție expirat;

148. se stabilesc bunurile care parțial sau total și-au pierdut calitatea inițială;

149. se constată bunurile neutilizate în activitatea entității;

150. se verifică respectarea regulilor și condițiilor de păstrare a stocurilor, mijloacelor și documentelor bănești, precum și condițiile de întreținere și păstrare a mașinilor, utilajelor și a altor imobilizări corporale.

IV. Dispoziții finale

Prezentul document intră în vigoare din data de 02.01.2019.

Model
PLANUL DE CONTURI DE LUCRU
al societății de asigurări

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Modelul planului de conturi are caracter de recomandare și este elaborat în baza Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) și reglementează modul de înregistrare a faptelor economice în conturile contabile ale societăților de asigurări conform prevederilor acestora, altor reglementări contabile și acte normative din domeniul de asigurări la nivel național. Faptele economice se înregistrează în conturi în funcție de conținutul economic al acestora, în partidă dublă, cu respectarea normelor și politicilor contabile interne a societății de asigurări.

Planul - Model de conturi contabile recomandat pentru organizarea contabilității în sistemul de asigurări din țară cuprinde următoarele capitole:

- I. Dispoziții generale.
- II. Nomenclatorul conturilor contabile.
- III. Caracteristica și modul de aplicare a claselor și grupelor de conturi contabile.

În capitolul I sunt prezentate modul general de clasificare și simbolizare a conturilor contabile.

Capitolul II cuprinde nomenclatorul claselor de conturi, grupelor de conturi, conturilor de gradul I (conturile sintetice) și conturilor de gradul II (subconturile).

În capitolul III sunt caracterizate clasele și grupele de conturi contabile.

Planul - Model de conturi contabile ale societății de asigurări cuprinde 9 clase:

1. Active imobilizate
2. Active circulante
3. Capital propriu
4. Datorii pe termen lung
5. Datorii curente
6. Venituri
7. Cheltuieli
8. Conturi de gestiune
9. Conturi extrabilanțiere

Similar Planului general de conturi contabile, clasele 1-5 cuprind conturile de bilanț, clasele 6 – 7 includ conturile de rezultate, clasa 8 include conturile de gestiune și clasa 9 include conturile extrabilanțiere.

Conturile de bilanț sunt destinate generalizării informației privind activele, capitalului propriu și datoriilor societății de asigurări. La data raportării soldurile debitoare sau creditoare ale acestor conturi se includ în bilanțul contabil.

Conturile de rezultate sunt destinate generalizării informației privind veniturile și cheltuielile societății de asigurări. La data raportării soldurile acestor conturi se iau în calcul la determinarea indicatorilor din situația de profit și pierdere a societății de asigurări.

Conturile de gestiune sunt destinate generalizării informației privind costurile serviciilor de asigurări, încasărilor din vânzarea bunurilor, costurile refacturate și alte elemente contabile cu caracter tranzitoriu. Soldurile conturilor de gestiune la data raportării se închid cu conturile de bilanț și/sau de rezultate.

Conturile din clasele 1-8 funcționează în partidă dublă, conform căreia înregistrările se efectuează concomitent în debitul unui cont și creditul altui cont contabil.

Conturile extrabilanțiere funcționează în partidă simplă și sunt destinate generalizării informației privind bunurile neînregistrate în bilanțul societății de asigurări, dar aflate în gestiunea acesteia, creanțele și datoriile contingente, garanțiile acordate și primite, pierderile fiscale și alte elemente similare.

Simbolizarea conturilor în Planul de conturi contabile recomandat de autori pentru organizarea contabilității societății de asigurări, similar simbolizării conturilor conform Planului general de conturi contabile are la bază sistemul zecimal potrivit căruia:

- clasele de conturi sunt simbolizate cu o singură cifră de la 1 la 9;
- grupele de conturi sunt simbolizate cu două cifre, din care: prima indică codul (simbolul) clasei în care este inclusă grupa respectivă, iar a doua – numărul grupei;
- conturile de gradul I sunt simbolizate cu trei cifre, din care: primele două formează codul grupei, la care se referă contul respectiv, iar a treia cifră – numărul contului de gradul I;
- conturile de gradul II sunt simbolizate cu patru cifre, din care: primele trei cifre indică codul contului de gradul I, iar a patra cifră – numărul contului de gradul II al contului sintetic respectiv.

Capitolul II, cum a fost menționat mai sus cuprinde nomenclatorul claselor de conturi, grupelor de conturi, conturilor de gradul I (conturile sintetice) și conturilor de gradul II (subconturile). *Nomenclatorul este prezentat în anexă la suportul de curs.*

În capitolul III „Caracteristica și modul de aplicare a claselor și grupelor de conturi

contabile”, autorii prezintă caracteristica claselor și grupelor de conturi contabile propuse pentru organizarea contabilității în societățile de asigurări.

Societățile de asigurări elaborează planul de conturi de sinestător conform cerințelor IFRS și altor acte normative și legislative în vigoare, care conține nomenclatorul integral al conturilor de gradul I și II necesare pentru ținerea contabilității Societății și întocmirii situațiilor financiare ale acesteia.

Capitolul II. NOMENCLATORUL CONTURILOR CONTABILE

CLASA 1. ACTIVE IMOBILIZATE

11 IMOBILIZĂRI NECORPORALE

111 Imobilizări necorporale în curs de execuție

1111 Imobilizări necorporale în curs de execuție

1112 Avansuri acordate în vederea procurării imobilizărilor necorporale

112 Imobilizări necorporale

1121 Drepturi de autor și titluri de protecție

1122 Invenții și mărci

1123 Know-how-uri și francize

1124 Licențe

1125 Programe informatice

1126 Desene și modele industriale

1127 Drepturi de utilizare a imobilizărilor necorporale

1128 Drepturi de utilizare a imobilizărilor corporale

1129 Alte imobilizări necorporale

113 Amortizarea imobilizărilor necorporale

1131 Amortizarea drepturilor de autor și titlurilor de protecție

1132 Amortizarea invențiilor și mărcilor

1133 Amortizarea know-how-urilor și francizelor

1134 Amortizarea licențelor

1135 Amortizarea programelor informatice

1136 Amortizarea desenelor și modelelor industriale

1137 Amortizarea drepturilor de utilizare a imobilizărilor necorporale

1138 Amortizarea drepturilor de utilizare a imobilizărilor corporale

1139 Amortizarea altor imobilizări necorporale

114 Deprecierea imobilizărilor necorporale

1141 Deprecierea drepturilor de autor și titlurilor de protecție

1142 Deprecierea invențiilor și mărcilor

1143 Deprecierea know-how-urilor și francizelor

- 1144 Deprecierea licențelor de activitate
- 1145 Deprecierea programelor informatice
- 1146 Deprecierea desenelor și modelelor industriale
- 1147 Deprecierea drepturilor de utilizare a imobilizărilor necorporale
- 1148 Deprecierea drepturilor de utilizare a imobilizărilor corporale
- 1149 Deprecierea altor imobilizări necorporale

115 Deprecierea imobilizărilor necorporale în curs de execuție

- 1151 Deprecierea imobilizărilor necorporale în curs de execuție

116 Fond comercial

117 Deprecierea fondului comercial

118 Imobilizări necorporale asociate contractelor de asigurare

- 1181 Cheltuieli de achiziție asociate contractelor de economii pe termen lung
- 1182 Imobilizări necorporale asociate contractelor de asigurare dobândite într-o combinație de asigurători sau în urma unui transfer de portofoliu
- 1183 Alte imobilizări necorporale asociate contractelor de asigurare

119 Amortizarea și deprecierea imobilizărilor necorporale asociate contractelor de asigurare

- 1191 Amortizarea imobilizărilor necorporale asociate contractelor de asigurare
- 1192 Deprecierea imobilizărilor necorporale asociate contractelor de asigurare

12 IMOBILIZĂRI CORPORALE

121 Imobilizări corporale în curs de execuție

- 1211 Construcții în curs de execuție
- 1212 Utilaj și echipamente destinate instalării
- 1213 Imobilizări corporale până la punerea în utilizare
- 1214 Costuri ulterioare în curs de execuție
- 1215 Avansuri acordate aferente plasamentelor în imobilizări corporale

122 Terenuri

- 1221 Terenuri în curs de pregătire spre utilizare
- 1222 Terenuri fără construcții
- 1223 Terenuri cu construcții
- 1224 Terenuri cu zăcăminte
- 1225 Terenuri cu plantații perene
- 1226 Terenuri primite în gestiune economică

- 1227 Alte terenuri
- 1228 Deprecierea terenurilor

123 Mijloace fixe

- 1231 Clădiri
- 1232 Construcții speciale
- 1233 Mașini, utilaje și instalații de transmisie
- 1234 Mijloace de transport
- 1235 Instrumente, inventar, piese de schimb și asamblare
- 1236 Echipamente electronice și IT
- 1237 Mobilier și echipament de birou
- 1238 Mijloace fixe primite în leasing financiar
- 1239 Alte mijloace fixe

124 Amortizarea mijloacelor fixe

- 1241 Amortizarea clădirilor
- 1242 Amortizarea construcțiilor speciale
- 1243 Amortizarea mașinilor, utilajelor și instalațiilor de transmisie
- 1244 Amortizarea mijloacelor de transport
- 1245 Amortizarea instrumentelor, inventarului, pieselor de schimb și asamblare
- 1246 Amortizarea echipamentelor electronice și IT
- 1247 Amortizarea mobilierului și echipamentelor de birou
- 1248 Amortizarea mijloacelor fixe primite în leasing financiar
- 1249 Amortizarea altor mijloace fixe

125 Deprecierea mijloacelor fixe

- 1251 Deprecierea clădirilor
- 1252 Deprecierea construcțiilor speciale
- 1253 Deprecierea mașinilor, utilajelor și instalațiilor de transmisie
- 1254 Deprecierea mijloacelor de transport
- 1255 Deprecierea instrumentelor, inventarului, pieselor de schimb și asamblare
- 1256 Deprecierea echipamentelor electronice și IT
- 1257 Deprecierea mobilierului și echipamentelor de birou
- 1258 Deprecierea mijloacelor fixe primite în leasing financiar
- 1259 Deprecierea altor mijloace fixe

126 Stocuri immobilizate

- 1261 Stocuri immobilizate la cost
- 1262 Deprecierea stocurilor immobilizate

127 Alte immobilizări corporale

13 INVESTIȚII IMOBILIARE

- 131 Investiții imobiliare**
  - 1311 Investiții imobiliare temporar neutilizate
  - 1312 Investiții imobiliare transmise în leasing operațional
  - 1313 Alte investiții imobiliare
- 132 Amortizarea investițiilor imobiliare**
- 133 Deprecierea investițiilor imobiliare**
- 14 INVESTIȚII ÎN ENTITĂȚILE ASOCIATE ȘI ASOCIERI ÎN PARTICIPAȚIE CONTABILIZATE PRIN METODA PUNERII ÎN ECHIVALENȚĂ**
- 141 Titluri de participare in întreprinderi fiice**
- 142 Titluri de participare in intreprinderi asociate**
- 143 Titluri de participare in alte părți**
- 144 Deprecierea investițiilor în entitățile asociate și asocierilor în participație contabilizate prin metoda punerii în echivalență**
- 15 INVESTIȚII FINANCIARE IMOBILIZATE**
- 151 Titluri de participare in entități**
  - 1511 Acțiuni disponibile pentru vânzare
  - 1512 Ajustarea valorii acțiunilor la valoarea justa
  - 1513 Deprecierea acțiunilor disponibile pentru vânzare
  - 1514 Cote părți in capital deținute la părți neafiliate disponibile pentru vânzare
  - 1515 Ajustarea valorii cotelor părți in capital la valoarea justa
  - 1516 Deprecierea individuala cotelor părți in capital disponibile pentru vânzări
- 152 Obligațiuni deținute pana la scadenta**
- 153 Obligațiuni disponibile pentru vânzare**
- 154 Împrumuturi immobilizate acordate**
  - 1541 Împrumuturi immobilizate acordate la valoarea inițială
  - 1542 Primele pe immobilizate acordate
  - 1543 Discount pe immobilizate acordate
- 155 Instrumente derivate pe termen lung**

- 156 Depozite imobilizate la societăți cedente**
- 16 ACTIVE AMÂNATE PRIVIND IMPOZITUL PE VENIT**
- 161 Active amânate privind impozitul pe venit**
- 17 CREANȚE ȘI AVANSURI ACORDATE AFERENTE PLASAMENTELOR ÎN IMOBILIZĂRI FINANCIARE**
- 171 Creanțe pe termen lung**
  - 1711 Creanțe pe termen lung aferente primelor subscrise
  - 1712 Alte creanțe pe termen lung aferente contractelor de asigurare
  - 1713 Creanțe pe termen lung ale entităților asociate
  - 1714 Alte creanțe pe termen lung
- 172 Avansuri acordate aferente plasamentelor în imobilizări financiare**
  - 1721 Avansuri acordate în țară
  - 1722 Avansuri acordate în străinătate
- 18 ACTIVE DE REASIGURARE IMOBILIZATE**
- 181 Cota reasigurătorului în rezervele tehnice pe termen lung**
  - 1811 Cota reasigurătorului în rezerva de prime necâștigate
  - 1812 Cota reasigurătorului în rezerva de daune declarate, dar nesoluționate
  - 1813 Cota reasigurătorului în rezerva de daune neavizate
  - 1814 Cota reasigurătorului în rezerva riscurilor neexpirate
  - 1815 Cota reasigurătorului în alte rezerve
- 182 Deprecierea cotei reasigurătorului în rezervele tehnice**
  - 1821 Deprecierea cotei reasigurătorului în rezerva de prime necâștigate
  - 1822 Deprecierea cotei reasigurătorului în rezerva de daune declarate, dar nesoluționate
  - 1823 Deprecierea cotei reasigurătorului în rezerva de daune neavizate
  - 1824 Deprecierea cotei reasigurătorului în rezerva riscurilor neexpirate
  - 1825 Deprecierea cotei reasigurătorului în alte rezerve
- 19 ALTE ACTIVE IMOBILIZATE**
- 191 Avansuri imobilizate acordate**
  - 1911 Cheltuieli anticipate pe termen lung
  - 1912 Avansuri acordate aferente livrărilor bunurilor
  - 1913 Avansuri acordate aferente serviciilor

- 192 Cheltuieli de achiziție reportate**
- 193 Alte cheltuieli anticipate pe termen lung**
- 194 Resurse minerale**
  - 1941 Resurse minerale în curs de pregătire spre extracție
  - 1942 Resurse minerale aflate în extracție
- 195 Amortizarea și deprecierea resurselor minerale**
  - 1951 Amortizarea resurselor minerale
  - 1952 Deprecierea resurselor minerale
- 196 Active biologice immobilizate**
  - 1961 Active biologice immobilizate
  - 1962 Active biologice immobilizate în curs de pregătire spre utilizare
- 197 Amortizarea și deprecierea activelor biologice immobilizate**
  - 1971 Amortizarea activelor biologice immobilizate
  - 1972 Deprecierea activelor biologice immobilizate
- 198 Alte active immobilizate**

CLASA 2. ACTIVE CIRCULANTE

- 21 STOCURI**
  - 211 Materiale**
    - 2111 Materii prime și materiale de bază
    - 2112 Materiale auxiliare
    - 2113 Piese de schimb
    - 2114 Combustibil
    - 2115 Ambalaje
    - 2116 Anvelope și acumulatori procurate separat de mijloacele de transport
    - 2117 Materiale cu destinația agricolă
    - 2118 Materiale transmise temporar terților
    - 2119 Alte materiale
  - 212 Obiecte de inventar**
  - 213 Bunuri recuperate din plățile de asigurare**
    - 2131 Mijloace de transport
    - 2132 Piese de schimb și asamblare
    - 2133 Alte bunuri recuperate

- 214 Avansuri acordate în vederea procurării stocurilor**
- 215 Deprecierea stocurilor**
  - 2151 Deprecierea materialelor
  - 2152 Deprecierea obiecte de inventar
  - 2153 Deprecierea bunurilor recuperate din plățile de asigurare
  - 2154 Deprecierea avansurilor acordate în vederea procurării stocurilor
- 22 CREAŢE CURENTE AFERENTE CONTRACTELOR DE ASIGURARE ŞI REASIGURARE**
- 221 Creanțe curente ale asiguraților**
  - 2211 Creanțe ale asiguraților pe prime subscrise
  - 2212 Creanțe aferente operațiilor de subrogare și regres
  - 2213 Creanțe aferente deservirii contractelor de asigurare
  - 2214 Alte creanțe aferente contractelor de asigurare și coasigurare
- 222 Creanțe curente ale intermediarilor în asigurări**
  - 2221 Creanțe ale intermediarilor pe prime subscrise
  - 2222 Alte creanțe ale intermediarilor aferente contractelor de asigurare și coasigurare
- 223 Creanțe curente ale reasiguraților**
  - 2231 Creanțe ale reasiguraților pe prime subscrise
  - 2232 Depozite de prime pe riscurile primite în reasigurare
  - 2233 Alte creanțe aferente contractelor de reasigurare
- 224 Creanțe curente ale reasigurătorilor**
  - 2241 Creanțe aferente comisioanelor pe riscurile cedate
  - 2242 Creanțe aferente recuperărilor din reasigurare
  - 2243 Alte creanțe ale reasigurătorilor pe riscurile primite în reasigurare
- 225 Alte creanțe curente aferente contractelor de asigurare**
- 226 Deprecierea creanțelor curente aferente contractelor de asigurare**
  - 2261 Deprecierea creanțelor curente ale asiguraților
  - 2262 Deprecierea creanțelor curente ale intermediarilor în asigurări
  - 2263 Deprecierea creanțelor curente ale reasiguraților
  - 2264 Deprecierea creanțelor curente ale reasigurătorilor
  - 2265 Deprecierea altor creanțelor curente aferente contractelor de asigurare

23**ALTE CREAŢE CURENTE**

- 231** Avansuri acordate aferente plasamentelor în active financiare
  - 2311 Avansuri acordate în țară
  - 2312 Avansuri acordate în străinătate

- 232** **Creanțe ale bugetului**
  - 2321 Creanțe privind impozitul pe venit
  - 2322 Creanțe privind taxa pe valoarea adăugată
  - 2323 Creanțe privind accizele
  - 2324 Creanțe privind alte impozite și taxe
  - 2325 Alte creanțe ale bugetului

- 233** **Creanțe ale personalului**
  - 2331 Creanțe ale titularilor de avans
    - 2332 Creanțe privind recuperarea prejudiciului material
  - 2333 Creanțe privind împrumuturile acordate personalului
  - 2334 Alte creanțe ale personalului

- 234** **Creanțe privind veniturile din utilizarea de către terți a activelor entității**
  - 2341 Creanțe privind plățile de leasing
  - 2342 Creanțe privind dobânzile și redevențele calculate
  - 2343 Creanțe privind dividendele calculate
  - 2344 Alte creanțe privind veniturile

- 235** **Creanțe preliminate**
  - 2351 Creanțe preliminate privind decontările cu bugetul
  - 2352 Creanțe preliminate privind leasingul
  - 2353 Alte creanțe preliminate

- 236** **Alte creanțe curente**
  - 2361 Creanțe privind ieșirea activelor imobilizate
  - 2362 Creanțe privind pretențiile înaintate și recunoscute
  - 2363 Creanțe privind alte operații

24**NUMERAR ȘI ECHIVALENTE DE NUMERAR**

- 241** **Casa**
  - 2411 Casa în monedă națională
  - 2412 Casa în valută străină
  - 2413 Numerar în casierie legat

242   Conturi curente în valută națională

2421 Numerar la conturi nelegat

2422 Numerar la conturi legat

243   Conturi curente în valută străină

2431 Numerar la conturi în țară

2432 Numerar la conturi în străinătate

2433 Numerar la conturi legat

244   Alte conturi bancare

2441 Acreditiv

2442 Carduri bancare

2443 Numerar la alte conturi bancare

245   Transferuri de numerar în expediție

246   Documente bănești

247   Echivalente de numerar

25   INVESTIȚII FINANCIARE CURENTE

251   Investiții financiare curente în părți neafiliate

2511 Valori mobiliare

2512 Cote de participație

2513 Depozite

2514 Împrumuturi acordate

2515 Alte investiții financiare curente

252   Investiții financiare curente în părți afiliate

2521 Valori mobiliare

2522 Cote de participație

2523 Depozite

2524 Împrumuturi acordate

2525 Alte investiții financiare curente

253   Depozite de prime pe riscurile primite în reasigurare și retrocesiune

2531 Depozite de prime pe riscurile primite în reasigurare și retrocesiune

2532 Dobânzi aferente depozitelor de prime pe riscurile primite în reasigurare și retrocesiune

26   ACTIVE DE REASIGURARE PE TERMEN SCURT

- 261 Cota reasigurătorului în rezervele tehnice pe termen scurt**
  - 2611 Cota reasigurătorului în rezerva de prime necâștigate
  - 2612 Cota reasigurătorului în rezerva de daune declarate, dar nesoluționate
  - 2613 Cota reasigurătorului în rezerva de daune neavizate
  - 2614 Cota reasigurătorului în rezerva riscurilor neexpirate
  - 2615 Cota reasigurătorului în alte rezerve

27 CHELTUIELI ANTICIPATE CURENTE

- 271 Avansuri acordate aferente serviciilor terților**
- 272 Cheltuieli de achiziție reportate**
- 273 Alte cheltuieli anticipate curente**

28 ACTIVE IMOBILIZATE ȘI GRUPURI DESTINATE CEDARII DEȚINUTE ÎN VEDEREA VÂNZĂRII

- 281 Active necorporale deținute în vederea vânzării**
- 282 Mijloace fixe deținute în vederea vânzării**
- 283 Investiții imobiliare deținute în vederea vânzării**
- 284 Investiții în entitățile asociate deținute în vederea vânzării**
- 285 Alte plasamente în immobilizări financiare deținute în vederea vânzării**
- 286 Grupuri destinate cedării deținute în vederea vânzării**
- 287 Alte active immobilizate deținute în vederea vânzării**

29 ALTE ACTIVE CIRCULANTE

- 291 Alte active circulante**

CLASA 3. CAPITAL PROPRIU

31 CAPITAL SOCIAL ȘI SUPLIMENTAR

- 311 Capital social**
- 312 Capital suplimentar**
  - 3121 Prime de aporturi

- 3122 Diferențe din anularea sau înstrăinarea părților sociale retrase
- 3123 Alte elemente de capital suplimentar

- 313 Capital nevărsat**
  - 3131 Capital nevărsat privind părțile sociale neachitate de proprietari
  - 3132 Capital nevărsat privind acoperirea pierderilor anilor precedenți

- 314 Capital neînregistrat**
  - 3141 Acțiuni neînregistrate emise la înființarea societății
  - 3142 Părți sociale pînă la înregistrarea de stat a majorării capitalului social

- 315 Capital retras**

- 32 REZERVE**

- 321 Capital de rezervă**

- 322 Rezerve statutare**

- 323 Alte rezerve**

- 33 PROFIT NEREPARTIZAT (PIERDERE NEACOPERITĂ)**

- 331 Corecții ale rezultatelor anilor precedenți**

- 332 Profit nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți**

- 333 Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune**

- 334 Profit utilizat al perioadei de gestiune**

- 335 Rezultat din tranziția la noile reglementări contabile**

- 34 ALTE ELEMENTE DE CAPITAL PROPRIU**

- 341 Fonduri**
  - 3411 Fondul de active imobilizate
  - 3412 Fondul de autofinanțare
  - 3413 Alte fonduri

- 342 Subvenții ale entităților cu proprietate publică**
  - 3421 Subvenții aferente activelor imobilizate

3422 Alte subvenții

343 Alte elemente de capital propriu

35 REZULTAT FINANCIAR TOTAL

351 Rezultat financiar total

CLASA 4. DATORII PE TERMEN LUNG

41 DATORII FINANCIARE PE TERMEN LUNG

411 Credite bancare pe termen lung

4111 Credite bancare în monedă națională

4112 Credite bancare în valută străină

4113 Datorii convertibile privind creditele bancare

4114 Alte credite bancare pe termen lung

412 Împrumuturi pe termen lung

4121 Împrumuturi din părți neafiliate

4122 Împrumuturi din părți afiliate

4123 Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni

4124 Împrumuturi de la personalul entității

4125 Datorii convertibile privind împrumuturile

4126 Alte împrumuturi pe termen lung

413 Datorii pe termen lung privind leasingul financiar

42 ALTE DATORII PE TERMEN LUNG

421 Datorii comerciale pe termen lung

4211 Datorii comerciale în țară

4212 Datorii comerciale în străinătate

4213 Alte datorii comerciale

422 Datorii față de părțile afiliate pe termen lung

4221 Datorii față de părțile afiliate din țară

4222 Datorii față de părțile afiliate din străinătate

4223 Alte datorii față de părțile afiliate

423 Avansuri primite pe termen lung

4231 Avansuri primite din țară

4232 Avansuri primite din străinătate

424 Venituri anticipate pe termen lung

4241 Subvenții

4242 Alte venituri anticipate pe termen lung

425 Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung

426 Provizioane pe termen lung

427 Datoriile pe termen lung privind bunurile primite în gestiune economică

428 Alte datorii pe termen lung

43 DATORII ASOCIATE CONTRACTELOR DE ASIGURARE PE TERMEN LUNG

431 Rezerve tehnice aferente asigurării de viață

4311 Rezerva matimatică

4312 Rezerva matematică adițională

4323 Rezerva pentru beneficii suplimentare

4324 Alte rezerve

432 Rezerva de prime necâștigate pe termen lung

433 Rezerva de daune nesoluționate pe termen lung

4331 Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate pe termen lung

4332 Rezerva de daune neavizate pe termen lung

434 Rezerva riscurilor neexpirate pe termen lung

435 Alte rezerve tehnice pe termen lung

436 Alte datorii asociate contractelor de asigurare

CLASA 5. DATORII CURENTE

51 DATORII FINANCIARE CURENTE

511 Credite bancare pe termen scurt

5111 Credite bancare în moneda națională

5112 Credite bancare în valută străină

5113 Credite bancare în moneda națională restante

5114 Credite bancare în valută străină restante

5115 Alte credite bancare pe termen scurt

- 5116 Dobânzi aferente creditelor bancare
- 512   Împrumuturi pe termen scurt**
  - 5121 Împrumuturi de la părți neafiliate
  - 5122 Împrumuturi de la părți afiliate
  - 5123 Împrumuturi din emisiunea de obligațiuni
  - 5124 Împrumuturi de la personalul entității
  - 5125 Alte împrumuturi pe termen scurt
  - 5126 Dobânzi aferente împrumuturilor
- 513   Depozite de prime pe riscurile cedate în reasigurare**
- 52   DATORII CURENTE ASOCIATE CONTRACTELOR DE ASIGURARE ALTELE DECÂT CERERILE DE DESPĂGUBIRI**
  - 521   Avansuri primite și venituri anticipate curente pe contractele de asigurare și reasigurare**
    - 5211 Avansuri primite din țară
    - 5212 Avansuri primite din străinătate
    - 5213 Venituri anticipate curente
  - 522   Datorii curente aferente contractelor de coasigurare**
    - 5221 Datorii pe primele subscribe aferente contractelor de coasigurare
    - 5222 Alte datorii curente aferente contractelor de coasigurare
  - 523   Datorii curente asociate contractelor de reasigurare**
    - 5231 Datorii pe prime cedate în reasigurare
    - 5232 Datorii aferente comisioanelor pe riscurile primite în reasigurare
    - 5233 Datorii aferente recuperărilor din reasigurare
    - 5234 Datorii privind alte operații aferente contractelor de reasigurare
  - 524   Datorii față de intermediari**
    - 5241 Datorii privind comisioanele și onorările
    - 5242 Datorii privind alte operații
  - 525   Rezerva de prime neciștigate**
  - 526   Rezerva riscurilor neexpirate**
  - 527   Alte rezerve tehnice**
- 53   DATORII CALCULATE CURENTE**
  - 531   Datorii față de personal privind retribuirea muncii**
    - 5311 Datorii salariale

- 5312 Datorii față de deponenți
- 532 Datorii față de personal privind alte operații**
  - 5321 Datorii față de titularii de avans
  - 5322 Datorii față de personal privind alte operații
- 533 Datorii privind asigurările sociale și medicale**
  - 5331 Datorii față de bugetul asigurărilor sociale de stat
  - 5332 Datorii față de fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală
  - 5333 Alte datorii privind asigurările sociale și medicale
- 534 Datorii față de buget**
  - 5341 Datorii privind impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător și profesională
  - 5342 Datorii privind impozitul pe venit din salariu
  - 5343 Datorii privind impozitul pe venit reținut la sursa de plată
  - 5344 Datorii privind taxa pe valoarea adăugată
  - 5345 Datorii privind accizele
  - 5346 Datorii privind alte impozite și taxe
  - 5347 Datorii privind sancțiunile
  - 5348 Alte datorii față de buget
- 535 Venituri anticipate nelegate de contractele de asigurare**
  - 5351 Subvenții
  - 5352 Alte venituri anticipate curente
- 536 Datorii față de proprietari**
  - 5361 Datorii privind dividendele calculate
  - 5362 Datorii privind alte operații
- 537 Finanțări și încasări cu destinație specială curente**
- 538 Provizioane curente**
- 54 DATORII AFERENTE CERERILOR DE DESPĂGUBIRI**
  - 541 Datorii spre plată aferente cererilor de despăgubiri**
    - 5411 Datorii față de asigurați aferente cererilor de despăgubiri spre plată
    - 5412 Datorii aferente intermediarilor
    - 5413 Datorii față de reasigurați
    - 5414 Datorii față de persoane terțe legate de instrumentarea dosarelor de daune
    - 5415 Datorii aferente pretențiilor de regres

- 5416 Alte datorii aferente cererilor de despăgubiri
- 542 Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate**
- 543 Rezerva de daune neavizate**
- 55 Datorii curente aferente contractelor încetate**
- 551 Datorii pe prime anulate**
  - 5511 Datorii aferente primelor anulate față de asigurați
  - 5512 Datorii aferente primelor anulate față de intermediari
  - 5513 Datorii aferente primelor anulate față de reasigurați
  - 5514 Datorii aferente primelor anulate față de alte persoane
- 56 ALTE DATORII CURENTE**
- 561 Datorii preliminate**
  - 5611 Datorii preliminate privind decontările cu bugetul
  - 5612 Datorii preliminate privind primele de asigurare obligatorie de asistență medicală
  - 5613 Datorii preliminate privind leasingul financiar
  - 5614 Alte datorii preliminate
- 562 Datorii curente privind bunurile primite în gestiune economică**
- 563 Alte datorii curente**
- CLASA 6. VENITURI**
- 61 VENITURI DE EXPLOATARE**
- 611 Venituri din primele de asigurare**
  - 6111 Prime brute subscrise
  - 6112 Prime subscrise pe riscurile primite în reasigurare și retrocesiune
  - 6113 Prime cedate pe riscurile transmise în reasigurare și retrocesie
  - 6114 Prime subscrise anulate
  - 6115 Prime subscrise anulate pe riscuri primite în reasigurare și retrocesiune
  - 6116 Prime anulate pe riscurile cedate
  - 6117 Modificarea rezervei de prime necâștigate
  - 6118 Modificarea cotei reasigurătorului în rezerva de prime necâștigate
- 612 Venituri din comisioane**
  - 6121 Comisioane primite de la reasigurători
  - 6122 Comisioane din deservirea contractelor de asigurare

- 6123 Alte venituri din comisioane
- 613 Venituri din subrogare și regresuri**
  - 6131 Venituri din pretențiile de regres înaintate
  - 6132 Venituri aferente operațiilor de subrogare
  - 6133 Alte venituri din operațiile de regres și subrogare
- 614 Venituri din investiții**
- 615 Câștiguri din finanțare**
- 616 Alte venituri de exploatare**

CLASA 7. CHELTUIELI

71 CHELTUIELI DE EXPLOATARE

- 711 Cheltuieli cu cereri de despăgubire**
  - 7111 Daune achitate pe asigurarea directă și coasigurare
  - 7112 Recompense de pagube achitate pe riscurile primite în reasigurare
  - 7113 Recompense de pagube încasate pe riscurile transmise în reasigurare
  - 7114 Modificarea rezervei de daune nesoluționate
  - 7115 Modificarea cotei reasiguratorului în rezerva de daune nesoluționate
  - 7116 Alte cheltuieli corelate cu cererile de despăgubire
- 712 Cheltuieli de achiziție aferente contractelor de asigurare**
  - 7121 Cheltuieli privind comisioanele și onorările intermediarilor în asigurări
  - 7122 Cheltuieli privind remunerarea angajaților aferente vânzătorilor
  - 7123 Cheltuieli privind asigurările sociale și medicale din remunerările angajaților aferente vânzătorilor
  - 7124 Cheltuieli legate de comisioane pe riscurile acceptate în reasigurare
  - 7125 Contribuții, taxe și plăți regulatorice în asociații profesionale și alte organizații
  - 7126 Alte cheltuieli de achiziție
- 713 Cheltuieli de marketing și distribuire**
  - 7131 Cheltuieli de marketing
  - 7132 Cheltuieli legate de distribuire
  - 7133 Alte cheltuieli legate de marketing și distribuire
- 714 Cheltuieli de administrare**
  - 7141 Cheltuieli legate de beneficiile personalului administrativ
  - 7142 Cheltuieli de întreținere a clădirilor și încăperilor
  - 7143 Cheltuieli legate de amortizare

- 7144 Cheltuieli de binefacere și sponsorizare
- 7145 Cheltuieli aferente IT și telecomunicații
- 7146 Cheltuieli de întreținere a transportului
- 7147 Cheltuieli cu privire la casarea altor active circulante
- 7148 Cheltuieli legate de serviciile persoanelor terțe
- 7149 Alte cheltuieli de administrare

715 Alte cheltuieli de exploatare

716 Cheltuieli din investiții

717 Cheltuieli cu costuri de finanțare

72 CHELTUIELI PRIVIND IMPOZITUL PE VENIT

721 Cheltuieli privind impozitul pe venit

7211 Cheltuieli privind impozitul pe venit

7212 Economie privind impozitul pe venit

CLASA 8. CONTURI DE GESTIUNE

81 CONTURI DE CALCULAȚIE

811 Activități de bază

812 Activități auxiliare

82 CONTURI DE REPARTIZARE

83 ALTE CONTURI DE GESTIUNE

CLASA 9. CONTURI EXTRABILANȚIERE

911 Imobilizări corporale primite în leasing (arendă, locațiune) operațional

912 Bunuri primite pentru montare

913 Imobilizări corporale transmise în leasing financiar

914 Bunuri primite în păstrare sau custodie

915 Bunuri primite spre prelucrare sau reparare

916 Bunuri primite în baza contractelor de comision

917 Bunuri obținute din materialele prelucrate ale terților

918 Formulare cu regim special

919 Creanțe compromise decontate

920 Creanțe contingente

921 Datorii contingente

922 Garanții acordate

923 Garanții primite

924 Pierderi fiscale

925 Facilități fiscale

Rezultatul financiar detaliat pe produse de asigurare, mii MDL

Nr d/o	Produsul de asigurare	Clasa de asigurari			Total
		CLASA 01	CLASA 02	CLASA 10	
		ACCIDENTE	SANATATE	RCAI	Total
1	Suma primelor brute subscrise si cele reperfectate	87	108	53.935	143.872
2	Suma primelor pe contractele rezoluate și anulate	0	1	579	1.637
3	Prime brute subscrise nete de rezilieri	87	107	53.356	142.235
4	Venituri cu comisionul aferent reasigurarilor in perioada de gestiune	0	0	18.123	46.869
5	Prime transmise in reasigurare nete de rezilieri si comisoane	0	0	19.634	39.231
6	Prime nete subscrise	87	107	33.722	103.003
7	Prima câștigată in perioada	82	103	47.314	131.701
8	Prima câștigată neta de reasigurare in perioada	82	103	32.418	106.436
9	Total daune solutionate (achitate) in perioada de gestiune	3	0	23.431	50.340
10	Cheltuieli de soluționare a daunelor	0	0	447	842
11	Daune recuperate de reasiguratorii	0	0	16.060	27.075
12	Recuperări provenite din regres sau subrogații, lei	0	0	1.119	4.494
13	Total cheltuieli cu daunele întâmpinate in	12	8	24.175	48.773
14	Rata Daunei (Brută), % <i>% din Prima câștigată [13/7]</i>	15,05%	8,05%	51,09%	37,03%
15	Total cheltuieli cu daunele întâmpinate in perioada, nete de reasigurare	12	8	7.061	20.151

Rezultatul financiar detaliat pe produse de asigurare, mii MDL - continuare

16	Cheltuieli de achiziții calculate	36	43	14.877	63.481
17	<i>Cheltuieli de achiziții calculate, % din prime subscrise</i>	41,72%	40,45%	27,88%	44,63%
18	Cheltuieli de achiziție nete de ajustarea valorii din testul de adevărare a datoriei asociate contractelor de asigurare	35	42	12.989	58.606
19	Rata cheltuielilor de achiziție, % <i>% din Prima câștigată [18]/7]</i>	42,26%	40,60%	27,45%	44,50%
20	Cheltuieli de achiziție brute, inclusiv modificarea	35	42	14.563	60.679
21	Cheltuieli administrative alocate direct pe produs	1	1	1.754	2.479
22	Rezultatul tehnic	34	52	9.040	23.127
23	Elemente ale profitului operational nealocabile direct pe produs	20	14	10.838	21.689
24	Rezultatul din activitatea operationala	14	38	-1.798	1.437
25	Rezultatul din activitatea operationala - asigurarea directa	14	38	-4.016	-1.920
26	Rezultatul din activitatea operationala - reasigurarea transmisa	0	0	2.217	3.357
27	Rata cheltuielilor de gestiune, % <i>% din Prima câștigată [(21+23)/7]</i>	25,60%	14,79%	26,61%	18,35%
28	Rata combinată (COR), % <i>[14+19+27]</i>	82,91%	63,45%	105,16%	99,88%
29	Alte elemente operationale nealocate pe produse	0	0	0	0
30	Rezultatul din investiții	0	0	0	11.697
31	Rezultatul din activități financiare	0	0	0	25
32	Impozitul pe venit	0	0	0	-1.757
33	Profitul net	14	38	-1.798	11.401
34	Soldul Marjei Minime de Solvabilitate la inceputul perioadei	27	18	9.556	26.088
35	Soldul Marjei Minime de Solvabilitate la sfarsitul perioadei	22	27	11.337	26.953
36	Defalcari pentru acoperirea Marjei Minime de Solvabilitate	-5	9	1.781	865
37	Rezultatul economic	20	29	-3.580	10.536

												Anexa 6	
												Asiguraător.	
												APROB	
												Director general	
MODEL													
Borderou aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare													
facultativa a autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și													
pasagerilor (CASCO) pentru perioada 01 aprilie 2023 - 30 aprilie 2023													
"Asigurarea facultativa a autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și pasagerilor (CASCO)"													
Perioada: aprilie 2023													
Rețea: PY Vinzari mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. ___													
Nr. Ord.	Modalitatea de achitare	Contractul	Asigurațul	Data încheierii	Perioada asigurării de la	pana la	Valoia contractul	Suma asigurata	Prima de asigurare	Achitarea	Datoric la 30.04.2023		
1	Asiguraător	CS0542/2023	xxxxxxxx	19.04.2023	29.04.2023	28.04.2024	EUR 19,8734	MDL 8000,00	MDL 344,00	MDL 6767,65	MDL 344,00	MDL 6755,20	MDL
		Total:		X	X	X		MDL 157387,20	MDL 344,00	MDL 6767,65	MDL 6755,20		
Nr. 0	Indicador	Numarul contractelor/politebr		Suma, lei									
1	Contracte de asigurare încheiate	1		6767,65									
Semnatura agentului _____													
Data _____, 2023													
Serviciul primit: _____													
Serviciul asigurării _____													
Serviciul contabilitate _____													
Sursa Elaborat de autor													

MODEL										Anexa 7									
Borderou aferent contractelor încheiate pentru tipul de asigurare facultativă a bunurilor de incendiu si alte perioade 01-31 mai 2023																			
"Asigurarea facultativă a bunurilor de incendiu si alte perioade"										Asigurații:									
Perioada: mai 2023																			
Reten:																			
Nr. Ord.	Modalitatea de achitare	Contractul	Asiguratul	Data încheierii	Perioada asigurării		Valoarea contractului		Suma asigurată		Prima de asigurare		Achiziția		Diferența de sumă (cu sau fără valutar)		Data la 31.05.2023		
					de la	până la	Incass.	Cursul	la valoare	MDL	la valoare	MDL	la valoare	MDL	la valoare	MDL	la valoare	MDL	la valoare
1	Asigurator	A 00156/2023	XXXXXXXX	25.05.2023	25.05.2023	24.05.2024	MDL	1,0000	4220548,00	MDL	775,00	775,00	775,00	775,00				775,00	775,00
2	Asigurator	A 00156/2023	XXXXXXXX	25.05.2023	25.05.2023	24.05.2024	MDL	1,0000	444071,00	MDL	775,00	775,00	775,00	775,00				775,00	775,00
Total:																			
										1046027,00		775,00		775,00		775,00		775,00	
Nr. o																			
Indicitor																			
1 Contractele asigurate încheiate										Suma lei 1530,00									
Asigurator										Manager rețea:									
Serviciul de asigurări																			
Serviciul contabilitate										Suma Efectuat de valutar									

													Anexa 8			
MODEL																
Borderou aferent vânzărilor pentru tipul de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule (RCA), cu achitare integrală a primelor în perioada 01-30 aprilie 2023																
Borderou "Asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto (RCA)"																
Perioada: aprilie 2023																
Rețea: PV Vinzari mun. Chisinau, bd. Ștefan cel Mare si Sfint, nr. ____																
Nr. Ord.	Numarul		NP (Denumirea Contractantului/Platorului)	Data incheierii	Perioada asigurarii		Marca	Modelul	Nr. de inmatriculare	Valuta	Prima de asigurare					
	Numerar / Cec	Certificat			de la	pana la					în valută	MDL				
1	Cont	xxxxxxx	xxxxxx	03.04.2023	13.04.2023	12.04.2024	xxxxx			MDL	2551,50	2551,50				
2	0001	xxxxxxx	xxxxxx	13.04.2023	13.04.2023	12.05.2023	xxxxx			MDL	1312,20	1312,20				
3	Cont	xxxxxxx	xxxxxx	13.04.2023	15.04.2023	14.04.2024	xxxxx			MDL	3402,00	3402,00				
4	Cont	xxxxxxx	xxxxxx	13.04.2023	19.04.2023	18.04.2024	xxxxx			MDL	2755,62	2755,62				
5	CEC	xxxxxxx	xxxxxx	13.04.2023	13.04.2023	12.04.2024	xxxxx			MDL	1122,66	1122,66				
6	0003	xxxxxxx	xxxxxx	13.04.2023	24.04.2023	23.04.2024	xxxxx			MDL	1428,84	1428,84				
7	0001	xxxxxxx	xxxxxx	14.04.2023	14.04.2023	13.04.2024	xxxxx			MDL	1530,90	1530,90				
8	0001	xxxxxxx	xxxxxx	18.04.2023	26.04.2023	25.04.2024	xxxxx			MDL	1122,66	1122,66				
Total:											X	X	X	X	49274,57	49274,57
Nr. o	Indicator	Numărul contractelor/polițelor		Suma, lei												
1	Contracte de asigurare încheiate	21		49274,57												
Semnatura agentului _____													Primit:			
Data _____ 2023													Serviciul asigurari _____			
Sursa: Elaborat de autor													Serviciul contabilitate _____			

Registrul contractelor pentru asigurările generale (asigurarea directă) - CMR (întrucât conform prevederilor pct 67 al cu Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare)

Nr. document	Tip contract de asigurare	Codul de asigurare	Tip de asigurare	Poliza de asigurare	Provis de asigurare	Nr. de asigurari	Tipul persoanelor asigurate	Data la care s-a emis	Termeni de valabilitate		Valoarea		Suma asigurata		Prima subscrisa		Agentii care au intermediat contractul		Tipul obiectelor de asigurare	Codificarea	Tip de asigurare	Clasa de asigurare	Tip de achitare	Prima achitata	Data achitarii																				
									inceput	sfarsit	denumirea	carul	valoarea	MDL	valoarea	MDL	data	suma								data	suma																		
1	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	03.04.2023	03.04.2023	02.04.2024	EUR	19.9620	100000,00	199620000,00	140,00	2795,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	2795,00	03.04.2023																					
2	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	03.04.2023	04.04.2023	03.04.2024	EUR	19.9620	200000,00	399240000,00	180,00	3393,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	3393,00	03.04.2023																					
3	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	03.04.2023	03.04.2023	02.04.2024	EUR	19.9620	100000,00	199620000,00	163,00	3253,81	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	3253,81	03.04.2023																					
4	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	04.04.2023	04.04.2023	03.04.2024	EUR	19.9292	100000,00	199292000,00	110,00	2192,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	2192,00	04.04.2023																					
14	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	05.04.2023	06.04.2023	05.05.2023	EUR	19.9725	100000,00	199725000,00	200,00	3951,96	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	3951,96	12.04.2023																					
15	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	05.04.2023	18.04.2023	17.05.2023	EUR	19.9725	100000,00	199725000,00	50,00	987,99	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Intemedz	987,99	12.04.2023																					
19	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	07.04.2023	08.04.2023	07.04.2024	EUR	19.8367	300000,00	595101000,00	242,00	4800,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Asigurator		-																					
20	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	07.04.2023	07.04.2023	06.04.2024	EUR	19.8367	300000,00	595101000,00	360,00	7141,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Asigurator		-																					
21	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	07.04.2023	12.04.2023	11.04.2024	EUR	19.8367	300000,00	595101000,00	360,00	7141,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Asigurator		-																					
22	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	07.04.2023	07.04.2023	06.04.2024	EUR	19.8367	300000,00	595101000,00	360,00	7141,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Asigurator		-																					
23	Contract	CMR	XXX	XXX	CMR	XXX	Societati Netozan	07.04.2023	13.04.2023	12.04.2024	EUR	19.8367	300000,00	595101000,00	365,00	7240,00	XXX	Cap-Tractor	XXX	CMR	02104	Asigurator	7240,00	07.04.2023																					
Total:																							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sef Servitie																							Contabil ref																						
«...» 2023																							«...» 2023																						
Sursa: Elaborat de autor																																													

DEVIZUL (calculul)
Costul reparației bunului avariāt:
(RCA, CA SCO, Bunuri)

Asiguratul	Beneficiarul asigurării
Contractul	Polița de asigurare
Obiectul asigurării: _____	
Devizul este întocmit în baza procesului-verbal Nr. _____ din _____ și a altor acte _____	

Costul lucrărilor, materialelor, manoperei

Nr.	d/o	Numărul poziției	Denumirea părților componente, pieselor, accesoriilor, a materialelor, lucrărilor	Unitatea de măsură	Cantitatea unităților	Costul unităților	Total, lei
1		2	3	4	5	6	7
1.			Conform raportului de evaluare a expertului independent nr. _____ din data.... despăgubirea de asigurare constituie Contul de plată al instituției specializate: 1. (Denumirea unității de specialitate) 2. (Denumirea unității de specialitate) 3. (Denumirea unității de specialitate)				
2.			Conform facturii fiscale seria:.... Nr. .... din data.... aprecierea a valorii pagubei constituie				

Costul prețului mediu practicat de cele 3 unități de specialitate(CUS1+CUS2+CUS3)/3, MDL _____

Taxa pe valoare adăugată, % _____

Total costul manoperei, lei _____

Costul părților componente, pieselor, accesoriilor noi ale autovehiculului și a materialelor

Cursul valutar BNM la data de _____ **1 EUR** _____ **1 USD** _____

Costul părților componente, pieselor și accesoriilor, lei	0,00
Costul manoperei, lei _____ Costul materialelor, lei _____	0,00

3% din suma asigurată, lei _____

Alte cheltuieli (transportarea, etc.), lei _____

Diverse _____

Suma totală inclusiv manoperea, materialele și piesele, lei _____ **0,00**

Franșiza, lei _____

Total despăgubire de asigurare, lei _____ **0,00**

(cu litere)

Reeșind din examinările și constatările prezentate se propune spre achitare despăgubirea de asigurare în sumă de (MDL): _____

Sef Departament Securitate și Regularizarea Daunelor: _____
(nume, prenume, semnătura)

" " " " _____ 20

Deviz întocmit de către: Expert-Inginier: _____
(nume, prenume, semnătura)

" " " " _____ 20

Devizul (calculul)
evaluării prejudiciului cauzat persoanelor asigurate în rezultatul survenirii cazului
de asigurare

Asiguratul:	
Beneficiarul asigurării:	
Contractul de asigurare:	
Polița de asigurare:	
Valabilitatea contractului/poliței de asigurare:	

Circumstanțele producerii cazului asigurat și acte justificative :

_____

1. _____

2. _____

3. _____

_____

_____

_____

Reeșind din examinările și constatările prezentate se propune spre achitare indemnizația de asigurare în sumă de (MDL): _____

Șef Departamentului Securitate și Regularizarea Daunelor:

_____ (nume prenume)

Deviz întocmit de către Expert Inginer: _____

(funcția, nume prenume)

Data „_____” _____ 20_____

COORDONAT

Director _____

_____ 2023

Lista dosarelor de daune spre examinare la Comisia de regularizare a cazurilor de asigurare Nr. _____ din _____ 2023

Nr	Nr. dos	Marca	Modelul	Nr. de inm.	Anul productie	Proprietarul autovehiculului	Tipul asigurării	Data asigurării	Data contractului	Data evenimentului	Locul producerii	Data adresării	Vinovat	Suma stabilită anterior	Suma spre achitare EUR	Suma spre achitare LEI	Unitatea de reparatie care efectueaza lucrările
1	D0xxx/CAS/2023						CASCO	17.11.22	16.11.23	13.03.23	ROMANIA	06.04.23			125786,00		
2	D0xxx/CAS/2023						CASCO	16.11.23	15.11.23	12.04.23	BULGARIA	26.04.23			54360,00		
3	D0xxx/CAS/2023						CASCO	17.07.22	16.07.23	11.05.23	CHISINAU	18.05.23			49932,00		

Seful Secției Regularizarea Daunelor

Sursa: Elaborat de autor

Societatea de Asigurări _____ S.A.**ORDIN****1___/RCA/2023 „_____” _____ 2023****Cu privire la achitarea despăgubirii
de asigurare păgubitului _____**

În conformitate cu Legea nr.106 – din 21-04-2022 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, în baza poliței de asigurare Nr. RCAI-00 valabil de la ..2022 până la ..2023, asigurat Q, în baza dosarului de daune 1/RCA/2023.

ORDON:

1. A stabili pentru păgubitul: Q, despăgubirea de asigurare în sumă de Q (mii) lei 00 bani, pentru pagubele cauzate autovehiculului Q n/î Q.
2. A achita către: Q, sumă de Q bani.
3. Suma de Q bani, transferată anterior la contul stației de reparații „Q” SRL în baza facturii prezentate, a fi considerată drept achitare preventivă a despăgubirii de asigurare.
4. A înainta pretenție de regres în sumă de Q bani, față de Q, în vederea recuperării despăgubirii de asigurare achitată de Societății de asigurări _____ S.A.
5. Controlul executării prezentului ordin se pune în sarcina contabilului-șef al Societății.

Director General _____

Sursa: Elaborat de autor

Informație cu privire la plățile despăgubirilor de asigurare și altor plăți curente și fluxurilor de numerar disponibile la data de _____

Numerar in casierie (Of, central)	xxx
BC Victoriabanc SA_MDL	xxx
MAIB_MDL	xxx
Total	xxx

Lista de plati curente la data de _____

Data document	Nr. Doc.	Beneficiar	Destinatia plății	Altele		Suma, lei
				Scadenta	Agentul de asigurare	
05.07.2023	xxx		Plata pentru lucrari de configurare si schimb de date pentru mai conform FF nr. EAI0000 din 30.06.2023			30 000,00
05.07.2023	xxx		Plata salariul la card L/01/2023 conform contract individual de munca			10 960,96
						40 960,96

Lista de plată a despăgubirilor de asigurare la data de _____

Despagubiri de asigurare RCA catre persoanele pagubite						
Data document	Nr. Doc.	Beneficiar	Destinatia plății	Altele		Suma, lei
				Scadenta	Agentul de asigurare	
27.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare RCA conform ordin D0000/RCA/2023 din 24.05.2023	07.07.2023		12 451,00
27.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare RCA conform ordin D0000/RCA/2023 din 19.06.2023	03.07.2023		2 130,00
03.07.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare RCA conform ordin D0000/RCA/2023 din 27.06.2023	10.07.2023		23 730,00
						38 311,00
Despagubiri de asigurare Carte Verde catre persoanele pagubite						
23.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare CARTE VERDE conform ordinului 17/CV/2023/RO din 19.06.2023	07.08.2023		59 873,00
03.07.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare CARTE VERDE conform ordin 18/CV/2023/RO din 29.06.2023	20.08.2023		17 523,00
						77 396,00
Despagubiri de asigurare CASCO catre persoanele pagubite						
27.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare CASCO conform ordin D000/CAS/2023 din 19.06.2023	23.07.2023		12 321,00
23.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare CASCO conform ordin 0000/CAS/2023 din 19.06.2023	17.07.2023		95 342,00
						107 663,00
Despagubiri de asigurare MEDICALA catre persoanele pagubite						
07.07.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare MEDICINA conform ordin 10/MH/2023 din 29.06.2023	10.07.2023		234 382,00
						234 382,00
Despagubiri de asigurare BUNURI catre persoanele pagubite						
07.07.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare BUNURI conform ordin 000/B/2022 din 29.06.2023	10.07.2023		153 279,00
						153 279,00
Despăgubiri de asigurare către stațiile de reparație						
28.06.2023	xxx		Plata pentru reparatia auto (D0000/CAS/2023 pentru unitatea de transport xxx) conform contului nr.000xxxxdin 29.06.2023	27.07.2023		78 345,00
						78345,00
Despăgubiri de asigurare către companiile de asigurari						
21.06.2023	xxx		Plata despagubirii de asigurare RCA conform ordin D0000/RCA/2023 din 19.06.2023	29.06.2023		176 230,00
						176230,00
Total general						906 566,96
Sursa: Elaborat de autor						

Anexa 16

Categoria activului: Investiții în valori mobiliare											
Denumirea societății de asigurări: _____											
Cod IDNO: _____											
Categorii activelor	Contul contabil sintetic	Denumirea instituției unde sunt deținute valorile mobiliare	Numărul înregistrării	Moneda națională sau valuta străină	Cursul oficial la data raportării	Valoarea nominală a activului în valută la data intrării	Data înregistrării în evidența contabilă		Valoarea nominală, MDL	Valoarea deprecierii / amortizării calculate, MDL	Valoarea contabilă la data raportării, MDL
							intrării	ieșirii			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sursa: Elaborat de autor și implementat în cadrul S.A.R. „Moldcargo” S.A.											

Categoria activului: Investiții în depozite în instituții financiare licențiate

Denumirea societății de asigurări de asigurări: _____

Cod IDNO: _____

Categoria activelor	Contul contabil sintetic	Denumirea instituției unde sunt deținute depozitele bancare	Numărul înregistrării contului de depozit, contractul de depozit	Monedă națională		Cursul oficial la data raportării	Valoarea nominală a activului în valută la data intrării	Data înregistrării în evidența contabilă		Valoarea nominală, MDL	Valoarea deprecierii / amortizării calculate, MDL	Valoarea contabilă la data raportării, MDL
				sau	valuta străină			intrării	ieșirii			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Sursa: Elaborat de autor și implementat în cadrul S.A.R. „Moldcargo” S.A.

Categoria activului: Investiții în titluri de participare

Denumirea societății de asigurări: _____

Cod IDNO: _____

Categorie activelor	Tipul activelor	Contul contabil sintetic al valorii nominale	Contul contabil sintetic al deprecierii / amortizării	Denumirea instituției, IDNO, unde sunt deținute titlurile de participare	Capitalul propriu al emitentului și de acțiuni/obligatuni admise pe piața regulată conform ultimii perioade de gestiune	Numărul de acțiuni, obligatuni admise pe piața regulată conform ultimii perioade de gestiune	Data ultimei tranzacții cu acțiuni	Valoarea activelor nete, conform ultimii situații financiare auditate	Data ultimei situații financiare auditate	Monedă națională sau valută străină	Cursul oficial la data raportării	Valoarea nominală a activului în valută la data intrării	Data înregistrării în evidența contabilă		Valoarea nominală, MDL	Valoarea deprecierii / amortizării calculate, MDL	Valoarea contabilă la data raportării, MDL
													intrării	ieșirii			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

Sursa: Elaborat de autor și implementat în cadrul S.A.R. „Moldcargo” S.A.

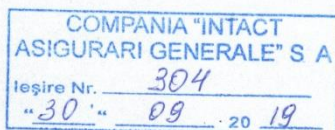
Categoria activului: Creanțele asiguraților admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim

Denumirea societății de asigurări: _____

Cod IDNO: _____

Nr	Contul contabil sintetic al valorii nominale	Contul contabil sintetic al depreciării/amortizării	Debitorul	Activul este a restat, confiscat, este obiect al contractelor de gaj, sursă de plată a obligațiilor asumate prin garanții bancare, sau mijloc de acoperire a altor obligații	Contractul de asigurare	Data scadenței	Valoarea		
							nominale a creanței, MDL	MDL pentru depreciere, MDL	MDL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Sursa: Elaborat de autor și implementat în cadrul S.A.R. „Moldcargo” S.A.

Act cu privire la implementarea rezultatelor cercetărilor științifice efectuate de către DOLGHI Vladimir, doctorand al Universității de Stat din Moldova pentru conferirea titlului de doctor în științe economice.

**Tema tezei de doctorat:
„Particularitățile contabilității manageriale în societățile de asigurări”**

În anul 2018, *Compania „Intact Asigurări Generale” S.A.* a trecut printr-un rebranding și a aprobat noi strategii de dezvoltare a companiei de asigurări, inclusiv modernizarea sistemului contabil și implementarea noilor tehnologii informaționale.

În acest context, se confirmă implementarea elaborărilor doctorandului DOLGHI Vladimir realizate în cadrul cercetărilor efectuate pentru obținerea titlului de doctor în științe economice, după cum urmează:

1. Revizuirea politicilor contabile ale Companiei și implementarea tratamentelor contabile conform IFRS, inclusiv elaborarea și implementarea planului de conturi de lucru specific activității de asigurări în scopul eficientizării înregistrării operațiilor economice aferente asigurărilor directe, reasigurării și instrumentării dosarelor de daune.
2. Implementarea practicilor contabile moderne conform IFRS aferente recunoașterii, evaluării și înregistrării elementelor contabile (active, creanțe, datorii, venituri, cheltuieli, rezultate) și modul de prezentare a acestora în situațiile financiare.
3. Elaborarea și implementarea noilor modele de formulare a Situațiilor Financiare a asiguratorului conform IFRS și cerințelor stabilite de Autoritatea de supraveghere, Comisia Națională a Pieței Financiare din Republica Moldova.

Compania „Intact Asigurări Generale” S.A., apreciază înalt valoarea implementărilor de eficientizare a sistemului contabil și armonizare a raportării financiare la IFRS a dlui DOLGHI Vladimir, realizate în cadrul Companiei. În mod deosebit valoarea soluțiilor și a demersurilor propuse au fost de un real folos în scopul îmbunătățirii proceselor manageriale. Totodată, am beneficiat de un plus managerial privind modul de organizare a contabilității primare la intrarea în vigoare a contractelor de asigurare, creșterea calității informației contabile și întocmirea unor situații financiare mai fiabile.

Director General,
Compania „Intact Asigurări Generale” S.A.
30 septembrie 2019

Călin TOMULEȚ

Compania "Intact Asigurări Generale" S.A.
Adresa juridică: str. Maria Cebotari, 55, mun. Chișinău MD-2012
Adresa de corespondență: str. Maria Cebotari, 55, mun. Chișinău MD-2012
tel.: (+373 22) 26-01-26; fax: (+373 22) 26-01-01
web: www.intact.md e-mail: office@intact.md

IDNO: 1003600062730
capital social: 21 100 000 MDL
IBAN: MD37AG00000022512460256 MDL
BC Moldova-Agroindbank S.A., Cod bancar: AGRNMD2X
Chișinău, str. Constantin Tanase 9

**Act cu privire la implementarea rezultatelor cercetărilor științifice
efectuate de către DOLGHI Vladimir, doctorand al Universității de Stat din Moldova
pentru conferirea titlului de doctor în științe economice.**

Tema tezei de doctorat:

**„Reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări în contextul
modernizării sistemului decizional intern”**

Acest document relevă validarea implementării în cadrul Companiei de Asigurări „General Asigurări” S. A. (IDNO: 1016600035165), a propunerilor bazate pe cercetările științifice în domeniul practicilor de politici contabile reglementate de Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), care stau la baza organizării activităților contabile și raportării financiare a dlui DOLGHI Vladimir în cadrul cercetărilor efectuate pentru obținerea titlului de doctor în științe economice, după cum urmează:

1. În scopul îmbunătățirii proceselor manageriale și de raportare financiară, eficientizării înregistrării operațiilor economice aferente asigurărilor directe, reasigurării și instrumentării dosarelor de daune, au fost implementate propunerile bazate pe cercetările științifice în domeniul practicilor de politici contabile reglementate de Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS).
2. Implementarea practicilor contabile moderne conform IFRS aferente recunoașterii, evaluării și înregistrării elementelor contabile (active, creanțe, datorii, venituri, cheltuieli, rezultate) și modul de prezentare a acestora în situațiile financiare.
3. Elaborarea și implementarea noilor modele de formulare a Situațiilor Financiare a asigurătorului conform IFRS și cerințelor stabilite de Autoritatea de supraveghere, Comisia Națională a Pieței Financiare din Republica Moldova.

Compania de Asigurări „General Asigurări” S.A., apreciază înalt valoarea implementărilor dlui DOLGHI Vladimir ce țin de eficientizarea sistemului contabil și raportării financiare conforme IFRS, cerințelor stabilite de autoritatea de supraveghere, realizate în cadrul Companiei.

Director general

C.A. „General Asigurări” S. A.

21 martie 2023

Vitalie BANARU

**Act cu privire la implementarea rezultatelor cercetărilor științifice
efectuate de către DOLGHI Vladimir, doctorand al Universității de Stat din Moldova
pentru conferirea titlului de doctor în științe economice.**

Tema tezei de doctorat:

**„Reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări în contextul
modernizării sistemului decizional intern”**

Se confirmă, că în scopul îmbunătățirii proceselor manageriale și de raportare financiară, în cadrul Companiei Internaționale de Asigurări „TRANSELIT” S.A. (IDNO: 1002604000443) au fost implementate elaborărilor doctorandului DOLGHI Vladimir realizate în cadrul cercetărilor efectuate pentru obținerea titlului de doctor în științe economice, după cum urmează:

- implementarea propunerilor bazate pe cercetările științifice în domeniul practicilor de politici contabile reglementate de Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) în scopul eficientizării înregistrării operațiilor economice aferente asigurărilor directe, reasigurării și instrumentării dosarelor de daune;
- implementarea practică a modului de organizare a contabilității primare, în scopul creșterii calității informației contabile și întocmirii unor situații financiare mai fiabile conforme cerințelor stabilite de autoritatea de supraveghere.

Aplicarea practică în cadrul Companiei Internaționale de Asigurări „TRANSELIT” S.A. a implementărilor dlui DOLGHI Vladimir vor contribui la eficientizarea sistemului contabil și raportării financiare conforme IFRS și cerințelor stabilite de autoritatea de supraveghere.

Director general,

C.I.A. „TRANSELIT” S.A.
CIUMAC Nicolae

TRANSELIT
COMPANIA INTERNAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI

15 decembrie 2022

**Act de implementare
la teza dlui DOLGHI Vladimir,
doctorand al Universității de Stat din Moldova
Tema tezei de doctor:**

**„Reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări în contextul
modernizării sistemului decizional intern”**

Acest document relevă validarea implementării în cadrul Societății de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” S. A. (IDNO: 1002600005819), a propunerilor bazate pe cercetările în domeniul practicilor de politici în investirea activelor admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și a cerinței de capital minim conform reglementărilor noii legi privind activitatea de asigurare sau reasigurare nr. LP92/2022 din 07.04.2022 a dlui DOLGHI Vladimir, după cum urmează:

În scopul îmbunătățirii proceselor manageriale și de raportare internă, argumentării decizii manageriale cu privire la politicile de investire a activelor Societății, au fost implementate următoarele rapoarte interne:

- raportul privind investițiile în valori mobiliare;
- raportul privind investițiile în depozite în instituții financiare licențiate;
- raportul privind disponibilitățile în conturi curente în instituții financiare;
- raportul investițiilor în portofoliul imobiliar;
- raportul în investițiile în titluri de participare;
- raportul privind creanțele asiguraților admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim.

Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” S. A. apreciază înalt valoarea implementărilor dlui DOLGHI Vladimir ce țin de raportarea internă și practicilor de politici în investirea activelor disponibile, conforme cadrului legal implementate în cadrul Companiei.

**Director general interimar
SAR „Moldcargo” S. A.**

03 iulie 2023

Țimbaliuc Mihail

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate în cadrul sistemului de evidență nr. 0002271 – 001 înregistrat în registru e evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea nr.133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

IDNO 1002600005819
Capital Social: 59 100 000 MDL
TVA 7800089
Societate pe Acțiuni

Tel/Fax. + 373 /22/ 27 92 93
E-mail office@moldcargo.md
www.moldcargo.md

Str.V.Alecsandri, 97
MD-2012, mun.Chisinau
Republica Moldova

REPUBLICA MOLDOVA

Agencia de Stat pentru
Proprietatea Intelectuală

ADEVERINȚĂ

privind înscrierea obiectelor
dreptului de autor și ale drepturilor conexe

SERIA OȘ NR. 7559

DIN 23.06.2023

eliberată în temeiul Legii nr. 230/2022 privind dreptul de autor
și drepturile conexe, prin care se confirmă înscrierea obiectului de pe verso
în Registrul de Stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe

Director general

CHIȘINĂU

Seria: OȘ (operă științifică)

Numărul de înscriere: 7559

Data înscrierii: 21.06.2023

Numărul cererii: 2348

Denumirea obiectului: „CONTABILITATEA SOCIETĂȚILOR DE
ASIGURĂRI. POLITICI CONTABILE
CONFORM IFRS”

Autori:

Dolghi Vladimir **IDNP:** 2001003332787

Dolghi Cristina **IDNP:** 0970306868919

Titularii drepturilor patrimoniale:

Dolghi Vladimir **IDNP:** 2001003332787

Dolghi Cristina **IDNP:** 0970306868919

L.S.

Sefă Directie Drept de Autor

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
SECȚIA FORMARE CONTINUĂ

CERTIFICAT

eliberat domnului *Vladimir DOLGHI*, lector universitar, formator al Secției Formare
Continuă USM, care pe parcursul anilor 2013-2014 a realizat 30 activități de formare
continuă a contabililor societăților de asigurări în volum de 30 credite.

Gheorghe CIOCANU
Rector, profesor universitar

certificat nr. 31769/14
din 5 februarie 2014

CERTIFICAT

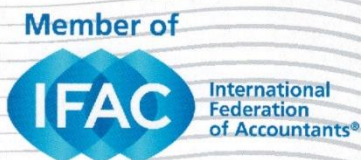
№ 0261 din 26 septembrie 2023

Confirmă faptul precum că Domnul **DOLGHI Vladimir**

lector universitar, formator Asociația Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova (ACAP RM), în perioada 18 – 26 septembrie 2023 a realizat activități de formare profesională continuă în volum de 30 de ore, în cadrul programului **privind instruirea profesională continuă a profesioniștilor din domeniul asigurărilor** cu tematica:

**„Aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.
IFRS 17 „Contracte de asigurare”**

Conf., univ., dr. Natalia ZLATINA
Director Executiv ACAP RM

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA

MD-2009, Chișinău
str. A. Mateevici, 60
tel: (+373-22) 24-48-21, fax: 24-42-48
www.usm.md
email: rector@usm.md

MINISTRY OF EDUCATION
AND RESEARCH
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
MOLDOVA STATE UNIVERSITY

MD-2009, Chisinau
A. Mateevici str. 60
tel: (+373-22) 24-48-21, fax: 24-42-48
www.usm.md
email: rector@usm.md

21.09.2013 Nr. 01/2447

CERTIFICAT de participare

Confirmă participarea **Dlui DOLGHI Vladimir, lector univ.**, departamentul „Contabilitate și Informatică economică”, FȘE în calitate de reprezentant al Universității de Stat din Moldova în perioada anilor 2013-2019, în realizarea activităților din cadrul Proiectului „Comunitatea de practică educațională/ Education Community of Practice” (EduCoP), Programul „Consolidarea auditului și raportării în țările Parteneriatului Estic: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina / The Strengthening Auditing and Reporting in Countries of the Eastern Partnership: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine” (STAREP) și diseminarea practicilor departamentului cu privire la dezvoltarea educației contabile la nivel universitar, cât și la nivel de dezvoltare profesională.

Profesor universitar, Doctor habilitat,
Prim-prorector, prorector pentru activitate
didactică și studențească, USM

Otilia DANDARA

**ACCOUNTING AND AUDITING EDUCATION:
STRATEGIES FOR IMPROVEMENT**

<https://cfr.worldbank.org/publications/national-education-initiatives-moldova>

MOLDOVA

2019

ACKNOWLEDGEMENTS

This National Strategy for the improvement of accounting and auditing education in Moldova is the product of a process of exchange of ideas among the members of the Accounting Education Community of Practice (EDUCOP), under the STAREP Program.

The team which drafted the document included:

- Lilia Grigoroï, Dean, Accounting Faculty, Academy of Economic Studies of Moldova
- Liliana Lazari, Head of Accounting, Audit and Economic Analysis Chair, Academy of Economic Studies of Moldova
- Cristina Dolghi, Head of Accounting and Economic Informatics Chair, Moldova State University
- Vladimir Dolghi, Lecturer, Accounting and Economic Informatics Chair, Moldova State University
- Lina Vasiloï, Lecturer, Accounting and Economic Informatics Chair, Moldova State University
- Georgeta Covaliiov-Rusu, President, Association of Professional Accountants and Auditors
- Natalia Zlatina, Executive Director, Association of Professional Accountants and Auditors
- Marina Selaru, Member, Association of Professional Accountants and Auditors
- Ludmila Grabarovschi, Member, Association of Professional Accountants and Auditors
- Marina Parnitcaia, Member, Association of Professional Accountants and Auditors

The development of the Strategy was actively coordinated and supported by Svetlana Platon, Consultant, World Bank, with feedback provided by Alfred Jean-Marie Borgonovo and Andrei Busuioc, Senior Financial Management Specialists, World Bank Centre for Financial Reporting Reform (CFRR). Editorial assistance was provided by Alexandra Soininen and Ecaterina Gusarova.

Jarett Decker, Head, CFRR, and Adenike Sherifat Oyeyiola, Practice Manager, World Bank, acted as supervisors for the Strategy.

DECLARAȚIA DE ONESTITATE

Subsemnatul, DOLGHI Vladimir, declar pe proprie răspundere că materialele prezentate în teza de doctor în științe economice, se referă la propriile activități și realizări. Teza elaborată de mine nu a mai fost prezentată niciodată la o altă facultate sau instituție de învățământ superior din țară sau străinătate. De asemenea, declar că toate sursele utilizate, inclusiv cele online, sunt indicate în lucrare, cu respectarea regulilor citării și de evitare a plagiatului, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

Semnătura

Numele: Dolghi

Prenumele: Vladimir

Vice Președintele al Asociației Contabililor și Auditorilor Profesioniști din RM (**ACAP RM** - www.acap.md)

Membru al Asociației de Actuarat din RM (**AAM** - www.actuarat.org.md)

Student **ACCA** (www.accaglobal.com)

Datele personale:

- ✓ Data nașterii: 26 iunie 1985
- ✓ Locul nașterii: Republica Moldova, or. Chișinău
- ✓ Originea: Funcționari
- ✓ Cetățenie: Republica Moldova
- ✓ Naționalitate: Moldovean
- ✓ Starea civilă: Căsătorit, 2 copii
- ✓ Starea de muncă: Angajat
- ✓ Adresa domiciliul: Republica Moldova, MD-2071, mun. Chișinău, str. Liviu Deleanu, 2, ap. 4
- ✓ Telefon (serv.): (+ 373 22) 220 011
- ✓ GSM: (+ 373 69) 955 822
- ✓ E-mail personal: vladimir.dolghi@gmail.com

Experiență profesională:

Membru al Consiliului pentru Standarde Naționale de Contabilitate pentru **Sectorul Public** pe lângă Ministerul Finanțelor RM // din **16 aprilie 2019**

Membru al **EduCoP** (Accounting and Auditing Education Community of Practice) în contextul programului regional **STAREP** al **CFRR** (Centre for Financial Reporting Reform), **World Bank** // din **aprilie 2014**

Consolidarea activității de audit și raportare financiară în țările din Parteneriatul Estic (**STAREP**), program regional destinat creării unui mediu transparent de politici și cadru instituțional efectiv pentru raportarea corporativă în țările Parteneriatului Estic al UE: **Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.**

Co-autor: ACCOUNTING AND AUDITING EDUCATION: STRATEGIES FOR IMPROVEMENT. MOLDOVA, publicată în 2019

<https://cfrr.worldbank.org/publications/national-education-initiatives-moldova>

Membru al Grupului de lucru privind elaborarea modificărilor la Codul fiscal în partea ce ține de reglementarea regimului fiscal aferent diferențelor obținute la trecerea de la **SNC la SIRF** // din **13 iulie 2012**

Membru al Consiliului de experți pe lângă Comisia Națională a Pieței Financiare // Grupul consultativ în **domeniul asigurărilor** – din **01 aprilie 2010 până la 07 februarie 2014**

Experiență de muncă:

1) Locuri de muncă actuale:

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Universitatea de Stat din Moldova**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60
- ✓ Funcția: Prorector pentru activitatea economico-financiară
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 01/12/2023

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Universitatea de Stat din Moldova**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60
- ✓ Funcția: Lector universitar (din 2014 Lector superior universitar)
- ✓ Obligații de serviciu: Predarea disciplinelor: Contabilitatea operațiilor de asigurare și reasigurare; Contabilitatea în societăți de asigurări; Bancară; Audit; Audit financiar; Audit și control contabilă; Etica profesională; Standardele Internaționale; Raportarea financiară.
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 01/09/2007
- ✓ Data eliberării/transferului: din 30/08/2019 (*lector universitar, cumul extern*)

2)

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Societatea de actuariat "FlagMAN-D Actuariat" S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Director, CEO, Partner
- ✓ Obligații de serviciu: Calcularea primelor de asigurare, rezervelor tehnice, și tantieme asiguraților, beneficiarilor de servicii de asigurare, tabelelor de mortalitate, etc.
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 09/02/2012

3)

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Societatea de Audit "PriMAN Audit" S.R.L.**
  - ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
  - ✓ Funcția: Director general
  - ✓ Obligații de serviciu: Negocierea cu clienții potențiali, încheierea/prelungirea contractelor de audit, administrarea contabilă, existenți, gestiunea contractelor, control asupra auditului, efectuarea auditului agenților economici, raportului de audit
  - ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 28/06/2010
- Peste 100** de misiunile de compilarea a situațiilor financiare cu organizarea și ținerea evidenței contabile pe **SNC și IFRS** (companiile de construcții, leasing, companiile de asigurare, broker de asigurare, comerț, producerea, alimentația publică, companiile de turism și etc.)

4)

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Societatea de Audit "FlagMAN-D" S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Director executiv, CEO, Executive Partner
- ✓ Obligații de serviciu: Negocierea cu clienții potențiali, încheierea/prelungirea contractelor de audit, deservirea clienților existenți, contractelor, control asupra executării auditului, auditului agenților economici, întocmirea raportului de gestiunea efectuarea audit
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 01/07/2008
- misuni de (FiscServInform, Curtea de Național pentru Vinului și etc.) **Peste 80** de misiunile de audit a situațiilor financiare, asigurare, procedurilor convenite pe **SNC și IFRS** VamServInform, Mileștii Mici, StarNET, Nestle, Bemol, Conturi a RM, RED-NORD, Loteria Națională a Moldovei, Radiocomunicații, Muzeu Național de Arte, Palatul „Nicolae Sulac”, Institutul Mamei și Copilului, Fondul Eficienta Energetica, Oficiul National al Viei și

Misiunile de actuarial exercitate în cadrul Entității FlagMAN-D Actuarial SRL:

Nr cpt	Client	Descrierea serviciului	Perioada executării serviciului
1.	Galas SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	decembrie 2012 - noiembrie 2016 decembrie 2019 - prezent
2.	Moldcargo SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	decembrie 2012 - februarie 2015 noiembrie 2019 – octombrie 2021
3.	Klassika Asigurări SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	ianuarie 2013 - iunie 2017
4.	Auto-Siguranta SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	ianuarie 2013 – martie 2021
5.	Transelit SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	ianuarie 2013 - prezent
6.	Moldova AstroVAZ SA	Servicii de actuarial in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2014	martie 2015
7.	SIGUR - ASIGUR S.A.	Servicii de actuarial in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare a <u>societății de asigurări de viață</u> pentru anul 2014	aprilie 2015
8.	Asito Direct SA	Servicii de actuarial in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2014	aprilie 2015
9.	Moldova AstroVAZ SA	Servicii de actuarial, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	ianuarie 2015 – octombrie 2021
10.	Acord Grup SA	Servicii de actuarial in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2015	aprilie 2016
11.	ASITO Direct SA	Servicii de actuarial in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2015	aprilie 2016

12.	INTACT Asigurari Generale SA	Servicii de actuariat, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	mai 2016 – octombrie 2019
13.	Acord Grup SA	Servicii de actuariat in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2016	aprilie 2017
14.	Klassika Asigurări SA	Servicii de actuariat in contextul executării misiunii de audit al situațiilor financiare pentru anul 2018	aprilie 2019
15.	GENERAL ASIGURĂRI SA	Servicii de actuariat, conform cerințelor Legii cu privire la asigurări*	septembrie 2019 - prezent

Notă:

* - estimarea lunara a obligatiilor tehnice, calculul lunar al solvabilitatii si lichiditatii societatii de asigurari, prognozarea fluxului de numerar, estimarea rezultatului economic al liniilor de business (rezultatul tehnic), analiza indicatorilor economico-financiari ai societatii de asigurari (COR, Rata daunei, Rata cheltuielilor), elaborarea bugetelor, calculul tarifelor schemelor de asigurare, estimarea eficientei tarifelor de asigurare).

5) Alte locuri de muncă:

- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Societatea de Audit "Moore Stephens KSC" S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Auditor (cumul)
- ✓ Obligații de serviciu: Efectuarea auditului agenților economici, întocmirea raportului de audit, etc.
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 03/12/2015
- ✓ Data eliberării/transferului: 30/04/2017 (*eliberat în baza propriei cereri*)
- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Societatea de Audit "BAKER TILLY KLITOU AND PARTNERS" S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Auditor
- ✓ Obligații de serviciu: Efectuarea auditului agenților economici, întocmirea raportului de audit, etc.
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 27/05/2015
- ✓ Data eliberării/transferului: 15/11/2015 (*eliberat în baza propriei cereri*)
-
- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Firma de Audit și Consulting „Praxis-Audit” S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Auditor
- ✓ Obligații de serviciu: Conducător al grupului de lucru, efectuarea auditului agenților economici (preponderent în cadrul companiilor de asigurări), întocmirea raportului de audit
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 06/11/2007
- ✓ Data eliberării/transferului: 30/06/2008 (*eliberat în baza propriei cereri*)
- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Întreprinderea Mixtă Societatea de Asigurări „Accord Business Like” S.R.L.** (începând cu 28 iulie 2006 denumirea companiei a fost modificată în Întreprinderea Mixtă Societatea Asigurări și Reasigurări „Accept Insurance” S.R.L.)
- de Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Manager principal al secției asigurări generale
- ✓ Obligații de serviciu: Elaborarea/prelucrarea condițiilor și contractelor de asigurări, negocierea cu clienții potențiali, încheierea/prelungirea contractelor de asigurare, deservirea clienților existenți, contractelor de asigurare, controlul corectitudinii întocmirii contractelor de asigurare de către agenții de asigurare, rapoartele gestionare ale secției de asigurări generale, profesională a agenților de asigurare
- gestiunea
- întocmirea
- instruirea
- ✓ Data încadrării/numirii în funcție: 30/12/2004
- ✓ Data eliberării/transferului: 02/11/2007 (*eliberat în baza propriei cereri*)
-
- ✓ **Denumirea angajatorului:** **Firma de Audit și Consulting „Praxis-Audit” S.R.L.**
- ✓ Sediul: Republica Moldova, mun. Chișinău
- ✓ Funcția: Contabil-șef

✓ Obligații de serviciu:	Evidența contabilă, evidența resurselor umane
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	28/02/2002
✓ Data eliberării/transferului:	29/12/2004 (<i>transferat în funcție Contabil-șef prin cumul</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Firma de Producție și Comerț „Sanlait” S.R.L.
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Contabil-casier
✓ Obligații de serviciu:	Evidența contabilă a operațiunilor de casă
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	02/11/2001
✓ Data eliberării/transferului:	28/02/2002 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Societatea de Asigurări “MOLDCARGO” S.A.
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Actuar
✓ Obligații de serviciu:	Calcularea primelor de asigurare, rezervelor tehnice, și tantieme asiguraților, beneficiarilor de servicii de rezultatului tehnic pe clasele de asigurare, etc.
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	04/04/2011
✓ Data eliberării/transferului:	16/02/2015 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Compania de Asigurări „KLASSIKA-ASIGURĂRI” S.A.
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Șeful secției de asigurări
✓ Obligații de serviciu:	Negocierea cu clienții potențiali, încheierea/prelungirea contractelor de asigurare, deservirea clienților existenți, contractelor de asigurare, controlul corectitudinii contractelor de asigurare de către agenții de asigurare, rapoartelor gestionare ale secției de asigurări, instruire profesională a agenților de asigurare
gestiunea întocmirii întocmirea	
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	10/03/2008
✓ Data eliberării/transferului:	21/04/2008 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Întreprinderea Mixtă Compania de Asigurare „IPB ASIGURĂRI” S.R.L., Reprezentanța nr.1 Chișinău
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Manager principal
✓ Obligații de serviciu:	Negocierea cu clienții potențiali, încheierea/prelungirea contractelor de asigurare, deservirea clienților existenți, contractelor de asigurare, controlul corectitudinii contractelor de asigurare de către agenții de asigurare, rapoartelor gestionare ale secției de asigurări, instruire profesională a agenților de asigurare
gestiunea întocmirii întocmirea	
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	16/01/2008
✓ Data eliberării/transferului:	10/03/2008 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Întreprinderea Mixtă Societatea de Asigurări Business Like” S.R.L.
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Administrator al rețelei locale de calculatoare
✓ Obligații de serviciu:	Management operativ-administrativ, politica de marșrutizare și adresare, monitorizarea rețelei organizarea/executarea măsurilor preventive, întocmirea seamă a statisticii și structurii rețelei
elaborarea/executarea locale, dărilor de	
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	30/12/2004
✓ Data eliberării/transferului:	31/07/2006 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

✓ Denumirea angajatorului:	Firma de Audit și Consulting „Praxis-Audit” S.R.L.
✓ Sediul:	Republica Moldova, mun. Chișinău
✓ Funcția:	Contabil-șef
✓ Obligații de serviciu:	Evidența contabilă, evidența resurselor umane
✓ Data încadrării/numirii în funcție:	30/12/2004 (<i>transferat prin cumul din funcție de bază</i>)
✓ Data eliberării/transferului:	30/06/2008 (<i>eliberat în baza propriei cereri</i>)

Studii:

- 1) Doctorat:
  - ✓ **Denumirea instituției:** **Academia de Studii Economice din Moldova / Universitatea de Stat din Moldova-** continuare din 2022
  - ✓ Profil: Științe Economice
  - ✓ Specialitatea: 08.00.12 – Contabilitate; audit; analiză economică
  - ✓ Tema tezei: *„Reconfigurarea contabilității manageriale în societățile de asigurări în contextul modernizării sistemului decizional intern”*

- 2) Masterat:
  - ✓ **Denumirea instituției:** **Universitatea de Stat din Moldova**
  - ✓ Profil: Economie
  - ✓ Specialitatea: Contabilitate
  - ✓ Specializarea: Contabilitate
  - ✓ Titlul: Magistru în contabilitate
  - ✓ Nota medie generală de master: 9,79
  - ✓ Anul înmatriculării: 2007
  - ✓ Anul absolvirii: 2008

- 3) Studii superioare:
  - ✓ **Denumirea instituției:** **Academia de Studii Economice din Moldova**
  - ✓ Profil: Economie
  - ✓ Specialitatea: Contabilitate și Audit
  - ✓ Specializarea: Contabilitate și Audit
  - ✓ Titlul obținut: Licențiat în economie
  - ✓ Premii: Diploma – locul 4 la Simpozionul Internațional al Cercetătorilor 19-20 aprilie 2007
  - ✓ Tema lucrării de curs (anul 2 de studii): Contabilitatea impozitului pe venit
  - ✓ Nota pe lucrare de curs: 9,00
  - ✓ Tema lucrării de curs (anul 4 de studii): Analiză profitului companiilor de asigurări
  - ✓ Nota pe lucrare de curs: 10,00
  - ✓ Practica de producție: 120 ore universitare
  - ✓ Practica de licență: 360 ore universitare
  - ✓ Disciplinele pe examenul de licență: Contabilitate și audit, Analiza activității economico-financiare
  - ✓ Note pe disciplinele: 9,00 și 10,00, corespunzător
  - ✓ Tema tezei de licență: Contabilitatea impozitului pe venit
  - ✓ Nota pe teza de licență: 10,00
  - ✓ Nota medie pe examenul de licență: 9,75
  - ✓ Nota medie generală de licență: 8,01
  - ✓ Anul înmatriculării: 2003
  - ✓ Anul absolvirii: 2007

- 4) Bacalaureat:
  - ✓ **Denumirea instituției:** **Liceul M. Koțiubinski, mun. Chișinău**
  - ✓ Profil: Umanist
  - ✓ Titlul obținut: Bacalaureat

- ✓ Disciplinele susținute: Limba și Literatura română, Limba și Literatura rusă, Limba engleză, Istoria românilor, Geografia, Chimia
- ✓ Nota medie generală: 9,00
- ✓ Anul susținerii: 2003

5) Studii medii:

Liceu

- ✓ **Denumirea instituției:** **Liceul M.Koțiubinski, mun. Chișinău**
- ✓ Profil: Umanist
- ✓ Anul înmatriculării: 1997
- ✓ Nota medie generală: 8,50
- ✓ Anul absolvirii: 2003

6) Studii suplimentare (cursuri, seminare și etc.):

- **Cursuri de limbi străine**

- ✓ **Denumirea instituției:** **American Language Courses**
- ✓ Limba: Engleză
- ✓ Volum: 210 ore universitare
- ✓ Nivel obținut: Mediu
- ✓ Anul înmatriculării: 2005
- ✓ Anul absolvirii: 2006

- **Cursuri de perfecționare al auditorilor în cadrul Programului de Dezvoltarea Profesională Continuă (DPC) – începând cu anul 2008 minimum 40 ore academice anual.**

Misiunile consultative de suport tehnico-informațional executate:

- ACAP, formator în cadrul programului privind instruirea profesională continuă a profesioniștilor din domeniul asigurărilor cu tematica: „Aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară. IFRS 17 „Contracte de asigurare” . Certificat nr.0261 din 26.09.2023.
- Seminar consultativ cu tematica actuarială pentru CNPF RM // iunie 2019;
- Seminar consultativ cu tematica actuarială pentru Banca Republicană Transnistreană // septembrie – octombrie 2019;
- USM, Formator al cursului „Principii generale contabile internaționale în practica societăților de asigurări conform IFRS, 900 de ore. Certificat nr. F1679/14.

Calificări profesionale:

1) Audit:

Auditul agenților economici (auditul general) din **anul 2007**

- ✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Auditor
- ✓ Numărul actului confirmativ: AG 000168
- ✓ Denumirea instituției emitentului: Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova
- ✓ Data emiterii: 08/02/2008
- ✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

Auditor al participanților profesioniști la piața asigurărilor din **anul 2011**

- ✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Auditor
- ✓ Numărul actului confirmativ: APFN 0000063
- ✓ Denumirea instituției emitentului: Comisia Națională a Pieței Financiare
- ✓ Data emiterii: 15/04/2011
- ✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

Auditor pentru auditul instituțiilor financiare din **anul 2012**

- ✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Auditor
- ✓ Numărul actului confirmativ: AIF 0012
- ✓ Denumirea instituției emitentului: Banca Națională a Moldovei
- ✓ Data emiterii: 03/01/2012

✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

Auditor al participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare din anul 2013

✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Auditor
✓ Numărul actului confirmativ: APFN 0000028
✓ Denumirea instituției emitentului: Comisia Națională a Pieței Financiare
✓ Data emiterii: 20/12/2013
✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

Auditor al asociațiilor de economii și împrumut din anul 2015

✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Auditor
✓ Numărul actului confirmativ: APFN 0000074
✓ Denumirea instituției emitentului: Comisia Națională a Pieței Financiare
✓ Data emiterii: 25/06/2015
✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

2) Actuarial:

Actuar certificat în RM din 2012:

✓ Denumirea actului confirmativ: Certificat de Actuar
✓ Numărul actului confirmativ: A 000005
✓ Denumirea instituției emitentului: Comisia Națională a Pieței Financiare
✓ Data emiterii: 09/11/2012
✓ Valabil până la: cu termen nelimitat

Alte cunoștințe și dexterități în muncă:

1) Tehnologiile Informaționale:

Programe informatice / Produse informaționale / Sisteme de operare / Limbaje de marcare, de programare sau de expresii	Nivel (de la 1 (minimal) până la 10 (maximal))	Anul începerii utilizării
MS Windows (1, 2, 3, 3.1, 3.11, 95, 97, Me, NT, .NET, 2000, XP, 2003, Vista, 7, 8, 8.1) – ca utilizator/administrator	10	1997
DOS 6.22 – ca utilizator/administrator	9	1997
FreeBSD (5.x, 6.x, 7.x) – ca utilizator/administrator	6	2005
Ubuntu, Lubuntu, Xubuntu – ca utilizator/administrator	8	2013
MAC OS – ca utilizator/administrator	7	2004
CMD/BASH	7	2001
Total Commander	10	2002
Microsoft Office 4, 95, 97, 2003, 2007, 2010, 2013, 2016 (Word, Excel, Acces, InfoPath, OneNote, PowerPoint, Project, Publisher, Visio, Outlook, SharePoint, Power BI, Power Pivot, DAX)	10	1997
ActiveCollab, TeamCamp, Asana	10	2015
Microsoft Office 365	8	2014
Microsoft Visual Basic for Applications	5	2010
GSuite (Google Apps for Business) - ca utilizator/administrator	9	2010
Google Apps Script	5	2014
Dropbox for Business	10	2012

CorelDraw (Graphics Suit 7, 8, 9, 10, 11, 12, X3 / Desinger Suit 12)	8	2004
Macromedia / Adobe (Flash, Dreamweaver, Director, InDesign, Flex, PhotoShop, Illustrator, ColdFusion, Acrobat)	7	2003
ABBYY FineReader	10	2002
1C: Предприятие 7.7 (configurații de la Contabilizarea Prof, Account-Țimbal, DAAC-sistem, Bussines Logic și etc.) – ca utilizator	10	2002
1C: Предприятие 7.7 – ca programator	9	2007
1C: Предприятие 8.x – ca utilizator	8	2008
1C: Предприятие 8.x – ca programator	5	2008
XML, XSD	9	2013
XHTML, HTML	9	2001
JavaScript	7	2002
PHP	5	2003
SQL	4	2007
C, C++	4	2007
Python	4	2008
XPath	6	2014
Administrator paginilor și grupurilor facebook (@acap.md, @cie.usm, Întreabă un Contabil Practician ACAP)	8	2015

2) Limbi:

Limbi cunoscute	Înțelegere		Vorbire		Scriere
	Ascultare	Citare	Participare la conversație	Discurs oral	
Română	C2	C2	C2	C2	C1
Rusă	C2	C2	C2	C2	C1
Engleză	C2	C1	B2	B2	B1
Ucraineană	C1	B2	B2	B2	B1

3) Speaker/Lector:

Sub forma de lecții auditoriale și webinar

- Tematici financiare (inițierea afacerii, contabilitate, audit, fiscalitate și actuarial);
- Tematici nefinanciare (Time management, IT și Project management).

Permis de conducere:

Categoria B din 2009.

Calități personale:

Responsabilitate, lucrul în grup, calități de lider, asiduitate, onestitate, punctualitate, autoexigență, gândire analitică, independentă în cugetare, om principal, etc.

Hobby:

Studierea limbajelor de programare și bazelor informatice de date; Administrarea YouTube video-blog cu tematică MS Excel și alte programe de calcul tabelar pentru lucrători financiari.